

CBS, Center for Virksomhedsudvikling og Ledelse

Mia Nadia og Jens Nielsen

Skolekoncerter i Danmark

En undersøgelse udført for Statens Kunstråds Musikudvalg

Forord

Oplever alle elever i Danmarks grundskoler og 10. klasse-centre skolekoncerter? Hvor finder koncerterne sted, og hvordan udvælges musikgrupperne?

Dette er et udpluk af de spørgsmål, som denne rapport har til hensigt at besvare. Opdragsgiveren er Statens Kunstråds Musikudvalg, og rapporten er udført af en lille forskningsgruppe ved Copenhagen Business School bestående af Mia Nadia og Jens Nielsen.

Rapporten tager udgangspunkt i at besvare Musikudvalgets kommissorium, der tilstræber en generel kortlægning af skolekoncertvirksomheden i Danmark for på den baggrund at sammenligne skolekoncertvirksomheden i Norge og Sverige, hvad angår omfang, organisation og økonomi. Til grund for rapporten ligger en spørgeskema-undersøgelse blandt skoler, skolekoncertmusikere og kommuner, interviews med repræsentanter for de faglige organisationer, udvalgte kommuner, musiklærere, skolekoncertmusikere, symfoniorkestre, basisensembler samt skolekoncertarrangører. Fra udlandet trækker rapporten på datamateriale i form af overordnede tal på udgifter til og omfanget af skolekoncerter i Norge og delvist Sverige. Vi håber, at rapporten vil være med at synliggøre det store og seriøse stykke arbejde, der pt. foregår inden for skolekoncertfeltet.

Vi vil gerne hermed sige tak til alle, der har medvirket til at belyse skolekoncertfeltet anno 2009.

En særlig tak retter vil til lektor Trine Bille, CBS, for hendes værdifulde sparring på rapporten og til centerleder Dorte Skot-Hansen for en indledende inspiration til opridsning af perspektiver og problemstillinger.

Mia Nadia og Jens Nielsen

1. februar 2010

1 INDHOLDSFORTEGNELSE:

1	Forord	2
2	Executive Summary	5
2.1	Perspektiver og rationaler i skolekoncerter	5
2.2	Hvad skal undersøges?	6
2.3	Metode og besvarelsesprocenter	7
2.4	Undersøgelsesresultater	8
2.5	Tre alternative modeller	22
3	Indledning	24
3.2	Overordnet formål	24
3.3	Terminologi	25
3.4	Afgrænsning	25
3.5	Skandinavisk sammenlignelighed.....	26
3.6	Hvilke spørgsmål skal undersøgelsen afdække?	28
3.7	Metode.....	30
3.8	Rapportens indhold.....	32
4	Rationaler i skolekoncertfeltet	33
4.1	Fra oplysning til oplevelse	33
4.2	Skolekoncerter i rationalernes perspektiv	37
4.3	Opsummering:.....	41
5	Aspekter af skolekoncertaktiviteterne. Besvarelse af kommissoriet.....	42
5.1	Skolekoncerter som regionale, lokale eller nationale fænomener	42
5.2	Genrer	46
5.3	Koncertsted	49
5.4	Udvælgelse	53
5.5	Primær indtægtskilde og øvrigt virke for skolekoncertmusikere	59
5.6	Kvalitetsvurdering, musikeres professionelle status og aflønning.....	60

5.7	Succeskriterier.....	67
5.8	Aldersgrupper.....	92
6	Skolekoncerternes økonomi	96
7	Sammenligning med Norge og Sverige	101
7.1	Norges organisatoriske model	101
7.2	Økonomi.....	103
7.3	Sveriges organisatoriske model.....	103
7.4	Økonomi og kvantitet.....	104
7.5	Organisatorisk sammenligning	105
8	Forslag til alternative modeller for skolekoncertvirksomheden.....	112
8.2	Central Aktør-model.....	120
8.3	Den kultur-økologiske model	123
8.4	Den statsstøttede markedsmodel	126
8.5	Skolekoncertmodellerne i konkurrence	131
9	Afslutning.....	133
10	Litteraturliste:	134
11	Bilag	136
11.1	Bilag 1 – Spørgeskema til freelancemusikere.....	136
11.2	Bilag 2 - Spørgeskema til skolerne.....	149
11.3	Bilag 3: Spørgeskema til kommuner	161
11.4	Bilag 4 - Spørgeskema til landsdelsorkestre, basisensembler og Det Kgl. Livgardes Musikkorps	172
11.5	Bilag 5 - Oversigt over interviewpersoner:.....	178
11.6	Bilag 6 – DMF’s tariffer for skolekoncerter 1.4.2008-31.3.2009	180
12	Appendiks: Metodeproblemer	181
12.1	Data-indsamling I	181
12.2	Dataindsamling II.....	184
12.3	Oversigt over kommunebesvarelser og -frafald.....	187

2 EXECUTIVE SUMMARY

Skolekoncerter i Danmark finder sted blandt en engageret skare af musikere, formidlere og aftagere på skolerne, dvs. lærerne og eleverne. Det er på mange måder en sund, kvalitetspræget, mangfoldig og geografisk godt fordelt skolekoncertaktivitet, der finder sted. Balancen mellem genrerne er præget af en oplysningstankegang og en oplevelsestankegang, underholdende er det også tit. Det er mangfoldigt, det er pædagogisk bevidst, og det er spillet af såvel nye unge musikere som erfarne ældre musikere.

Der er primært ét overordnet problem med de danske skolekoncerter, og det er, at over halvdelen af landets skolebørn aldrig kommer i nærheden af mødet med den levende musik i skolekoncertens form. Skolekoncerterne har en del af musikernes, formidlernes, lærernes og elevernes store bevågenhed, men opad i det politiske system sander kanalerne hurtigt til. Og udadtil blandt andre skolefolk kniber det med kendskab til mulighederne. Skolekoncerter er ikke obligatoriske og nævnes ikke i læseplaner og i lovstof på skoleområdet. Det er frivilligt og personafhængigt. Ildsjæle på skolerne, blandt musikere og formidlerne gør den store forskel. Det er tillige bestemt af tilstrækkelige leverancer fra den største udbyder Levende Musik i Skolen.

Det giver samlet set en meget uens adgang for elever i forskellige kommuner til oplevelsen af levende fremført musik inden for en bred vifte af genrer.

2.1 PERSPEKTIVER OG RATIONALER I SKOLEKONCERTER

Det har været nyttigt for undersøgelsens analyse at se skolekoncertvirksomheden som udtryk for en række aktørperspektiver og rationaler.

Vi skelner mellem et

- udbyderperspektiv (freelance-musikere, ensembleerne, orkestrene)
- formidlerperspektiv ('arrangørerne' Levende Musik i Skolen, Skolekoncerter.dk, Karavane etc.)
- aftagerperspektiv (skolerne og kommunerne)

Disse perspektiver udgør forskellige logikker, og de giver på forskellig måde udtryk for en række værdier og målsætninger, som vi beskriver ved fem forskellige kulturrationaler¹:

- Oplysning
- Myndiggørelse
- Økonomi
- Underholdning
- Æstetisk oplevelse

Oplysningsrationalet ses markant i det store arbejde med undervisningsmaterialer af historisk og rationel karakter, som f.eks. Levende Musik i Skolen udarbejder, og som mange skoler efterspørger.

Myndighedsrationalet sigter på at gøre børn til kompetente selvstændige aktører i og brugere af musikken. Inddragelse af børnene, deres medskaben og inddragelse i dialog udgår fra dette rationale.

¹ Dorte Skot-Hansen (2006)

Det økonomiske rationale er indeholdt i ressource-tænkning, prisfaktoren og de afledte positive effekter af et rigt kulturliv for kommunens beboersammensætning, skattegrundlag og erhverv. Ledelse, effektivitet og turnelogistik har vi ladet være indeholdt i dette rationale også.

Underholdningsrationalet sigter på en fængende festligholdelse af skolekoncertens flow. Børn skal føle sig tiltrukket af og engageret i musik, der går i kroppen. De skal være vilde med det og have nogle gode stunder sammen med musikerne.

Det æstetiske oplevelsesrationale er et rationale, der vender tilbage til den æstetiske kunstoplevelse – den grundlæggende lyst ved klang, form, rytme, musikernes symbolske kommunikation med eleverne. Her kan undervisningsmaterialet ligefrem være en hindring med sin insisteren på den rationelle indgang til kunstforståelse frem for kunstoplevelse.

2.2 HVAD SKAL UNDERSØGES?

Det er vigtigt at slå fast, at undersøgelsen ikke er en kunstnerisk-æstetisk udredning. Vi går ikke ind i diskurser om kunstnerisk kvalitet, og hvad en koncert bør være i æstetisk forstand. Vi ser på skolekoncertområdet som et felt, og vi ser på det med sociologiske briller.

Det er de samlede koordinerede, frie eller dominerede handlinger på feltniveau, vi studerer. Vi undersøger dominerende, dominerede eller konfliktende meninger og sætter dem i relation til undersøgelsens kvantitative data. Vi ser på, om de er målrettet mod børn, om der er undervisningsmateriale, om de fremføres af professionelle etc.

Derfor er undersøgelsen heller ikke en evaluering af Levende Musik i Skolen, der fremover også benævnes med forkortelserne LMS, eller andre af udbyderne. Vi bruger ikke evalueringsmetodologi med alt, hvad det indebærer af enighed om præmisser, selvevaluering, udfaldsfelt etc.

Vi definerer i undersøgelsen skolekoncerter som *koncerter udført af voksne musikere for elever i 0.- 10. klasse*. Konserterne skal finde sted i sammenhæng med elevernes skolegang, og kan foregå på skolen såvel som uden for skolen.

Vi har temmelig strikt holdt os til det kommissorium, som Kunstrådets Musikudvalg præsenterede for os ved undersøgelsens start, dog med anvendelsen af denne undersøgelses terminologi for aktørperspektiver:

Der ønskes en afdækning af den nuværende skolekoncertaktivitet i Danmark med fokus på:

- a. Den aktivitet der støttes af Kunstrådet
 - b. Den aktivitet der dels støttes, dels udføres af andre, det være sig kommuner, spillesteder, skoler o.l. samt basisensembler, symfoniorkestre og selvstændigt opererende orkestre.
1. Det skal undersøges, om aktiviteterne er landsdækkende, regionale eller lokale, hvilke genrer der dækkes og i hvor høj grad.
 2. I hvilket omfang finder koncerterne steder på skoler, og i hvilket omfang benyttes spillesteder, koncertsale eller andre steder.
 3. Hvorledes udvælges musikgrupperne af formidlerne? Dvs. har formidlerne en opsøgende virksomhed eller byder musikerne selv ind.
 - a. Er der udskiftning i musikgrupperne, eller
 - b. er det de samme, der spiller år efter år?
 4. Er der musikere/musikgrupper der har skolekoncertområdet som primær indtægtskilde, og hvad er deres øvrige virke?
 5. Om muligt foretages en kvalitetsvurdering. Dvs. er koncerterne målrettet børn? Udføres de af professionelle musikere/sangere? Hvorledes er aflønningen?

6. Hvilke succeskriterier opstiller aftagerne? Formidlerne? Udbyderne?
7. Fordeling af koncerterne i forhold til aldersgrupper. Kan disse aldersgrupper udvides?
8. Der ønskes et bud på den økonomiske værdi, som det samlede udbud af koncerter udgør, og hvorledes denne økonomi er skruet sammen.
9. Der ønskes et overblik over skolekoncertvirksomhed i vore nabolande (mindst Norge og Sverige):
Omfang, struktur, økonomi.
 - a. Er der virksomhed, der adskiller sig væsentligt fra virksomheden i DK?
10. Med baggrund i ovenstående afdækning af området ønskes desuden et eller flere bud på en fremtidig skolekoncertaktivitet med fokus på kvalitet, bredde og nytænkning og med økonomiske modeller for en optimal udnyttelse af de eksisterende og fremtidige muligheder.

2.3 METODE OG BESVARELSESPROCENTER

Rapporten bygger på en totalundersøgelse, som tilstræber at nå hele området (ikke en stikprøveundersøgelse). Den består af forskellige elementer:

- Spørgeskemaundersøgelse af alle 98 kommuner
- Spørgeskemaundersøgelse af alle 2441 skoler med elever i folkeskolealderen
- Spørgeskemaundersøgelse af 143 free-lancemusikere, der spiller skolekoncerter
- Over mail og telefon er indhentet oplysninger fra Aalborg Symfoniorkester, Aarhus Symfoniorkester, DR Bigband, DR SymfoniOrkestret, DR Underholdningsorkester, DR KoncertKoret & VokalEnsemblet, Ensemble MidtVest, Esbjerg Ensemble, Det Jyske Ensemble, Klüvers Big Band, Det kgl. Kapel, Den Kgl. Livgardes Musikkorps, Odense Symfoniorkester, Randers Kammerorkester, Sjællands Symfoniorkester, Storstrøms Kammerensemble, Sønderjyllands Symfoniorkester.
- Kvalitative interviews med 16 centrale informanter med aktiviteter og indsigt i skolekoncertområdet i Danmark, Norge og Sverige
- Statistikker, årsrapporter, finanslov, rapporter og andre datakilder fra alle tre lande.

Spørgeskemaundersøgelserne medførte visse metodiske problemer, som er omtalt i et appendiks på s. 190. Et af dem er svarprocenterne, der lod noget tilbage at ønske. Svarprocenterne fremgår af Tabel 1.

TABEL 1 - SVARPROCENTER

	Antal	Antal af svar	Svarprocent
Freelancemusikere	143	71	50 %
Skoler	2441	511	21 %
Kommuner	98	62	63 %

For alle tre undersøgelser tillader besvarelsesprocenterne ikke at konkludere til samlede resultater med nogen kendt sandsynlighed. Der er ikke tale om tilfældige udvalg, som kan tillade, at man slutter til almen gyldighed. Der er snarere tale om en vis systematisk skævhed, hvor i forvejen aktive kommuner og skoler har større tilbøjelighed til at svare end andre. Derfor må spørgeskemaresultaterne omgås med omtanke.

For de kvantitative svar, som skulle addere op til den samlede aktivitet, må resultaterne suppleres med allerede eksisterende viden om totalaktiviteten. F.eks. kender vi Levende Musik i Skolens samlede aktiviteter i kommunerne, Kunstrådets Musikudvalgs samlede bevilling til skolekoncertaktiviteter, finanslovens bevillinger til basisensembler og landsdelsorkestre etc. Dette kan danne basis for den samlede beskrivelse og bestyrke den del, der stadig må bero på skøn.

Omvendt er en del af spørgsmålene af kvalitativ karakter, og kan tjene til en dybere forståelse af problemfelterne. Resultaterne behøver ikke at have statistisk signifikans for at være relevante for undersøgelsen.

2.4 UNDERSØGELSESRISULTATER

Her følger et resumé af resultaterne:

Der ønskes en afdækning af den nuværende skolekoncertaktivitet i Danmark med fokus på:

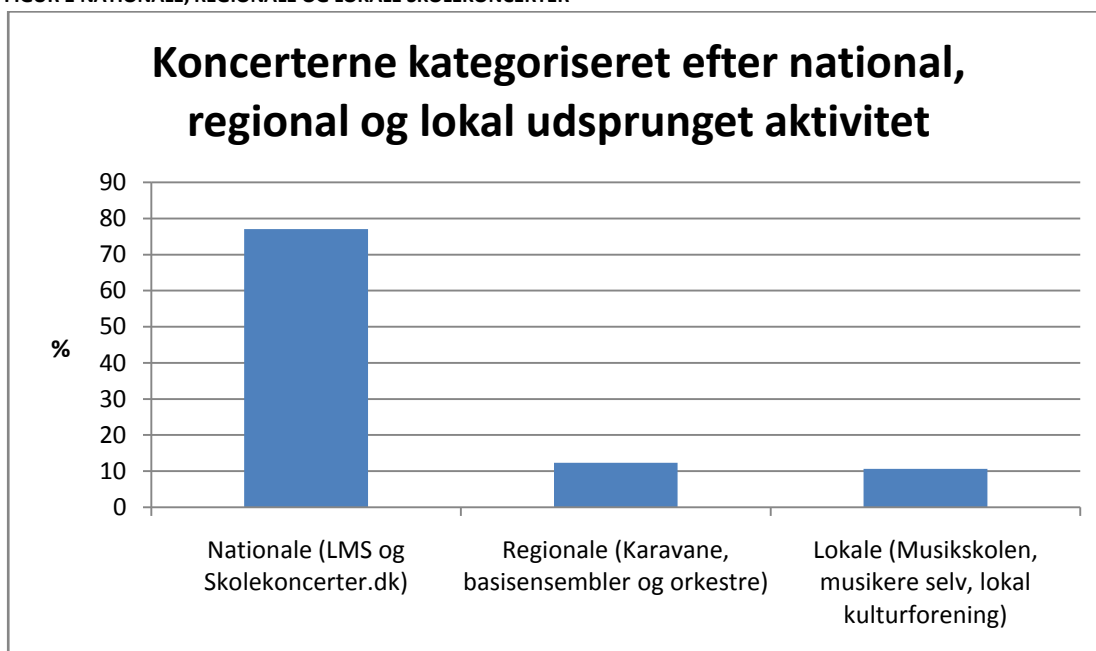
- a. Den aktivitet der støttes af Kunstrådet*
- b. Den aktivitet der dels støttes, dels udføres af andre, det være sig kommuner, spillesteder, skoler o.l. samt basisensembler, symfoniorkestre og selvstændigt opererende orkestre.*

1. Det skal undersøges, om aktiviteterne er landsdækkende, regionale eller lokale, hvilke genrer der dækkes og i hvor høj grad.

Spørgsmålet dækker både, om udbyderne har en national praksis som tegn på kvalitet og en effektiv formidlerorganisation, og i hvor høj grad der er en geografisk dækning af skolekoncerter i det hele taget.

Mange af skolekoncertaktiviteterne er nationale, og de udbydes over alt i landet, lidt færre har kun regional udbredelse (særligt de faste basisensembler og landsdelsorkestre), mens de lokale i det samlede billede kun har en ubetydelig del. Det betyder dog ikke, at de fleste koncerter turnerer over hele landet. Det afhænger af efterspørgsel og formidlernes logistiske muligheder. Se Figur 1.

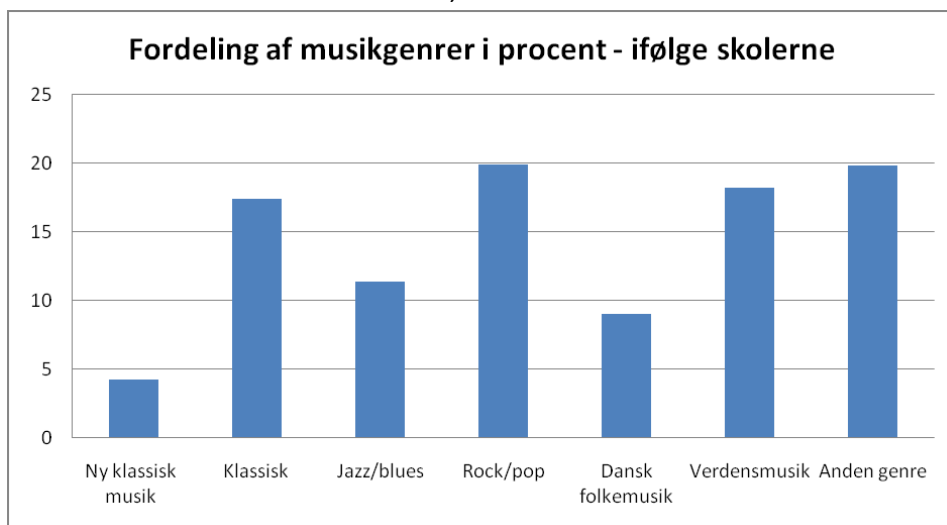
FIGUR 1 NATIONALE, REGIONALE OG LOKALE SKOLEKONCERTER

Konserternes udbredelse ser ud til at være geografisk jævnt fordelt, men ikke med en ønskelig tæthed, hyppighed og tyngde. For mange kommuner og for mange skoler har ingen koncerter. Som nævnt oplevede godt halvdelen af de 720.000 skolebørn i 2008/2009 ikke en skolekoncert.

Genreerne fordeler sig lidt forskelligt alt efter, hvem man spørger. Skolerne tilkendegiver, at de mest spillede genrer er rock/pop (20 %) og 'anden genre' (20 %), efterfulgt af verdensmusik (18 %), klassisk (17 %). De genrer, der er blevet spillet mindst er jazz/blues (11 %), dansk folkemusik (9 %) og ny klassisk musik (4 %). Se Figur 2.

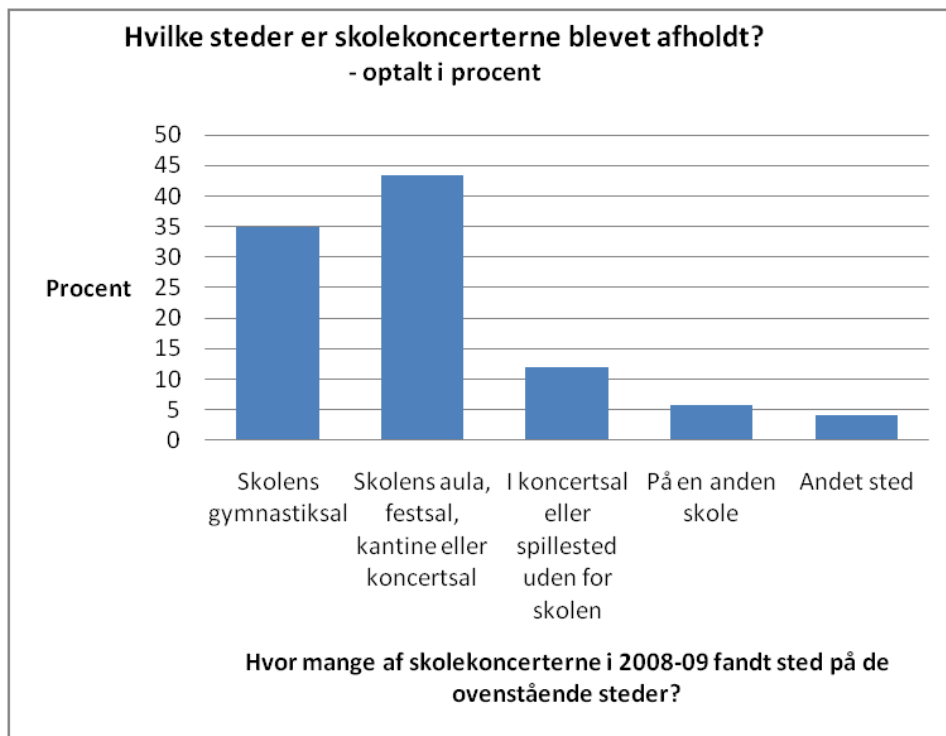
FIGUR 2 - ANTAL KONCERTER FORDELT PÅ GENRER, SKOLERNES SVAR

2. I hvilket omfang finder koncerterne steder på skoler, og i hvilket omfang benyttes spillesteder, koncertsale eller andre steder.

Baseret på skolernes besvarelser har 35 % af koncerterne fundet sted i skolens gymnastiksal, 43 % i skolens *aula*, *festsal*, *kantine* eller *koncertsal*, 12 % i *koncertsal* eller *spillested uden for skolen*, 6 % procent på *en anden skole*, mens 4 % har fundet sted på *andet sted*. Se Figur 3.

FIGUR 3 - HVOR BLEV SKOLEKONCERTERNE AFHOLDT?

For musikerne er fordelingen på spørgsmålet om, hvor det ideelle koncertsted til skolekoncerter er, nogenlunde identisk med den faktiske fordeling. Der er altså ikke den store frustration over mørke gymnastiksale eller urolige unger i aulaer. Man anerkender ofte som musiker, at skolens daglige rammer er en god iscenesættelse af mødet med den levende musik.

3. Hvorledes udvælges musikgrupperne af formidlerne? Dvs. har formidlerne en opsøgende virksomhed eller byder musikerne selv ind.

- a. Er der udskiftning i musikgrupperne, eller**
b. er det de samme, der spiller år efter år?

LMS har fast udvælgelsesprocedure, der består i, at musikgrupper en gang om året kan indsende en ansøgning med henblik på at komme i betragtning til det kommende skoleårs koncertturné. Minimum 20-25 % af de grupper, Fagudvalget i samarbejde med LMS' ledelse vælger, skal være grupper med 'nye koncertproduktioner'. LMS er opsøgende i den forstand, at fagudvalgets medlemmer har mulighed for at opfordre musikgrupper, der måske ikke kender til ansøgningsmuligheden, til at ansøge om optagelse. Det er en udvikling, der ifølge LMS leder Ebbe Høyrup har været stigende fra LMS start og frem til dag. Har en gruppe spillet med det samme program i fem år i træk, fremgår det af fagudvalgets retningslinjer per 18.11.2009, at den mindst hvert 5. år skal "vurderes med samme grundighed som nye produktioner".

LMS formulerer sine mest basale udvælgelseskriterier ud fra dels kvalitet i det musikalske materiale, musikernes tekniske niveau, dels gruppens evne til at kommunikere med børn under koncerten.

Overordnet er det dog helt centralt for LMS, at Musik i Tide-ordningen først og fremmest tilrettelægges efter kvalitet og sekundært ud fra musikerens interesse, hvilket Ebbe Høyrup beskriver således: "Lærerne, skolerne og kommunerne

må ikke berettiget kunne stille spørgsmålstejn ved, om LMS vælger ud fra 100 % kvalitetskriterier. Vi må ikke kunne kritiseres for at sende vores ”venner” ud.”

LMS har organiseret sit skoletilbud således, at den enkelte skole i udgangspunktet kun kan købe skolekoncerter til hele sin skole for så vidt, at alle folkeskolerne i kommunen tilmelder sig ordningen Musik i Tide og derved forpligter sig på at købe en koncert pr. 120. elev, og at kommunen stiller en medarbejder til rådighed, som varetager en række administrative opgaver i forbindelse med samarbejdet, heriblandt møder med alle skole-kontaktpersonerne.

Skolekoncerter.dk: Grupper kan jævnligt søge optagelse, og hvorvidt de kan optages afhænger af kvalitet og bidrag til mangfoldigheden i det samlede katalog. Er et salsa-orkester fx engageret i forvejen, kan et nyt ikke komme ind – uagtet dets kvalitet.

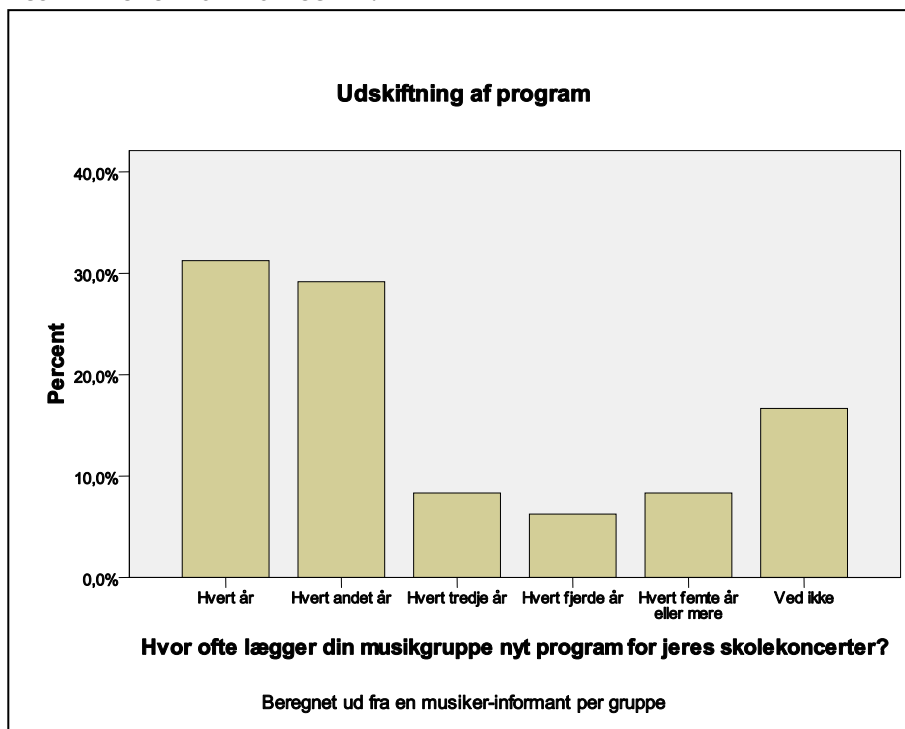
For Skolekoncerter.dk gælder det, at virksomheden udbyder skolekoncerter på markedets præmisser, og det er derfor købers ret, der er gældende. Det betyder omvendt også, at musikgrupperne ikke er garanteret at få skolekoncertarbejde. Virksomheden forsøger dog til tider også at foreslå skoler/kommuner andre musikgrupper end dem, de umiddelbart er interesserede i.

Det er ikke de samme musikere, der spiller år efter år. På baggrund af musikernes besvarelse af spørgsmålet 'hvor mange år har du samlet set spillet skolekoncerter', kan vi konstatere, at 75 % har spillet skolekoncerter i minimum 4 år. Det dækker over, at 42 % har svaret 4-9 år, mens 23 % har svaret 16 år eller derover. Derudover har 9 % svaret i 1 år, 4 % har svaret 2 år, 13 % har svaret 3 år, og 10 % har svaret 10-15 år.

Det vil sige, at ca. hver fjerde har kun spillet tre år og derunder.

Musikerne ser også ud til at være ret flittige med at forny sig. Se Figur 4. Over 60 % fornyer programmerne hvert år eller hvert andet år. Med et stort antal skoler, der potentielt kunne høre programmet i lang tid fremover, ser det ud til at være en fin fornyelsesrate.

FIGUR 4 - HVOR OFTE SKIFTES PROGRAM?

4. Er der musikere/musikgrupper, der har skolekoncertområdet som primær indtægtskilde, og hvad er deres øvrige virke?

For så vidt at man med 'primær indtægtskilde' forstår 'en betydelig del af indtægten', kan vi konstatere, at 65 % af de 71 musikere har skolekoncertområdet som primær indtægtskilde. For de 51 % af musikerne er arbejdet som *musiker* den væsentligste øvrige indtægtskilde, mens *undervisning* udgør den øvrige indtægtskilde for 23 % af musikerne.

Ud af de 71 adspurgte har 64 % svaret på spørgsmålet 'hvor kommer din øvrige indtægt fra?'. Heraf har 56 % svaret 'fra arbejde som musiker', 25 % har svaret 'fra arbejde som underviser', 8 % 'fra overførselsindkomst som f.eks. dagpenge' og 11 % 'fra andet erhverv'.

De 11 % 'fra andet erhverv' dækker over 7 musikere, hvis øvrige indtægt kommer fra arbejde som henholdsvis 'deltids ufaglært friskolelærer, skolevikar, kasseassistent', 'museumspædagog', 'omsorgsmedhjælper', 'pædagog', 'tegner, fortæller, forfatter, musiker', 'videoproducent' og en, der har svaret 'ved ikke'.

5. Om muligt foretages en kvalitetsvurdering. Dvs. er koncerterne målrettet børn? Udføres de af professionelle musikere/sangere? Hvorledes er aflønningen?

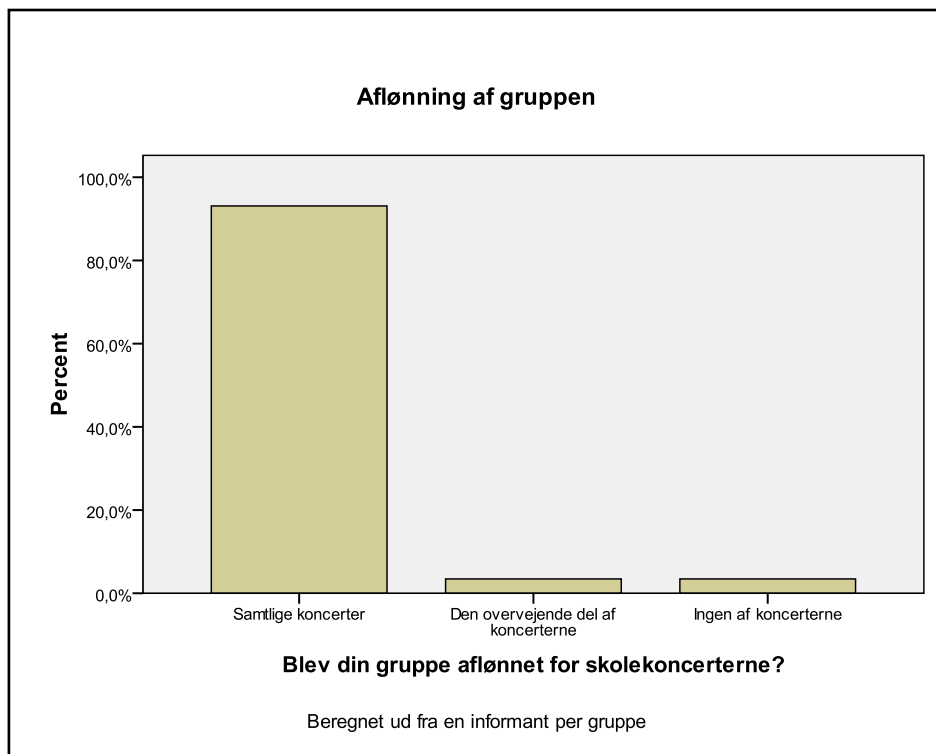
Både skoler og kommuner oplyser, at koncerterne i høj grad er tilpasset børn. Blandt de 36 kommuner i undersøgelsen, der har haft skolekoncerter, mener 78 % *i høj grad*, at de afholdte skolekoncerter målrettede deres optræden og formidling til de deltagende elever, 11 % mener *i nogen grad*, mens 11 % har svaret *ved ikke*.

Svarfordelingen har samme tendens for skolernes vedkommende. 76 % har svaret *i høj grad*, 18,4 % procent har svaret *i nogen grad*, 1% har svaret *i mindre grad*, mens 0 % har svaret *nej, slet ikke* og 4 % har svaret *ved ikke*.

Ud af de i alt 58 musikgrupper har 93 % (54 grupper) svaret, at gruppen blev aflønnet for alle koncerter, mens 3 % (2 grupper) har svaret, at gruppen blev aflønnet for den overvejende del af koncerterne. 3 % (to grupper) har svaret, de ikke blev aflønnet. Se Figur 5.

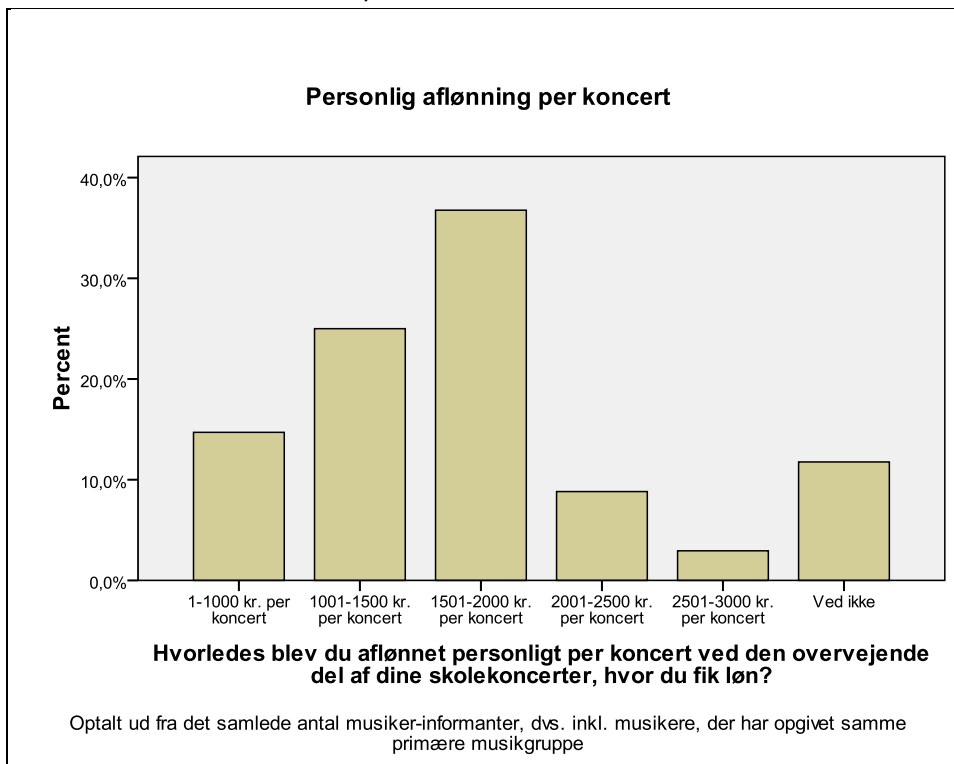
De to grupper, der ikke blev aflønnet, har som koncertarrangør angivet henholdsvis 'et eller flere musikkonservatorier' og 'en musikskole eller flere'.

Figur 5 - Aflønning af musikgrupperne

Ud af de 68 musikere, der fik stillet spørgsmålet, har 59, % svaret, at de er blevet aflønnet helt i overensstemmelse med tariffen fra Dansk Musikerforbund. 15 % har angivet at de blev aflønnet lavere og 6 % har svaret at de blev aflønnet højere, mens knap 21 % ikke har vidst, om de er blevet aflønnet ifølge tariffen. Deres svar på, hvor meget de blev honoreret med, fremgår af Figur 6.

FIGUR 6 - MUSIKERNES PERSONLIGE AFLØNNING PR. KONCERT

6. Hvilke succeskriterier opstiller aftagerne, formidlerne og udbyderne?

Vi har set på tre aspekter af skolekoncerten: koncertform, undervisningsmateriale og koncertsted.

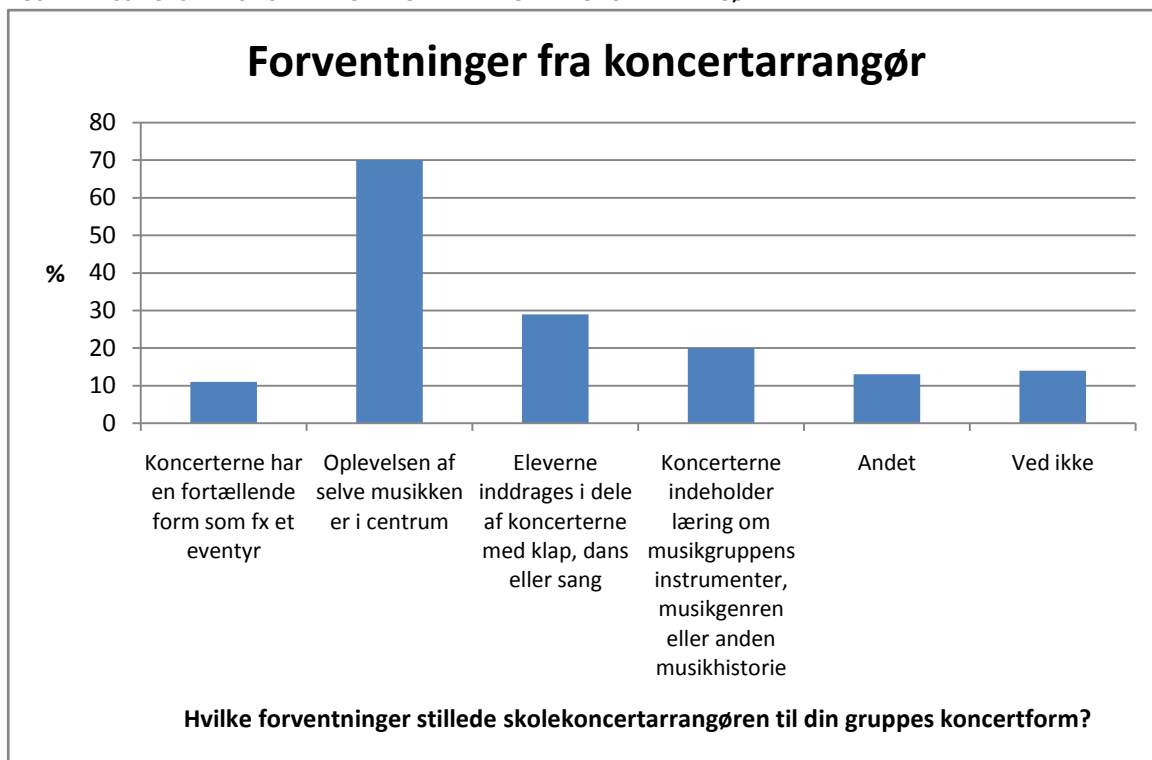
Ifølge spørgeskemaundersøgelsen vurderer 84 % af skolerne, at det har 'stor eller nogen betydning, at der følger undervisningsmateriale med i sammenhæng med skolekoncerterne til brug i musik- eller tværfaglig henseende'. 77 % har modtaget undervisningsmateriale, og i alt 80 % af disse skoler var enten i *høj grad* var eller i *nogen grad* tilfreds med undervisningsmaterialet.

Freelancemusikerne har sandsynligvis qua størstedelens engagement i LMS eller Skolekoncerter.dk svaret, at de tilbyder undervisningsmateriale sammen med deres koncert. Dertil har flere ligesom LMS via spørgeskemaet udtrykt den positive betydning af elevernes forberedelse for selve koncertoplevelsen, men efterlyser samtidig, at flere skoler derfor rent faktisk anvender undervisningsmaterialet.

Fleere af respondenterne har i interviews dog hævdet, at undervisningsmateriale kan være en hæmsko for den uhildede åbne tilgang til musikoplevelsen.

Forventninger til koncerternes indhold er langt mere rettet mod den autentiske musikalske form, oplevelsen af selve musikken i centrum end til f.eks. læring og en fortællende eventyrform. Se Figur 7.

FIGUR 7 - MUSIKGRUPPENS VURDERING AF FORVENTNING FRA KONCERTARRANGØR

Skolerne har endnu stærkere fokus på oplevelsen af selve musikken, som det fremgår af Figur 8.

FIGUR 8 - SKOLERNES FORVENTNING OM KONCERTFORM

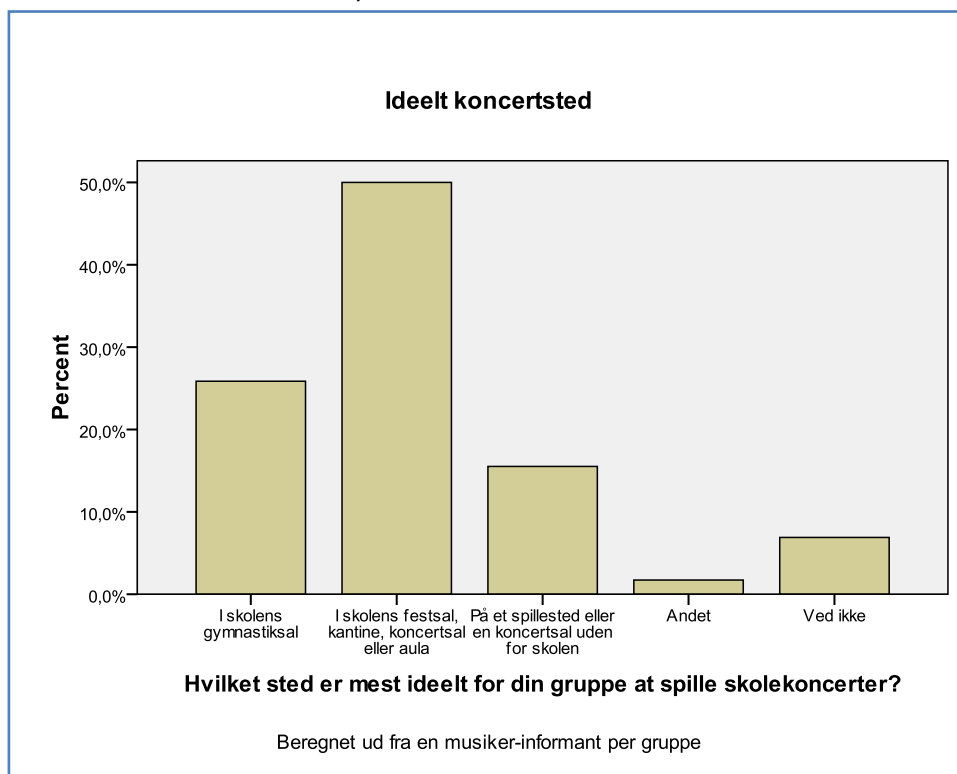
Brug af producenter til at udvikle musikgruppernes koncertproduktion kan være en faktor, der vægtes højt af musikere. Her er scoren på 47 % faktisk meget høj, når man betænker, at mere erfarne skolekoncertudbydere selv kan tænkes at udvikle koncertformen. Se Figur 9.

Et optimalt koncertlokale kan for udbydere være et vigtigt succeskriterium. Musikken lever bedre i en god akustik, og publikums velbehag ved smukke omgivelser og gode sæder kan medvirke til en optimal koncertoplevelse for alle parter.

Et godt koncertlokale er en del af det æstetiske oplevelsesrationale. Men oplysningsrationalet har gode kår, og mange musikere betragter gymnastiksalen og aulaen som gode mødesteder for den musikalske kommunikation. Måske på grund af nærheden til børnene og den friere involverende samtale (myndiggørelses-rationalet), end en koncertsal kan præstere.

Man kan samle de forskellige sammenfaldende og modstridende succeskriterier i en model, hvor succeskriterier er forsøgt indplaceret i aktørperspektiverne og de fem rationale. Se Tabel 2.

FIGUR 9 - DET IDEELLE KONCERTSTED IFØLGE MUSIKERNE

TABEL 2 SUCCESKRITERIERNE FOR SKOLEKONCERTER

	Udbyder	Formidler	Aftager
Oplysnings-rationalet	<ul style="list-style-type: none"> Læring om instrumenter og genrer 	<ul style="list-style-type: none"> Genremangfoldighed Undervisningsmateriale Læring om instrumenter og genrer 	<ul style="list-style-type: none"> Undervisningsmateriale Kobling til anden undervisning Kommunal udvikling Læring om instrumenter og genrer
Myndiggørelses-rationalet	<ul style="list-style-type: none"> Kommunikation med børnene 	<ul style="list-style-type: none"> Folkelige genrer Kulturel mangfoldighed 	<ul style="list-style-type: none"> Få lokale kræfter med
Økonomisk rationale	<ul style="list-style-type: none"> Ordentlig løn Mange jobs 	<ul style="list-style-type: none"> God praksis for koncertarrangement 	<ul style="list-style-type: none"> God administration/-information En rimelig pris Kommunal udvikling
Underholdnings-rationale	<ul style="list-style-type: none"> Succes hos børnene 	<ul style="list-style-type: none"> En fængende form 	<ul style="list-style-type: none"> Forudsigelig succes Få børnene med
Æstetisk/oplevelses-rationale	<ul style="list-style-type: none"> En velegnet sal Velfungerende teknik Kunstnerisk udfoldelse 	<ul style="list-style-type: none"> Kunstnerisk kvalitet 	<ul style="list-style-type: none"> Oplevelsen af musikken i centrum Eleverne inddrages og deltager

Med en grov forenkling kan man sige, at:

- Musikerne vægter økonomisk rationale og æstetisk/oplevelsesrationale
- Formidlerne vægter oplysnings/dannelsesrationale og underholdningsrationale
- Aftagerne vægter oplysnings/dannelsesrationale, underholdningsrationale og æstetisk/oplevelsesrationale.

Naturligvis lægger f.eks. formidlerne også vægt på det æstetiske oplevelsesrationale, men oplysningsrationalet fylder særligt meget her.

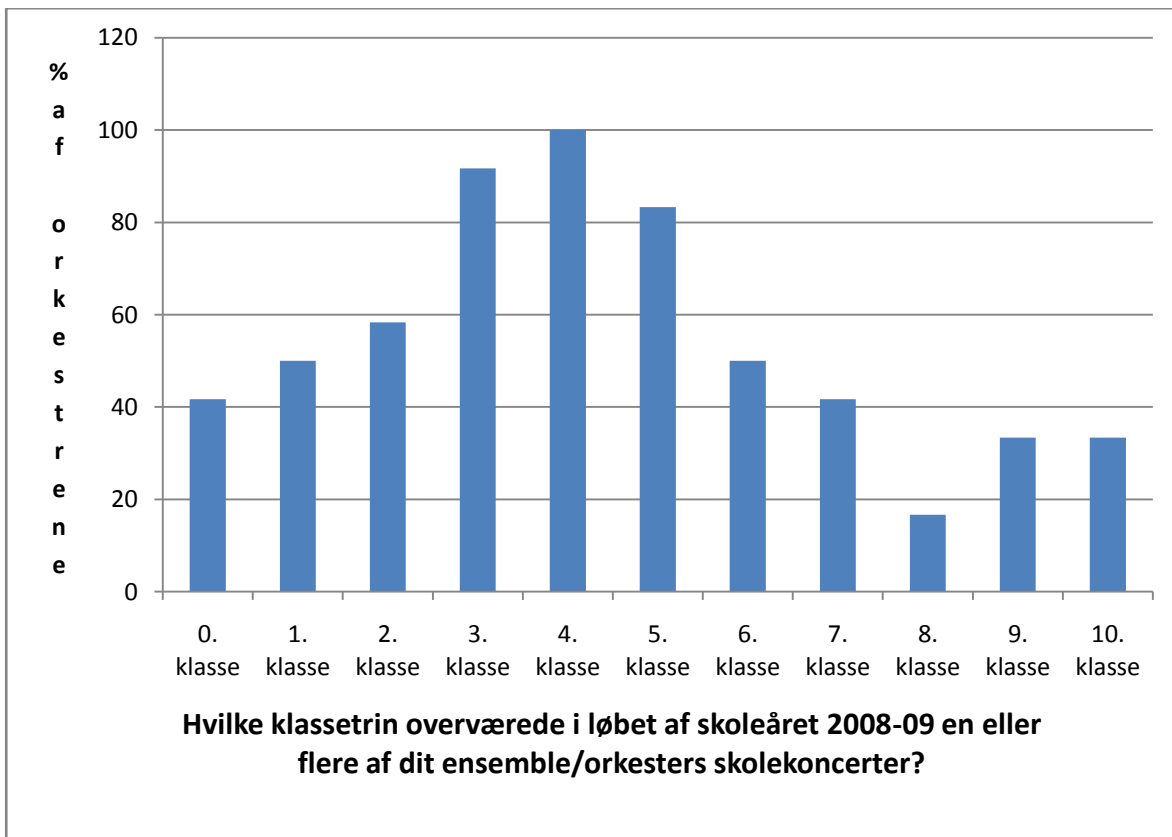
7. Fordeling af koncerterne i forhold til aldersgrupper. Kan disse aldersgrupper udvides?

Skolekoncerterne dækker hele aldersspektret i grundskolen og 10. klasse. Musikgrupperne er blevet spurgt, hvilke klassetrin, de har spillet for. Fordelingen opgjort på grupper viser dog en stærkere hyppighed omkring 3.-5. klasse end de øvre klasser.

De fleste orkestre/ensembler inkluderer mellemtrinene, dvs. 3. klasse (92 % af orkestrene), 4. klasse (100 % af orkestrene), 5. klasse (83 % af orkestrene), og 6. klasse (50 % af orkestrene), så inkluderer et mindre antal af orkestre indskoling, 0. klasse (42 %), 1. klasse (50 %) og 2. klasse (58 %).

I forhold til mellemtrinene inkluderer færre orkestre også udskolingens klassetrin 7. (42 %), 8. (17 %), 9. (33) og 10. (33 %). (Figur 10)

FIGUR 10 - HVILKE KLASSETRIN SPILLEDE ENSEMBLER OG ORKESTRE FOR?

På baggrund af skolernes spørgeskema-besvarelse kan vi konstatere, at blandt de 305 skoler, der afholdt skolekoncertaktiviteter, inkluderede de 71 % samtlige af skolens klassetrin. Blandt de 27 % af skolerne, der svarede ja

til 'at nogle af skolens klassetrin ikke blev tilbudt at overvære en skolekoncert' fordeler fraværet af koncerter sig primært på 0.-2. klasse og 7. klasse og opefter.

Konserterne vil kunne udstrækkes til at gælde gymnasiet også, men det vil kræve en ændring af koncepterne over mod de 16-19-åriges krav til formidling og form i koncerten. Det vil være forkert at tro, at man uden videre kan spille koncerter beregnet for grundskolen på ungdomsuddannelserne.

8. Der ønskes et bud på den økonomiske værdi, som det samlede udbud af koncerter udgør, og hvorledes denne økonomi er skruet sammen.

Skolekoncerterne i Danmark udgjorde en samlet omkostning på 31,5 mio. kr. i skoleåret 2008/2009. Det svarer til ca. 2,5 % af de 1,25 milliarder kroner, der blev afsat til musik på statens og kommunernes budgetter i 2008².

Den største enkeltfaktor var statens støtte til Levende Musik i Skolen med 8,65 mio. kr. Levende Musik i Skolen havde dog også en egenbetaling fra kommuner og skoler som løb op i 4,65 mio. kr. I alt var omsætningen derfor 13,3 mio. kr.³

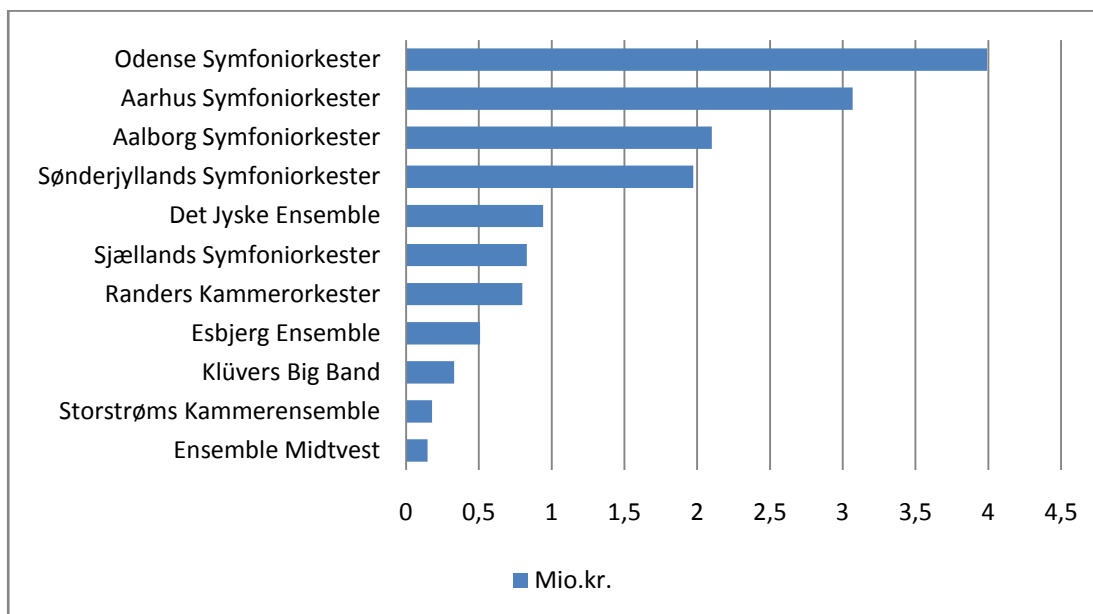
To andre aktører er Skolekoncerter.dk med en omsætning på 1,23 mio. kr. i sæsonen, Karavane med en anslået omsætning på ca. 1 mio. kr. og landsdelsorkestrene og basisensemblerne under et med en skolekoncertomsætning på 14,87 mio. kr.

Landsdelsorkestrenes og basisensemblernes ressourceforbrug til skolekoncerter fremgår af Figur 11.

² Kulturpengene 2008, Kulturministeriet. Beløbet er inkl. de højere læreanstalter.

³ Levende Musik i Skolen modtog i 2009 et yderligere statstilskud på 4 mio. kr. Dette tal beløb får imidlertid først virkning fra koncertsæson 2009/2010.

FIGUR 11 - BASISENSEMBLERNES OG LANDSDELSORKESTRENES RESSOURCEFORBRUG TIL SKOLEKONCERTER

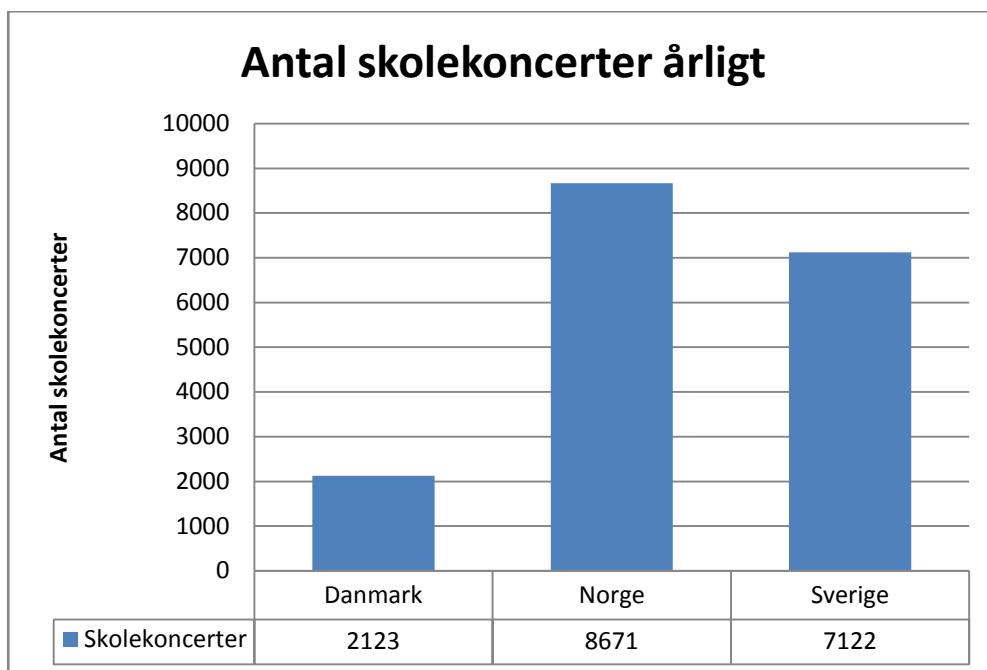
**9. Der ønskes et overblik over skolekoncertvirksomhed i vore nabolande (mindst Norge og Sverige):
Omfang, struktur, økonomi.**

a. Er der virksomhed, der adskiller sig væsentligt fra virksomheden i DK?

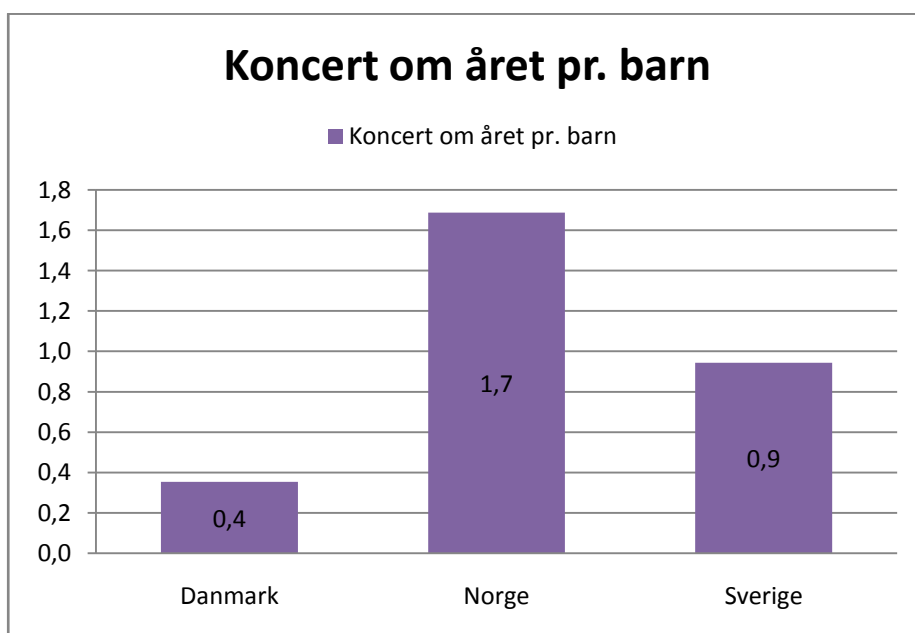
I sammenligningen mellem Norge og Danmark springer særligt den store forskel i bevilling og antal elever, der årligt overværer en koncert, i øjnene. Norge anvendte, hvad der svarer til 72,2 mio. danske kroner på skolekoncerter, ekskl. symfoniorkestrenes koncerter. De spiller for 1,2 mio. børn om året. Norge har et befolkningstal på 4,8 mio. indbyggere.

Sveriges tal foreligger kun for så vidt angår koncertantal. Derfor kan en sammenligning foretages af disse tal og af det gennemsnitlige antal koncerter pr. barn, se Figur 12 og Figur 13.

FIGUR 12 - ÅRLIGT ANTAL SKOLEKONCERTER I DANMARK, NORGE OG SVERIGE

FIGUR 13 - KONCERT PR. BARN OM ÅRET VED 120 I SALEN

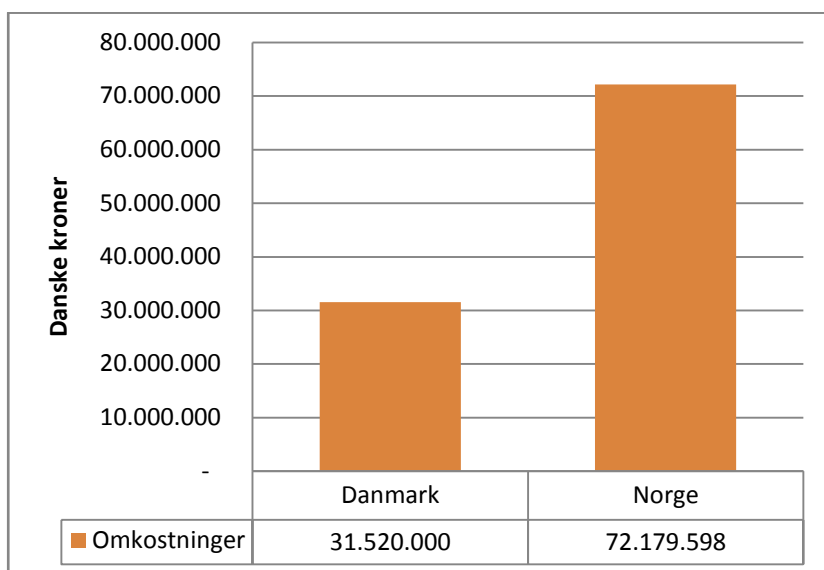
Danmark anvendte i sæson 2008/2009 16,65 mio. kr. ekskl. basisensembler og symfoniorkestre. Der blev spillet for 223.260 6-16-årige børn. Danmark har 5,5 mio. indbyggere. Danmark anvender altså 23 % af det beløb, som Norge anvender. Med det beløb når danskerne ud til 19 % af det antal børn, som Norge formår.

De danske basisensembler og landsdelsorkestre har en tradition for at dele sig op og spille skolekoncerter i mindre grupper på skolerne og i egne sale. Denne tradition er formentligt stærkere i Danmark end i Norge. Hvis disse koncerter tælles med i Danmark, ser billedet anderledes ud. Så har Danmark en omkostning på 31,5 mio. kr. og når ud til 274.744 børn. Og så udgør den danske omkostning 44 procent af den norske, og vi når ud til 23 procent af det antal børn, nordmændene når med koncerterne.

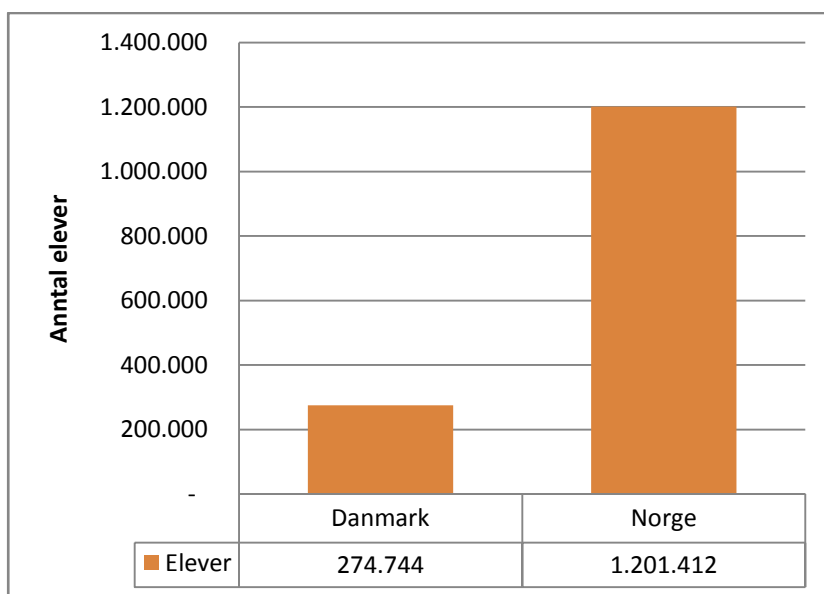
Et særligt sammenligningspunkt er kommunernes og statens fordeling af finansieringsbyrden. Det viser sig her, at til trods for en markant højere aktivitet, så betaler de norske fylkeskommuner mindre end de danske kommuner for skolekoncerterne. Det er staten, der bærer den store byrde hos vort norske broderfolk.

Sammenligninger fremgår af Figur 14 - Figur 16.

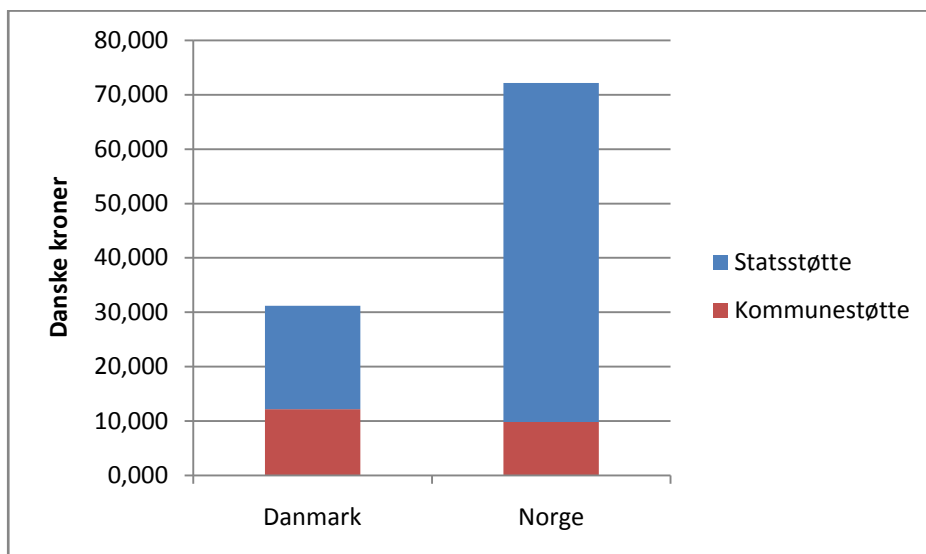
FIGUR 14 - OMKOSTNINGER DANMARK OG NORGE

FIGUR 15 - ANTAL ELEVER TIL SKOLEKONCERT ÅRLIGT DANMARK OG NORGE

FIGUR 16 - OMKOSTNINGER FORDELT MELLEM STAT OG (FYLKES-) KOMMUNE I DANMARK OG NORGE

Bemærkning: Kommunestøtte i Figur 16 er fylkeskommunestøtte for Norges vedkommende.

Skolekoncertmodellerne i Norge og Sverige er under kraftig forandring. Den centrale norske aktør, Rikskonsertene, står over for en ændring hen imod en mere konsulentpræget, producerorienteret funktion, mens skolekoncertproduktionerne i vidt omfang lægges ud til fylkerne. Der tales om 25 % produktion hos Rikskonsertene og 75 % produktion hos fylkerne.

I Sverige ophører Rikskoncerter som selvstændig institution i 2011. Hvorvidt og i så fald hvorledes institutionens hidtidige arbejde som producent og sparringspartner på skolekoncertområdet vil fortsætte skal en endnu ikke udarbejdet redegørelse give svaret på. Muligvis vil der derfor alene være en decentral, länsbaseret⁴, model fremover.

2.5 TRE ALTERNATIVE MODELLER

Vi har peget på tre modeller, som hver især kunne imødekomme nogle af de ønsker til en fremtidig organisationsform, som vores respondenter har peget på.

En **central aktørmodel**, der kan udgøre de nødvendige funktioner som kompetent musikerrekruttering, redigering af programmer, turneagent og redaktør af et oplysningspræget mangfoldighedsprogram. Det vil være den organisation, der mest effektivt vil kunne omsætte eventuelt forøgede tilskud til et forøget koncertprogram.

En **kulturøkologisk model**, som består i en opbygning af skolekoncertgrupper rundt om på musikskolerne. Den vil primært egne sig til at gøde, kultivere og høste musikalsk talent. Modellens styrke er i det dagnære pædagogiske arbejde med at udvikle alle spirende elementer optimalt. Den vil skabe spændende arbejdspladser for musikere, og er dermed med til at fremme den lokale kulturøkologi.

En **statsstøttet markedsmodel**, som giver skolerne helt fri råderet på musikmarkedet til at vælge, hvem de vil købe til koncerterne – forudsat at musikgrupperne er godkendt af Musikudvalget under Statens Kunstråd.

⁴ Fylke og län er det norske hhv. svenske ord for amt.

Modelforslagene er udarbejdet ud fra dels nogle konstruerede præmisser i form af en arketypisk organisationsform, dels en redegørelse for, på hvilken måde disse præmisser vil påvirke otte forskellige aspekter af skolekoncertvirksomheden. De otte temaer er udledt af interview-arbejdet. Neden for hvert modelforslag følger en grafisk afbildning i form af et 'cultural scorecard'⁵. Forinden modelforslagenes præsentation følger en definition af hvert af de otte temaer:

- Frit valg for skolerne
- Undervisningsmateriale
- Lokal økologi (fødekæde/økologi)
- Koncertomfang
- Effektiv logistik
- Kunstnerisk kvalitet
- Mangfoldighed
- Geografisk spredning

Det skønnes, at den centrale aktør-model er den mest effektive måde at organisere en fremtidig skolekoncertvirksomhed på i Danmark. Modellen har den højeste score på de fleste af de otte temaer sammenlignet med de øvrige to.

En central model kan gøres til genstand for en udlicitering, og hybrider mellem modellerne kan udarbejdes, bl.a. inspireret af den norske udvikling.

⁵ Culture Scorecard blev udviklet af tænketanken Kultur og Fremtid og administreres af NyxForum. Se Culture Scorecards hjemmeside www.culturescorecard.dk. Christian Have, der er medlem af Kultur og Fremtid har brugt den i sin bog "Synlighed er eksistens" (Have 2004)

3 INDLEDNING

”Også for danske skolebørn i folkeskolen bør det være en selvfølge at møde levende musik fra alle genrer i en formidlet form.” (Statens Kunstråd 2007)

Skolekoncerter i Danmark finder sted blandt en engageret skare af musikere, formidlere og aftagere på skolerne, dvs. lærerne og eleverne. Det er på mange måder en sund, kvalitetspræget, mangfoldig og geografisk godt fordelt skolekoncertaktivitet. Balancen mellem genrerne er præget af en oplysningstankegang og en oplevelsestankegang, underholdende er det også tit. Det er mangfoldigt, det er pædagogisk bevidst, og det er spillet af såvel nye unge musikere som erfarne ældre musikere.

Der er primært ét overordnet problem med de danske skolekoncerter, og det er, at over halvdelen af landets skolebørn aldrig kommer i nærheden af mødet med den levende musik i skolekoncertens form. Skolekonserterne har en del af musikernes, formidlernes, lærernes og elevernes store bevågenhed, men opad i det politiske system sander kanalerne hurtigt til. Og udadtil blandt andre skolefolk kniber det med kendskab til mulighederne. Skolekoncerter er ikke obligatoriske og nævnes ikke direkte i læseplaner og i lovstof på skoleområdet. Det er frivilligt og personafhængigt. Ildsjæle på skolerne, blandt musikere og formidlere gør den store forskel. Det er tillige bestemt af tilstrækkelige leverancer fra den største udbyder Levende Musik i Skolen.

Det giver samlet set en meget uens adgang for elever i forskellige kommuner til oplevelsen af levende fremført musik inden for en bred vifte af genrer.

3.1.1 STRIDENDE SYNSPUNKTER

Som altid på et felt af passionerede deltagere strides synspunkterne i skolekoncertfeltet. Det giver sig udslag i mange udsagn om fejl og mangler ved de eksisterende skolekoncertaktiviteter. Kravene lyder bl.a.:

- Mere kunstnerisk kvalitet
- Mere nærhed til børnenes daglige liv i skoler og musikskoler
- Mere valgfrihed for skolerne i valg af koncerter

3.2 OVERORDNET FORMÅL

Der er aldrig foretaget nogen kortlægning af, hvordan skolekonserterne fordeler sig rundt omkring på landets grundskoler. Denne undersøgelse har til formål at kaste et undersøgende blik over hele den vidtspændende skolekoncertaktivitet i Danmark og udlede problemstillinger og fremadrettede handlemuligheder. Hvilke skoler arrangerer skolekoncerter på deres skoler? Er det bestemte klassetrin, der oplever koncerterne, og hvordan fordeler musikgenrerne sig? Hvilke succeskriterier opstiller skolerne for deres valg af skolekoncerter? Hvilke succeskriterier stiller musikere, orkestre og ensembler for de rammer, de skal spille inden for? Hvilke succeskriterier opstiller koncertarrangørerne for deres samarbejde med henholdsvis musikere og skoler? Hvordan kan skolekoncerter i Danmark udvikle sig? Disse spørgsmål og flere udgør det kommissorium, som Musikudvalget har formuleret.

Som Eva Fock skitserer i rapporten 'Øjeblikket i Nu'et' (2006) udgøres skolekoncert-feltet i dag af en række forskellige musikere og orkestre, koncertarrangører og grundskoler. En nærmere afdækning, hvad angår geografisk placering og antal, har ingen imidlertid hidtil foretaget. Nogle aktiviteter er statsstøttede, regionalt støttede og kommunalt støttede, mens andre udelukkende afsættes på markedets vilkår.

Denne tilstand for skolekoncert-feltet kan til dels tilskrives den rolle, som amterne havde på skolekoncertområdet før strukturreformens ikrafttræden den 1.1.2007. Dengang var amterne den centrale aktør for dels at yde økonomisk støtte til, dels videreformidle skolekoncertorkestre direkte til skolerne. Siden hen har de organisatoriske rammer og

økonomiske forhold ændret sig. Som en af de væsentligste forandringer er den nye centrale rolle, som foreningen Levende Musik i Skolen har fået tildelt via statsstøtte fra finanslov og Kunstrådet:

”LMS (Levende Musik i Skolen) har under hele arbejdet med udmøntning af kommunalreformen arbejdet seriøst og effektivt på at sikre en national skolekoncertordning, og da Musikudvalget skønner, at dette bedst sikrer koncerter på professionelt niveau for børn over hele landet, har udvalget støttet LMS i arbejdet. ” (’Fire år som Kunstrådets Musikudvalg – overvejelser, erfaringer og resultater, Statusrapport marts 2007’, s. 14)

Via denne støtte fra Kunstrådet og senest også direkte fra finansloven har LMS kunnet tilbyde kommunerne skolekoncertpakken Musik i Tide, der tilsigter at tilbyde alle folkeskoler⁶ i den enkelte kommune en koncert om året pr. 120. elev forudsat, at kommunen selv dækker ca. 50 % af de reelle udgifter. Dette er siden 2007 kommet mange skoler til gode, men den statslige støtte har dog ikke været tilstrækkelig til at kunne give alle kommuner og derved skoler mulighed for at deltage, hvorfor LMS kun har kunnet indgå samarbejde med 26 af landets kommuner i skoleåret 2008-09. En række andre aktører formidler også skolekoncerter, bl.a. basisensembler, landsdelsorkestre, musikskolerne, Skolekoncerter.dk, musikkonservatorier, lokale musik- eller kulturforeninger.

3.3 TERMINOLOGI

Vi har valgt at inddele skolekoncertfeltet ud fra aktørkategorierne *koncertarrangører, freelancemusikere, orkestre og ensembler, kommuner og skoler*. Derudover vil vi også anvende termerne udbydere (*freelancemusikere, orkestre og ensembler*), formidlere (koncertarrangører) aftagerne 1 (skolerne), aftagerne 2 (kommunerne). Når kommunerne og skolerne inddeles i hver deres aftager-gruppe, skyldes det, at de to aktører ikke har helt identiske træk. Hvor skolen udelukkende står for at indkøbe skolekoncerter, kan kommunen udover den indkøbende funktion også have en formidlende. Det kommer f.eks. til udtryk, når en kommune formidler viden om koncerttilbud til skolerne.

Vi har af hensyn til at opnå enkelhed og gennemskuelighed valgt at bruge betegnelsen *musikgrupper* om en samling af freelancemusikere, der spiller skolekoncerter på freelancebasis. Her inkluderes rytmiske bands såvel som klassiske solister, duoer, trioer, kvartetter m.m. *Orkestre og ensembler* vil være betegnelsen, der bruges om de fem landsdelsorkestre, de seks basisensembler, DR kor og orkestre samt Den kgl. Livgardes Musikkorps.

3.4 AFGRÆNSNING

I Danmark kan børn opleve kulturelle tilbud i mange forskellige sammenhænge fra børnehaven, musikskolen, SFO'en, ungdomsskolen m.m. Kulturministeriet har udredt, at alene de statslige kulturinstitutioner bruger ca. 300 mio. kr om på børnekultur.⁷ I denne rapport behandler vi altså kun et lille udsnit af de børnekulturelle tilbud.

Det er vigtigt at slå fast, at undersøgelsen ikke er en kunstnerisk-æstetisk udredning. Vi går ikke ind i diskurser om kunstnerisk kvalitet, og hvad en koncert bør være i æstetisk forstand. Vi ser på skolekoncertområdet som et felt, og vi ser på det med sociologiske briller.

Det er de samlede koordinerede, frie eller dominerede handlinger på feltniveau, vi studerer. Vi undersøger dominerende, dominerede eller konfliktende meninger og sætter dem i relation til det undersøgelsens kvantitative data. Vi ser på, om de er målrettet mod børn, om der er undervisningsmateriale, om de fremføres af professionelle etc.

⁶ Det gælder de obligatoriske klassetrin 0.-9. klasse

⁷ Dette oplyses i pressemeddelelse af den 7. juni 2002, og som kan findes på www.kum.dk/sw3954.asp

Derfor er undersøgelsen heller ikke en evaluering af Levende Musik i Skolen eller andre af udbyderne. Vi bruger ikke evalueringsmetodologi med alt, hvad det indebærer af enighed om præmisser, selvevaluering, udfaldsfelt etc.

Vi definerer i undersøgelsen skolekoncerter som *koncerter udført af voksne musikere for elever i 0.- 10. klasse*. Koncerterne skal finde sted i sammenhæng med elevernes skolegang, og kan foregå på skolen såvel som uden for skolen. Skolekoncerter af børn for børn hører altså ikke med til skolekoncert-definitionen. Skolekoncerter af musikdramatisk art hører heller ikke med til undersøgelsens genstandsfelt. Hermed henvises til musikteater, der gennemføres via teaterrefusionsordningen eller som på anden måde refererer til Statens Kunstråds Scenekunstudvalg, som f.eks. Den Jyske Opera. Ligeledes lægger workshop-koncerter, hvor børnene inddrages som aktive udøvende gennem hele koncerten, sig uden for denne undersøgelses genstandsfelt. Åbne prøver og generalprøver er heller ikke inden for kategorien skolekoncerter. Ligeledes er koncerter, der er arrangeret for et overvejende voksent publikum og uden direkte adressat til børn i program såvel som i formidling, men som dog overværes af skoleelever (som f.eks. Skoletjenestens samarbejde med DR orkestre og kor) også uden for definitionen.

Imidlertid er der koncerter, der befinder sig i et grænsefelt. Professionelt tilrettelagte koncerter, som gennem et prøveforløb inddrager børn som del af de udøvende musikere på scenen (som f.eks. Klüvers big band), har vi valgt at lade være omfattet af skolekoncertkategorien.

Vi har, hvad angår de fem landsdelsorkestre, de seks basisensembler og Den kgl. Livgardes Musikkorps valgt også at medtælle evt. familiekoncerter, der måtte have været afholdt i forlængelse af et skolekoncertforløb.⁸ Også koncerter, hvis program har inkluderet værker, der er medkomponeret af børn som del af koncertarrangørens forudgående skolesamarbejde, inkluderes. Det finder f.eks. sted i Ensemble Midtvest.

For en god ordens skyld skal det også nævnes, at vi i henhold til kommissoriet kun inddrager skolekoncerter, der er foregået på skoler inden for den danske grænse, hvilket betyder, at de skolekoncerter, Sønderjyllands Symfoniorkester som grænselandsorkester har spillet for danske skoler i Tyskland, ikke tælles med i det samlede antal af skolekoncerter.

Vi har valgt at afgrænse undersøgelsen tidsmæssigt i Danmark til skoleåret 2008-09 ud fra den betragtning, at vi bedst kunne indhente så korrekte informationer som muligt ved det seneste skoleår frem for kalenderår, da førstnævnte udgør skolernes cyklus, og vi hermed har størst mulig sandsynlighed for, at den koncertansvarlige for 2008-09 stadig er ansat på skolen.

3.5 SKANDINAVISK SAMMENLIGNELIGHED

For at kunne besvare kommissoriums punkt 9 om sammenligning i organiseringen af skolekoncertfeltet og kvantificeringen af forekomsten af skolekoncerter med forholdene i Norge og Sverige har det været en væsentlig forudsætning at indhente data fra de to lande.

Norges Rikskonsertene er den statslige koncertproducent, der har skolekoncert-produktion som et af sine største fokus-områder, og herigennem er landets største arbejdsgiver for freelancemusikere. Herfra har det været muligt at indhente de seneste statistiske data fra 2008 omkring koncertantal, genrefordeling, geografisk spredning og antal af

⁸ Hertil skal også tælles en mindre del af LMS' skolekoncerter. I indeværende skoleår har LMS arrangeret ca. 15 koncerter som gratis skole-/familiekoncerter, dvs. én i hver anden kommune med Musik i Tide-abonnement. I skoleåret 2008-09 blev der også arrangeret en mindre del, men LMS kan ikke oplyse det nøjagtige antal. For LMS betragtes de som markedsføringsindsatser, og lægger sig i øvrigt for nogle kommuner, (f.eks. kommuner i det gamle Vejle Amt) i forlængelse af en familiekoncert-tradition, der har eksisteret længe. LMS vil dog meget gerne med tiden øge sin produktion af denne koncerttype.

publikummer⁹. Derudover har Rikskonsertene udleveret et internt regnskab for skolekoncerternes omkostninger i 2008. Herudover har vi forsøgt at indhente data om orkesterinstitutionernes skolekoncertproduktion via Norges Teater- og Orkesterforening, men her findes imidlertid kun data for antallet af afholdte koncerter, der har rettet sig mod børn og unge generelt, og ikke udskilte tal i forhold til skolekoncerter for elever i grundskolen, og derfor er der intet sammenligningsgrundlag på orkesterområdet.¹⁰

Derudover har vi forsøgt at indhente dokumentation for, hvor mange skolekoncerter, der¹¹ er blevet spillet af musikgrupper på baggrund af aftaler indgået direkte mellem skole og musikgruppe (altså uden om Rikskonsertene og orkesterinstitutioner) offentligt støttede såvel som ustøttede, men uden resultat. Rikskonsertenes skolekoncertrådgiver Kjell Thoreby¹² oplyser, at han ikke tør give sin vurdering af det. Heller ikke selvstændig skolekoncertproducent og -musiker Jon Halvor Bjørnseth¹³ tør give et bud på dette antal. Både Kjell Thoreby og Jon Halvor Bjørnseth vurderer dog, at omfanget er faldende, især siden 2007, hvor skolekoncertproduktionen i Rikskonsertene har stabiliseret sig ved at alle fylkeskommuner¹⁴ har tegnet en abonnementsordning på Rikskonsertenes skolekoncert-pakke, hvorfor andre skolekoncertudbydere i mindre grad kan sælge skolekoncerter til skolerne og fylkeskommunerne.

Fra Sverige har det ikke været muligt at indsamle lige så detaljerede og opdaterede oplysninger som fra Norge. Statens Kulturråd i Sverige er den ansvarlige aktør for at indsamle data på de skolekoncerter, der modtager offentlig støtte. Seneste data findes i rapporten 'Kulturen i Siffer' (2008#5) og er fra 2006, og oplyser udelukkende antallet af afholdte skolekoncerter i 2006. Støttemodtagerne kategoriseres i de tre grupper 'orkesterinstitutioner', 'regional musikvirksomhed' og 'frie musikgrupper'. Vi har derfor eftersøgt statistik på mere detaljerede informationer som bl.a. udgifter til skolekoncerterne, koncerternes musikgenrer og antal af skoleelever, der har overværet skolekoncerterne, men intet af dette foreligger i Kulturrådet.¹⁵ Der eksisterer en detaljeret redegørelse over genrefordeling i rapporten "Länsmusikkens skolekoncertvirksomhed" (2001) af Paul Stempel, men ingen af de personer, vi har talt med i Sverige tør vurdere, i hvor høj grad genrefordelingen afviger eller har paralleller i forhold til i dag. Og derfor er dataene forældede i forhold til brugbarheden for denne undersøgelse.

Derudover har vi kontaktet Rikskonsertene i Sverige¹⁶, der er en institution under Kulturministeriet. Institutionen fører dog ikke statistik over det samlede antal skolekoncerter i Sverige, hvad angår de ovenfor nævnte forhold –

⁹ 'Årsrapport 2008 – Rikskonsertene' (2009)

¹⁰ Se tabel 2 på www.nto.no/sck/stats.shtml?cno=323&all=1

¹¹ Som del af Norges 'den kulturelle skolesekken' (den kulturelle rygsæk-ordning) kan en skolekoncert godt ligge som del af et større inddragende kunst-projekt, hvor børnene er i centrum som kunstnere. Det tæller vi dog ikke med til skolekoncertdefinitionen.

¹² I telefonsamtale i august/september 2009

¹³ I telefonsamtale den 4.11.2009

¹⁴ Dog ikke fylken 'Svalbard' (jvf tabel 121, i vedlegg 2)

¹⁵ Vi har talt med fuldmægtig Cajsja Anufrijeff Röhr og fuldmægtig Nasanin Hashemi fra Kulturrådet i Sverige.

¹⁶ De producerer ca 700 koncerter årligt og fungerer som en institution, der skal rådgive länsmusikorganisationerne i valg og produktion af koncerter. Institutionen har dels en operativ opgave (som koncertproducent) og en opgave som formidler mellem den producerende organisation og den købende (f.eks. region eller län). En repræsentant for institutionen mødes med børn og unge-medarbejdere i musikorganisationer i hele Sverige 2-3 gange om året for at udveksle ideer og kendskab til produktioner. Vi har talt med producent Per Ekedahl (den 14.11.2009) og formand for det internationale børne- og unge-musik-netværk Jeunesse

offentligt støttede såvel som ustøttede. De har henvist os til at finde data i de enkelte län, men det har været uden for denne undersøgelses rammer at forsøge at indhente.

Hvad angår aktiviteten blandt de musikgrupper, der har spillet skolekoncerter uden at have modtaget offentlig støtte, har vi heller ikke kunnet finde data. Producent Per Ekedahl fra Rikskonserten mener, at de finder sted i marginalt omfang, alene af den grund, at skolerne ikke har økonomi til at betale for ustøttede skolekoncerter.

Som forudsætning for at kunne sammenligne data fra Danmark med data i henholdsvis Sverige og Norge, er spørgsmålene i spørgeskemaerne så vidt muligt blevet konstrueret med øje for dette formål. Det gælder f.eks. genreopdelingen, som er taget fra Rikskonsertenes 'Årsrapport 2008' (Rikskonsertene 2009).¹⁷

Opsummerende kan det således konstateres, at denne undersøgelses data fra skoleåret 2008-09 sammenlignes med på den ene side Norges Rikskonsertenes skolekoncertoplysninger fra kalenderåret 2008 og på den anden side Sveriges Kulturråds oplysninger fra kalenderåret 2006. Ifølge producent Tommi Rasmussen fra Rikskonserten har der ingen kulturpolitiske ændringer været inden for de sidste par år, der kunne indikere, at antallet af skolekoncerter for henholdsvis 2007 og 2008 afviger væsentligt fra 2006, hvor det var på 7122 skolekoncerter¹⁸. Derfor vurderer vi, at det er forsvarligt, at de oplysninger i Sverige, vi sammenligner de danske data for skolekoncerter med, er fra 2006.

3.6 HVILKE SPØRGSMÅL SKAL UNDERSØGELSE AFDÆKKE?

Der ønskes en afdækning af den nuværende skolekoncertaktivitet i Danmark med fokus på:

Den aktivitet, der støttes af Kunstrådet

Den aktivitet der dels støttes, dels udføres af andre, det være sig kommuner, spillesteder, skoler o.l. samt basisensembler, symfoniorkestre og selvstændigt opererende orkestre.

1. Det skal undersøges, om aktiviteterne er landsdækkende, regionale eller lokale, hvilke genrer der dækkes og i hvor høj grad.
2. I hvilket omfang finder koncerterne steder på skoler, og i hvilket omfang benyttes spillesteder, koncertsale eller andre steder.
3. Hvorledes udvælges musikgrupperne af formidlerne? Dvs. har formidlerne en opsøgende virksomhed, eller byder musikerne selv ind.
 - a. Er der udskiftning i musikgrupperne, eller
 - b. er det de samme, der spiller år efter år?
4. Er der musikere/musikgrupper, der har skolekoncertområdet som primær indtægtskilde, og hvad er deres øvrige virke?
5. Om muligt foretages en kvalitetsvurdering.
 - a. Dvs. er koncerterne målrettet børn?
 - b. Udføres de af professionelle musikere/sangere?
 - c. Hvorledes er aflønningen?
6. Hvilke succeskriterier opstiller aftagerne? Formidlerne? Udbyderne?
7. Fordeling af koncerterne i forhold til aldersgrupper.

Musicales Internationales, producent Tommi Rasmussen (den 28.8.2009), udviklingskonsulent Ulla Wiklund (den 13.11.2009), der har skolekoncerter som et af sine ansvarsområder.

¹⁷ S. 2 i bilag 2 i "Årsrapport 2008" (Rikskonsertene 2009),

¹⁸ S. 27 'Kulturen i Siffror' (2008). De 7122 skolekoncerter er i realiteten dog nok mindre, eftersom det også dækker over koncerter for de 3-6-årige og de 16-18-årige. Hvor stor en del af skolekoncerterne, der havde denne målgruppe, har Statens Kulturråd imidlertid ikke kunnet oplyse.

- a. Kan disse aldersgrupper udvides?
8. Der ønskes et bud på den økonomiske værdi, som det samlede udbud af koncerter udgør, og hvorledes denne økonomi er skruet sammen.
9. Der ønskes et overblik over skolekoncertvirksomhed i vore nabolande (mindst Norge og Sverige):
Omfang, struktur, økonomi.
 - a. Er der virksomhed, der adskiller sig væsentligt fra virksomheden i DK?
10. Med baggrund i ovenstående afdækning af området ønskes desuden et eller flere bud på en fremtidig skolekoncertaktivitet med fokus på kvalitet, bredde og nytænkning og med økonomiske modeller for en optimal udnyttelse af de eksisterende og fremtidige muligheder.

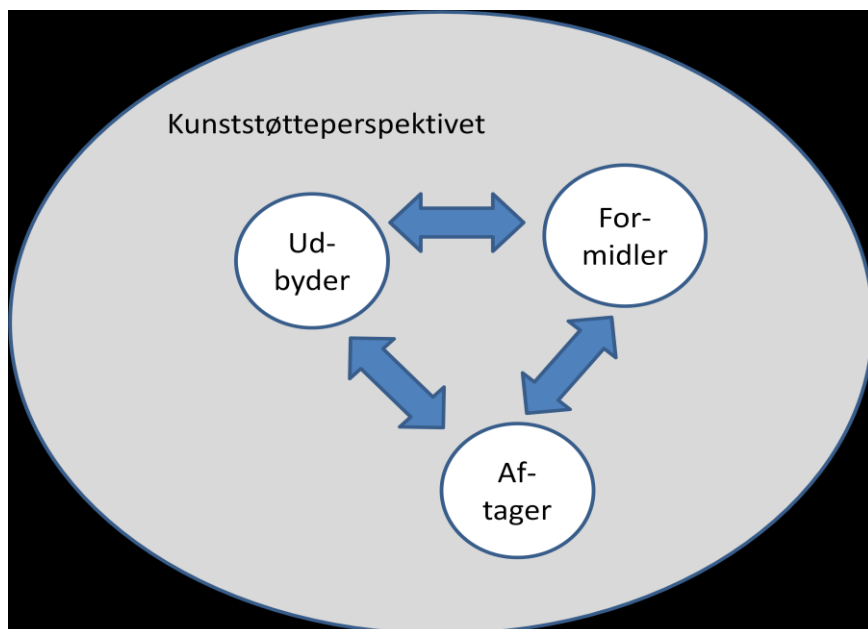
3.7 METODE

Ud fra de betingelser, der er beskrevet ovenfor, vil vi i dette afsnit redegøre for, hvordan undersøgelsen er gennemført og tilrettelagt med henblik på besvarelsen af kommissoriet.

Som nævnt i afsnittet om terminologi har vi på baggrund af kommissoriets opdrag valgt at betragte undersøgelsen som udtryk for følgende tre distinkte aktørperspektiver:

1. Et udbyderperspektiv
2. Et formidlerperspektiv
3. Et aftagerperspektiv

FIGUR 17 - AKTØRPERSPEKTIVER

Her er *udbyder* betegnelsen for freelancemusikere og ensembler og orkestre, mens *aftager 1* er betegnelsen for skolerne. *Aftager 2* er betegnelse for kommunerne, og *formidlere* er betegnelse for skolekoncertarrangører som bl.a. Levende Musik i Skolen, Skolekoncerter.dk etc.

3.7.1 TRIANGULERING

Vi har angrebet kommissoriets mange spørgsmål gennem en trianguleret metode, hvor forskellige tilgange supplerer hinanden. Undersøgelsen har været tilrettelagt med

- litteraturstudier, desk research
- en tredelt kvantitativ survey til de tre aktørtyper foretaget som spørgeskemaundersøgelse på nettet
- semistrukturerede kvalitative interviews af en række centrale informanter blandt de forskellige aktørtyper

Erfaringen viste, at det vi troede ville blive det dominerende, spørgeskemaundersøgelserne, nok blev det, men i sin tur fordrerede meget grundige og dybe supplerende interview og indsamling af kvalitative og kvantitative sekundærdata. Mange af vore data kunne kun findes ved hjælp af surveyredskabet, mens andre data supplerede manglerne, der viste sig, bl.a. på grund af bortfaldsproblemer (se nedenfor), og skabte nye og interessante vinkler på emnerne.

3.7.2 UDVÆLGELSE AF INFORMANTER

Da der ikke foreligger nogle tal på den samlede formidling, udbud og aftag af skolekoncerter i Danmark valgte vi at lade den kvantitative metode være undersøgelsens dominerende tilgang ved at udfærdige spørgeskemaer til hver af de tre aktør-grupper.

Informanter til spørgeskemaundersøgelserne:

- Udbydere - 143 freelance-musikere
- Aftagere - 2441 skoler
- Formidlere - 98 kommuner

Efterfølgende har TNS Gallup stået for udsendelse af spørgeskemaerne og indsamling, registrering og krydstabulering af data.

Da udbydere også udgøres af *orkestre og ensembler* har vi over mail og telefon indhentet oplysninger (over mail og telefon), der var relevante for kommissoriet. Vi har spurgt til følgende orkestre:

Aalborg Symfoniorkester, Aarhus Symfoniorkester, DR Bigband, DR SymfoniOrkestret, DR Underholdningsorkester, DR KoncertKoret & VokalEnsemblet, Ensemble MidtVest, Esbjerg Ensemble, Det Jyske Ensemble, Klüvers Big Band, Det kgl. Kapel, Den Kgl. Livgardes Musikkorps¹⁹, Randers Kammerorkester, Sjællands Symfoniorkester, Storstrøms Kammerensemble, Sønderjyllands Symfoniorkester.

For at kaste et mere dybtgående lys over problemstillingerne har vi suppleret den kvantitative dataindsamling med i alt 16 kvalitative interviews med repræsentanter²⁰ fra de forskellige aktørperspektiver først og fremmest fra Danmark, men også fra Norge og Sverige. Formålet har dels været at søge mulige forklaringer på sammenhænge mellem de svar, spørgeskema-undersøgelsen har bragt, dels at få identificeret og nuanceret udfordringerne for skolekoncertvirksomheden samt give bud på løsninger hertil. Endelig har det, i forhold til kommissoriets afsluttende punkt om at få forslag til alternative modeller for skolekoncertvirksomheden i Danmark, været væsentligt at få indhentet data hertil, samt at kunne drøfte de forskellige modelforslag ud fra dels hver af de tre aktørperspektiver.

3.7.3 SVARPROCENTER

TABEL 3 - SVARPROCENTER FOR SPØRGESKEMAUNDERSØGELSE

	Antal	Antal af svar	Svarprocent
Freelancemusikere	143	71	50 %
Skoler	2441	511	21 %
Kommuner	98	62	63 %
Orkestre og ensembler	11	11	100 %

¹⁹ Prinsens Musikkorps i Skive og Slesvigske Musikkorps i Haderslev er ikke blevet spurgt af tids-/ressourcemæssige årsager.

²⁰ Se bilag 5 for oversigt over interviewpersoner

Svarprocenterne fremgår af tabel 3. Normalt vil en svarprocent på over 50 % anses som tilfredsstillende. Når svarprocenten er lavere for skolerne end for de tre andre målgrupper, hænger det sammen med, at det er utrolig svært at få skoler til at besvare spørgeskemaer, fordi de ofte bliver spurgt om at deltage i undersøgelser. Derudover kan den lave svarprocent også hænge sammen med, at det som tidligere beskrevet var umuligt at indhente direkte personlige kontaktoplysninger på den rette respondent for ca. 50 % af skolernes vedkommende.

En besvarelsesprocent på 100 for orkestre og ensembler er glædelig, men var også ventet af disse store offentligt finansierede institutioner. Den kongelige Livgardes Musikkorps har også svaret.

3.7.4 BORTFALDSANALYSE

Med de relativt store bortfald, vi har set, må data tages op til kritisk vurdering, inden de anvendes som grundlag for generaliserende slutninger. Det nemmeste havde været at tale om surveypopulationen og undlade generaliseringer, men derved ville vi svigte opdraget fra Kunstrådets Musikudvalg, der netop ønskede en fuldt gennemført totalundersøgelse.

De mest sårbare data er de økonomiske og andre kvantitative data, der skulle summe sammen til områdets samlede aktivitet. Med en besvarelsesprocent på 21 på skoleområdet kan det ikke lade sig gøre. Der er ikke tale om et tilfældigt udvalgt stikprøvemateriale, men et bortfald, der netop godt kan være bestemt af, hvorvidt man interesserer sig for skolekoncerter og aktivt fremmer dem. F.eks. viste det sig for kommunernes vedkommende, at kommuner, der havde abonnement på Musik i Tide hos Levende Musik i Skolen, udgjorde ca. en tredjedel af besvarelsen. De udgør kun en fjerdedel af samtlige kommuner, så her må udvalget siges at være systematisk skævt.

Totalerne på økonomi, skolekoncertomfang, antal elever til koncert osv. er derfor beregnet på anden måde, idet sekundærdata i form af virksomhedsstatistikker, regnskaber, rapporter og interviews med aktørerne har givet godt, eksakt og perspektivrigt analysegrundlag. Den triangulerede metode har herved vist sin berettigelse.

Spørgeskemaerne på skoleområdet har stadig bidraget med en række mere kvalitative data og oplysninger, som gerne må være afgivet af et skævt respondentpanel, idet det netop er erfaringen og engagementet, som udgør tyngden og værdien i besvarelsene. En lang række af spørgsmålene ville alligevel ikke kunne være besvaret af skoler uden erfaring med skolekoncerter.

Med denne tilgang til data mener vi stadig at kunne anvende alle tre surveys trods det særligt for skolerne store frafald.

For en nøjere diskussion af de metodiske udfordringer, herunder frafaldsproblematikken henviser vi til Appendiks.

3.8 RAPPORTENS INDHOLD

Rapporten er bygget op over følgende afsnit: I kapitel 4 redegøres der for de kulturelle og diskurser, som har styret kulturpolitikken i Danmark fra 1960'erne og frem til i dag for med disse perspektiver at kunne belyse den fortsatte analyse af skolekoncertvirksomheden. I kapitel 5 besvares undersøgelsens kommissorium punkt 1-8. Kapitel 6 besvarer kommissoriets punkt 9 vedr. økonomi, mens kapitel 7 vil bringe en sammenligning med Norge og Sverige. I kapitel 8 fremlægges de alternative modelforslag til skolekoncertvirksomheden belyst ud fra de kulturelle, som er præsenteret i kapitel 4. Afslutning på rapporten bringes i kap. 9.

Bilag 1-4 består af de anvendte spørgeskemaer til survey-undersøgelsen blandt henholdsvis musikere, skoler, kommuner og orkestre/ensembler. Bilag 5 giver en oversigt over de personer, der er blevet interviewet til undersøgelsen. I appendiks kan man læse nærmere om undersøgelsen metodeproblemer, data-indsamling og oversigt over kommunebesvarelser- og frafald.

4 RATIONALER I SKOLEKONCERTFELTET

Skolekoncerter er vigtige at tilbyde børn! Det ser de personer, der arbejder med skolekoncerter, og som vi har været i kontakt med som del af undersøgelsen naturligvis som hele udgangspunktet for deres skolekoncertengagement. Men derfra hører enigheden også op. Skolekoncertvirksomheden udgøres nemlig ikke udelukkende af én praksis, der opererer ud fra et unisont værdigrundlag og formål, men derimod ud fra forskellige praksisser, der udøves på forskellige mere eller mindre synlige værdigrundlag. Det kommer f.eks. til udtryk, når musikere giver udtryk for forskellige holdninger til undervisningsmateriale, koncertsted og den kunstnerisk-pædagogiske balance i koncerten. For koncertarrangørerne reflekteres det bl.a. i forskellige opfattelser til, hvorvidt der skal prioriteres et genremæssigt mangfoldigt udbud i skolekoncerterne på bekostning af skolernes valgfrihed, eller hvorvidt flere, og derfor omkostningslette – læs med færre musikere - koncerter skal produceres på bekostning af færre koncerter, der til gengæld fremføres af flere musikere med de muligheder, som det åbner for af repertoire-mæssig og genremæssig karakter.? For kommunerne afspejles værdiforskellen bl.a. i en uenighed om, hvorvidt skolekoncerter spillet af lokalt tilknyttede musikere skal prioriteres frem for øvrige skolekoncerttilbud.

For at danne et overblik over disse værdier, der kommer til udtryk i holdninger såvel som i praksisser, vil vi belyse vores indhentede data om skolekoncertfeltet med fem forskellige rationaler og identificeringen af det nye børnekulturparadigme. Disse teoretiske bidrag tilbyder et undersøgende perspektiv på intentionerne bag en kulturel aktivitet, og vil således tjene som gennemgående perspektiv på skolekoncertfeltet gennem den resterende del af rapporten, særligt i afsnit 5.7. om succeskriterier, og kapitel 8, hvor vi foreslår de alternative modeller.

4.1 FRA OPLYSNING TIL OPLEVELSE

De fem rationaler er²¹

- Oplysning
- Myndiggørelse
- Økonomi
- Underholdning
- Æstetisk Oplevelse

Kulturforsker Dorte Skot-Hansen har belyst tilsynekomsten af de fire første rationaler i kulturpolitikken samt foreslået et femte rationale til beskrivelse af den bagvedliggende årsag til æstetisk engagement. 1960'erne var præget af *oplysningsrationalet*, i 1970'erne indtog *myndiggørelses-rationalet* kulminerende med 1980'ernes økonomiske *rationale*. Ud af det økonomiske rationale og postmodernismen udvikler *underholdningsrationalet* sig.

Herover for er *det æstetiske oplevelses-rationale* udtryk for Skot-Hansens forslag til et nyt perspektiv på kulturen som ekspressiv logik frem for en udledning på baggrund af politiske og instrumentelle praksisser. Hvor de fire første rationaler har fokus på, hvad kulturen **gør** for henholdsvis dannelse af mennesker, social forandring, økonomisk merværdi, menneskets behov for at lade sig underholde, sætter det æstetiske oplevelsesrationale fokus på, hvad kulturen **betyder**. Med blikket på sen-modernitetens pluralistiske kultur-praksis er det en pointe i sig selv at anskue de fem rationaler som vekselvirkende. Det vil sige, at de fleste kulturelle holdninger og praksisser sjældent kun vil udøve et rationale, men oftest vil dække over flere rationaler samtidigt mere eller mindre synligt.

²¹ Skot-Hansen (2006)

Efterfølgende skitseres det nye børnekulturparadigme, som kulturforsker Beth Juncker har identificeret. Vi vil vise, at det qua sin præmis om *kunst for børn som kunst* og fokus på barnets *æstetiske erkendelse* frem for *logisk-begrebslige erkendelse* har lighedstræk med det æstetiske oplevelsesrationale²².

4.1.1 OPLYSNINGSRATIONALET

Oplysning handler om menneskets kamp mod uoplysthed, manglende dømmekraft og afhængighed af verdslige og religiøse autoriteter. Oplysning er videnskabens oplysning af den sti, vi som mennesker må vandre.

Men oplysning er også dannelsen af menneskets evne til at leve et helt liv med sans for etik og med forståelse for menneskets sammensatte karakter af forstands- og følelsesvæsen. Dannelse rummer normative forestillinger om et hierarki af kulturelle goder. Ligesom socialt bestemte etiske standarder spiller ind i dannelsen af det hele menneske. Oplysningen skaber det vidende individ, og dannelsen integrerer det i et etisk funderet samfund igen.

Kulturforskere beskriver, hvordan rationalet var gennemgående i 1960'ernes monokultur, og det initieredes via et kulturpolitisk reformarbejde fra Kulturministeriet, som er blevet sammenfattet under begrebet 'demokratisering af kulturen'. Meningen var, at kunsten skulle sikres frihed og være tilgængelig for alle. Kulturen blev her tænkt som middel til en kulturel dannelse af høj som lav med henblik på at øge borgernes forbrug af kultur i almindelighed, af finkultur i særdeleshed. Derfor var det statens opgave, at sikre kunstnere den økonomiske frihed, så kunst kunne skabes uafhængigt af mæcener eller markedets kræfter, der prioriterede underholdningsmæssig succes.

I skolekoncerter er oplysningstanken nær. Kend din kulturarv, kend din verdens mangfoldighed!

4.1.2 MYNDIGGØRELSES-RATIONALET

Myndiggørelse er et centralt begreb i oplysningen. Sapere aude – hav mod til at vide, sagde oplysningsfilosofferne. Og med viden og mod skabes det myndige menneske gennem udgangen af dets selvforskyldte umyndighed, som filosofen Immanuel Kant (1724-1804) formulerede det i det lille skrift "Besvarelse af spørgsmålet: Hvad er oplysning?" (1783).

Rationalet sås som 'Kulturelt demokrati' - et andet koncentrat af den politiske strategi i 1970'erne. Her fik finkulturen i sin egenskab af at være støtteberettiget selskab af amatørvirksomhed inde for det kulturelle domæne. Dvs. lokale kulturaktiviteter som sport og foreninger fik hermed større status og flere støttemuligheder. Strategien anerkendte altså mange kulturers ligeværdighed, og samtidig lå der et kulturpolitisk sigte på praktisk at påvirke 'masserne' til at få lyst til kunstverdenen. Forskellige sociale grupperinger som f.eks. kvinder, arbejdere, børn eller individer skulle have mulighed at udtrykke deres egen kultur. Dette er rationalet for social forandring.

"Ved at tage et skridt ned ad stigen og satse på befolkningens egen deltagelse i amatøraktiviteter håbede de offentlige kulturmyndigheder at befolkningen ville få et bedre afsæt [til at ville interessere sig for kultur og kunst, red.] gennem princippet om *learning by trying*." ²³

I grænsefeltet mellem oplysningsrationalet og myndiggørelses-rationalet finder man den nyere tids anerkendelse af børnekultur, som i Danmark er kommet juridisk til udtryk med ratificeringen af FN's børnekonvention²⁴ fra 1991. I børnekonventionen fokuseres der således både på 'kultur for alle' (oplysningsrationalet) samt på det enkelte barns egen kulturelle udfoldelse på kryds og tværs af finkulturelle og folkelige former (myndiggørelses-rationalet):

²² Juncker (2006)

²³ S. 37, Duelund (1995)

²⁴ Konventionen kan findes på www.boerneraadet.dk

”Deltagerstaterne skal respektere og fremme barnets ret til fuld deltagelse i det kulturelle og kunstneriske liv og skal opmuntre til, at der stilles passende og lige muligheder til rådighed for kulturel, kunstnerisk, fritidspræget og rekreativ udfoldelse.”²⁵

Med anerkendelsen af mange kulturers ligestilling er der spillerum for en kulturpolitisk praksis, der også medtænker ’Unescos konvention om beskyttelse og fremme af de kulturelle udtryksformers mangfoldighed’ (2005)²⁶, som Danmark har ratificeret i 2007, der bl.a. har følgende målsætninger:

- at beskytte og fremme de kulturelle udtryksformers mangfoldighed
- at fremme respekten for de kulturelle udtryksformers mangfoldighed og bevidstheden om værdien heraf på lokalt, nationalt og internationalt plan

4.1.3 DET ØKONOMISKE RATIONALE

Det økonomiske rationale bygger på den iagttagelse, at der altid er et aspekt af økonomisk kapital involveret i kulturel virksomhed. Ikke kun som udgift, men i særlig grad som investering - i kultur, idræt, turisme, events, byrum, naturparker, kort sagt: Oplevelsesøkonomien.

Ifølge Dorte Skot-Hansen er 1980ernes kulturpolitik kendetegnet af kunstens og kulturens instrumentalisering. Dvs. at de offentlige kulturinitiativer i vid udstrækning motiveres og iværksættes ud fra især økonomiske formål. Kulturens markedsorientering, effekt-fokus og økonomiske målsætninger intensiveres under 1990ernes eventkultur, kulminerende i 00’ernes oplevelsesøkonomi.

I det økonomiske rationale indgår i denne undersøgelse også hensynet til effektivitet, logistik og ledelse.

4.1.4 UNDERHOLDNINGSRATIONALET

Underholdningsrationalet har sit udspring i vort umiddelbare behov for nydelse. Det er en modpol til modernismens strenghed og krævende renhedsbud. Det er også en udløber af postmodernismens opgør med netop denne strenghed og dens åbning af fryden ved det teatraliske, det farvestrålende, det kropslige og det historisk kopierende. En skolekoncert kan være blot og bart festlig og dansevenlig uden at sige så meget, endside være oplysende.

Underholdningsrationalet har en affinitet til det økonomiske rationales praksis med at kapitalisere vores behov for at slappe af og lade os underholde. Rationalet ses endvidere udviklet i praksisser som edu-tainment og info-tainment.

4.1.5 DET ÆSTETISKE OPLEVELSESRATIONALE

Hvor de foregående fire rationaler af Skot-Hansen betegnes som instrumentelle, er det æstetiske oplevelsesrationale ikke-instrumentelt. Det vil sige, at hvor oplysningsrationalet, myndiggørelses-rationalet, det økonomiske rationale og underholdningsrationalet har fokus på, hvad kulturen **gør** for henholdsvis dannelse, social forandring, økonomisk merværdi, menneskets behov for at lade sig underholde, sætter det æstetiske oplevelsesrationale fokus på, hvad kulturen **betyder**.

Det æstetiske oplevelsesrationale er således udtryk for en anerkendelse af kulturen for kulturens værdi i sig selv. Derfor kan man sige, at forskellen mellem oplevelsesøkonomi og dette oplevelsesrationale er, at selvom de begge fokuserer på ’oplevelsen’ som strategisk redskab, så omhandler førstnævnte den økonomiske merværdi skabt i tilkoblinger til varer, produkter og ydelser, mens Skot-Hansens rationale udelukkende fokuserer på æstetisk merværdi

²⁵ Artikel 31, stk 1-2, ibid

²⁶ Kan findes på www.uvm.dk

for den enkelte kulturbruger. Dorte Skot-Hansen skriver bl.a: ”...kulturpolitikken skal i højere grad fokusere på, at brugerne har adgang til rige, komplekse og mangfoldige æstetiske oplevelser.”²⁷ Og hun understreger, at de æstetiske aktiviteter skal tage udgangspunkt i, hvad der er meningsfuldt for alle sociokulturelle grupper:

”Det vigtigste mål er, om disse aktiviteter opfylder behovet for meningsfulde æstetiske oplevelser for alle grupper og livstile, ikke kun for de privilegerede. Hvad der er meningsfulde æstetiske oplevelser kan ikke besluttes udefra eller ovenfra som kanons eller andre opdragende tiltag. Men kulturpolitikken kan stræbe efter mangfoldighed, dvs. et rigt og varieret kulturliv, som udfordrer og inspirerer borgerne til at opleve noget, de ikke vidste fandtes eller var noget for dem. Kulturpolitikken skal med andre ord give plads for det irrationelle, følelsesladede og kaotiske frem for at formidle en bestemt strømning opfattelse af det gode, smukke og det sande baseret i et elitært og hierarkisk oplysningsprojekt”²⁸

4.1.6 BØRNEKULTUR – FRA LÆRING TIL OPLEVELSE

Fra 1980erne bliver børn til væsentlig forskel fra tidligere anerkendt som kompetente subjekter, hvis respons omkring eget liv og meninger anses som værdifuld. Dette tager kulturforsker Beth Juncker som et af sine afsæt for sit markante bidrag til den faglige diskussion om, hvad kultur for børn er med sin doktorafhandling ’Om processen - det æstetiskes betydning i børns kultur’ (2006). Heri identificerer hun med børnelitteratur som casestudie et nyt børnekultur-paradigme fra 1980erne og frem, og inkluderer heri betragtninger om kunst *for* børn²⁹, der med henblik på at belyse skolekoncertvirksomheden er det mest relevante at redegøre for.

Over for det nye paradigme skitserer hun det ’normale børnekulturparadigme’, hvis oprindelse spores tilbage til 1700-tallets oplysningstid i Europa. Ifølge dette havde kultur for børn til hensigt at ’udvikle børns logisk-begrebslige kompetencer ved at styrke deres færdigheder og deres almene viden og dannelse’.³⁰ Dette instrumentelle paradigme hvilede på filosofen René Descartes (1596-1650) argument om de logisk-begrebslige kompetencer som forudsætning for menneskelig eksistens. Argumentets konklusion blev koncentreret ned i sætningen ”cogito ergo sum”³¹, og samtidig lagde denne rationalistiske tænkning grunden til 1700-tallets pædagogiske projekt, hvis udgangspunkt Juncker formulerer således: ”Eftersom børn ikke selv kan være subjekter, er det de voksnes pligt at arbejde med dem, indtil de selv har fået forudsætninger for at tage over”.³² Og den kunst/litteratur³³, denne diskurs har kastet af sig for børn, har derfor ifølge Beth Juncker også ”vægtet det dannelsesmæssige indhold, der kan bidrage med de værdier – som historisk foranderlige – anses for væsentlige for dannelsen og de pædagogisk tilrettelagte fortælle- og anskuelsesformer, der kan begribes af børn.”

²⁷ s. 35 Skot-Hansen (2006)

²⁸ s. 36 Skot Hansen (2006)

²⁹ Juncker arbejder i sin identificering af det nye børnekulturelle paradigme med inddelingen kultur for, med og af børn. I denne sammenhæng fokuserer vi dog kun på den del af paradigmet, der vedrører kultur for børn.

³⁰ Med logisk-begrebslige kompetencer menes bl.a. børns læsevner, evner til at kunne regne og til at kunne analysere. S. 87 i Juncker (2006)

³¹ s. 125, Juncker (2006)

³² s. 155 i Juncker (2006)

³³ Juncker har som nævnt børnelitteraturen som sit casestudie, men breder sine konklusioner ud til at gælde hele det børnekulturelle felt, og ’børnelitteratur’ antager vi derfor godt kan forstås som børnekultur generelt.

Frem til 1980'erne har den accepterede logik således lydt: "Alle er på tværs af den børnelitterære institution enige om, at kunst er en erkendelsesform, der er forbeholdt voksne[...] Litteratur for børn kan ikke være litteratur, in casu kunst, fordi børn ikke er voksne."³⁴

I modsætning hertil er præmisserne for det nye børnekultur-paradigme anderledes. Ganske vist har barnet ikke mulighed for at erkende med logisk-begrebslige kompetencer, som var de voksne. Men barnet har ligesom voksne sine sensitive erkendelseskompetencer, hvilke Beth Juncker med henvisning til filosofen Alexander Gottlieb Baumgarten (1714-1762) hævder, er ligeså gyldige som de logisk-begrebslige kompetencer.³⁵ Med den sensitive erkendelse, hævder Juncker, erkender man ikke noget om kunsten, men om sig selv. Kunsten har netop til formål 'at berige vores personlige liv, give os redskaber og stof til at skabe godt samvær, så vi kan feste, danse, lege, synge, le, lytte, give os oplevelser, der åbner for latter, gru, grin, gråd, glæde, sorg og spænding, oplevelser, der giver os mulighed for at se døden, livet, terroren, skilsmissemis, angsten, tabet, lykken – alt det bedste og det værste - i øjnene. Vel og mærke uden at dø af det. [...] Derfor kan vi stå ansigt til ansigt med ekstrem glæde, ekstrem sorg, ekstrem fare – uden at dø af det.'³⁶

For børn vil det sige, at æstetik i hverdagen såvel som i kunsten bliver en genvej til selvindsigt, da oplevelsen bidrager med berigende råstoffer for børns egen udforskning og leg.

4.2 SKOLEKONCERTER I RATIONALERNES PERSPEKTIV

Nedenfor følger udvalgte eksempler på, hvordan holdninger og praksisser i skolekoncertfeltet har lighedstræk med de fem rationaler og med det nye børnekulturparadigme.

4.2.1 OPLYSNINGSRATIONALET I SKOLEKONCERTVIRKSOMHEDEN

Oplysningsrationalets indflydelse i skolekoncertvirksomheden kommer til udtryk på forskellig vis. Præmissen om, at oplevelsen af kunsten i sig selv ikke er tilstrækkelig, men også skal tilføjes en oplysende, formidlende og dannende dimension, kan man se som reflekteret i den overvejende tendens³⁷ til dels, at koncertarrangørerne producerer undervisningsmateriale, til dels at skolerne efterspørger undervisningsmateriale (se afsnit 5.7). Dannelsesaspektet samt ideen om finkulturen, her den klassiske musik som særlig væsentlig kommer bl.a. til udtryk således:

"Vores hovedidé er: Når man har gået 10 år i skole fra 0.-9. klasse, så har man mødt ti forskellig slags musik, som man har med i bagagen i det videre samfunds - og musikliv, man får." (Ebbe Høyrup, Leder af LMS)

³⁴ s. 133, Juncker (2006)

³⁵ I modsætning til Descartes giver Baumgarten 'de utydelige forestillinger'(s. 146, Juncker (2006)) en positiv selvstændig betegnelse i form af den særlige sensitive erkendelsesform og præciserer, at denne særlige sensitive erkendelse må have mulighed for at nå frem til en fuldkommenhed, og som altså ikke består i analytisk fordybelse, men som respekterer den sensitive erkendelses karakter". (s. 146, Juncker(2006)). Dermed er der tale om 'to selvstændige erkendeevner'. (s. 146, Juncker(2006)) Baumgarten pointerer ifølge Juncker, at den sensitive erkendelse på linje med den logisk-begrebslige 'bør have en ledetråd i logikken'. Ifølge Juncker er Baumgartens logik-begreb for den sensitive erkendelse dog endnu ikke udviklet, for slet ikke at tale om en indtænkning ud fra barnets optik.

³⁶ Fra Beth Junckers oplæg ved konferencen 'Kunst/Læring, oplevelse vs. opdragelse?', som Teatercentrum og Scenekunstens Udviklingscenter havde arrangeret den 23. april 2009 på Københavns Dag- og Aftenseminarium i Skovlunde.

³⁷ 83 % af freelancemusikerne tilbød "i nogen eller i høj grad" undervisningsmateriale, 89 % af kommunerne svarede 'ja i høj grad' og "ja i nogen grad" til, om de forventer, at der føler undervisningsmateriale med til skolekoncerten. 65 % af skolerne svarede "ja, høj grad", "ja, i nogen grad" til spørgsmålet, om i hvor høj grad det havde en indflydelse, at der fulgte undervisningsmateriale med i sammenhæng med skolekoncerten.

”Med den lave prioritering af musikundervisningen i folkeskolen i Danmark er det af uvurderlig betydning for danske børns musiske dannelse, at de møder den professionelle, levende musik på et højt fagligt niveau.” (Mette Storgaard Jensen, pædagogisk medarbejder Aalborg Symfoniorkester)

”Ser man på LMS er udbuddet af klassisk musik sørgeligt – så mere (klassisk ensemble) og mindre olietønder, tak!” (Udbyder)

4.2.2 MYNDIGGØRELSE I SKOLEKONCERTVIRKSOMHEDEN

Myndiggørelses-ratioalet kommer bl.a. til udtryk, når Ensemble Midtvest i deres skolekoncertprogram inddrager børnene i tilblivelsen af de musikværker, som ensemblet efterfølgende spiller, ikke kun for forældre, men for et offentligt publikum. Således myndiggøres børnene.

Derudover argumenterer nogle koncertarrangører (dvs. orkestre og ensembler) for skolekoncerternes berettigelse med henvisning til deres positive effekt for dyrkning af fremtidens professionelle musikere. Dvs. skolekoncerter som vækstlags-fremmer forstået som det fænomen, at koncerterne dels animerer børnene til at blive gode udøvende amatører, dels at nogle vælger musiker-vejen som profession.

Anskues skolekoncertvirksomheden ud fra ratioalets mangfoldighedsperspektiv understøttet af den tidligere nævnte Unesco-konventionen, kan man hævde, at Danmark har forpligtet sig til, at de statsstøttede skolekoncerttilbud indebærer så mangfoldigt en samling af udtryksformer som muligt. Det vil sige et mangfoldigt tilbud i form af koncertformer, genrer og besætningstyper. Navnlig koncertarrangørerne påpeger, at mangfoldighed i udgangspunktet ikke er en barriere for børnenes kvalitative oplevelse af koncerterne, da de oftest i højere grad end voksne er meget åbne over for musik, de ikke er vant til at høre:

”Børnene kan klare rigtig meget forskellig musik. Der er ikke så meget filter der.” (Ebbe Høyrup, LMS)

”Det mest åbne publikum overhovedet, det er børn. Ny musik er de faktisk meget åbne over for, og de har mange gange en nemmere tilgang til det end voksne.”, (Jesper Mikkelsen, Skolekoncerter.dk)

”Jeg synes ofte, det er meget nemmere at spille mere nye ting og avancerede ting for børn, end det er for voksne, fordi jeg oplever en kæmpe åbenhed, og en kæmpe lydhørhed blandt børn, end man nogen gange kan opleve blandt voksne.” (Thomas Sandberg, skolekoncertmusiker,)

4.2.3 UNDERHOLDNINGSRATIONALET I SKOLEKONCERTVIRKSOMHEDEN

Underholdningsratioalet kan i dag komme i spil i kulturlivet på mange måder. Hvor underholdning i 1970'erne især af intellektuelle og smagsdommere blev betragtet som et stedbarn i kunstens verden, har det i dag en mere legitim status. Og underholdning er unægtelig også en mere eller mindre bevidst del af skolekoncertfeltets praksis i dag, forstået som skolekoncertens evne til at give børnene et lystfyldt pusterum fra de boglige krav.

Med til underholdningsratioalet hører også køberens ret til at vælge det, køberen vil have. Et konkret eksempel på en sådan praksis, finder vi i koncertarrangøren Skolekoncerter.dk's udbudsprincip. Her udbydes musikgrupperne først og fremmest efter skolernes efterspørgsel, og ikke efter et princip, der skal sikre, at den enkelte elev oplever mange forskellige musikgenrer og koncertformer gennem sin skolegang. Vægtningen af skolernes efterspørgsel som det væsentligste princip for salget af skolekoncerter betyder, at ud af det indeværende skoleårs nuværende 38 musikgrupper, der udbydes vis Skolekoncerter.dk, så er det otte til ti musikgrupper, der genererer de fleste jobs. Jesper Mikkelsen, der er leder af Skolekoncerter.dk begrundet denne praksis således:

”Jeg har det sådan, at jeg principielt synes, at skolerne selv skal have lov at vælge, for det er dem, der kender børnene. Ni ud af ti gange vil de derfor ramme rigtigt. Dertil kommer, at de har alle deres

temauger og særlige behov. Så mange gange bestiller de jo en bestemt gruppe hos os, fordi det passer med et tema, de kører samtidigt på hele skolen.” (Jesper Mikkelsen, Skolekoncerter.dk)

4.2.4 DET ÆSTETISKE OPLEVELSESRATIONALE I SKOLEKONCERTVIRKSOMHEDEN

Det gælder for næsten alle koncertarrangørerne, at der ikke er nogen tvivl om, at deres skolekoncerters høje standard netop kvalificerer deres praksis inden for dette rationale. Men, som vi vil vende tilbage til i kapitel 8 og 9, bør en praksis domineret af dette rationale udfordre alle elementer i koncertvirksomheden fra formidling til produktion. Dvs. selve formidlingen (på web-plattformen) af musikoplevelsen skal løbende være up to date og sanselig og dermed skabe forhåndsoplevelse – det samme gælder for selve produktionen af koncerterne ude på skolerne. Rammerne om koncerten bør således være med til at åbne vores sanseapparat i mødet mellem musikere og elever (f.eks. så koncerten iscenesættes i overraskende omgivelser).

Det kommer f.eks. til udtryk, når aktørerne efterspørger konkrete elementer i eller rundt om koncerten, der kan ses som opprioritering af den æstetiske oplevelse, som f.eks. bedre lokaliteter for koncertafholdelsen, bedre lyd- og lysforhold, kunst frem for pædagogik i koncerten, færre publikummer pr. koncert, ønske om at børnene kan snakke med musikerne før, under og efter koncerten, muligheden for at bevæge børnene i sensitiv, snarere end i begrebslogisk retning:

”Koncerterne kan nogen gange gå hen og blive meget 'pædagogiske' på bekostning af selve koncertoplevelsen. Børn har også brug for en god musikalsk oplevelse, hvor musikerne optræder autentiske, som dem de er.” (skole)

”Vores skole ønsker musik af meget høj international klasse samt opfølgende fortælling om kompositionsteknik etc.” (skole)

”Vi vil gerne have små intime koncerter, hvor man har mulighed for at komme i dialog før/under/efter koncerten.” (skole)

”Det er vigtigere for mig, at børnene opdager, hvad musikken kan gøre ved deres hjerter, end hvad instrumenterne hedder - det må komme sekundært.” (Karen Skriver Zarganis, Børne- og ungededarbejder, Odense Symfoniorkester)

”lys og lyd er vigtigt i vores projekt”. (Musiker)

” Jeg kunne godt ønske mig en større sammenhæng mellem skolekoncertvirksomheden og det øvrige professionelle musikliv med henblik på at øge den kunstneriske kvalitet i skolekoncertvirksomheden.” (Thomas Sandberg, musiker)

4.2.5 BØRNEKULTUR - FRA LÆRING TIL OPLEVELSE

Kunsten er ifølge Beth Juncker udsprunget af æstetikken, og de kunstneriske oplevelser giver os sensitive veje til viden, erkendelse og erfaring.

Netop kravet om, at skolekoncerter primært produceres på de kunstneriske snarere end pædagogiske præmisser, er et argument, som aktører i kunstverdenen plæderer for. Beth Juncker understreger netop, at den æstetiske dimension

ifølge det 'nye børnekulturparadigme' er centralt for børnenes "egne erkendelsesprocesser, deres sensitive kognition"³⁸, og efterlyser studier i 'kunst for børn som kunst'.

Juncker har i sin beskrivelse af det nye børnekulturelle paradigme ikke haft musik for børn som casestudy. Derfor savner vi stadig en kvalificeret perspektivering af skolekoncerter ud fra henholdsvis det gamle og nye børnekulturparadigme som et casestudie med udgangspunkt i musik for børn som kunst versus musik for børn som pædagogik.³⁹ Ikke desto mindre kan vi konstatere, at det nye børnekulturelle paradigme har lighedstræk med det æstetiske oplevelses-rationale i kraft af sit fokus på den æstetiske oplevelse som værende målet sig selv, der differentierer sig alt efter målgruppens behov. Derfor vil vi for eksempler på holdninger, der bekræfter dette nye paradigme henvise til citaterne oven for i afsnit 4.2.4.

Set fra det nye paradigmes perspektiv kan faren være, at skolekoncerterne i for høj grad produceres og udvikles ud fra den logik, der tilbage fra folkeskolens oprettelse i 1814 har været skolens traditionelle pligt at styrke børnenes evner inden for, nemlig den rationelle logik. Balancen mellem kunstnerisk udførelse og formidling er derfor et springende punkt.

For en god ordens skyld skal her rettes et blik mod lovgivningen, 'Lov om Folkeskolen'⁴⁰, der ikke levner den levende professionelle musik en egentlig, men kun en indirekte plads i folkeskolen:

Stk. 1. Formålet med undervisningen i musik er, at eleverne udvikler deres evne til at opleve musik og til at udtrykke sig i og om musik. Undervisningen skal bibringe dem forudsætninger for livslang og aktiv deltagelse i musiklivet og for selvstændigt at kunne forholde sig til samfundets mangeartede musiktilbud.

Stk.2. Gennem aktiv og skabende beskæftigelse med musik skal undervisningen medvirke til elevernes følelsesmæssige og intellektuelle udvikling, udvikling af koncentration og motorik samt øge deres forståelse af sig selv som en del af et fællesskab.

Stk. 3. Undervisningen skal fremme elevernes forståelse af dansk og udenlandsk musiktradition som en del af kulturlivet, dels således som den indgår i det aktuelle samfundsliv, dels i dens historiske perspektiv.

Under området 'Musikforståelse' i de 'Centrale kundskabs- og færdighedsområder (slutmål) for musik efter 6. klassetrin' står, at eleverne skal "have tilegnet sig kundskaber og færdigheder, der sætter dem i stand til at lytte åbent og opmærksomt til indspillet og levende fremført musik".

Den mest direkte henvisning til skolekoncertfeltet fremgår af 'Trinmål for faget musik', hvor der som del af trinmålene for 6. klassetrin står, at kundskaberne bl.a. skal sætte eleverne i stand til "at lytte til levende professionelt fremført musik med forståelse for koncertsituationen."

Såvel oplysnings- som myndiggørelses-rationalerne taler klart i lovteksten.

³⁸ S. 87 i Juncker (2006). Kunst for børn, der også har været tænkt for voksne, har som man finder det hos f.eks. H.C. Andersens eventyr eller E.T.A. Hoffmanns 'Nøddeknekkeren' mange tekstkvaliteter så som intertekstualitet, kompleksitet, fortolkningsåbenhed, flerstemmighed (s. 87), som ifølge den gamle børnekulturformidlende diskurs ikke indgår i de pædagogiske normer om for kunst til børn. Juncker har imidlertid ikke haft musik som sit casestudie, og efterlyser i øvrigt studier af 'kunst for børn som kunst' (s. 150).

³⁹ S. 150 Juncker (2006)

⁴⁰ Bekendtgørelse om formålet med undervisningen i folkeskolens fag og obligatoriske emner med angivelse af centrale kundskabs- og færdighedsområder (slutmål) og trinmål (Fælles mål)

Eva Fock beskriver i 'Øjeblikket i Nu'et' (2006), hvorledes de lovbundne begrundelsers inddragelse af den levende musik også baserer sig på det æstetiske oplevelsesrationale:

"Der indledes med evnen til at opleve (altså et oplevelsesrationale, red.) [...] Derefter lægges vægten igen på den følelsesmæssige udvikling (igen oplevelse), men nu relateret til flere andre afsmittende effekter: koncentration, motorik, mangfoldighed og viden."⁴¹

Eva Fock skriver endvidere: "I 'Undervisningsvejledning for faget musik', der knytter sig til loven, fremhæves oplevelsen af den levende musik som en vigtig modvægt til elevernes store passive musikforbrug, altså et mangfoldighedsperspektiv."⁴²

Endelig understreger Eva Fock, at skolekoncerter ofte betragtes som et tilbud, og ikke som en del af den lovpligtige undervisning. Dette vil vi mene stadig væk er tilfældet baseret på den berøring, vi har haft med de forskellige skolekoncert-aktører. Pr. 1.8.2006 blev kommunalbestyrelsernes ansvar som tilsynsførende myndighed over for skolerne understreget med en ny lov (lov. Nr. 170). Det har dog ikke været inden for rammerne af denne undersøgelse at afdække, hvorvidt kommunerne af den grund har indført mere kontrol, hvad angår skolernes skolekoncert-tilbud.

4.3 OPSUMMERING:

Skolekoncertvirksomheden praktiseres i dag ud fra forskellige mere eller mindre synlige værdigrundlag. For at danne et overblik over disse værdier, anvender vi de fem rationaler baseret primært på Dorte Skot-Hansens kulturrationale-inddeling samt Beth Junckers identificering af det nye børnekulturparadigme. Disse perspektiver på skolekoncertfeltet vil vi anvende gennemgående ned gennem rapporten, særligt i afsnit 5.7 om succeskriterier og kapitel 8, hvor alternative modeller fremlægges.

Det er en pointe, at rationalerne ikke skal ses som indbyrdes uafhængige, men som grænsende op til hinanden med flere fællestræk.

Kaster man sit blik på skolekoncertfeltet, viser det sig således, at der er praksisser, der knytter sig til alle rationaler og det nye børnekulturparadigme:

- Oplysningsrationalet (ønsket om undervisningsmateriale, ideen om at finkulturen/den klassiske musik som særlig væsentlig),
- Myndiggørelses-rationalet (inddragelse af børn i skolekoncerterne og ideen om skolekoncerter som vækstlags-fremmere),
- Underholdningsrationalet (prioriteringen af købers ret til at bestemme sit skolekoncertvalg frem for formidlerens ret til at styre, at skolen får mangfoldige skolekoncerttilbud ud),
- Det æstetiske oplevelsesrationale og det nye børnekulturelle paradigme (ønsket om at øge den æstetiske kvalitet i eller omkring skolekoncerten ud fra f.eks. sted, lyd, lys, publikumsstørrelse, kunst frem for pædagogik, sammenhæng mellem skolekoncerterne og det øvrige danske musikliv).

⁴¹ S. 27 Fock (2006)

⁴² S. 27 Eva Fock (2006)

5 ASPEKTER AF SKOLEKONCERTAKTIVITETERNE. BESVARELSE AF KOMMISSORIET

I dette kapitel følger en besvarelse af kommissoriet, punkt 1-8. (Se side 28)

5.1 SKOLEKONCERTER SOM REGIONALE, LOKALE ELLER NATIONALE FÆNOMENER

Spørgsmålet om, hvorvidt skolekoncertaktiviteterne er regionale, lokale eller nationale, har vi overordnet forstået sådan, at der spørges til, i hvilken grad udbydernes og formidlernes tilbud når ud til hele landet eller er lokalt forankret. Derudover knytter der sig også aspektet om, hvorvidt skolekoncerterne giver generel adgang for børn i hele landet til at opleve skolekoncerter. Dvs. om de er geografisk dækkende på en tilfredsstillende måde.

Overordnet set kan vi konstatere, at skoleaktiviteterne i skoleåret 2008-09 både var regionale, lokale og nationale.

Nationale

Blandt de nationale skolekoncertaktiviteter definerer vi skolekoncertarrangørerne Levende Musik i Skolen og Skolekoncerter.dk, fordi deres virksomhed spreder sig til hele landet. Levende Musik i Skolen reklamerede dog ikke for sine koncerttilbud for skoleåret 2008-09, fordi foreningen ifølge Ebbe Høyrup med sine økonomiske midler i 2008-09 ikke havde midler til at tilbyde alle landets grundskole-elever en koncert, men kun kunne inkludere de 23 % af eleverne.⁴³ Skolekoncerter.dk var med sine ca. 300 koncerter også landsdækkende i den forstand, at de ikke har solgt skolekoncerter til alle kommuner, men reklamerer til hele landet, og har solgt til skoler og kommuner i en bred del af landet, fra Billund til København

Med nationale mener vi dog ikke, at LMS' og Skolekoncerter.dk's musikere nødvendigvis spillede i alle regioner. De musikgrupper, der deltog i undersøgelsen, og som havde engagement LMS eller/og Skolekoncerter.dk (i alt 83 %) spillede 35 % i en region, 22 % i to regioner, 17 % i fire regioner, 13 % i tre regioner og 13 % i alle regioner. Fordelingen fremgår af Figur 18.

Tallene ligger måske på den lave side, eftersom kommunerne kun kunne svare for det, som forvaltningen havde kendskab til, hvilket ikke altid inkluderer fuld viden om, hvad den enkelte skole arrangerer på egen hånd. 22 ud af de 26 af landets i alt 98 kommuner, der abonnerede på Musik i Tide-ordningen fra LMS, har deltaget i undersøgelsen, og for de fleste af dem ved vi fra LMS, at det gælder, at der er en koncert pr. 120 skole-elev⁴⁴ om året.⁴⁵

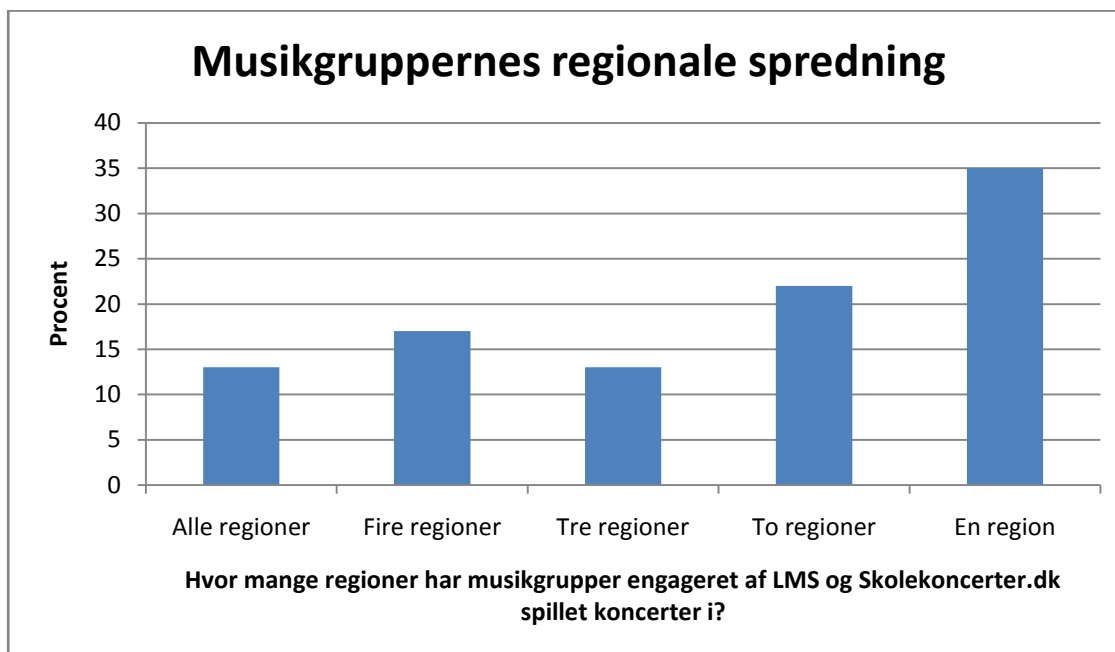
En liste over kommunerne er vedlagt i Appendiks.

⁴³ Dette er beregnet på baggrund af de 1391 koncerter, LMS afholdt med 120 elever pr. koncert forholdt til elevantallet i folkeskoler, privatskoler, efterskoler og børnespecialskoler i fra og med 0. til og med 10. klasse i skoleåret 2008-09. I skoleåret 2008-09 var der ca. 720.000 elever i landets folkeskoler, privatskoler, efterskoler og børnespecialskoler, hvorimod tallet for folkeskolelever alene var på ca. 690.000. (Kilde: UNI-C, Undervisningsministeriets databank)

⁴⁴ Det er op til den enkelte kommune at afgøre, om privatskolerne skal inkluderes i ordningen. Tallet for kommunens elevtal, der ligger til grund for beregningen, regner imidlertid folkeskoler, børnespecialskoler, privat- og friskoler (herunder efterskoler). Tallet er hentet fra UNI-C, Undervisningsministeriets databank.

⁴⁵ Der er dog visse undtagelser i nogle af kommunerne. F.eks. er det kun en del af Århus' skoler, der kan deltage i ordningen, ligesom Sønderborg kommune ikke får LMS koncerter til 4. klasse, da klassetrinet får skolekoncerter fra Sønderjyllands Symfoniorkester.

FIGUR 18 - MUSIKGRUPPERNES GEOGRAFISKE SPREDNING

Regionale

Til kategorien af regionale skolekoncerter vil vi henføre dels Region Nordjyllands kulturprojekt 'Go Global' dels landsdelsorkestrenes og basisensemblernes aktiviteter samt foreningen Karavane. Go Global-projektet havde ifølge Region Nordjyllands kulturkonsulent Karsten Højen til formål at støtte den kulturelle udvikling i regionen, og tilbød i den forbindelse regionens 11 kommuner medfinansiering til at producere koncerter med såvel danske som udenlandske grupper. Det har tre af kommunerne, der har deltaget i undersøgelsen, valgt at realisere som skolekoncerter.⁴⁶

Aktiviteterne hos landsdelsorkestrenes, basisensemblernes og Den kgl. Livgardes Musikkorps har vi valgt at betegne som regionale med henvisning til, at kun tre ud af de 12 orkestre/ensembler havde spillet skolekoncerter i en anden region udover den region, hvori de havde beliggenhed.

Foreningen Karavane betragter ikke sig selv som en regional skolekoncertvirksomhed, der i kraft af sin beliggenhed i Hovedstaden kun tilbyder skolekoncerter for denne regions elever, da foreningen tidligere har arrangeret koncerter uden for Region Hovedstaden. I skoleåret 2008-09 har de imidlertid kun afholdt skolekoncerter i Region Hovedstaden, hvorfor vi i denne sammenhæng kategoriserer dem som regionale.

Hertil kommer også Skoletjenesten på Sjællands koncertaktiviteter, der udelukkende afholdes i regi af de eksisterende kulturinstitutioner. Ifølge skoletjenestens mission begrundes dette forhold med argumentet om, at kulturinstitutionerne som undervisningsramme kan fungere som 'særlige læringsrum, hvor de autentiske genstande giver unikke undervisningsmuligheder'⁴⁷. Skoletjenesten inkluderede musik som del af organisationens opgave i 2003, og har siden bl.a. samarbejdet med DR's kor og orkestre og spillestedet Vega, Plex, Jazzhouse og Pumpehuset. For skoleåret 2008-09 førte samarbejdet dog primært til skolernes overværelse af prøver på ordinært programsatte koncerter med DR Radio Symfoniorkestret (Metrokoncert om onsdagen), og ca. 50 elevers deltagelse i en af DR

⁴⁶ Ifølge kulturkonsulent Jens Maarup Lykke fra Mariager Fjord Kommune

⁴⁷ 'Skoletjenestens mission og vision' kan findes på www.skoletjenesten.dk

Pigekorets fællessangskoncerter arrangeret som del af Sangens År. Disse musikaktiviteter falder som tidligere nævnt ikke under denne undersøgelses definition af skolekoncerter.

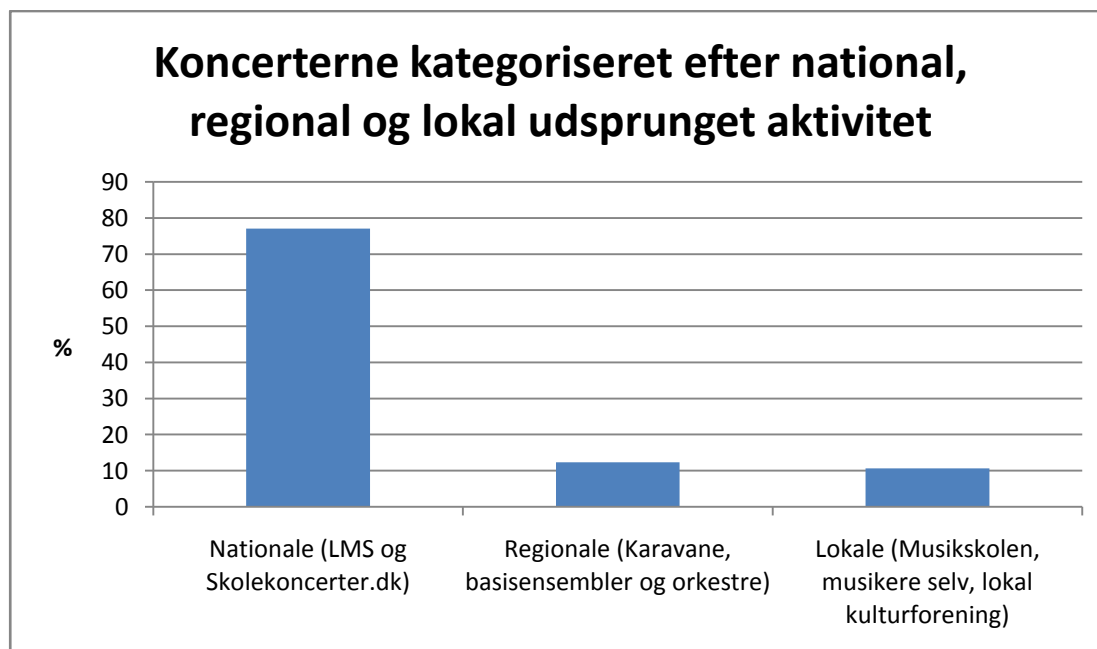
Lokale

Hvorvidt skoleaktiviteterne har været lokale, forstået som udført af lokalt forankrede musikere, er ikke til at sige med sikkerhed. Vi formoder dog, at skolernes besvarelse af spørgsmålet kan løfte lidt af sløret, da afkrydsning i svarkategorierne *lokal kultur- eller musikforening, musikskolen, musikere der har indgået direkte aftale med skolen* langt hen ad vejen vil dække over musikere, der har en lokal tilknytning til den kommune, hvori skolen ligger.⁴⁸ På baggrund af skolernes besvarelser kan det konstateres, at 43 skoler har afholdt til sammen 69 koncerter arrangeret af en *lokal kultur- eller musikforening*. 174 koncerter arrangeret af *Musikskolen* er blevet afholdt fordelt på 101 skoler, mens 52 skoler har afholdt til sammen 100 koncerter med *musikere, der har indgået direkte aftale med skolen*. Hertil kan nævnes Mariager Fjord og Rebild kommunes skolekoncertarbejde i 2009, der med støtte fra Kunstrådets Musikudvalg afviklede 6 koncerter i løbet af skoleåret 2008-09.

Tages spørgeskemabesvarelsen i betragtning, spiller musikernes lokale tilknytning ikke den store rolle for skolerne, eftersom kun 1 % af de skoler, der har haft skolekoncerter, har svaret, at et vigtigt kriterium for udvælgelse af musikgrupper, var, 'at den overvejende del af musikerne har bopæl i kommunen eller i regionen' (se bilag 2, spørgsmål 22).

I nedenstående Figur 19 anslås fordelingen af skolekoncerter af henholdsvis lokal, regional og national art. Figuren er udarbejdet på baggrund af flere forskellige kilder.

FIGUR 19 - SKOLEKONCERTER SOM NATIONAL, REGIONAL OG LOKAL AKTIVITET

⁴⁸ Det er besvarelsen af svarkategorierne nr. 4, 11 og 12 i spørgsmål 16 A for skolerne (se bilag 2), der har bidraget hertil.

Internationale

I periferien af kommissoriet vil vi også omtale de skolekoncerter, som har været afholdt i udlandet af danske freelancemusikere eller orkestre. Det gælder bl.a. Sønderjyllands Symfoniorkester, der som grænselandsorkester har holdt 13 koncerter for danske skoler i Tyskland. Dertil kommer 10 musikgrupper, der ifølge besvarelsen fra musikerskemaet har spillet skolekoncerter i udlandet.

Udover det antal af skolekoncerter, vi har optalt på baggrund af vores direkte kendskab fra skolekoncertarrangørerne selv, må vi formode, at yderligere et antal koncerter har været afholdt. Skolerne har nemlig i forbindelse med deres besvarelse oplyst ca. 60 musikgrupper, der hverken er identiske med musikgrupper, der har spillet i regi af Levende Musik i Skolen, Karavane, Skolekoncert.dk eller Mariager Fjord Kommune. Vi har på bedste vis forsøgt at filtrere navne fra, af hvilke det fremgik, at gruppen bestod af elever fra efterskoler, højskoler og musikskoler eller lå inden for det musikdramatiske område. Nogle af navnene kan dog være udenlandske orkestre, som f.eks. kan være blevet hyret i forbindelse med Region Nordjyllands Go Global-projekt. Af mere kendte danske navne blandt de ca. 60 musikgrupper finder man bl.a. TV2-forsangeren Steffen Brandt, rapperen Jooks og Stephanie fra X-faktorgruppen ABC.

5.1.1 GEOGRAFISK DÆKNING

På baggrund af kommunernes og skolernes besvarelser samt oplysninger fra udbydere kan et skolemusikalsk Danmarkskort tegnes. (Se næste side)

Besvarelserne synes ikke at pege på, at kun "regionshovedstæderne" har skolekoncerter. En del af de største byer har f.eks. ikke aftaler med Levende Musik i Skolen.

Tværtimod når dækningen langt ud. Kun basisensemblerne og landsdelsorkestrene rejser ikke land og rige rundt. Men også de når langt ud i regionerne.

Skolekoncerter er godt geografisk fordelt i Danmark. Men det er ikke tilfredsstillende, at vi helt åbenbart ikke har en fuld geografisk dækning. Alt for mange huller i besvarelserne og i abonnementerne tyder på, at der er lang vej, før alle børn får tilbudt en koncert hvert år.

(Dette kort er ikke det rigtige. Følger snart.)

- Kommuner med abonnement på Musik i Tide ved Levende Musik i Skolen er markeret med mørkegrønt
- Kommuner uden abonnement ved LMS med med skolekoncertaktivitet er markeret med lysegrønt
- Kommuner, der har svaret på undersøgelsen, men hvor ingen skoler har oplyst om koncerter er lysegrå
- Kommuner, hvorfra der ikke foreligger svar fra kommune og skoler er hvide.

5.2 GENRER

Genreinddelinger er et sammensat og spændende fænomen i musikverdenen – såvel i fagdiskurserne som i dagligdagens referencer til musikalske vaner og oplevelser hos den almindelige musikforbruger.

For at kunne besvare kommissoriets ønske om sammenligning med de norske og svenske data adækvat, har vi i undersøgelsen anvendt en allerede eksisterende genreinddeling – nemlig den Rikskonsertene i Norge har udviklet til deres egne målsætninger og planlægning af mangfoldighed. Inddelingen forekommer velegnet også til danske forhold med undtagelse af den norske genrekategori 'viser', som vi har udeladt, da vi ikke mener, at den har tilsvarende selvstændig betydning i en dansk musik-kontekst.⁴⁹

Genrene er i denne undersøgelse er derfor:

- Ny klassisk
- Klassisk
- Jazz/Blues
- Verdensmusik
- Rock/Pop
- Dansk Folkemusik
- Anden genre

Vi har haft mulighed for at undersøge, hvordan musikgenrene fordeler sig på forskellige måder.

Ifølge LMS

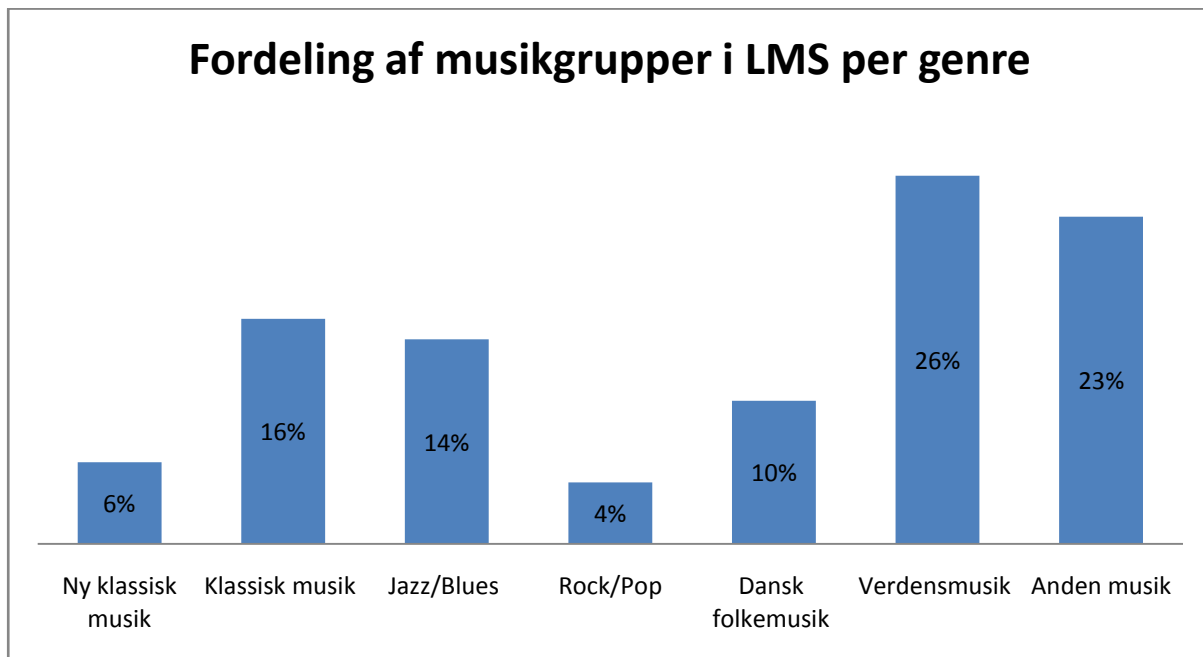
For det første har vi af LMS fået oplyst, at de 69 grupper, der spillede for foreningen i 2008-09 fordelte sig på genrekategorierne således (Figur 20):

Verdensmusik med 26 %, anden musik 23 %, klassisk musik 16 %, jazz/blues 14 %, dansk folkemusik 10 %, ny klassisk musik 6 % og rock/pop 4 %. Da alle orkestre ikke spiller et lige stort antal koncerter, men spiller mellem 10 og 50 koncerter pr. skoleår, kan denne procentfordeling ikke overføres helt uden forbehold til procentfordelingen for antal af *spillede* skolekoncerter inden for hver af genrene. Ifølge Ebbe Høyrup giver genrefordelingen i listen imidlertid et meget godt fingerpeg over fordelingen af genrer i LMS grupper.⁵⁰

⁴⁹ Se Rikskonsertenes 'Årsrapport 2008', bilag 2, resultatmål 1.2.

⁵⁰ LMS har desværre ikke fordelingen af antal spillede koncerter pr. gruppe tilgængelig for skoleåret 2008-09.

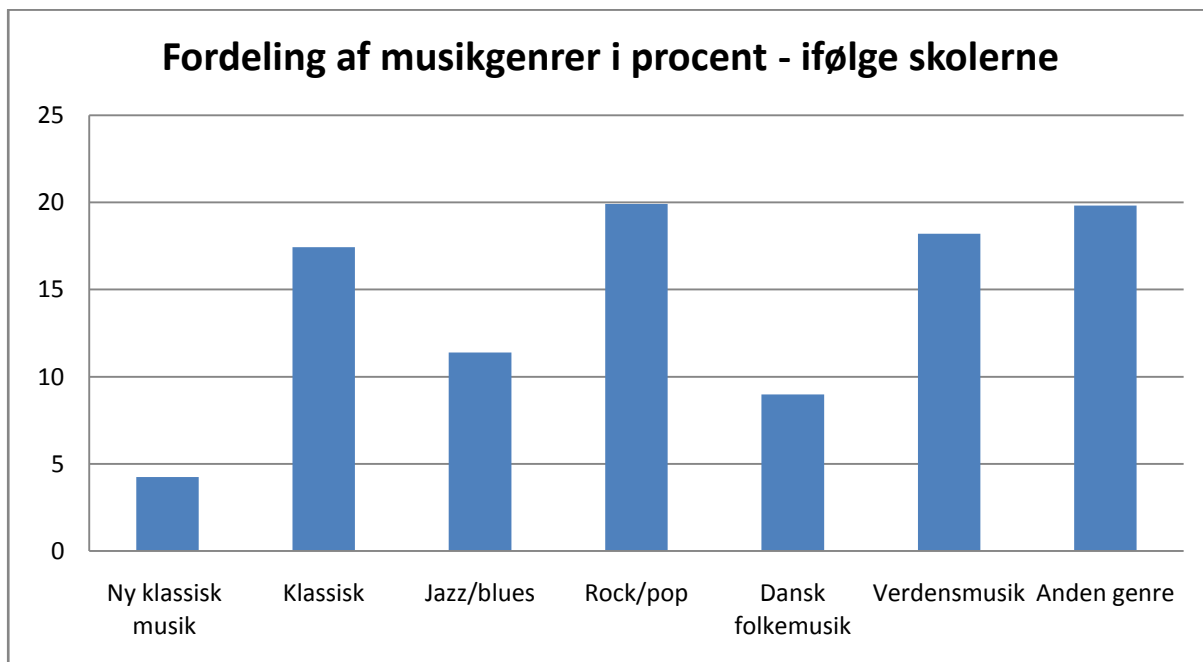
FIGUR 20 - GENREFORDELING PÅ MUSIKGRUPPER I LMS

Skolerne

Ser man på skolernes besvarelse af spørgsmålet omkring skolekoncerternes genrer, er de mest spillede genrer rock/pop (20 %) og anden genre (20 %), efterfulgt af verdensmusik (18 %), klassisk (17 %). De genrer, der er blevet spillet mindst er jazz/blues (11 %), dansk folkemusik (9 %) og ny klassisk musik (4 %). Se Figur 21.

FIGUR 21 - GENREFORDELING I KONCERTER PÅ SKOLERNE

5.2.1 OPSUMMERING:

Levende Musik i Skolen og Karavane tilgodeser nyt og smalt repertoire i stort omfang. Men i de oplevede forhold på skolerne fylder det populære som f.eks. rock/pop allermest.

Opgørelsen over de spillede genrer udviser en stærk uenighed mellem skolerne og Levende Musik i Skolen. Skolerne har rock/pop sammen med anden genre, som de mest spillede med 20 % hver. Verdensmusik og klassisk følger efter med 17-18 % hver.

Levende Musik i Skolen har rock/pop helt nede på 4 % og verdensmusik på 26 %.

De er enige om, at jazz/blues, dansk folkemusik og ny klassisk er ligget fra 10 % ned til 4 %.

En hypotese kunne være, at Levende Musik i Skolen præsenterer oplysningsrationalet og myndiggørelsesrationalet fuldt ud gennem den store mangfoldighed, og at skolerne undertiden tyr til andre formidlere for at tilgodese underholdningsrationalet. Eller også husker de bare de populære koncerter, som vi formoder er inden for rock/pop, bedre.

5.3 KONCERTSTED

For at indkredse, i hvilket omfang skolekoncerterne har fundet sted på henholdsvis skoler, spillesteder, koncertsale og andre steder, kan vi danne et billede primært ved hjælp af besvarelser fra skolerne.

Landsdelsorkestre/basisensembler og freelancemusikere er også blevet spurgt til, hvilke kategorier steder de har spillet, men uden at skulle angive antal af koncerter pr. sted. Heraf kan altså ikke udledes, hvordan koncerterne i antal fordeler sig på de forskellige kategorier af steder, men udelukkende hvilke kategorier af steder, de har spillet.

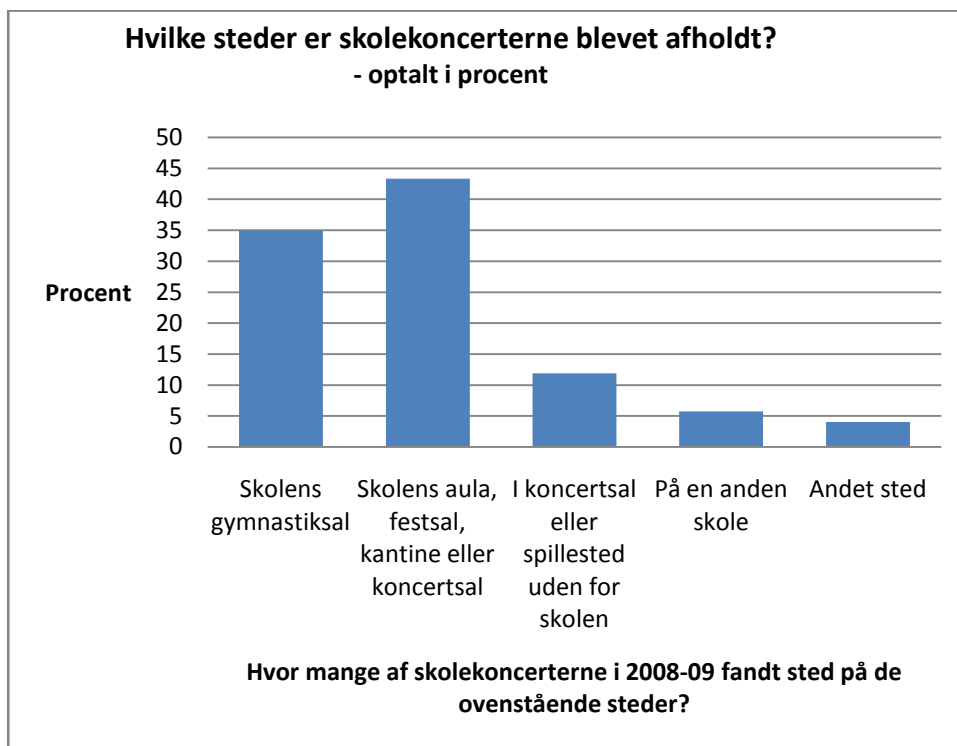
Besvarelser fra de tre informantgrupper fra spørgeskemaundersøgelsen er derfor ikke sammenlignelige.

5.3.1 SPILLESTED IFØLGE SKOLERNE

Baseret på skolernes besvarelser har 35 % af koncerterne fundet sted i skolens gymnastiksal, 43 % i skolens *aula*, *festsal*, *kantine eller koncertsal*, 12 % i *koncertsal eller spillested uden for skolen*, 6 % procent på *en anden skole*, mens 4 % har fundet sted på *andet sted*. (Se Figur 22)

Besvarelsen *anden skole* kan dog godt dække over steder som gymnastiksal eller aula, festsal, kantine eller koncertsal. Og andelen af koncerter, der har fundet sted i henholdsvis gymnastiksale og aula, festsal, kantine eller koncertsal, uanset om det har været på egen eller andre skoler, kan derfor være op til samlet set 6 % større for begge stedkategorier.

FIGUR 22 - SPILLESTED I FØLGE SKOLERNE

Ifølge skolernes besvarelse af spørgeskemaet er det sigende, at der i besvarelse af spørgsmålet 'har du nogle kommentarer eller idéer til udvikling og fremme af skolekoncerter?'⁵¹ ikke er fokus på lokale aspektet. Kun en enkelt skole nævner det med følgende udsagn: " Vi mangler et stort lokale, hvor der er mulighed for optræden af flere."

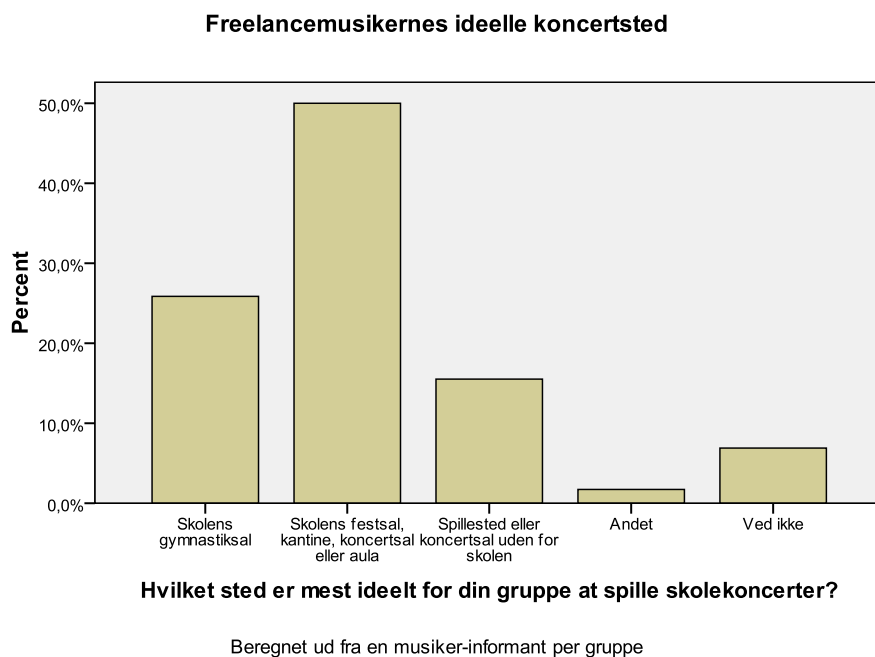
Det betyder dog ikke nødvendigvis, at stedets rolle på koncertafholdelsen ikke har en plads i skolernes bevidsthed om skolekoncerter. Lisbet Frostholt fra Folkeskolens Musiklærerforening og medlem af LMS' fagudvalg mener, at stedforholdene er helt centrale for koncerterne, og betoner, at gymnastiksalen ikke er det ideelle sted. Det vil være bedre, hvis man har en aula eller en festsal, hvor musikken kan få bedre lydforhold. Hun tilføjer dog, at hun synes man for 7. klasse og frem skal overveje, om ikke et spillested vil være en mulighed, da der her er de optimale lydforhold, og da spillestederne måske også kunne være interesserede i samarbejdet med henblik på at tiltrække de unge som nye publikummer. De ændrede rammer, som spillestederne tilbyder, bidrager til at signalere, at koncerten finder sted i det, Lisbet Frostholt formulerer som en 'anden verden, som kan gøre noget ved os'.

5.3.2 SPILLESTED IFØLGE MUSIKERNE

Vi har spurgt musikerne hvilket sted, der 'er mest ideelt for din gruppe at spille skolekoncerter?' Her udtrykker 50 % af grupperne, at det er i *skolens festsal, kantine, koncertsal eller aula*, 26 % svarer, at det er i *skolens gymnastiksal*, mens 16 % svarer, at det er på *et spillested eller en koncertsal uden for skolen*. (Figur 23).

⁵¹ Se bilag 2, spørgsmål 30

FIGUR 23 - FREELANCEMUSIKERNES IDEELLE SPILLESTED

Koncertstedet er dog ifølge spørgeskemabesvarelsen et centralt anliggende for flere freelancemusikere:

”Lys og lyd var vigtigt i vores projekt, og derfor ville det være ønskelig med et fast spillested, så man ikke fik opstilling på hver skole. Det ville oplevelsen blive bedre af.”

”Noget, der kan gøre koncerterne bedre, er den rette location. Det kan være svært at give regler for, men gamle gymnastiksale er ofte velegnede til musik, mens sportshaller er elendige. Generelt er det også vigtigt, at der er ro omkring musikken, og at den ikke finder sted, hvor mange mennesker skal gå igennem”

”Det er slet ikke en dårlig ide at inddrage det lokale spillested (hvis der findes et) med mulighed for at bruge lys mm. Børnene bliver derved også vænnet til at bruge deres lokale kultursted. Evt. i en kobling med en familiekoncert senere, hvor børnene kan tage forældrene med og vise dem, hvad de har oplevet. Dette fungerer nok bedst i de små klasser der tit elsker at genopleve koncerten - nu med mor og far på sidelinjen...”

”Jeg har aldrig spillet 'kamæleon' koncert på en scene, men kan forestille mig, at det er mere befordrende for børn at høre musik på denne måde - med god belysning og lyd etc., end i en gymnastiksal (eller aula). Derfor kunne man forsøge at spille stationært på en scene i en af de større byer og lade skoleklasser fra området komme til én.”

”Det er en god ide at rykke koncerterne til spillesteder, for disse har ofte flot lys og scene. Men så skal lys og lyd selvfølgelig benyttes. Dette skal være et krav til koncerthuset, og der skal være rent på gulvet. Det er en god introduktion, der lærer børn, at der findes lokale koncerthuse. Men det skal heller ikke være alt for omkostningsfuldt (busser) eller stressende, at flytte børnene, så er det bedre at bruge krudtet på flere koncerter for børnene i gymnastiksalen.”

”Hvis vi spiller i en gymnastik sal, foreslår vi de forsøger at optimere forholdene, så de minder om en koncertsal. Sæt lys, og et sæt stole og hynder, hvis I har mulighed for det. Skal vi spille på skolens musikanlæg, PA-anlæg, så forsøger vi at placere en centerhøjttaler for, at de børn på forreste rækker ikke får en underlig diffus lyd fra siden, fordi de sidder under lydkilden.”

”Vores orkester blev selv nødt til at kontakte skolerne for at samle nok tilhørere til de to koncerter, vi afholdt på den lokale musikskole. Det er nemmere og billigere for skolerne, hvis koncerterne er på den enkelte skole.”

”Mange gymnastiksale har dårlig akustik. Fællessale/ Aulaer/ bibliotek på skolen er optimalt (hvis akustikken vel at mærke er bedre hér). Ved små ensembler/ ensembler uden trommer har det muligvis ikke den større betydning.”

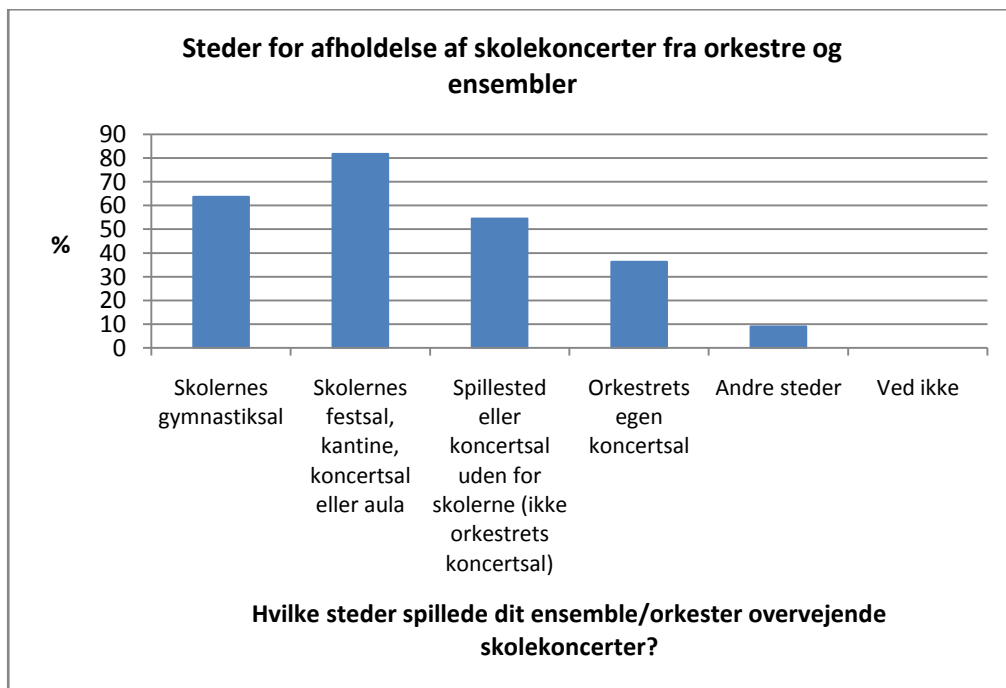
”Vi er glade for akustikken i en gymnastiksal, men det er svært at skabe den rigtige ramme for børnene i de omgivelser”

”Det kunne være spændende at afvikle koncerterne på spillested, da der er større mulighed for lyssætning, mørkelægning og dermed invitere eleverne ind i mere gennemført univers”

5.3.3 ORKESTRENE/ENSEMBLERNE

Ifølge spørgeskemabesvarelsen har 64 % af orkestrene har oplyst, at en del af deres skolekoncerter er foregået i skolernes gymnastiksal, 82 % har svaret, at dele af eller alle deres skolekoncerter er afholdt i skolernes festsal, kantine, aula eller koncertsal. 55 % af orkestrene har gennemført skolekoncerter på et spillested eller i en koncertsal uden for skolerne (ikke orkestrets egen sal), mens 36 % har oplyst, at dele af deres skolekoncerter af afviklet i orkestrets egen sal. 9 % har oplyst, at dele af deres skolekoncerter er afholdt andre steder. Se Figur 24.

FIGUR 24 - SPILLESTEDER FOR ENSEMBLER OG ORKESTRE

5.3.4 OPSUMMERING

Skolekoncerterne finder ikke *kun* sted i skolernes lokaler, men en stor del af dem - op til 80 % - gør, nemlig i gymnastiksalen eller skolen aula/festsal eller koncertsal. Den resterende del foregår uden for skolerne i landsdelsorkestres og basisensembles egne koncertsale og på spillesteder.

Der er udtalte ønsker om, at større børn fra 7. klasse ikke bare har et møde med den levende musik, men også med et godt spillested. Koncertsale og rytmiske spillesteder kunne i højere grad slå dørene op for denne koncertaktivitet, som på sigt kan skaffe nye koncertgængere gennem mere ideelle rammer for musikoplevelse. Et hensyn, som basisensemblerne og landsdelsorkestrene forstår at realisere i deres vekselvirkning mellem musik på skolen og musik i egne sale.

Musikerne udtrykker en erkendelse af, at den lille og mere intime form i skolens lokaler for mange børn er at foretrække. De peger selv på gymnastiksalen og festsalen som de egnede rammer for mange af koncerterne. Særligt aulaen/festsalen/koncertsalen på skolen er et optimalt sted for mange koncerter (50 % ser det som velegnet.) En del musikere fremhæver imidlertid ønsket om at få bedre lyd og lydforhold på skolens lokaler for at kunne skabe en mere gennemført koncert, eller alternativt rykke koncerterne ud på spillestederne.

5.4 UDVÆLGELSE

Til aspektet omkring udvælgelses spørger kommissoriet: Hvorledes udvælges musikgrupperne af formidlerne alias koncertarrangørerne? Dvs. har formidlerne en opsøgende virksomhed, eller byder musikerne selv ind? Er der udskiftning i musikgrupperne, eller er det de samme, der spiller år efter år?

Levende Musik i Skolen og Skolekoncerter.dk er som nævnt de to nationale og tilsammen de største udbydere, hvad angår antallet af engagerede musikgrupper og salget af skolekoncerter. Vi har af den grund valgt at besvare første del af spørgsmålet ved at redegøre for, hvorledes de to koncertarrangører opererer i forhold til udvælgende, opsøgende og udskiftende praksis. Derudover finder vi, at det i forlængelse af spørgsmålet er relevant at se på, hvorledes de udvalgte grupper kanaliseres ud til skolerne. Forinden følger dog en kort redegørelse for de to koncertarrangørers oprindelse.

5.4.1 HISTORIK OG LOGISTIK

Levende Musik i Skolen

Levende Musik i Skolen er p.t. den kvantitativt største formidler af offentligt støttede skolekoncerter siden skoleåret 2006-07, hvor LMS overtog amternes rolle som den nationale formidler og udbyder af skolekoncerter. Og foreningen har som vision at blive nationalt dækkende i 2014, og altså hermed sikre at alle folkeskolebørn i 0.-9- klasse modtager en skolekoncert om året. Frem til skoleåret 2006-07 var LMS en mindre forening, der producerede markant færre skolekoncerter inden for rammerne af amternes skolekoncertordning, hvorfor udvælgelseskriterier og praksis på nogle områder er anderledes i dag. Derfor skal det understreges, at nedenstående redegørelse er udtryk for foreningens praksis og værdier siden 2006-07.⁵²

Skolekoncerter.dk

Virksomheden startede op i 2005 af Jesper Mikkelsen, fordi han som erfaren skolekoncertmusiker ville skaffe flere jobs til de forskellige grupper, han spillede i. Sidenhen er antallet af engagerede grupper og afholdte koncerter steget

⁵² Der er dog naturligvis en del af foreningens nuværende virke, der er udsprunget af praksis fra foreningens start i 1990'erne og frem til i dag. Men foreningen ville ifølge Ebbe Høyrup af to grunde i udgangspunktet derfor ikke hyre de samme musikgrupper flere år i træk. Det skyldtes dels foreningens mindre volumen end i dag, dels at foreningen derfor gerne vil være den aktør, som bragte fornyende elementer ind i skolekoncertfeltet sammenlignet med amterne, der ifølge Ebbe Høyrup i nogle tilfælde hyrede den samme gruppe i op til ti år i træk.

støt med den foreløbige kulmination på i alt 300 koncerter⁵³ i skoleåret 2008-09 spillet af 12 forskellige musikgrupper. Administrationen er i stor udstrækning blevet kørt af frivillig arbejdskraft, men har fra efteråret 2009 også ansat en freelance projektmedarbejder til bl.a. opsøgende salg. Virksomheden har ikke på noget tidspunkt modtaget støtte fra Statens Kunstråd, men fik sidste år en underskudsgaranti til den administrative del fra Dansk Musikerforbunds Koda/Gramex-midler for de næste tre år. De administrative opgaver er afgrænset til salg og bogføring. Koncerterne afsættes udelukkende efter skolernes og kommunernes efterspørgsel.

5.4.2 UDVÆLGELSE AF MUSIKGRUPPER

Levende Musik i Skolen

Levende Musik i Skolen optager musikgrupper via en årlig ansøgningsprocedure. Musikgrupper kan inden 1. november indsende en ansøgning om at komme i betragtning til det kommende skoleårs skolekoncertturné. De skal sende en beskrivelse af deres program og idé for deres skolekoncertproduktion samt link til auditiv og også gerne audiovisuel version af deres optræden med deres skolekoncert-materiale (f.eks. på Youtube). Herefter er det op til LMS' fagudvalg i samspil med ledelsen i LMS at vurdere, hvilke musikgrupper der udvælges til det kommende skoleår. Skulle der være uenighed mellem fagudvalget og ledelsen i LMS er det førstnævnte, der har det afgørende ord. Man kan derfor sige, at udvælgelsen foregår efter armslængdeprincippet. Fagudvalget sammensættes ud fra ønsket om et tilsammen bredt kendskab til det danske musikmiljø. Medlemmerne vælges for to år og kan forlænges til fire år, og det har de fleste af de nuværende medlemmer været. I starten af januar får musikgrupperne besked på, om de er optaget eller ej.

LMS formulerer sine mest basale udvælgelseskriterier ud fra dels 1) kvalitet i det musikalske materiale, musikernes tekniske niveau, dels 2) gruppens evne til at kommunikere med børn under koncerten.

Det kunstneriske niveau ligger muligvis ikke lige så højt som dengang, foreningen producerede færre koncerter under amternes skolekoncertmodel. Når LMS med sine nye nationale rolle valgte at engagere musikgrupper, hvis niveau visse steder i skolekoncertmiljøet kritiseres, skyldes det LMS ønske om at tage hensyn til en historik i skolekoncertfeltet og ikke at svigte de mange musikere, for hvem skolekoncerter dengang var en væsentlig indtægtskilde.

Efter den indledende vurderingsfase foregår den endelige udvælgelse, der tager hensyn til en genremæssig mangfoldighed. Det betyder, at egnede musikgrupper, som spiller en genre, der i mindre grad eller slet ikke har været repræsenteret i LMS, prioriteres. Det betyder omvendt, at selv om fagudvalget får ansøgninger fra flere egnede grupper inden for samme genre, kan alle grupper ikke nødvendigvis optages.

Der er ikke noget loft for, hvor mange år i træk, den samme musikgruppe kan udvælges. Både for skoleåret 2008-09 og 2009-10 gælder det, at 75 % af de ca. 70-90 grupper er gengangere fra det foregående skoleår. For at komme i betragtning skal alle grupper dog følge samme ansøgningsprocedure hvert år. Har de spillet det samme program fem år i træk og ønsker at fortsætte med det, skal programmet ifølge retningslinjer fra fagudvalget af den 18.11.2009 dog revurderes for at skønne, om det stadig er tidssvarende og ikke er blevet rutinepræget. Revurderingen foregår via LMS' producentsparringsfase, som vi vil vende tilbage til i afsnit 5.7. Musikgrupper, der med succes har spillet med i flere år i træk, er altså heller ikke garanteret et fortsat engagement, da fagudvalget og LMS ledelse også kan prioritere at give nye ansøgere, der spiller inden for samme genre, muligheden.

I takt med LMS' øgede størrelse fra skoleåret 2006-07 og frem, har foreningen også stået med den udfordring at skulle vurdere ansøgninger fra musikgrupper, de var helt ubekendte med. Ebbe Høyrup anser det derfor for vigtigt, at LMS også tør at være risikovillige. Derudover betoner LMS, at fagudvalget er opsøgende i forhold til at opfordre musikere,

⁵³ Skolekoncerter.dk producerer også workshopkoncerter (ca. 100 i skoleåret 2008-09). Dvs. koncerter hvor børnene konstant inddrages med fysisk aktivitet. Med henvisning til undersøgelsens skolekoncertdefinition, der er skitseret i indledningen, tæller den koncerttype ikke i denne undersøgelse.

der måske ikke kender til LMS, til at ansøge om optagelse med henblik på at styrke mangfoldigheden og kvaliteten i udbuddet. Det afhænger dog udelukkende af det enkelte fagudvalg-medlems initiativ, om og i givet fald hvilke musikere og musikgrupper, der bliver kontaktet. Grupperne skal dog under alle omstændigheder sende en ansøgning ind jf. ansøgningsbetingelserne.

Kulturforsker Eva Fock har påpeget fraværet af musikere, der spiller en genre, der har rødder i de områder, hvor en del af de etniske minoriteter kommer fra, nemlig Mellemøsten og Nordafrika.⁵⁴ På nær Middle East Peace Orchestra, der er blevet optaget i LMS fra indeværende skoleår 2009-10, har foreningen imidlertid ingen grupper repræsenteret. Det begrundes af Ebbe Høyrup med, at LMS ikke har tilstrækkeligt gode kontakter i de mellemøstlige miljøer.

Når antallet af koncerter skal fordeles pr. gruppe spiller tre faktorer ind:

- 1) Skolernes efterspørgsel;
- 2) En ligelig genrepræsentation. Hvis en genre f.eks. er repræsenteret ved mange grupper (f.eks. verdensmusik) og en anden (f.eks. ny klassisk) er i mindre grad, vil det være mere sandsynligt at give gruppen, der spiller ny klassisk flere koncerter⁵⁵.
- 3) Det antal koncerter, grupperne rent faktisk ønsker (for nogle ønsker måske kun 1-2 ugers turné om året). Det betyder, at hver musikgruppe tilbydes minimum 10 – 50 koncerter pr. år.

Udover ovenstående udvælgelsesprocedure er LMS i bestræbelsen på at skabe fornyelse og vidensdeling også aktive dels via et nordisk netværk for skolekoncerter og dels via et internationalt netværk. Herigennem har de bl.a. inviteret udenlandske musikgrupper på skolekoncertturné. I skoleåret 2008-09 var der f.eks. en sydindisk gruppe, der turnerede rundt, men de har også haft bulgarske musikere på besøg, der har spillet med musikeren Peter Bastian, ligesom de gennem musikeren Moussa Diallo har haft visit af musikere fra Mali, der har spillet med Moussa Diallo. Ifølge retningslinjer fra 2009 for fagudvalget i LMS ser bestyrelsen "gerne at der hvert år indgår 1-2 udenlandske produktioner i det samlede udbud".

"Vi havde et fransk orkester med fire klarinetter og en slagtpøjsspiller, der lavede noget helt forrygende, sådan fuldstændig ordløst. Helt koreograferet. De kommunikerede uden ord. Men meget meget tydeligt, og meget dygtigt, som vi opdagede for nogle år siden. Og det kan vi simpelt hen se en effekt af, ved at der er flere grupper herhjemme, der har arbejdet med et ikke-verbalt udtryk." (Ebbe Høyrup)

For **Skolekoncerter.dk** er udvælgelseskriterierne mere overskuelige. Grupper kan jævnligt søge optagelse, og hvorvidt de kan optages afhænger af kvalitet og bidrag til mangfoldigheden i det samlede katalog. Altså er der et salsa-orkester i forvejen, kan et nyt ikke komme ind – uagtet dets kvalitet. I indeværende skoleår kan skolerne vælge mellem 38 grupper, der repræsenterer genrerne klassisk, jazz/blues (gospel), og en del grupper, der placerer sig i kategorien anden musik.⁵⁶ Skolekoncerter.dk er så vidt vi ved ikke opsøgende, når grupperne skal rekrutteres.

⁵⁴ I 'Øjeblikket i Nu'et' (Eva Fock, 2006)

⁵⁵ Det er imidlertid i overensstemmelse med LMS' strategi om at præsentere børn for den musik, der fylder mindst i deres daglig dag, at rock/pop-genren kun var repræsenteret med tre musikgrupper i 2008-09, (da denne genre i forvejen er eksponeret en del i børnenes liv via medier, computerspil m.m.).

⁵⁶ Dette dækker over det, Jesper Mikkelsen selv betegner som "skrammelmusik", "bodypercussion", "film og musik", "rap og dj".

Musikgrupperne garanteres ikke skolekoncertarbejde, da det er kommuner/skoler, der selv bestemmer, hvilke musikgrupper, de vil købe. Det prioriteres at inkludere musikgrupper med skolekoncert erfaring. For at kunne blive optaget kræver Skolekoncerter.dk derudover, at grupperne:

- Kan levere et færdigt flot undervisnings materiale
- Har struktureret koncertformen, så de på skrift kan meddele, hvordan koncerten struktureres og, hvad den tilbyder.
- Har erfaring med at spille skolekoncerter, og de har en ide om, for hvilke klassetrin den aktuelle koncertproduktion vil passe.
- Er interesseret i og har mulighed for at spille tre koncerter om dagen

5.4.3 SKOLERNES INDFLYDELSE PÅ VALG AF MUSIKGRUPPER

LMS har organiseret sit skoletilbud således, at den enkelte skole i udgangspunktet for det første kun kan købe skolekoncerter til hele sin skole for så vidt, at alle folkeskolerne i kommunen tilmelder sig ordningen Musik i Tide og derved forpligter sig på at købe en koncert pr. 120. elev. For det andet skal kommunen stille en medarbejder til rådighed, som kan varetage en række administrative opgaver i forbindelse med samarbejdet, heriblandt møder med alle skole-kontaktpersonerne. Skolen forpligter sig samtidig til at købe en skolekoncert pr. 120. elev. Med det nuværende støtteomfang fra staten muliggør dette ikke, at alle kommuner kan købe ordningen, men det er LMS' plan, at dette vil være muligt i 2014, såfremt den statslige økonomiske støtte øges tilstrækkeligt. Som vi vil vende tilbage til i afsnit 5.7 er ikke alle skoler og kommuner lige tilfredse med den ordning, og efterspørger øget fleksibilitet f.eks. i forhold til at kunne købe løssalgskoncerter alt efter behov, og ikke ud fra hver 120. elev. Ordningen hænger sammen med LMS' strategi om at blive landsdækkende i 2014 og med ønsket om at holde de administrative omkostninger nede. Det lader sig ifølge Ebbe Høyrup bedst gøre ved, at alle skoler i en kommune forpligtes på at tilmelde sig, da man således undgår at nogle skoler kan melde sig ud med henvisning til f.eks. økonomi, ledelsens manglende interesse for musik etc. Hvis der lægges op til, at kommunerne kan forhandle sig til den ordning, de ønsker (f.eks. kun skolekoncerter for indskoling eller mellemtrin), kan det nemt føre til lige så mange forskellige ordninger, som der er abonnerende kommuner. Det vil betyde, at der skulle bruges flere midler på administration på bekostning af produktionen af skolekoncerter. Med ordningens indførelse var LMS imidlertid godt klar over, at skoler, der under amternes skolekoncertordning havde en del skolekoncerter, kunne risikere ikke at få skolekoncerter mere, fordi kommunen som enhed ikke ville kunne abonnere på ordningen. Til den kategori af skoler reserverede LMS derfor et antal *løssalgskoncerter*, som kunne købes. Løssalgskoncerterne reklamerer LMS dog ikke for, og de sælges kun, hvis skolerne selv tager kontakt til LMS for at høre om muligheden.

Når de abonnerende skolerne skal vælge skolekoncerter, har proceduren siden efteråret 2007 fulgt samme model: Skolerne bliver efter sommerferien kontaktet af LMS og bedt om give en tilbagemelding på genrer og emner, som de godt kunne tænke sig repræsenteret som skolekoncert i det efterfølgende skoleår. Tilbage meldingen skal LMS have i hænde inden den 1. november. Når fagudvalget i LMS vælger musikgrupper, tages skolernes ønsker med i betragtning. Er der således en genre eller et tema, som er ønsket af skolerne, og som samtidig er repræsenteret hos en ansøger, så vægtes dette også i udvælgelsen. På baggrund af skolernes tilbagemelding udfærdiges gruppernes turneplan under hensyntagen til bl.a. skolernes ønsker. Grupperne placeres derved således, at hver kommune får tilbudt en 4-5 grupper til henholdsvis indskoling, mellemtrin og overbygning. Skolerne mødes så med deres kommune-kontaktperson til et fællesmøde, hvor de fordeler disse grupper mellem sig. Det vil sige, at hver skole kan vælge mellem op til 15 grupper. I denne organisationsmodel er der således ikke mulighed for, skolerne har 100 % valgfrihed mellem samtlige af de musikgrupper, som Levende Musik i Skolen udbyder. Man kan sige, at den beskæring af tilbud, skolerne får, er under hensyn til deres skole.

Tendensen er, at første år fik LMS næsten ingen tilbagemeldinger fra skolerne, i 2008 var der flere, og i 2009 er de steget i endnu højere grad. LMS ønsker at inddrage skolerne i langt højere grad, og det skal også ske via de skolekoncertfestivaler, LMS afholder hvert andet år, næste gang i Skanderborg i efteråret 2010.

For **Skolekoncerter.dk** gælder det, at virksomheden udbyder skolekoncerter på markedspræmisser, hvor efterspørgslen er afgørende. Kommunerne og skolerne står derfor helt frit i valg af musikgrupper og omkostningsniveau. Det betyder omvendt også, at musikgrupperne ikke er garanteret at få skolekoncert-arbejde. Virksomheden forsøger dog til tider også at foreslå skoler og kommuner at købe andre koncertproduktioner end dem, de umiddelbart er interesserede i.

Vægtningen af hensynet til skolernes efterspørgsel indebærer, at skolerne har fleksibilitet i forhold til at købe det antal skolekoncerter, som de ønsker. De kan f.eks. nøjes med kun at købe en skolekoncert til mellemskolen, hvis det f.eks. er det, som ligger inden for skolens pædagogiske profil eller økonomiske råderum. Hertil kommer den økonomiske forskel, at Skolekoncerter.dk sætter publikumsantallet til 120-220 børn mod LMS ca. 120 børn pr. koncert.

5.4.3.1 OPSUMMERING

Det er altså slående, at både Skolekoncerter.dk og LMS vælger musikgrupper ud fra deres kvalitet og evne til at kommunikere med børn som del af koncertformen og har mangfoldighed som væsentlig faktor for deres samlede udbud af musikgrupper. De adskiller sig dog fra hinanden ved, at Skolekoncerter.dk ikke rekrutterer musikgrupper uden skolekoncerterfaring, mens Levende Musik i Skolen er direkte opsøgende over for denne type af musikgrupper.

I kanaliseringen af skolekoncerterne til skolerne er der en forskel på graden af skolernes valgfrihed. Hvor Skolekoncerter.dk sælger på markedets præmisser, og derved ud fra skolens/kommunes frie valg i kataloget, så begrænses skolernes valgfrihed i forhold til LMS' samlede udbud af musikgrupper. Hos skolekoncerter.dk kan skolerne i øvrigt købe antal af skolekoncerter efter behov i modsætning til LMS' pakkemodel på 120 elever pr. koncert. Køb af løssalgskoncerter fra LMS er kun muligt, hvis skolen/kommunen på forhånd ved, at det er en mulighed, for der gøres ingen reklame for ordningen. Det er der en del skoler, der ikke har kendskab til.

5.4.4 MUSIKERNES SKOLEKONCERTHISTORIK

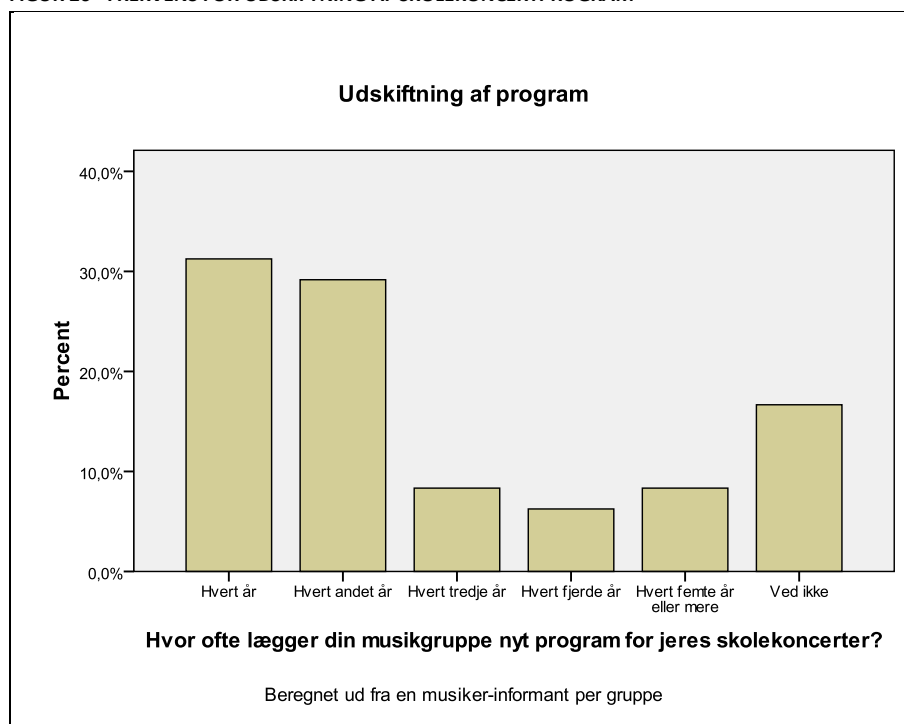
For at besvare spørgsmålet 'er det de samme grupper, der spillet år efter år', anvender vi musikernes besvarelse af spørgsmålet 'hvor mange år har du samlet set spillet skolekoncerter'? 75 % har spillet skolekoncerter i minimum 4 år. Det dækker over, at 42 % har svaret 4-9 år, mens 23 % har svaret 16 år eller derover. Derudover har 9 % svaret i 1 år (studerende ved et musikkonservatorium), 4 % har svaret 2 år, 14 % har svaret 3 år, og 10 % har svaret 10-15 år. Se Figur 25.

FIGUR 25 - ANTAL ÅR MED SKOLEKONCERTVIRKE PR. MUSIKER ALT I ALT

For at vurdere betydningen af, at så forholdsvis stor en andel af musikerne har spillet skolekoncerter i minimum fire år, er det interessant at få svar på, hvor ofte musikerne skifter program for deres skolekoncerter. Ud af de 58 musikgrupper har de 48 spillet mere end et år, og heraf oplyser 31 %, at de skifter program hvert år, mens 29 % oplyser, at dette er sket hvert andet år, og 8 % oplyser, at dette sker hvert tredje år. 5 % oplyser, at dette sker hvert fjerde år, og 7 % skifter program hvert femte år eller mere. 14 % ved ikke, hvor ofte de skifter program. 61 % skifter altså program minimum hvert andet år. Se Figur 26.

FIGUR 26 - FREKVENNS FOR UDSKIFTNING AF SKOLEKONCERTPROGRAM

5.5 PRIMÆR INDTÆGTSKILDE OG ØVRIGT VIRKE FOR SKOLEKONCERTMUSIKERE

Er der musikere/orkestre der har skolekoncertområdet som primær indtægtskilde, og hvad er deres øvrige virke, spørger kommissoriet.

Ud af de 71 adspurgte har 68 svaret på spørgsmålet "Hvor meget fyldte dit skolekoncertarbejde i din samlede indtægt i skoleåret 2008-09?".⁵⁷ Heraf har 27 % svaret, at en betydelig del af indtægten i skoleåret 2008-09 kom fra skolekoncertarbejde. For 68 % af musikerne har skolekoncertarbejdet udgjort en mindre del af indtægten, mens ca. 6 % ikke ved, hvor stor en del skolekoncertarbejdet har fyldt. Ingen har svaret, at deres indtægt udelukkende baserede sig på deres skolekoncertindtægter. Fordelingen fremgår af Ud af de 64 musikere, der har svaret på spørgsmålet 'Hvor kommer din øvrige indtægt fra?', har 56 % svaret 'fra arbejde som musiker', 25 % har svaret 'fra arbejde som underviser', 8 % 'fra overførselsindkomst som f.eks. dagpenge' og 11 % 'fra andet erhverv'. Se Figur 28.

De 11 % 'fra andet erhverv' dækker over 7 musikere, hvis øvrige indtægt kommer fra arbejde som henholdsvis 'deltids ufaglært friskolelærer, skolevikar, kasseassistent, museumspædagog, omsorgsmedhjælper, pædagog, tegner, fortæller, forfatter, musiker, videoproducent, og så er der en, der 'ikke ved', hvilken stillingsbetegnelse, der er dækkende.

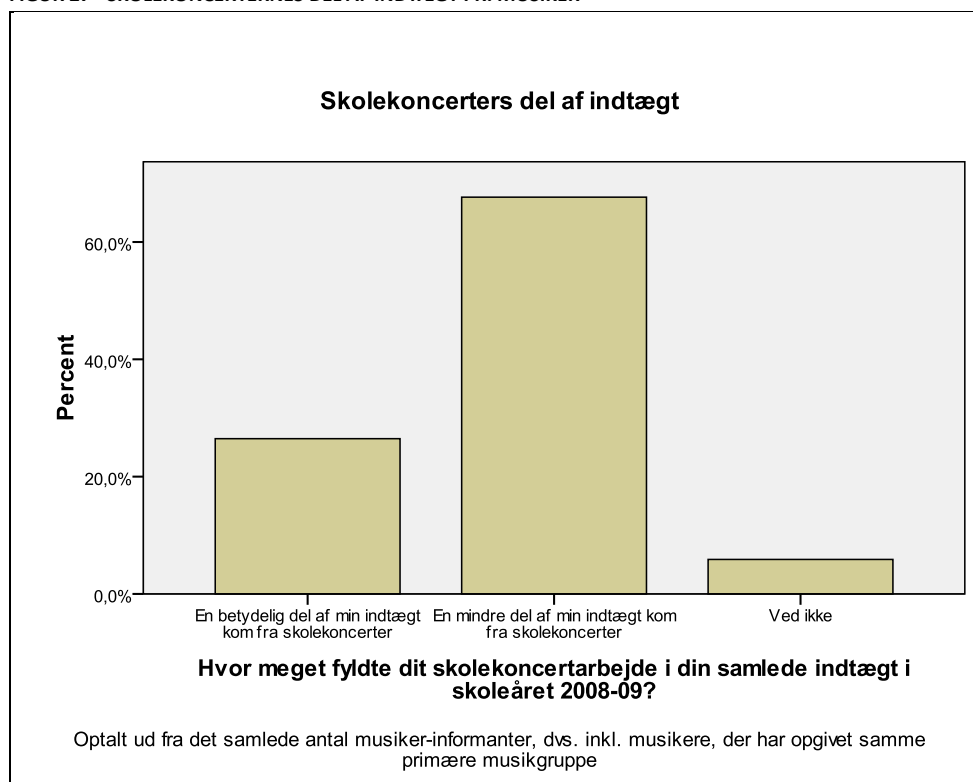
Figur 27.

Ud af de 64 musikere, der har svaret på spørgsmålet 'Hvor kommer din øvrige indtægt fra?', har 56 % svaret 'fra arbejde som musiker', 25 % har svaret 'fra arbejde som underviser', 8 % 'fra overførselsindkomst som f.eks. dagpenge' og 11 % 'fra andet erhverv'. Se Figur 28.

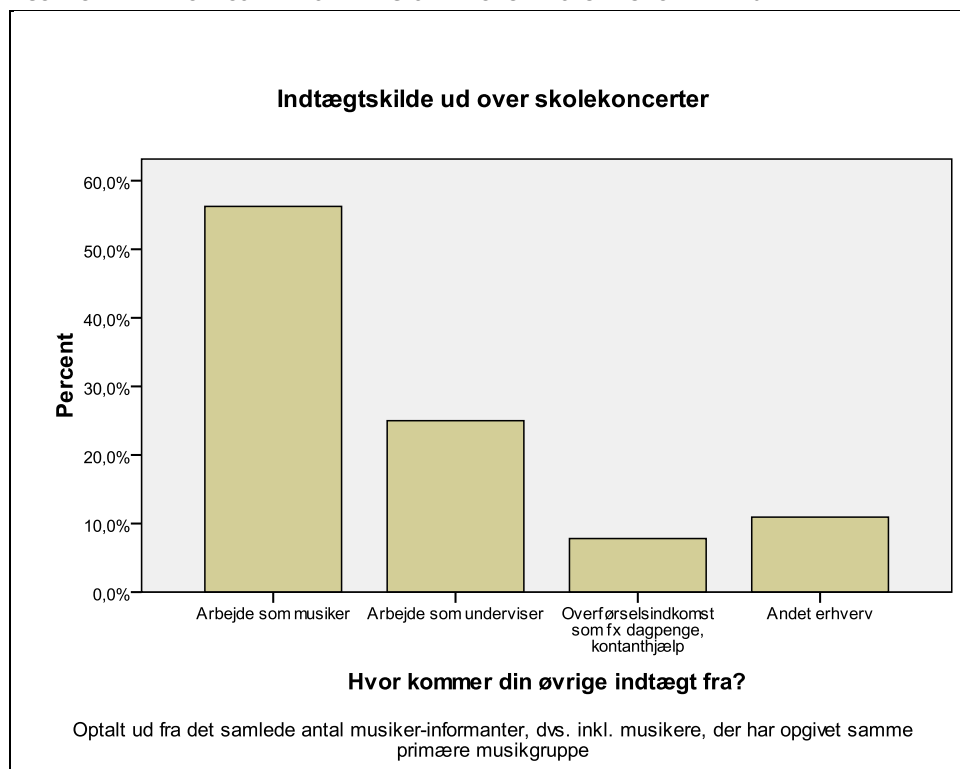
De 11 % 'fra andet erhverv' dækker over 7 musikere, hvis øvrige indtægt kommer fra arbejde som henholdsvis 'deltids ufaglært friskolelærer, skolevikar, kasseassistent, museumspædagog, omsorgsmedhjælper, pædagog, tegner, fortæller, forfatter, musiker, videoproducent, og så er der en, der 'ikke ved', hvilken stillingsbetegnelse, der er dækkende.

⁵⁷ Se bilag 1, spørgsmål 20.

FIGUR 27 - SKOLEKONCERTERNES DEL AF INDTÆGT PR. MUSIKER

FIGUR 28 - FREELANCEMUSIKERNES INDTÆGTSKILDE UDOVER SKOLEKONCERT-ARBEJDET

5.6 KVALITETSVURDERING, MUSIKERES PROFESSIONELLE STATUS OG AFLØNNING

Af hensyn til en overskuelig fremstilling følger svaret på kommissoriets spørgsmål seks citeret umiddelbart nedenfor i tre afsnit:

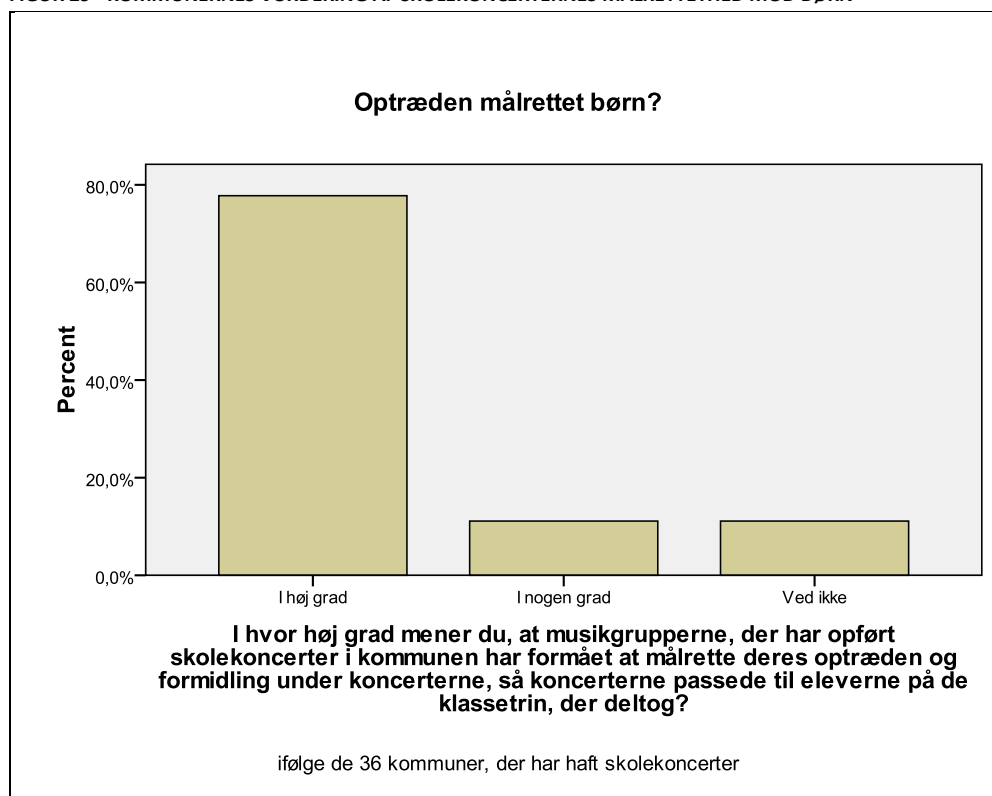
'Om muligt foretages en kvalitetsvurdering. Dvs. er koncerterne målrettet børn? Udføres de af professionelle musikere/sangere? Hvorledes er aflønningen?'

5.6.1 MÅLRETTETHED MOD BØRN

Som nævnt i indledningen er det ikke inden for denne undersøgelses rammer at foretage en kvalitetsvurdering af skolekoncerterne, da dette ville kræve en analyse af skolekoncerterne direkte ud fra modtagernes perspektiv, altså børnenes. Med spørgeskema-metoden har vi ikke desto mindre haft mulighed for at få en generel indikering af, hvorvidt koncerterne har været målrettet børn ved både at stille skole-informanterne og kommune-informanterne spørgsmålet: 'I hvor høj grad mener du, at musikgrupperne har formået at målrette deres optræden og formidling under koncerterne, så koncerterne passede til eleverne på de klassetrin, der deltog?'⁵⁸

Blandt de 36 kommuner, der har haft skolekoncerter, mener 78 % *i høj grad*, at de afholdte skolekoncerter målrettede deres optræden og formidling til de deltagende elever, 11 % mener *i nogen grad*, mens 11 % har svaret *ved ikke*. Se Figur 29.

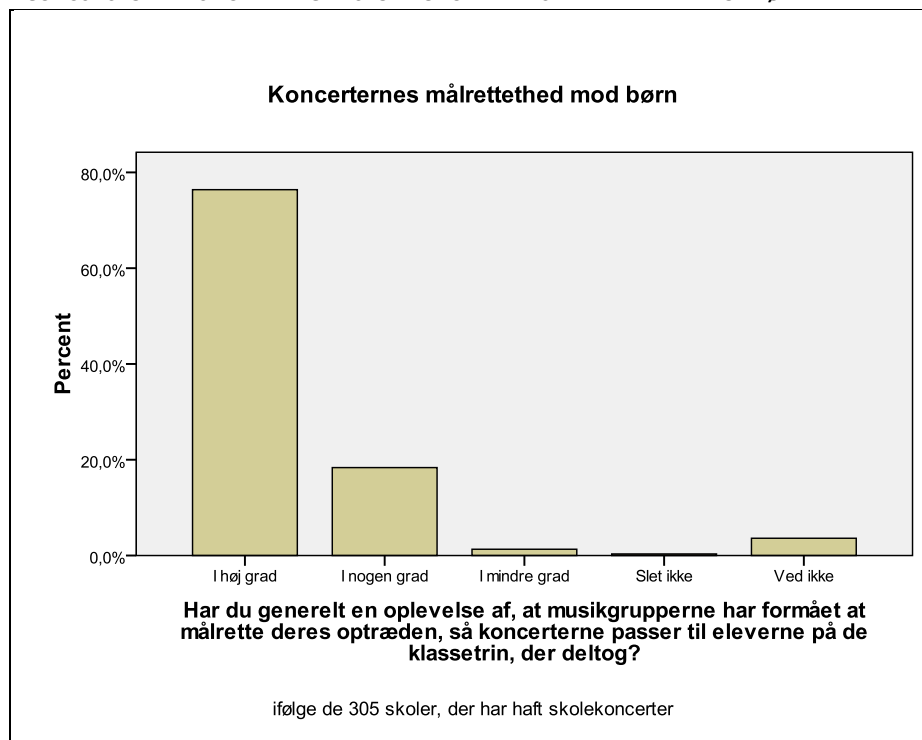
FIGUR 29 - KOMMUNERNES VURDERING AF SKOLEKONCERTERNES MÅLRETTETHED MOD BØRN

⁵⁸ Bilag 2, spm 27, og bilag 3, spm 27

Svarfordelingen har samme tendens for skolernes vedkommende. 76 % har svaret *i høj grad*, 18 % procent har svaret *i nogen grad*, 1% har svaret *i mindre grad*, mens 0 % har svaret *nej*, *slet ikke* og 4 % har svaret *ved ikke* til spørgsmålet om, hvorvidt musikgrupperne har formået at målrette deres optræden, så koncerterne passer til eleverne på de klassetrin, der deltog. (Figur 30)

FIGUR 30 - SKOLERNES VURDERING AF SKOLEKONCERTERNES MÅLRETTETHED MOD BØRN

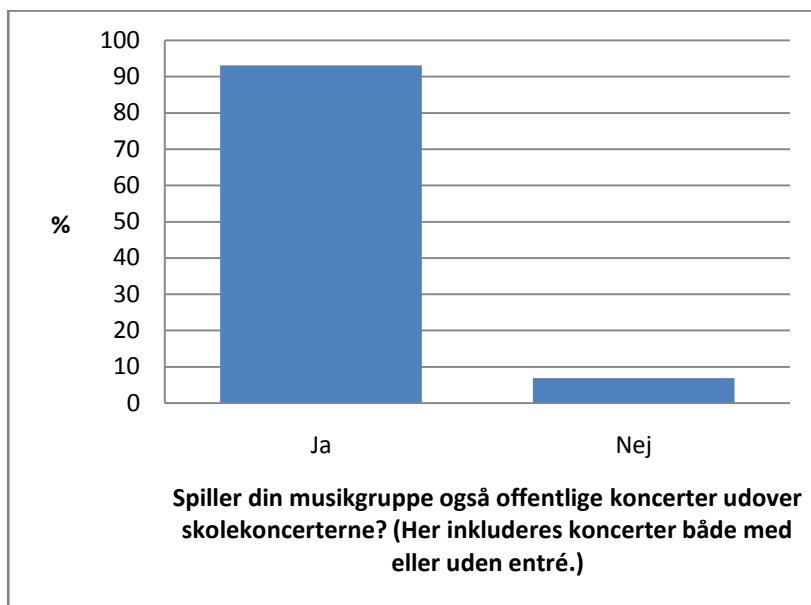

5.6.2 MUSIKERNES PROFESSIONELLE STATUS

For at vurdere, om en musiker er professionel, vurderer vi ikke, at uddannelse kan anvendes som en absolut indikator. Vi har derfor efter ønske fra Kunstrådets Musikudvalg valgt at måle professionalisme på, hvorvidt de freelanceorienterede musikgrupper spillede offentlige koncerter i selv samme gruppekonstellation.

På spørgsmålet 'spiller din musikgruppe også offentlige koncerter udover skolekoncerterne?', har 93 % af de 58 grupper svaret ja, mens 7 % har svaret nej. Ud fra ovenstående præmis kan man altså slutte, at den største del af grupperne har professionelle musikere. (Se Figur 31.)

FIGUR 31 - OFFENTLIGE KONCERTER MED PRIMÆRGRUPPE

5.6.3 AFLØNNING AF MUSIKERE

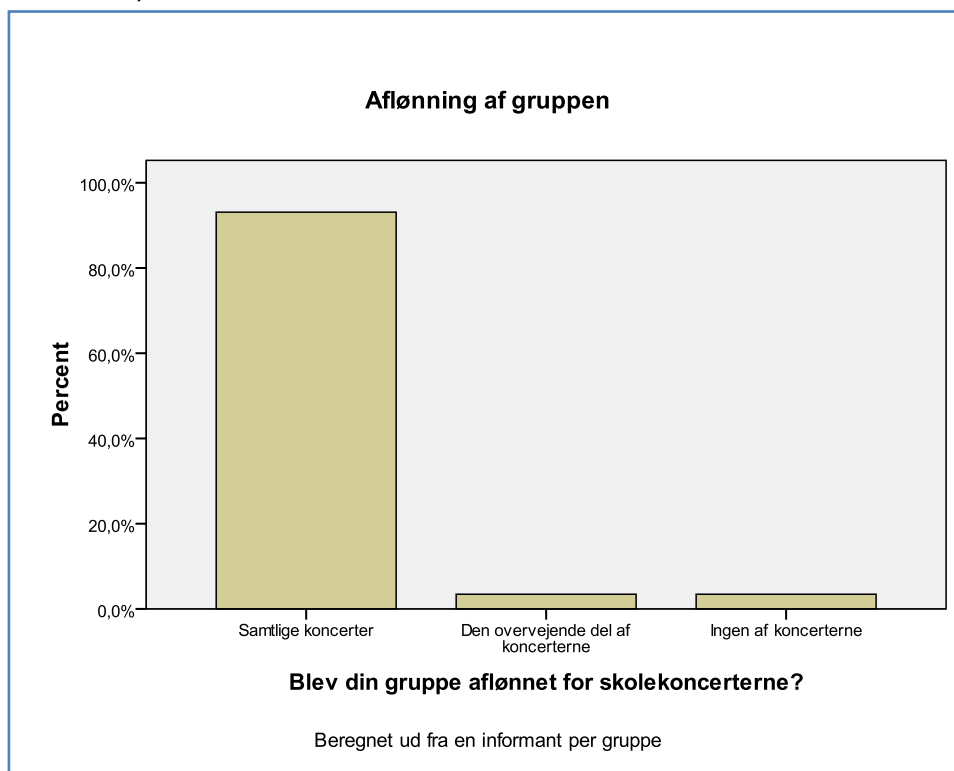
Vi har vurderet musikernes aflønning ved bl.a. at se på deres besvarelse af spørgsmålet om den enkelte musikers aflønning.⁵⁹

Ud af de i alt 58 musikgrupper har 93 % (54 grupper) svaret, at gruppen blev aflønnet for alle koncerter, mens 3 % (2 grupper) har svaret, at gruppen blev aflønnet for den overvejende del af koncerterne. 3 % (to grupper) har svaret, at de ikke blev aflønnet. (Se Figur 32.)

De to grupper, der ikke blev aflønnet, har som koncertarrangør angivet henholdsvis 'et eller flere musikconservatorier' og 'en musikskole eller flere'.

⁵⁹ For at få svar på, hvorvidt musikgrupperne er blevet aflønnet for deres skolekoncerter, har vi frasorteret besvarelser fra musikere, der som nr. 2 og derover har opgivet samme musikgruppe som deres primære musikgruppe (spørgsmål 5), således at besvarelsesfordelingen kun er sammensat på baggrund af svar fra én musiker pr. (primær-) musikgruppe. Det har vi gjort, fordi en udledning af f.eks. spørgsmålet om Gruppens aflønning vil give et forvrænget billede, når delen af musikere pr. gruppe, der svarer på gruppens vegne ikke er identisk (altså når fire musikere svarer for den samme gruppe, mens en anden musiker kun svarer for en gruppe.) Og besvarelsen/variablens fordeling i de forskellige svarkategorier vil derved give et skævt billede i forhold til forventningen om en procentfordeling som udtryk for et svar pr. gruppe.

FIGUR 32 - AFLØNNING AF MUSIKGRUPPERNE

Ud af de 68⁶⁰ musikere, der fik stillet spørgsmålet, ”svarede din personlige aflønning for den overvejende del af dine skolekoncerter til Dansk Musikerforbunds minimumstariffer for skolekoncerter for skoleåret 2008-09?”, har 59 % svaret, at de er blevet aflønnet helt i overensstemmelse. 16 % har angivet, at de blev aflønnet lavere, og 6 % har svaret at de blev aflønnet højere, mens knap 21 % ikke har vidst, om de er blevet aflønnet ifølge tariffen. (Se Figur 33.)

De musikere, der har oplyst, at de er blevet aflønnet lavere, har afholdt skolekoncerter i samarbejde med følgende skolekoncertarrangører: Fem musikere var engagerede i Levende Musik i Skolen, en har opgivet ’en eller flere musikskoler’ og en har svaret ’anden koncertarrangør’. Endelig har to musikere svaret ’en eller flere kommuner’ samtidig med at de henholdsvis også har svaret ’min gruppe indgik selv kontakt direkte med skolerne’ og ’lokal kulturforening’. Dertil kommer, at en musiker har svaret ’indgik selv kontakt direkte med skolerne’.

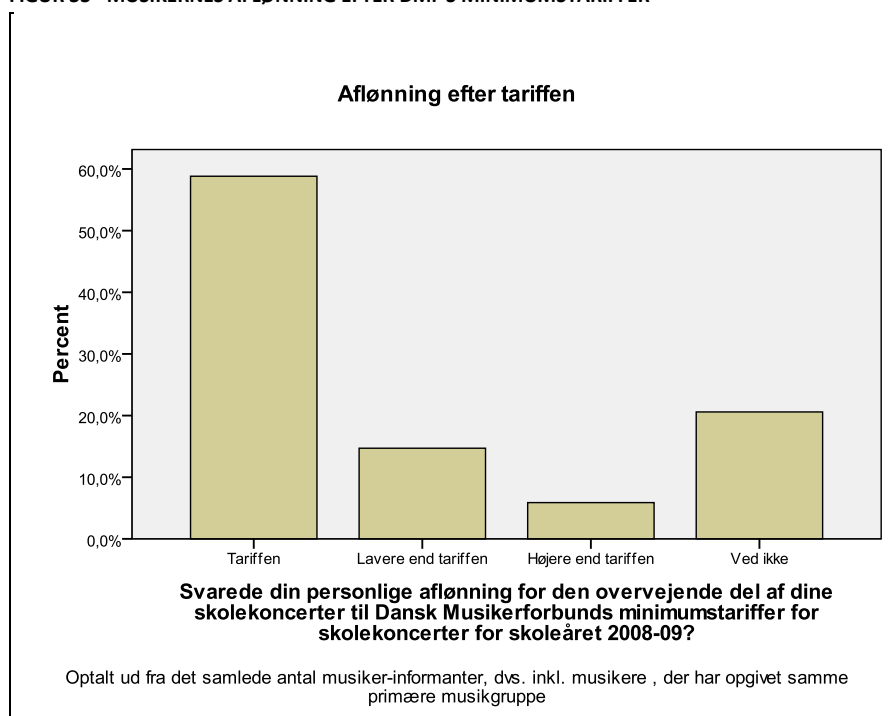
De 21 % af musikerne, der har svaret ’ved ikke’, har afholdt skolekoncerter i samarbejde med følgende skolekoncertarrangører: En musiker har svaret ’lokal kulturforening’, to ’indgik selv aftalen direkte med skolerne’, to musikere har svaret ’en eller flere musikskoler’, en musiker har svaret ’et musikkonservatorium’, en musiker har svaret ’anden koncertarrangør’, en musiker har svaret ’ved ikke’ om koncertarrangør, to musikere har svaret ’Karavane’, og seks musikere har svaret ’Levende Musik i Skolen’.

⁶⁰ I data-sættet, der udgjorde baggrunden for besvarelsen af spørgsmålet (se bilag 1, spørgsmål 19) har vi derimod valgt at lade alle musikeres besvarelse indgå. Begrundelsen for dette er, at en analyse på baggrund af kun én musiker pr. gruppe vil hvile på en antagelse om, at den ene musikers aflønning vil være gældende for alle musikere i gruppen. Vi har imidlertid ikke noget sikkert grundlag for at kunne hævde, at alle musikere i den samme gruppe modtager det samme honorar.

De 6 % (4 musikere), der er blevet aflønnet højere end tariffen, har som koncertarrangører oplyst 'anden koncertarrangør'/'LMS', , 'lokal kulturforening'/'min gruppe indgik selv en aftale'/'en eller flere kommuner', 'LMS'/Skolekoncerter.dk/'lokal kulturforening', 'min gruppe indgik selv en aftale'/anden koncertarrangør, 'Skolekoncerter.dk'.

De 20 %, der har svaret 'ved ikke' til spørgsmålet om, hvorvidt de blev honoreret ud fra DMF's tariffer har spillet skolekoncerter arrangeret i samarbejde med følgende skolekoncertarrangører: *LMS (6 musikere)*, *En musikskole eller flere (2)*, *Karavane (2)*, *Indgik selv (2)*, *Musikkonservatorium (1)* og endelig svarede to musikere *ved ikke*.

FIGUR 33 - MUSIKERNES AFLØNNING EFTER DMF'S MINIMUMSTARIFFER

På spørgsmålet 'hvorledes blev du aflønnet personligt pr. koncert ved den overvejende del af dine skolekoncerter, hvor du fik løn?', ⁶¹ har 68 musikere svaret. Heraf har 15 % af musikerne svaret 1-1000 kr. pr. koncert, hvilket uanset gruppens størrelse og antal af koncerter pr. dag er et honorar, der er lavere end DMF's minimumstariffer. Og 12 % har svaret 'ved ikke'. (Se Figur 34.)

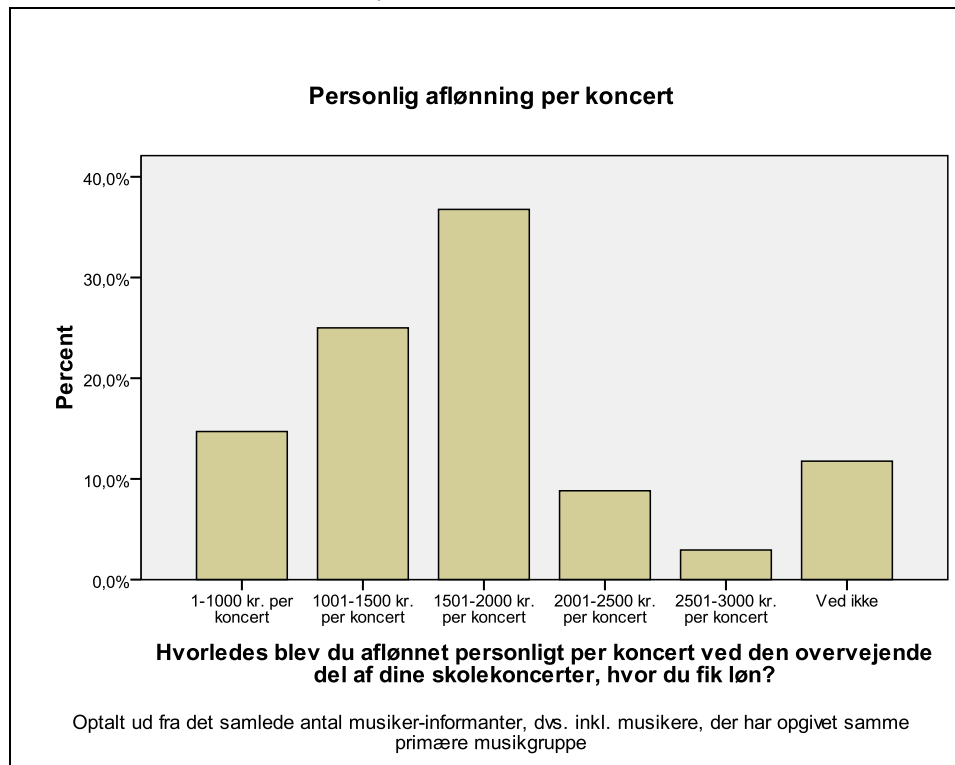
De 15 %, der fik 1-1000 kr. pr. koncert, dækker over musikere, hvis skolekoncerter er arrangeret i samarbejde med følgende koncertarrangører: To musikere har svaret *Levende Musik i Skolen*, tre har svaret *en eller flere musikskoler*, to har svaret at deres *gruppe selv indgik aftalen*, og så har to musikere svaret '*lokal kulturforening*', hvoraf den ene også har svaret '*en eller flere kommuner*'.

Ud fra besvarelserne i kategorierne 1-1001 kr., 1501-2000 kr., 2001-2500 kr. og 2501-3000 kr. kan vi ikke med sikkerhed konkludere, om musikerne har fået tariffen eller ej. Det skyldes, at den gældende tarif i skoleåret 2008-09 afhæng af, hvor mange koncerter musikeren spillede om dagen og størrelsen af skolekoncertgruppen, således at

⁶¹ Bilag 1, spørgsmål 18

tariffen pr. skolekoncert stiger i takt med dels des færre musikere pr. gruppe, dels med stigningen af antallet af koncerter pr. dag.⁶²

FIGUR 34 - MUSIKERNES PERSONLIGE AFLØNNING PR. KONCERT

⁶² For DMF's minimumstariffer for skoleåret 2008-09 for skolekoncertområdet se bilag 6.

5.7 SUCCESKRITERIER

Hvilke succeskriterier henholdsvis aftagerne, formidlerne og udbyderne opstiller for valg af skolekoncerter, er et bredt spørgsmål. 'Succeskriterier' for skolekoncertvirksomheden åbner op for mange betydningslag, og kriterierne vil ofte være lejret i de grundlæggende antagelser om værdien af skolekoncerter, som de fem kulturrationaler er udtryk for. Det vil sige, at succeskriterierne fordeler sig inden for disse kriterier, som vi har beskrevet som

- Oplysning
- Myndiggørelse
- Økonomi
- Underholdning
- Æstetisk Oplevelse.

Vi har allerede i analysen stødt på en række forskellige udvælgelseskriterier hos respondenterne, som også kan siges at være succeskriterier, idet udvælgelse forekommer før koncerten og succesvurderingen under og efter koncerten.

Lad os blot nævne

- Musikalsk kunnen
- Kunstnerisk kvalitet
- Kommunikation med børnene
- Ønskevistmodellens villen, kunnen og skullen⁶³
- Pædagogisk gennemslag, herunder et godt pædagogisk materiale
- Nærhed, og kontakt til børnene
- Engagement og underholdning
- God løn til musikeren
- En god og effektiv afvikling af hele arrangementet

Det har af metodemæssige grunde været nødvendigt at beslutte sig for et lille udvalg af succeskriterier på forhånd, og herudover være lyttende i forhold til aktørernes ønsker, holdninger og vurderinger. Undersøgelsen er ikke en æstetisk-kunstnerisk vurdering af skolekoncerter, og vi har ikke inddraget spørgsmål om smag og æstetiske domme. Heller ikke om børnene syntes noget var *vildt sejt* eller *bare nederen*.

De succeskriterier, der direkte spørges til i den kvantitative undersøgelse, er rettet mod indikatorer på et succesrigt forløb.

I dette afsnit vil vi derfor besvare spørgsmålet ud fra tre kriterier:

- Undervisningsmateriale
- Koncertform
- Aktørernes udvælgelsesmotiver, herunder kobling til anden undervisning, økonomi og kommunal udvikling

Når vi via spørgeskemaerne har forsøgt at indhente svar, der var sigende for, hvilke succeskriterier henholdsvis skolerne, kommunerne, musikerne, orkestre/ensemblene lagde vægt på, har vi spurgt til udvalgte aspekter på baggrund af Musikudvalgets mundtligt udtrykte ønsker og på baggrund af indledende research. Heraf har vi udledt de

⁶³ Ønskevistmodellen er en model til evaluering af kvalitet i performative kunstarter. (Langsted 2005)

tre nævnte aspekter. Det vil sige: Er undervisningsmateriale et kriterium for den vellykkede koncert set fra henholdsvis skole, kommuner, musiker og orkester? Hvilken koncertform efterspørges/udbydes? Hvilke udvælgelsesmotiver har aftagerne, skoler og kommuner?

I dette afsnit vil vi derfor systematisere redegørelsen alt efter tema, og redegøre for både den viden, vi har fra feltets aktører til diverse temaer, på baggrund af både interview og spørgeskemabesvarelserne og perspektivere disse praksisser og holdninger ud fra kulturrationalerne, der blev præsenteret i kapitel 4.

5.7.1 UNDERVISNINGSMATERIALE

Undervisningsmaterialet er i sagens natur et element inden for oplysningsrationalets humanistiske dannelses-mission, men er ikke nødvendigvis en forudsætning for en æstetisk oplevelse af selve den levende musik. Belyser man undervisningsmateriale-aspektet ud fra de adspurgte aktører i denne undersøgelse, viser der sig også at være delte meninger.

5.7.1.1 FORMIDLERNERNE

Med en stor del af koncertarrangørernes, altså formidlernes, skolekoncerttilbud følger der undervisningsmateriale med til brug før, under eller efter koncerten. Det gælder for Levende Musik i Skolen, Skolekoncerterter.dk og halvdelen af de 12 ensembler/orkestre.⁶⁴

LMS' sekretariat udarbejder undervisningsmateriale til alle skolekoncerterne, og dette sendes ud til skolerne i god tid inden koncerten. Musikgrupperne er fritaget for dette arbejde, da opgaven udelukkende påhviler sekretariatet. I 0.-6. klasse har eleverne musik på skemaet, mens det er fraværende som obligatorisk fag for 7.-10. klasse.

Undervisningsmaterialet udarbejdes med hensyntagen til den pågældende koncert og med øje for, at det af skolen kan anvendes i forskellige grader, alt efter muligheder og behov. Et typisk undervisningsmateriale er på 15-20 sider, hvor der er omtale af musikerne, historisk baggrund og elevopgaver. Uanset hvilke klassetrin, der er målgruppe for koncerterne, er LMS interesseret i at udarbejde undervisningsmateriale til koncerterne af flere grunde: For det første for at servicere lærerne, blandt hvilke en del efterspørger det. Hvis det er en anden faglærer end musiklæreren, der skal anvende det, eller musiklæreren, som det mange steder er tilfældet, ikke er uddannet i musik som linjefag fra lærerseminariet, så egner materialet sig ved, at det kan opkvalificere læreren med viden om gruppens genre m.m. Dette kan især være relevant, når der kommer musikgrupper fra udlandet, som f.eks. Indien, hvis musikfaglige baggrund selv musiklinjefagsuddannede lærere kan have brug for at få en kort indføring i for som faglig autoritet at kunne forberede eleverne på koncerten. Derudover kan materialet bruges som middel til at indstille eleverne på, at de skal deltage i en koncert. Endelig kan det, hvis det er udarbejdet i overensstemmelse med lærernes behov, være med til at værdisætte skolekoncerter over for det samlede lærerkollegium som væsentligt element i konkurrencen med alle andre af skolens aktiviteter. Ebbe Høyrup uddyber:

”Der er nogle lærere, som rigtigt gerne vil have undervisningsmateriale. Men der vil også være nogle lærere, der helst vil være fri. Man kan godt forestille sig, at f.eks. en fysiklærer for 8. klasse, som skal have sin klasse med ned til en koncert siger ”aj, det gider jeg ikke at sætte mig ind i”. Alligevel oplever vi, at det kan betyde en del internt på skolerne, når en kollega, som er kontaktperson, kan komme med et færdigt og flot sæt undervisningsmateriale og sige: ”Nu kommer der snart koncerter, og det her er materiale, der kan bruges af musiklæreren, engelsklæreren og sløjdlæreren.” Det giver denne person en goodwill, og indikerer over for lærerværelset, at koncerterne møder skolerne i deres

⁶⁴ På spørgsmål 8 i bilag 4, svarede seks orkestre/ensembler, at de 'i høj grad' tilbød undervisningsmateriale, mens 'to' svarede 'i mindre grad' og fire 'slet ikke'.

virkelighed, og ikke bare er ren underholdning. Så i den forstand fungerer undervisningsmaterialet også som en slags salgsmateriale.” (Ebbe Høyrup)

Indledningsvist skriver LMS altid, at læreren kan plukke i det og bruge det, han/hun vil. Der kan være nogle koncerter, hvor det er vigtigt, at de f.eks. har sat sig ind i en bestemt rytme eller melodi. Ifølge Ebbe Høyrup er det for både musikerne og skolerne typisk, at der bliver bedre koncerter, når eleverne har deltaget i en eller form for forberedelse.

”Egentlig vil vi gerne have, at eleverne møder op til koncerten med en positiv forventning om, at det bliver spændende at høre, hvad der kommer. Om de så ved en hel masse? Fra vores synspunkt er det lidt lige meget. Men det er så ikke lige meget for lærerne, for de skulle gerne kunne finde noget undervisningsmateriale, der kan give dem baggrundsviden til at uddybe en periode eller en genre, hvis det er det, de har behov for.” (Ebbe Høyrup)

Med bevidstheden om, at skolekoncerterne ifølge Beth Junckers identificering af det nye børnekulturelle paradigme først og fremmest skal skabe plads til æstetiske oplevelse hos børnene frem for rational indlæring, kan tanken om undervisningsmateriale imidlertid godt synes som et element, der snarere understøtter et logisk-begrebslig frem for en sanselig æstetisk erkendelse. Ebbe Høyrup er dog også inspireret af det nye paradigmes præmisser så langt, at LMS forsøger at udskille pædagogiske elementer fra selve koncertoplevelsen, for derved at få det lagt ind i undervisningsmaterialet, der præsenteres før eller efter koncerten. Han eksemplificerer dog den positive synergieffekt mellem skolekoncertens kunstoplevelse og skolens forpligtelse på læring med deres folkemusikkoncerter. For udskolings eleverne, der ikke har musik længere, består en del af danskfagets pensum i danske folkeviser, hvilket flere steder ifølge Ebbe Høyrup er blevet gjort mere interessant, hvis de kobles med LMS' folkemusikkoncerter.

”Det betyder ikke, at musikgruppen behøver at gøre en forfærdelig masse ud af det. Men hvis de spiller en af de folkeviser, der indgår i pensum, så kan eleverne godt lide at der er en sammenhæng, og dansktimeernes folkevisetema bliver igen mere interessante.” Ebbe Høyrup)

Skolekoncerter.dk producerer ikke undervisningsmaterialerne på vegne af musikgrupperne, men kræver som nævnt som forudsætning for optagelse, at musikgrupperne selv har udarbejdet undervisningsmateriale. Omfanget af materialet varierer derfor også alt efter gruppernes praksis, fra en a4-side til en lille bog.

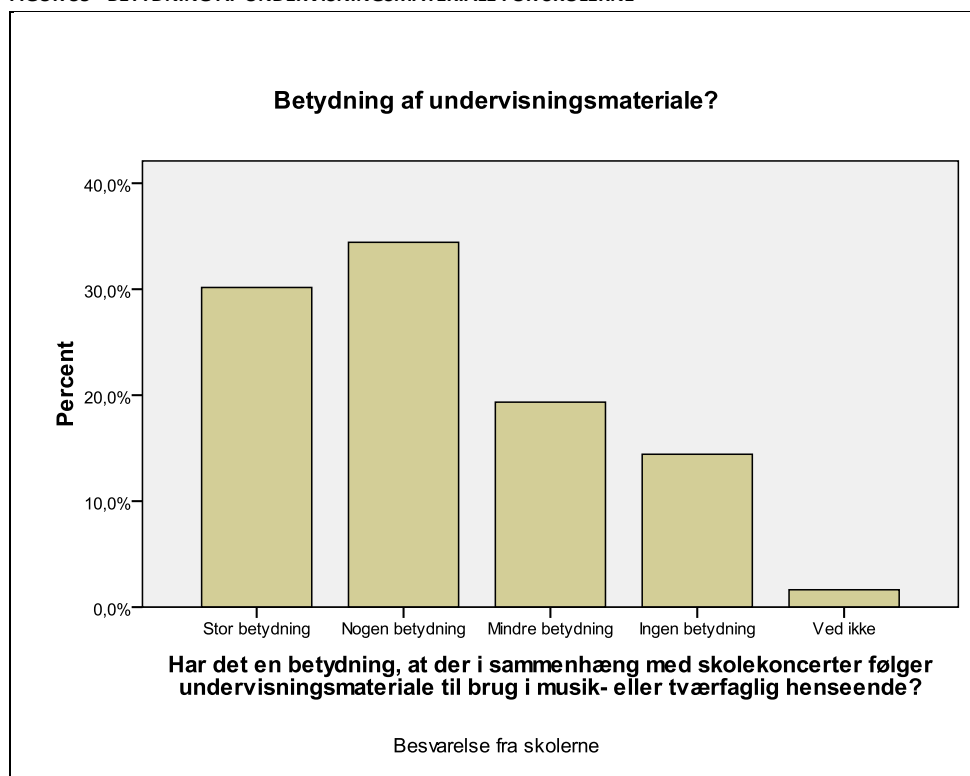
Ligesom LMS oplever Skolekoncerter.dk ikke, at undervisningsmaterialet bliver anvendt alle steder, faktisk ofte langt fra, og derfor er det Jesper Mikkelsens princip, at undervisningsmateriale ikke skal sættes som forudsætning for, at musikgrupperne kan levere en god koncert:

”Vi lægger meget op til, at man giver skolen valget, for en koncert må ikke afhænge af, om elever og lærere har forberedt sig. Så derfor er det fatalt at forberede hele koncerter på sådanne præmisser. Så vi siger: Der skal være et godt og fleksibelt materiale, som skal kunne bruges, som det nu passer skolerne, f.eks. til en efterbearbejdning af koncerten.” (Jesper Mikkelsen)

5.7.1.2 AFTAGERNE 1, SKOLERNE

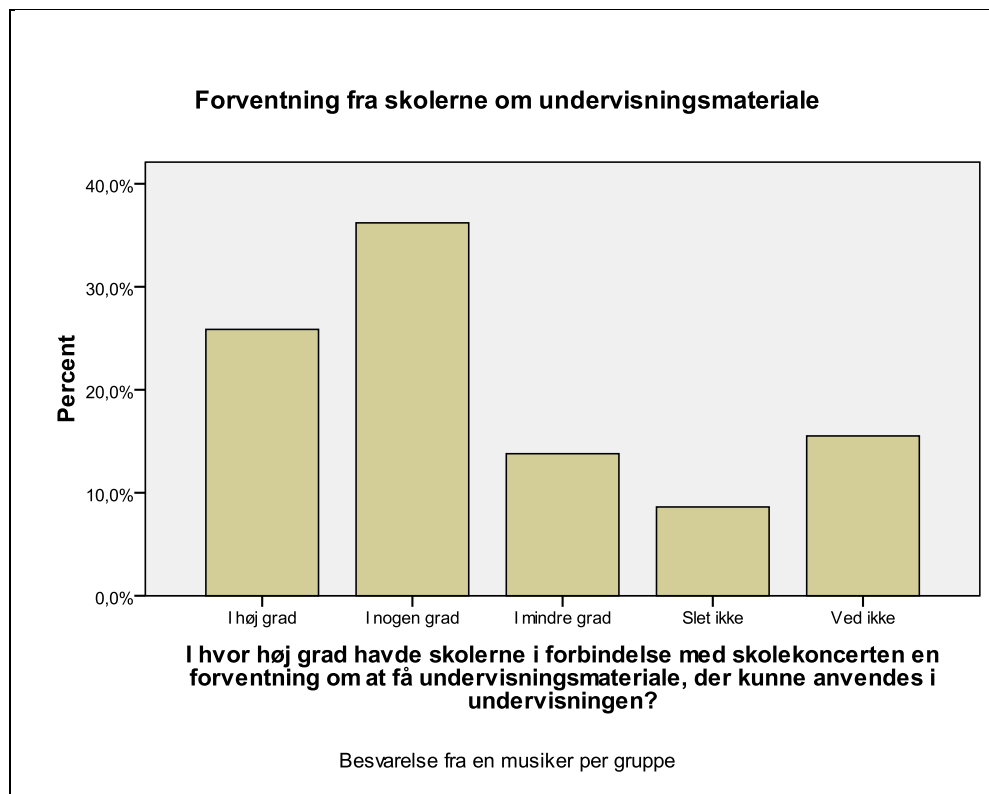
Ud af de skoler, der har haft skolekoncerter, vurderer 84 %, at det har betydning, at der følger undervisningsmateriale med i sammenhæng med skolekoncerterne til brug i musik- eller tværfaglig henseende. 14 % vurderer, at det ikke har betydning. (Figur 35.)

FIGUR 35 - BETYDNING AF UNDERVISNINGSMATERIALE FOR SKOLERNE

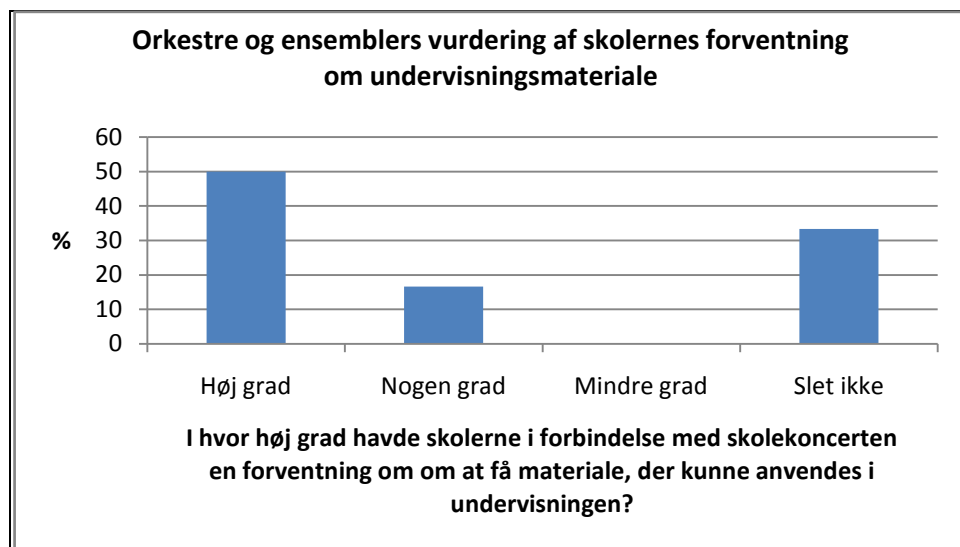
Ser man på freelancemusikernes og ensembleernes/orkestrenes opfattelse af skolernes interesse i undervisningsmateriale viser det sig, at skolerne ifølge 26 % af musikerne i *høj grad* havde en forventning om at få undervisningsmateriale, der kunne anvendes i undervisningen, mens der ifølge 36 % af musikerne kun i *nogen grad* var en forventning herom. 16 % af musikerne har svaret *ved ikke*, mens forventningerne fra skolerne ifølge 14 % var i *mindre grad*, mens 9 % af skolerne ingen forventninger havde. Se Figur 36.

FIGUR 36 FORVENTNING OM UNDERVISNINGSMATERIALE HOS SKOLERNE

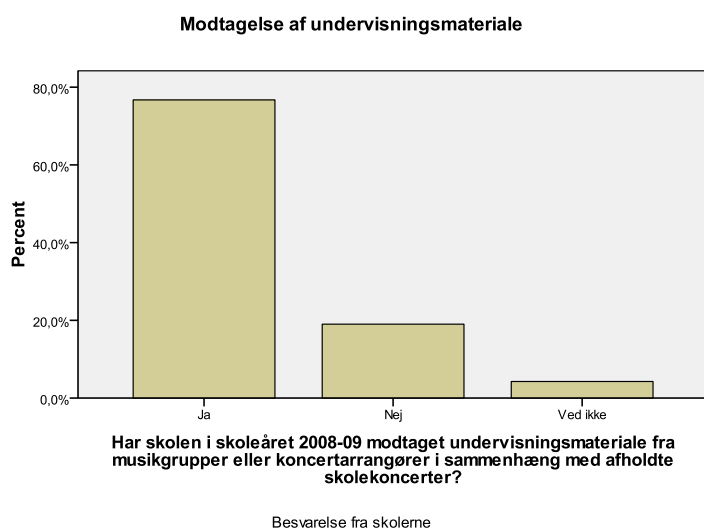
Ifølge landsdelsorkestrene og basisensemblerne vurderede 67 %, at skolerne havde forventning om, at der enten *i høj grad* eller *i nogen grad* blev uddelt undervisningsmateriale i sammenhæng med skolekoncerten. 33 % vurderede, at skolerne *slet ikke* havde denne forventning. (Se Figur 37.)

FIGUR 37 - LANDSDELSORKESTRE OG ENSEMBLERS VURDERING AF SKOLERNES FORVENTNING OM UNDERVISNINGSMATERIALE

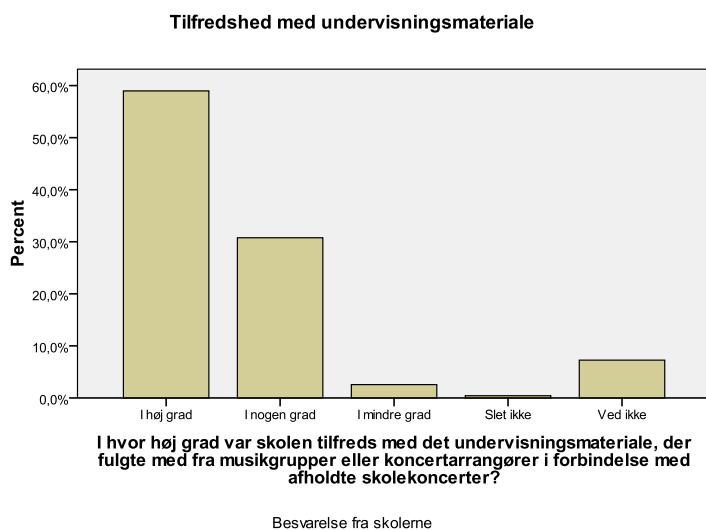
I forlængelse heraf er det interessant at få svar på, i hvor høj grad skolerne modtager undervisningsmateriale fra musikgrupper eller koncertarrangører i sammenhæng med de afholdte skolekoncerter? Det er tilfældet for 77 % af skolerne, mens 19 % ikke har modtaget undervisningsmateriale jf. Figur 38.

FIGUR 38 - HVOR MANGE SKOLER HAR MODTAGET UNDERVISNINGSMATERIALE?

Blandt de skoler, der havde modtaget undervisningsmateriale i skoleåret 2008-09, var 90 % tilfredse med materialet. Det dækker over, at 59 % i *høj grad* var tilfreds, 31 % i *nogen grad* var tilfreds, mens 3 % var tilfreds i *mindre grad* og 0 % slet ikke var tilfreds. 7 % har svaret *ved ikke*. (Figur 39.)

FIGUR 39 - TILFREDSHED HOS SKOLERNE FOR UNDERVISNINGSMATERIALE

Der viser sig dog tilsyneladende en indikation på, at skoler med erfaring for at modtage undervisningsmateriale i højere grad end skoler uden erfaring vurderer, at undervisningsmateriale har en betydning.

Der er nemlig kun 18 ud af de 234 skoler (dvs. 8 %) der har modtaget undervisningsmateriale, der mener, at undervisningsmaterialet ikke har nogen betydning. 216 af de 234 skoler (dvs. 92 %) mener derimod, at det har betydning at modtage undervisningsmateriale. For de skoler, der ikke havde modtaget undervisningsmateriale, var der derimod 41 %, der ikke mente, at undervisningsmateriale har betydning, og 55 %, der mente at det havde betydning at modtage undervisningsmateriale. Se Tabel 4.

TABEL 4 UNDERVISNINGSMATERIALE, MODTAGES OG VÆRDSÆTTES DET?

		Har skolen i skoleåret 2008-09 modtaget undervisningsmateriale fra musikgrupper eller koncertarrangører i sammenhæng med afholdte skolekoncerter?			Total
		Ja	Nej	Ved ikke	
Har det en betydning, at der i sammenhæng med skolekoncerter følger undervisningsmateriale til brug i musik- eller tværfaglig henseende?	Stor betydning	86	5	1	92
	Nogen betydning	93	11	1	105
	Mindre betydning	37	16	6	59
	Ingen betydning	18	24	2	44
	Ved ikke	0	2	3	5
Total		234	58	13	305

Blandt de skoler (305), der havde skolekoncerter, er den mest efterspurgte koncertform (79 %) *oplevelsen af selve musikken er i centrum*. *Eleverne inddrages i dele af koncerterne med klap, dans eller sang* er den koncertform, der forventes af det næststørste antal af respondenter (53 %). *Koncerterne indeholder læring om musikgruppens instrumenter, musikgenren eller anden musikhistorie* forventes af 34 %. Mens koncertformen *koncerterne har en fortællende form som f.eks. et eventyr* kun forventes af 8 %. Forventninger om en eller flere koncertformer end de ovenstående har 4 %, mens 2 % ikke ved, hvilke forventninger de har.

Derudover har skolerne følgende kommentarer⁶⁵ til undervisningsmaterialet:

”Forberedelsesmateriale er godt når det kan knytte sig til musikundervisningen, hvilket i praksis kun er 1.-6. klassestrin. En del undervisningsmateriale til de højere klasse til diverse andre fag bliver næppe brugt.” (skole)

”Undervisningsmaterialet skal ud til skolerne så tidligt som muligt, gerne i foråret inden det nye skoleår.” (skole)

”Undervisningsmaterialet bør kun henvende sig til musiklærerne - materialet bliver ikke brugt tværfagligt, kun hvis musiklæreren også har andre fag i klassen” (skole)

”Laves der koncerter ud fra temaer/emner, som kan indarbejdes i årgangenes årsplaner, vil det være nemmere at argumentere over for ledelsen, at man skal have skolekoncerter på skolen.” (skole)

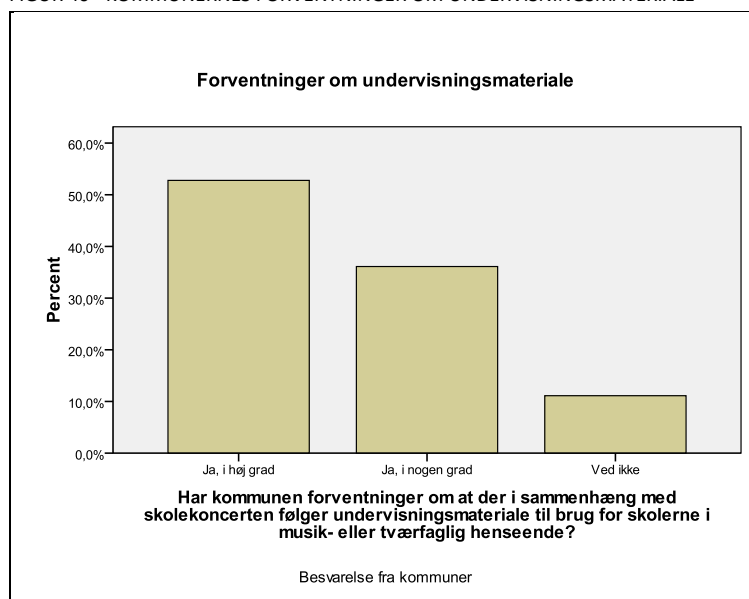
5.7.1.3 AFTAGER 2 - KOMMUNER

89 % af kommunerne, der ifølge spørgeskema-undersøgelsen har haft skolekoncerter, har en forventning om, at der følger undervisningsmateriale med til brug for skolerne i musik- eller tværfaglig sammenhæng. 11 % har svaret 'ved ikke', og ingen har altså svaret, at de ikke har nogen forventning om, at skolerne modtager undervisningsmateriale. Se

FIGUR 40.

⁶⁵ Citaterne er fra skolernes besvarelse af spørgsmål 30, 'har du nogle kommentarer eller idéer til udvikling og fremme af skolekoncerter?' (Se bilag 2.)

FIGUR 40 - KOMMUNERNES FORVENTNINGER OM UNDERVISNINGSMATERIALE

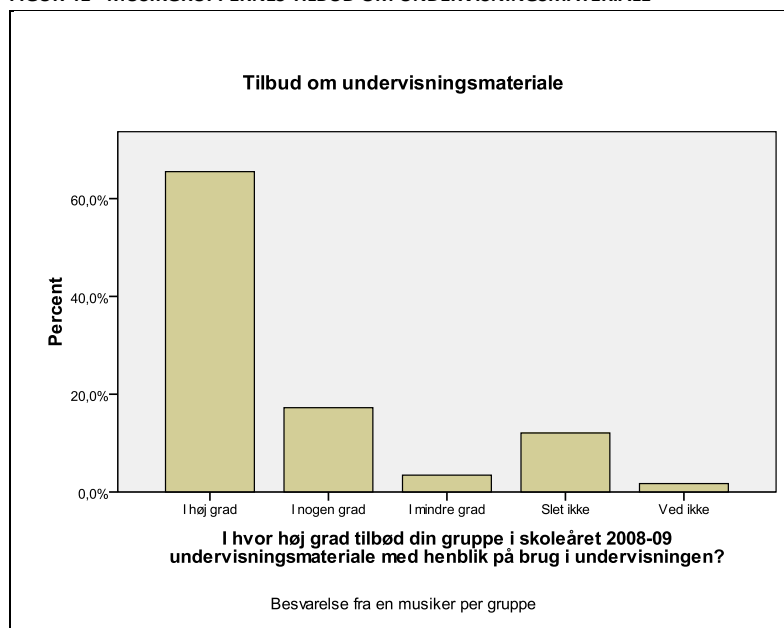

5.7.1.4 UDBYDERNE

Modsat skolerne og kommunerne er der blandt musikerne delte opfattelser af, hvorvidt undervisningsmaterialet er væsentligt for koncerttilbuddet.

Som logisk følge af koncertarrangørernes LMS og Skolekoncerter.dk's tilbud om undervisningsmateriale følger også, at den overvejende del af musikgrupperne tilbød materiale med deres koncerter, eftersom den største del af disse musikgrupper var engageret af LMS eller Skolekoncerter.dk. 66 % af musikgrupperne tilbød *i høj grad* undervisningsmateriale med henblik på brug i undervisningen, 17 % tilbød *i nogen grad*, mens 12 % slet ikke tilbød materialet. 3 % tilbød *i mindre grad*. 2 % har svaret *ved ikke*. (Se Figur 41).

FIGUR 41 - MUSIKGRUPPERNES TILBUD OM UNDERVISNINGSMATERIALE

En del musikere giver i lighed med LMS via spørgeskemaet udtryk for, at de oplever, at et på forhånd⁶⁶ anvendt undervisningsmateriale er en vigtig forudsætning for en god koncert-oplevelse, men reflekterer samtidig, at mange skoler ikke anvender det:

”Det fungerer altid bedst, når elever og lærere har forberedt sig og har brugt undervisningsmaterialet på forhånd.” (skolekoncertmusiker, freelance)

”Skolerne kunne med fordel koordinere deres indsats med det fine materiale, som LMS producerer. En del steder var man meget lidt forberedt på, at vi kom. På de skoler, der havde forberedt koncerterne, fik eleverne helt klart størst udbytte (det behøves ikke at være ret meget i virkeligheden)!” (skolekoncertmusiker, freelance)

”Vi oplever tit at eleverne er uforberedte til trods for at der altid er udsendt forberedende materiale. Den gode forberedelse optimerer elevernes oplevelse og indlevelse og gør dem forventningsfulde.” (skolekoncertmusiker, freelance)

”Det er ofte mit indtryk at det ellers fine undervisningsmateriale, som LMS har udarbejdet, ikke bliver brugt, eller kun brugt nødtørftigt/overfladisk. Som regel fordi der 'ikke har været tid', siger lærerne. [...]” (skolekoncertmusiker)

”Det virker ikke som om at særligt mange skoler bruger det pædagogiske materiale, der bliver sendt ud. Det er ellers et utroligt godt materiale, som LMS producerer, men skolerne har ikke tiden eller overskud til at bruge det optimalt.” (skolekoncertmusiker)

Der er imidlertid også musikere, der mener, at undervisningsmaterialet kan risikere at overtage skolekoncertens kunstneriske aspekt:

”Jeg synes, man skal passe på med, at den der kunstneriske oplevelse, som børnene får, dette her frirum i skolen, ikke kommer til at minde alt for meget om dansk eller matematik. Hvis der bliver noget pædagogisk materiale, hvor børnene pludselig skal til at forberede sig alt for meget. Det er noget med at finde en balance i det. Ellers tror jeg, de står af på det. ” (Thomas Sandberg, skolekoncertmusiker)

”Man bør især for de større klassers vedkommende spille musik på musikkens præmisser og ikke nødvendigvis altid pakke det ind i pædagogik, undervisningsmateriale, eventyr osv. osv. [...]” (skolekoncertmusiker, freelance)

5.7.1.5 OPSUMMERING OM UNDERVISNINGSMATERIALET

Undervisningsmaterialet er et element inden for oplysningsrationalets humanistiske dannelses-mission, men er ikke nødvendigvis en forudsætning for en æstetisk oplevelse af selve den levende musik. Den overvejende del af formidlerne og orkestrene/ensembleerne tilbyder undervisningsmateriale i sammenhæng med skolekoncerten. Det valg begrundes i, at skolekoncerten hermed bliver mere salgbar for skolerne, da det møder deres virkelighed bestående af læreplaner for først og fremmest musikfaget, men også andre fag for 7-9. klasse. Samtidig kan materialet bruges til at stemme børnenes forventning mod koncertoplevelsen, og dermed bliver koncertoplevelsen bedre for elever såvel som musikere. Yderligere kan materialet bruges som vidensmateriale for lærerne, blandt hvilke ikke alle er kvalificerede som musiklærere, hvilket vi vil vende tilbage i kapitel 8. For LMS gælder det imidlertid, at man forsøger at begrænse den pædagogiske dimension til undervisningsmaterialet, så selve koncertoplevelsen i så vidt mulig grad kan operere på det æstetikens betingelser, som også det nye børnekulturparadigme sætter som præmis.

⁶⁶ Der er også skolekoncerter, til hvilke undervisningsmaterialet er udarbejdet med henblik på efterbearbejdelse af koncerten.

Ifølge spørgeskemaundersøgelsen vurderer 84 % af skolerne, at det har 'stor eller nogen betydning, at der følger undervisningsmateriale med i sammenhæng med skolekoncerterne til brug i musik- eller tværfaglig henseende'. 77 % har modtaget undervisningsmateriale, og i alt 90 % af disse skoler var enten i *høj grad* eller i *nogen grad* tilfreds med undervisningsmaterialet.

Freelancemusikerne har sandsynligvis qua størstedelens engagement i LMS eller Skolekoncerter.dk svaret, at de tilbyder undervisningsmateriale sammen med deres koncert. Dertil har flere ligesom LMS via spørgeskemaet udtrykt den positive betydning af elevernes forberedelse for selve koncertoplevelsen, men efterlyser samtidig at flere skoler derfor rent faktisk anvender undervisningsmaterialet.

5.7.2 KONCERTFORM

I dette afsnit vil vi redegøre for praksis og holdninger til skolekoncerternes koncertform set fra både formidlernes, aftagernes, udbydernes perspektiv.

5.7.2.1 FORMIDLERNE

Fra udvælgelse til producentsparring

For LMS starter udviklingen af koncerterne hen mod den færdige koncertform med at give musikgrupperne en producentsparring, hvilket også har en kvalitetssikrende funktion. Således har man til hensigt dels at sikre, at den enkelte gruppe får succesrige koncertoplevelser, dels at sørge for, at alle grupper har et tilstrækkeligt niveau af kvalitet, da evt. manglende kvalitet vil falde uheldigt tilbage på den samlede LMS organisations omdømme som kvalitets-sikrer af skolekoncerter. Omfanget af sparring, som faciliteres af en af LMS' producenter, vil dog afhænge af gruppernes egen erfaring med skolekoncerter. Sparringen indledes kort efter musikgrupperne er blevet udvalgt ved, at den tilknyttede producent tager telefonisk kontakt til musikgruppen for at høre, hvad gruppen har gjort sig af tanker med koncertproduktionen. Hvis det er en af de nye musikgrupper, så er producenten stort set altid ude og høre en eller to prøver med dem, inden turneen starter for kunne danne sig en fornemmelse af, hvad de laver. Der laver de så også en videoptagelse af det, som de kan bruge til selv at evaluere sig bagefter. Ifølge Ebbe Høyrup er der "utroligt mange nemme trick", man kan give musikerne og uddyber:

"Det kan f.eks. være, de bruger nogle ord i en sammenhæng, hvor producenten kan se, at det vil gå hen over hovedet på en bestemt målgruppe. Eller måske kan det være for barnligt, hvis man nu skal spille for mellemtrinnet. Producenten har hele tiden fokus på, hvorvidt musikgruppen er bevidst om de elementer, den inddrager i koncertens konstruktion og kan på den baggrund foreslå variationer med henblik på at skabe en optimal dramaturgisk kurve i koncerten. Det kan være ganske enkle elementer, der skal ændres, men som kan have en ret stor betydning i selve koncertsituationen." (Ebbe Høyrup)

Ebbe Høyrup medgiver dog, at det ikke er alle musikere, der er lige begejstrede for at skulle have sparring. Især de musikere, der har mange års erfaring med at spille skolekoncerter, kan være skeptiske over for, hvad en producentsparring kan tilbyde dem, men efterhånden er det et fåtal.

"Vi kan dog altid som regel tilføje dem et eller andet, da det jo også tit handler om at aflægge sig nogle dårlige vaner. Det er jo blevet så meget mere almindeligt i vore dage, at man i forskellige brancher anvender supervision, coaches, og mentorer. Der er jo heller ikke nogen musiker, der går i studiet, og som ikke have en producer med til at producere pladen." (Ebbe Høyrup)

I modsætning hertil anvender **Skolekoncerter.dk** ingen producentordning, da de arbejder ud fra den antagelse, at musikerne bedst ved, hvad det vil sige at spille skolekoncerter, og da de som nævnt kun engagerer musikgrupper, der har erfaring med at spille skolekoncerter.

Fra producentsparring til turné

På baggrund af LMS' samarbejde med skolerne siden midten af 1990'erne, har foreningen fået et indtryk af, hvilken betydning koncertform og undervisningsmateriale spiller for skolerne. Umiddelbart kan Ebbe Høyrup ikke se en tendens i skolernes forventning til koncertform, men medgiver, at de koncerter, der giver børnene den kropsligt aktiverende musikoplevelse som koncerter med verdensmusik, rock og pop oftest gør, kan være de koncerter, der er lettest at sælge frem for koncerter med genrer, der giver en indadvendt oplevelse rent kropsligt set.

Ifølge Ebbe Høyrup var det særligt tydeligt, da amterne administrerede skolekoncertordningen. Når de sendte deres katalog ud, valgte skolerne tit skolekoncerter efter, om de kunne give eleverne den kropsligt aktiverende oplevelse. Hvis musiklæreren tager en chance og bestiller musik, som musiklæreren ud fra sine musikfaglige briller synes er

vigtigt og i øvrigt kan gå i fin synergi med musikfagets pensum om musikforståelse, men som måske ikke lever op til det samlede lærerkollegiums ønske om en umiddelbar succes, så er der risiko for, at læreren kan få et nederlag i lærerkollegiet. Musiklæreren er meget sårbar over for, hvad det øvrige lærerkollegium mener om skolekoncerten, da lærernes indbyrdes forhandling om, hvad skolens hårdt trængte økonomi og tid skal bruges til, er en løbende dagsorden på skolen i dag. Ønsket om den umiddelbare succes gør sig især gældende, hvis skolen kun har færre koncerter årligt, f.eks. kun én. På de større skoler, hvor man måske har seks koncerter årligt, er det nemmere for lærerne at acceptere, at nogle af koncerterne også kan mane til eftertænksomhed eller repræsentere en for lærerne ukendt genre.

Koncertformen ifølge LMS

I den indledende researchfase for undersøgelsen udledte vi fire forskellige koncertformer, som også er inddraget i spørgeskemaerne til henholdsvis udbydere, aftagere 1 og 2:

- 1) *Koncerten bygges op af en fortællende formidling som f.eks. et eventyr*
- 2) *Oplevelsen af selve musikken er i centrum*
- 3) *Eleverne inddrages i dele af koncerterne med klap, dans eller sang*
- 4) *Koncerten indeholder læring om musikgruppens instrumenter, musikgenren eller anden musikhistorie*⁶⁷

Ebbe Høyrup oplever ikke, at skolerne over for LMS giver udtryk for ønske om én bestemt koncertform frem for andre og mener heller ikke, at LMS ud fra sit værdisæt forsøger at producere én specifik koncertform. Alle de ovenstående koncertformer findes inden for LMS' koncertudbud. Det, LMS mener, er afgørende for den koncertform, gruppen i samarbejde med producenten finder frem til, er, hvordan gruppens genre på bedst mulig vis kan bygges op, så formen understøtter, at børnene får en god og længerevarende musikalsk oplevelse. Det betyder også, at koncertformen vil afhænge af målgruppen. Er koncerten f.eks. indskolingselever, vil eventyr og fortælling oftest være relevant. LMS har ifølge Ebbe Høyrup dog ingen prioriterede lister og forholder sig til hver enkelt produktion som et unikt kunstprodukt.

På det seneste har LMS dog konstateret en forandring i skoler, hvordan skolerne forholder sig til LMS' udbud. Hvor de abonnerende skolerne før i tiden altid prioriterede, hvilke musikgrupper, de ønskede, er der i dag en tendens til, at flere og flere lærere undlader at prioritere ud fra det argument, at de hidtil har været tilfredse med de koncerter, de har fået, selv om det var tredje prioritet. De føler sig altså sikre på, at ligegyldig, hvilken gruppe de får ud, så bliver det en god koncert. Det synes Ebbe Høyrup er godt i den forstand, at det signalerer tillid til LMS, og det giver mulighed for at sende nogle musikgrupper, der spiller en genre, som ellers ikke ville være kommet ud på skolen. Han har dog et forbehold:

"Det, det helst ikke skulle være et billede på, det er, at skolerne slipper deres engagement i samarbejdet. Det er sådan noget, vi arbejder på nu, og som vi gerne vil minde dem om flere gange om året. Vi vil rigtigt gerne have skolernes input til, hvad de ønsker sig af skolekoncerter i fremtiden. Er

⁶⁷ Denne opdeling er ikke udtryk for en forestilling om, at disse fire koncertformer i praksis indbyrdes uafhængige typer af koncertformer. For det første kan der jo være koncertformer, som har andre dominerende karakteristika, end det kommer til udtryk i det ovenstående. For det andet er det i praksis nok de færreste koncerter, der kun rummer elementer fra én af de ovenstående koncertformer. Man kan imidlertid bruge opdelingerne som et afsæt til at diskutere, hvilke koncertformer denne eller hin koncertproduktion særligt bærer træk fra.

der noget skolerne synes, der mangler, som vi skal gå ud og afsøge? For skolerne skal helst tage ejerskab for koncerterne.” (Ebbe Høyrup)

I forhold til at præsentere eleverne for andre genrer er det dog både LMS' og Skolekoncerter.dk's erfaring, at det ikke er børnene, der har problemer:

”Børnene kan klare rigtig meget forskellig musik. Der er ikke så meget filter der. Det er alle dem, der ligger imellem. Lærerne er dem, der er tættest på. Og man kan sige, vi er jo også selv et filter. Og musikerne er et filter. Og jo mere gennemtrængelig man kan gøre de filtre, så lærerne ikke indsnævrer deres horisont til det, de selv ved noget om, men godt tør gå bredere ud, så har man opnået noget.” (Ebbe Høyrup)

Koncertform ifølge Skolekoncerter.dk

For **Skolekoncerter.dk** ses en klar tendens til, at skolerne primært efterspørger de koncertproduktioner, der har pædagogiske, teateragtige og performancemæssige aspekter i sig. Prisen pr. koncert stiger med antallet af musikere fra en til tre mand. Ifølge Jesper Mikkelsen er det dog ikke prisen, skolerne skeler til. Ligesom LMS oplever Skolekoncerter.dk, at det især gælder, at for de skoler, der kun får én skolekoncert om året, så er der ikke råd til at eksperimentere i koncertvalget.

Ikke ulig LMS mener Jesper Mikkelsen ikke, at der er nogen genrer, som ikke kan spilles i et skolekoncertprogram, men det er formen og formidlingen i øjenhøjde med lige præcis de klassetrin af elever, der udgør publikum, der er afgørende for om koncerten lykkedes:

”Jeg har oplevet klassiske blæserkvintetter, der spiller en koncert i 40 minutter, som er utrolig underholdende. Prøv også at kikke på Trash [en musikgruppe, red.] vi har engageret i år. Det er rent performance. Der bliver ikke sagt et ord i fyrrer minutter overhovedet. Der er så stille under en koncert, at du kan høre en knappenål falde til jorden. Så er der fuldt gang i den, så folk er oppe at stå og råbe og skrig og klapper med. Musikerne styrer koncerten fuldstændigt via kommunikation gennem musikken kombineret med deres bevægelser og deres teater-elementer.” (Jesper Mikkelsen)

De fire førnævnte koncertformer har sat præg på en eller flere grupper hos Skolekoncerter.dk, men Jesper Mikkelsen betoner, at han personligt synes, at en skolekoncert ikke kan opbygges som en koncert for voksne, jf. koncertformen, hvor musikken selve musikken er i centrum.

”Jeg synes personligt ikke, at det er nok bare at spille en koncert og spille et nummer og så sige ”ja, det næste vi vil spille, det sådan og det næste er sådan”. Den tror jeg ikke holder helt. Jeg kan godt lide den pædagogiske tilgang til det. At der er en eller anden linje i det, som adskiller sig fra den gængse koncertform, som børnene nok skal få at se og høre senere. Men her har de lige nøjagtigt muligheden for i et mindre forum og i et lukket forum at få nogle ekstraordinære oplevelser.”

Ligesom LMS mener Jesper Mikkelsen også, at børnene er meget åbne over for meget forskellig slags musik:

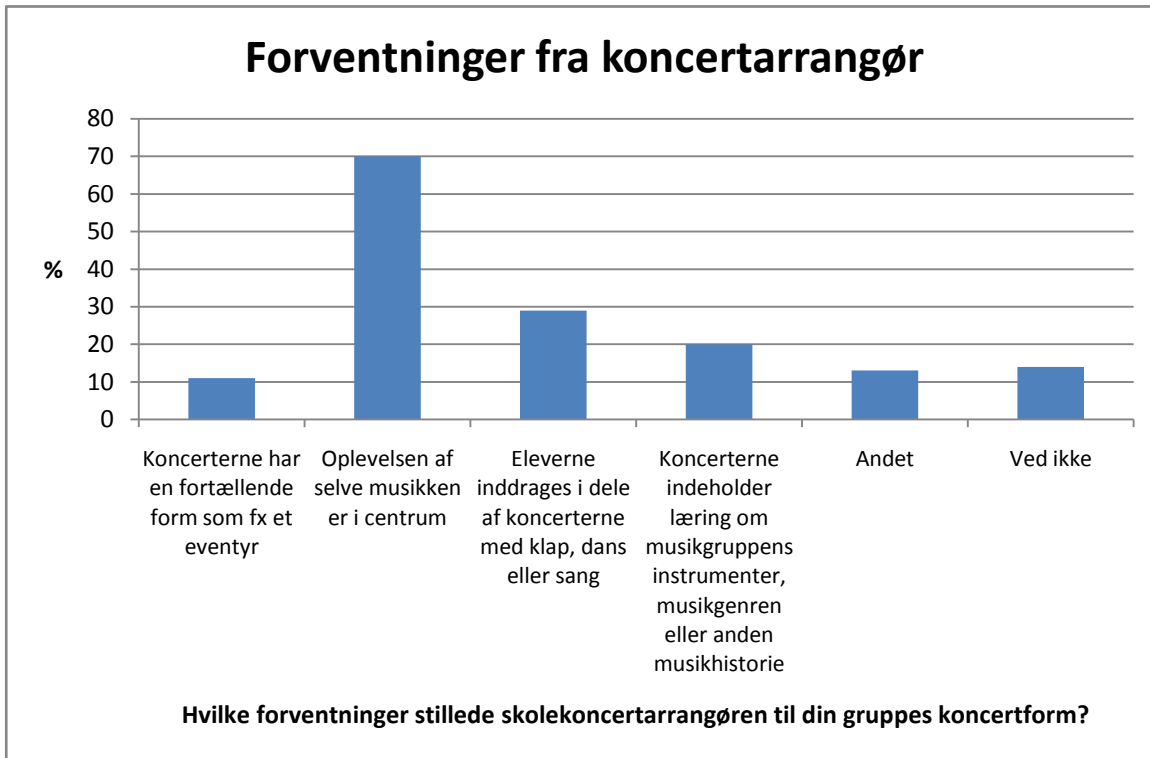
”Det mest åbne publikum overhovedet, det er børn. Ny musik skrevet i dag, de er faktisk meget åbne børn over for sådan noget, nye instrumenter, har en nemmere tilgang til det end voksne.”

Koncertarrangørens forventning til koncertform ifølge musikerne

For at sætte koncertarrangørernes opfattelse af forventninger til koncertform i relation til de engagerede musikers opfattelse, er musikerne blevet spurgt om, hvilke forventninger skolekoncertarrangøren stillede til musikgruppernes koncertform. Hertil har 70 % svaret, at *oplevelsen af selve musikken er i centrum*, mens koncertarrangøren ifølge 29 % af musikerne forventer, at *eleverne inddrages i dele af koncerterne med klap, dans eller sang*. Ifølge 20 % af musikerne

forventer koncertarrangøren, at *koncerterne indeholder læring om musikgruppens instrumenter, musikgenren eller anden musikhistorie*, mens koncertarrangøren ifølge 11 % af musikerne forventer, at *koncerterne har en fortællende form som f.eks. et eventyr*. 13 % af musikerne svarer, at koncertarrangøren forventer en anden koncertform end i de ovenfor nævnte. 14 % har svaret *ved ikke*. Se Figur 42.

FIGUR 42 - MUSIKGRUPPENS VURDERING AF FORVENTNING FRA KONCERTARRANGØR

5.7.2.2 AFTAGERNE 1, SKOLERNE

79 % af de adspurgte skoler har svaret, at den ene af to koncertformer, de forventer i skolekoncerten er *musikken i centrum*, 52 % har svaret *eleverne inddrages i dele af koncerten med klap, dans og sang*, mens 33 % har svaret, at koncerterne skal indeholde *læring om musikinstrumenter eller musikhistori*, mens færrest, 9 % har svaret, at koncerten skal have en *fortællende form som f.eks. et eventyr*. (se

Ifølge 66 % af musikerne forventer skolerne, at *oplevelsen af selve musikken er i centrum*, mens skolerne ifølge 43 % af musikerne forventer, at *eleverne inddrages i dele af koncerterne med klap, dans eller sang*. Ifølge 31 % af musikerne forventer skolerne, at *koncerterne indeholder læring om musikgruppens instrumenter, musikgenren eller anden musikhistorie*, mens skolerne ifølge 14 % af musikerne forventer, at *koncerterne har en fortællende form som f.eks. et eventyr*. 7 % af musikerne svarer, at skolerne forventer en anden koncertform end i de ovenfor nævnte. (Se Figur 44.)

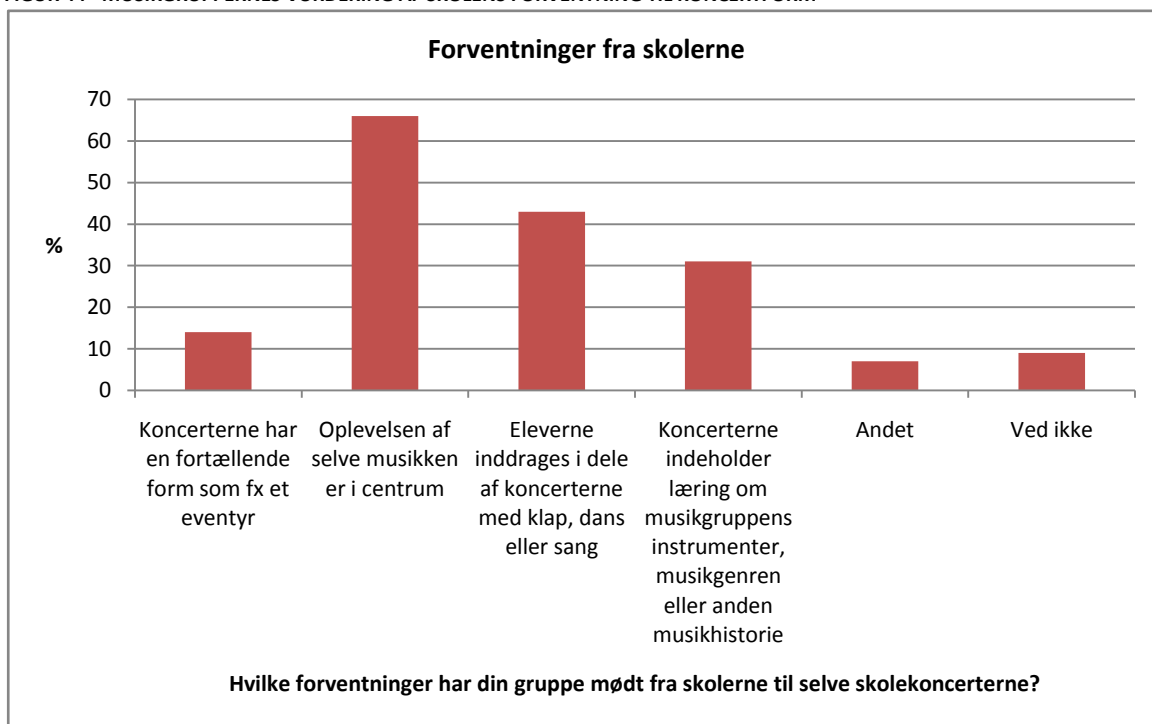
FIGUR 43).

Ifølge 66 % af musikerne forventer skolerne, at *oplevelsen af selve musikken er i centrum*, mens skolerne ifølge 43 % af musikerne forventer, at *eleverne inddrages i dele af koncerterne med klap, dans eller sang*. Ifølge 31 % af musikerne forventer skolerne, at *koncerterne indeholder læring om musikgruppens instrumenter, musikgenren eller anden musikhistorie*, mens skolerne ifølge 14 % af musikerne forventer, at *koncerterne har en fortællende form som f.eks. et eventyr*. 7 % af musikerne svarer, at skolerne forventer en anden koncertform end i de ovenfor nævnte. (Se Figur 44.)

FIGUR 43 - SKOLERNES FORVENTNING OM KONCERTFORM

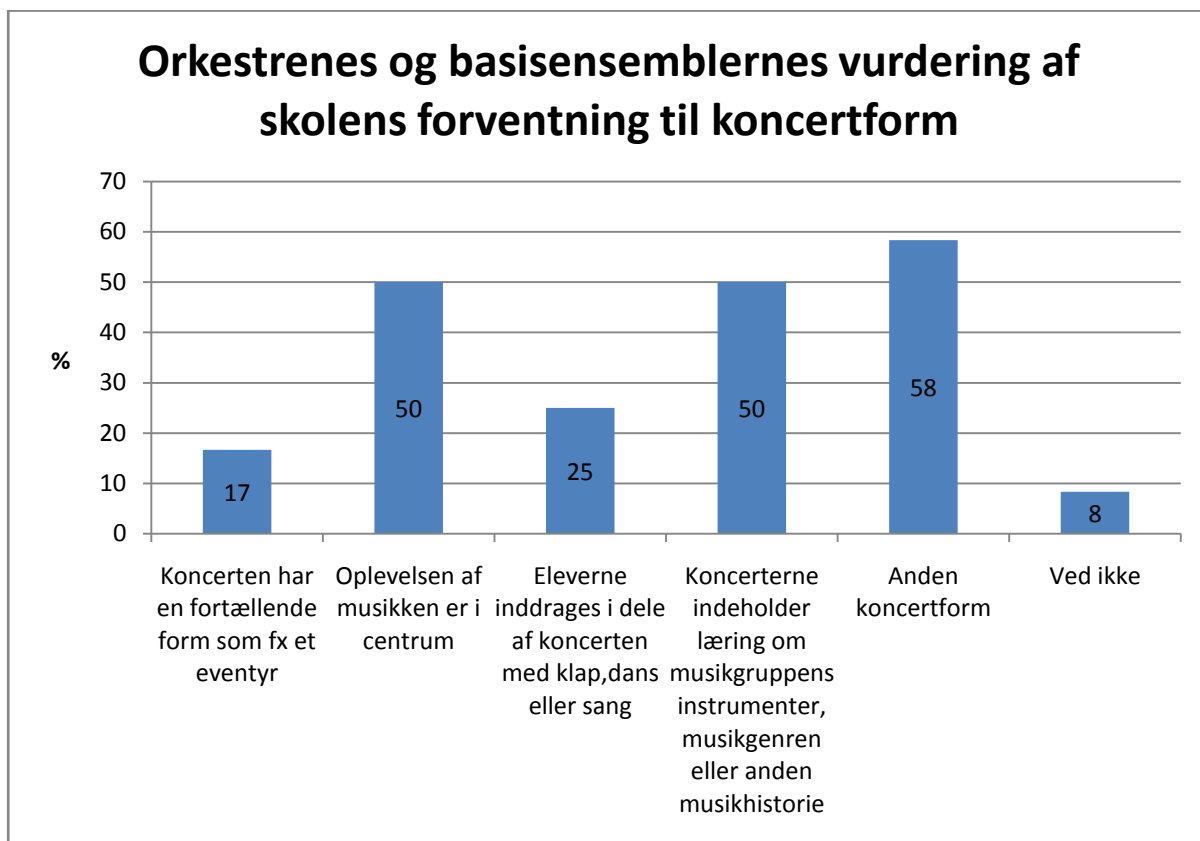

FIGUR 44 - MUSIKGRUPPERNES VURDERING AF SKOLENS FORVENTNING TIL KONCERTFORM

Ifølge orkestrene/ensemblerne opfatter 50 %, at skolerne som den ene af de to væsentligste koncertformer forventer, at 'oplevelsen af musikken er i centrum', 50 % mener, at skolerne forventer 'koncerterne indeholder læring om musikgruppens instrumenter m.m.'. Ifølge 25 % forventer skolerne, at 'eleverne inddrages i dele af koncerten med dans, klap eller sang, og 17 % af orkestrene/ensemblerne opfatter, at skolerne forventer at 'koncerten har en fortællende form som f.eks. et eventyr'. Endelig fremhæver 58 %, at skolerne forventer 'en anden koncertform'. Mens 8 % (et orkester) ikke ved, hvilken koncertform, der forventes. (Figur 45.)

FIGUR 45 - ORKESTRES VURDERING AF SKOLENS FORVENTNING TIL KONCERTFORM

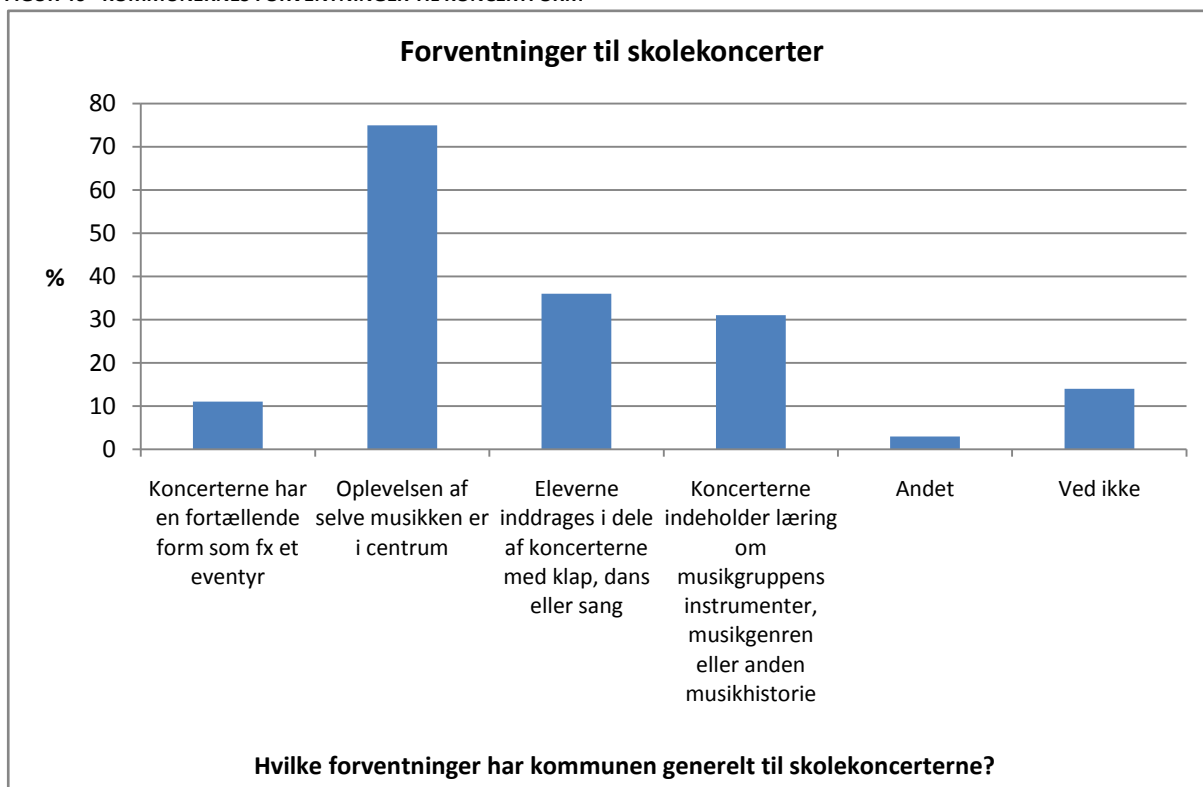

Ifølge Folkeskolens Musiklærerforenings formand (og medlem af LMS' fagudvalg) Lisbet Frostholt er der sket en klar udvikling med musikgruppernes evne til at fænge børnene fra dengang, amterne administrerede skolekoncertordningen frem til i dag, hvor LMS har overtaget opgaven. Som del af den gruppe, der udarbejdede Roskilde Amts skolekoncertkatalog hørte hun en del klassiske koncerter, der kvalitetsmæssigt havde et vældigt højt niveau, men som slet ikke fængede børnene. Og udviklingen mod mere fængende koncerter mener hun i høj grad kan tilskrives LMS producent-ordning.

5.7.2.3 AFTAGERNE 2 - KOMMUNERNE

75 % af kommunerne forventer, at oplevelsen af selve musikken er i centrum, 36 % forventer, at *elevne inddrages i dele af koncerten med klap, dans eller sang*. 31 % forventer, at *koncerterne indeholder læring om musikgruppens instrumenter, musikgenren eller anden musikhistorie*. 14 % har svaret *ved ikke*, mens 11 % forventer, at *koncerterne har en fortællende form som f.eks. et eventyr*, og 3 % af kommunerne har *andre* forventninger til koncerterne end de formulerede svarkategorier. (Figur 46.)

FIGUR 46 - KOMMUNERNES FORVENTNINGER TIL KONCERTFORM

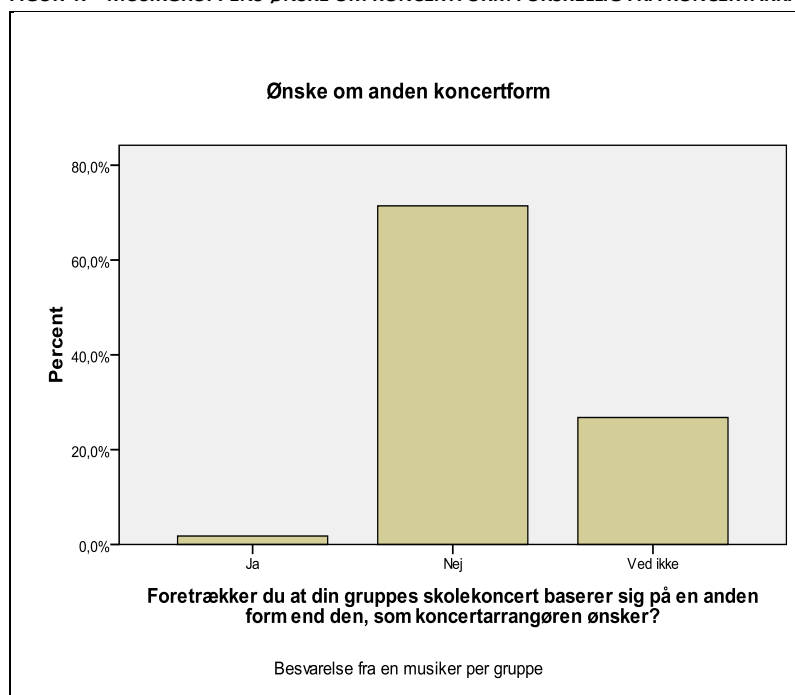

5.7.2.4 UDBYDERNE - FREELANCEMUSIKERNE

På spørgsmålet om, hvilke forventninger skolekoncertarrangøren stillede til musikgruppernes koncertform, har 70 % svaret, at *oplevelsen af selve musikken er i centrum*, mens koncertarrangøren ifølge 29 % af musikerne forventer, at *eleverne inddrages i dele af koncerterne med klap, dans eller sang*. Ifølge 20 % af musikerne forventer skolerne, at *koncerterne indeholder læring om musikgruppens instrumenter, musikgenren eller anden musikhistorie*, mens koncertarrangøren ifølge 11 % af musikerne forventer, at *koncerterne har en fortællende form som f.eks. et eventyr*. 13 % af musikerne svarer, at skolerne forventer en anden koncertform end de ovenfor nævnte. 14 % har svaret *ved ikke*.

Når man spørger musikerne, om de ville have foretrukket en anden koncertform end den, der var forventet af koncertarrangøren, svarer 72 % *nej* og 2 % *ja*. 27 % har svaret *ved ikke*. (Figur 47.)

FIGUR 47 - MUSIKGRUPPENS ØNSKE OM KONCERTFORM FORSKELLIG FRA KONCERTARRANGØRENS FORVENTNINGER

Det betyder dog ikke, at musikerne ikke opstiller kriterier for deres skolekoncertvirke. Fra spørgeskemabesvarelsenerne⁶⁸ følger også kommentarer til diskussionen om koncertform:

”At det accepteres af voksne (lærere/arrangører m.fl.) at børn også i lighed med voksne 'har lov' til at have en musikoplevelse uden at der skal pædagogifiseres for meget.” (Musiker)

”Gå lige på musikken og dens indhold. Ikke undervurdere børnenes formågen til at lytte og fokusere. Ikke for meget visuelt pjank. Engagement og lyst skaber opmærksomhed.” (Musiker)

”Større respekt for musikkens betydning, udover underholdningsværdien.” (Musiker)

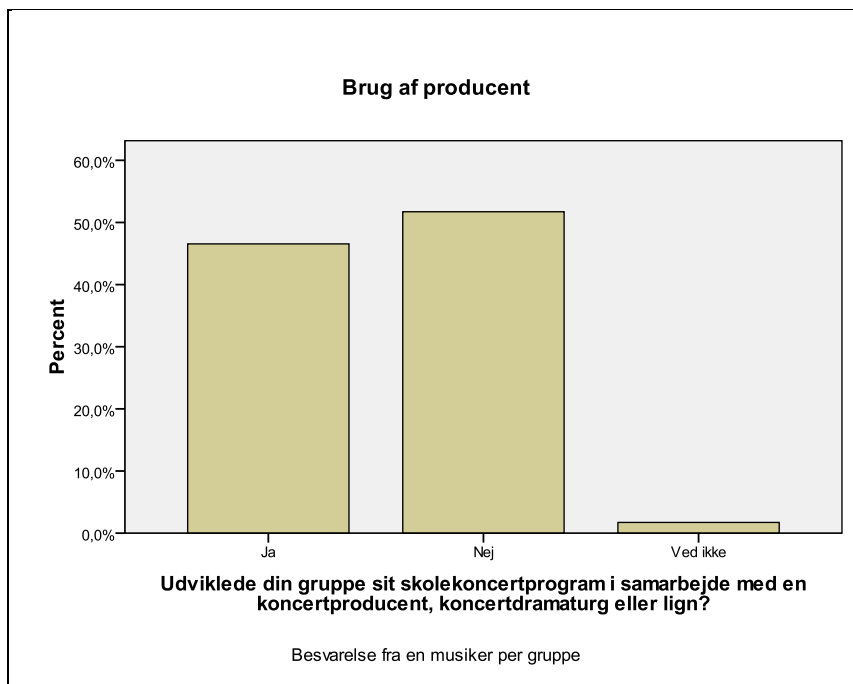
”Ja, jeg mener, at bevægelse (klap, simple dansetrin), altså inddragelse af børnene virkelig er med til at optimere børnenes indlevelse i den historie man som musiker vil fortælle dem.” (Musiker)

Det kan også være interessant at undersøge, om skolekoncerterne er blevet udviklet i samarbejde med en producent, koncertdramaturg eller lignende. 47 % har svaret, at de udvikledes deres skolekoncertprogram i samarbejde med en koncertproducent, koncertdramaturg eller lignende, mens 52 % har svaret nej hertil. (Figur 48.)

Man skal dog være varsom med på baggrund af besvarelsen at udlede noget om, hvorvidt musikerne selv sætter det at arbejde med en producent som forudsætning for at producere et skolekoncertprogram. Det kan muligvis være en beslutning, som er foretaget udelukkende af koncertarrangøren, og ikke nødvendigvis af musikerne selv, sådan som Jesper Mikkelsen fra Skolekoncerter.dk giver udtryk for. Hos LMS er producentsparring f.eks. en obligatorisk del af forberedelsen af musikgruppernes skolekoncerter.

⁶⁸ Spørgsmål 40-42, bilag 1

FIGUR 48 - MUSIKGRUPPENS BRUG AF PRODUCENT

5.7.2.5 OPSUMMERING OM KONCERTFORM

Opsummerende kan man konstatere, at formidleren LMS har obligatorisk producentsparring med alle udvalgte musikgrupper inden turnéstart. Det skal tjene som kvalitetssikring. Hvor LMS oftest har oplevet, at skoler har prioriteret koncerter, der giver børnene den kropsligt aktiverende musikoplevelse frem for oplevelsen, der maner til eftertænkning, så oplever Skolekoncerter.dk, at efterspørgslen mere retter sig mod koncertproduktioner, der anvender performance- og teater-elementer.

LMS har alle koncertformerne (fra fysisk inddragelse, læring om musikinstrumenter, eventyr, musikken er i centrum) repræsenteret i sine koncertproduktioner, men har ingen værdimæssige prioriteter imellem dem. Koncertformen ses blot som et middel til at give den specifikke målgruppe af børn den bedste musikalske oplevelse. F.eks. findes eventyrformen derfor oftest blandt koncerterne for indskolingsleverne.

Musikere og ensembler/orkestre giver udtryk for, at undervisningsmateriale til koncerten, som giver læring om historie, instrumenter etc., er stærkt efterspurgt fra skolernes side. 62 % hhv. 67 % af respondenterne gav udtryk for, at de havde oplevet det som et ønske fra skolerne. Imidlertid er skolernes brug af skolekoncerterne i højere grad rettet mod underholdningsrationalet og det æstetiske oplevelsesrationale.

5.7.3 ØVRIGE UDVÆLGELSEFAKTORER

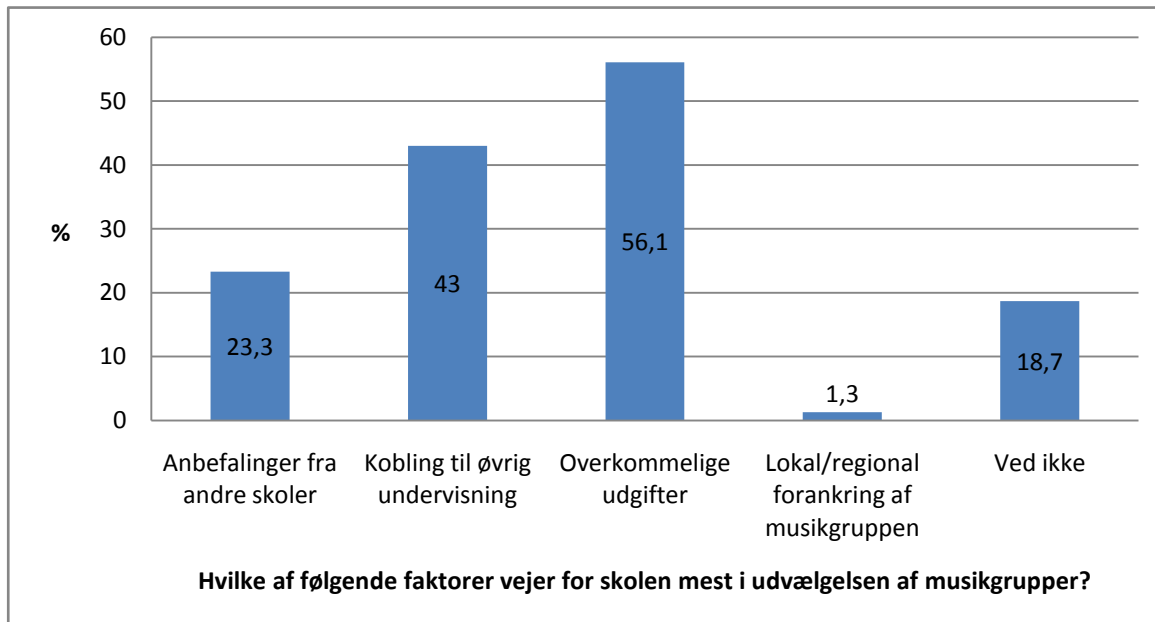
Udover faktorer som koncertform og undervisningsmateriale er der også andre faktorer, der spiller ind på skolernes valg af musikgrupper, landsdelsorkestre eller basisensembler. Er koncertens pris overkommelig? Kan skolekoncerten kobles med øvrig undervisning? Er koncerten blevet anbefalet af andre? Har den overvejende del af musiker bopæl i skolens lokalmiljø?

5.7.3.1 AFTAGERNE 1 - SKOLERNE

Når skolerne vælger musikgrupper er det for 56 % vigtigt, at koncerten indebærer *overkommelige udgifter*, 43 % har angivet *at skolekoncerten kan kobles med øvrig undervisning i skolen*, 23 % har svaret *anbefalinger fra andre skoler*, 19

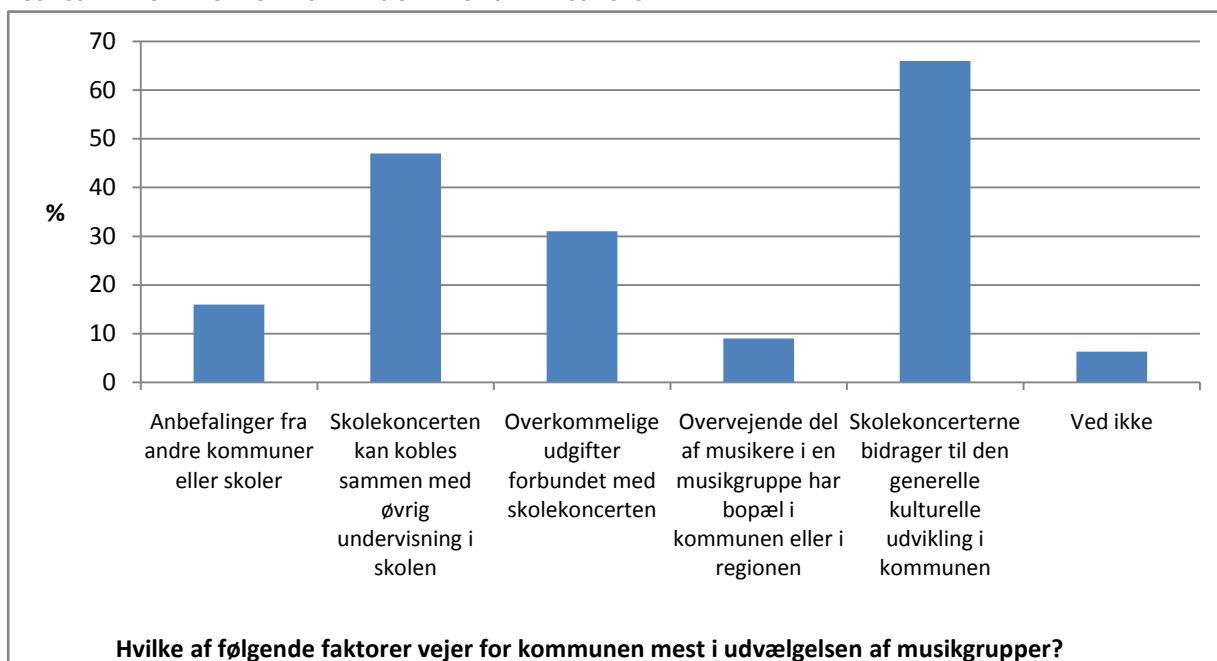
% har svaret *ved ikke*, mens 1 % har svaret *den overvejende del af musikerne i en musikgruppe har bopæl i kommunen eller i regionen*. (Figur 49)

FIGUR 49 - FAKTORER FOR SKOLENS UDVÆLGELSE AF MUSIKGRUPPER

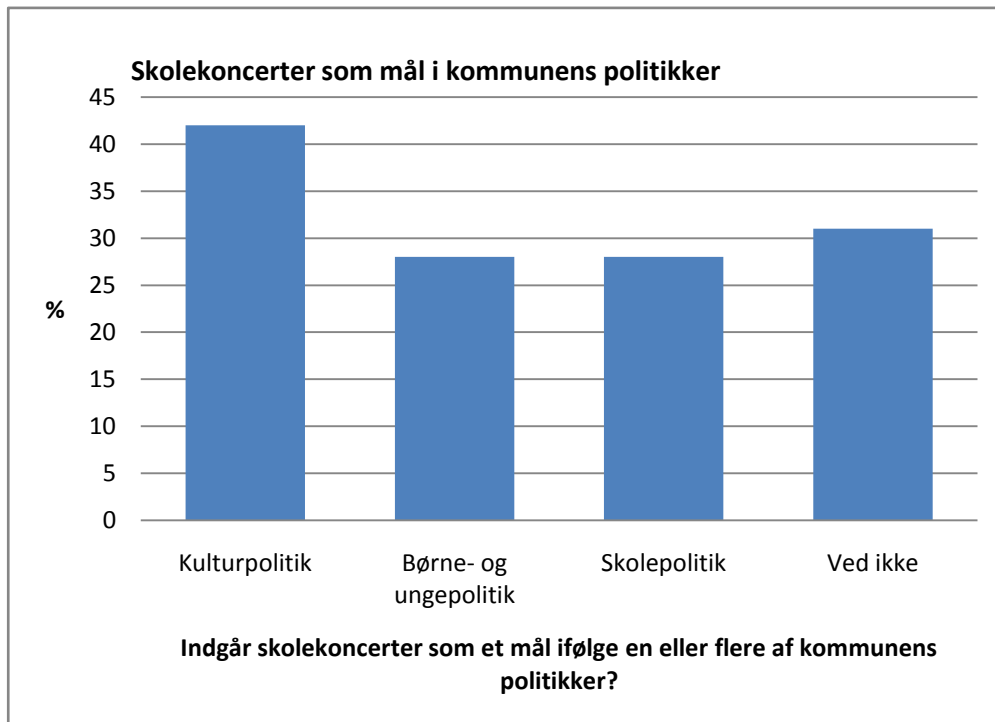
5.7.3.2 AFTAGERNE 2 – KOMMUNERNE

66 % af de 32 kommuner, der har svaret på sørgsmålet om udvælgelse, svarer, at den ene ud af de to faktorer, der er væsentligst for deres koncertudvælgelse er, at *skolekoncerterne bidrager til den generelle kulturelle udvikling i kommunen*. 47 % udvælger som et ud af deres to krydsmuligheder skolekoncerter efter den faktor, at *skolekoncerten kan kobles sammen med øvrig undervisning i skolen*, mens 31 % som det ene ud af deres to kryds har valgt efter, at der skal være *overkommelige udgifter forbundet med skolekoncerten*. 16 % har sat deres ene ud af to kryds ved udvælger efter *anbefalinger fra andre kommuner*, mens 9 % har vægtet kriteriet bestående i, at *overvejende del af musikere i en musikgruppe har bopæl i kommunen eller i regionen*. 6 % *ved ikke*. (Figur 50.)

FIGUR 50 - FAKTORER FOR KOMMUNERNES UDVÆLGELSE AF MUSIKGRUPPER⁶⁹

Af de 36 af kommuner, der har svaret på spørgsmålet om skolekoncerternes rolle i kommunens politikker har 42 % svaret, at det indgår som mål i kommunens *kulturpolitik*. For 28 % af kommunerne er det et mål i kommunens børne- og ungepolitik, mens det hos 28 % af kommunerne indgår som mål i kommunens skolepolitik. 31 % af kommunerne har svaret 'ved ikke'. (Se Figur 51.)

FIGUR 51 - SKOLEKONCERTER SOM MÅL I KOMMUNENS POLITIKKER

⁶⁹ Her dækker musikgrupper også over landsdelsorkestre og ensembler

5.7.3.3 ORGANISATORISKE FORHOLD OG ØKONOMI

Også økonomi, logistik, service og organisation betyder noget for aktørernes oplevelse af succes.

5.7.3.4 UDBYDERNE

Musikerne efterlyser optimale organisatoriske forhold for afholdelse af skolekoncerter. Det betyder bl.a., at alle skoler har ordnet de praktiske foranstaltninger, som gruppen direkte eller gennem sin koncertarrangør har aftalt med skolen, så der er gjort klar til koncerten. Det kan være at stille stole op i det lokale, koncerten skal afholdes i, at have sørget for lyd eller lysforhold, eller at have sørget for, at lokalet er mørklagt, hvis koncerten er integreret med filmelementer. Det er i den sammenhæng også befordrende for musikernes oplevelse af at spille på skolen, at den skolekoncertansvarlige lærer eller en anden lærer tager imod gruppen og byder musikerne velkomne med f.eks. en kop kaffe, og at læreren også bagefter siger pænt farvel til musikgruppen, i det mindste i form af et 'tak for koncerten'. Med fare for at generalisere er der efter sigende ifølge musikerne og koncertarrangørerne en tendens til, at især skoler omkring hovedstadsområdet kan opleves mindre imødekommende over for musikerne, og nærmest undgå at sige farvel efter koncerten, hvorimod der i landets modsatte ende, i Vestjylland, opleves en større velkomst og dermed anerkendelse af musikerne.

5.7.4 OPSUMMERING PÅ SUCCESKRITERIER

I valget af succeskriterier for skolekoncertvirksomheden er skolekoncertaktørens grundlæggende værdier på spil. De udspiller sig i et felt, som vi har valgt at iagttage gennem de fem rationaler.

Oplysningsrationalet er diskuteret i rigt mål gennem spørgsmålet om pædagogisk og emnefokuseret undervisningsmateriale som forudsætning for den gode skolekoncert. Udbydere hævder ofte, at skolerne ikke anvender materialet, og at de derfor ikke får så godt et resultat, som de kunne have fået. Både udbydere, formidlerne og aftagerne lægger stor vægt på materialets tilstedeværelse og kvalitet. Også et myndiggørelsesaspekt kommer ind, fordi materialet kan medvirke til en kompetent og fri koncertadfærd hos eleven og en begyndende aktivitet med at spille selv. Ifølge spørgeskemaundersøgelsen vurderer 84 % af skolerne, at det har 'stor eller nogen betydning', at der følger undervisningsmateriale med i sammenhæng med skolekoncerterne til brug i musik- eller tværfaglig henseende'. Størstedelen af koncertarrangørerne bidrager således også med undervisningsmateriale.

Men heroverfor står såvel underholdningsrationalet, hvorefter vi alle skal have en festlig time i gymnastiksalen, slappe af og få ny energi, såvel som det æstetiske oplevelsesrationale, at vi skal have en fordybet æstetisk oplevelse uden at pædagogikkens pegefingere skal være til stede overhovedet. Både udbydere og aftagere lægger stor vægt på den frie flydende koncertsituation, hvor elever, lærere og musikere er opslugt i et flow af kunst og klang i en god akustik med rigtigt lys og gode sigtelinjer for børnene. Koncertoplevelsen skal stå i centrum. Interessant er det, at skolerne og kommunerne ifølge spørgeskemaerne fremstår æstetisk oplevelsesorienterede end udbydere. Man skulle umiddelbart tro, det var omvendt. Freelancemusikerne mener, at godt 60 % af skolerne vil have oplevelsen af musikken i centrum og basisensembler og landsdelsorkestre vurderer, at 50 % af skolerne vil have musikken i centrum, mens de 50 % mener, at skolerne ønsker læring om instrumenter og musikhistorie. Sagen er, at blandt skolerne og kommunerne ønsker op mod 80 % musikken i centrum, og kun knap 40 % synes læringsaspektet (oplysningsrationalet) er vigtigt.

Det er altså nok et succeskriterium, at materialet foreligger, at det er godt og, at det bliver brugt. Men det sidste er langt fra altid tilfældet, og ikke alle synes, det er ønskværdigt. Aktørrollerne, udbyder, formidler og aftager, ser forskelligt på materialet og dets symbolske og praktiske værdi. Den symbolske værdi forekommer i en del tilfælde til at være større end den praktiske.

Det økonomiske rationale spiller ind hos udbydere og formidlere, for hvem effektiv afvikling og logistik uden spildtid er forudsætningen for en velafviklet koncert, en ordentlig løn og for at imødekomme aftagernes krav og forventninger.

Myndiggørelsesrationalet udtrykkes af de 20 kommuner, der siger, at koncerterne skal bidrage til den kulturelle udvikling af kommunen. Og af de, der ønsker lokale kræfter herunder musikskolen inddraget i arbejdet med koncerterne.

Et godt koncertlokale er en del af det æstetiske oplevelsesrationale. Men også oplysnings-rationalet har gode kår, og mange musikere betragter gymnastiksalen og aulaen som gode mødesteder for den musikalske kommunikation. Måske på grund af nærheden til børnene og den friere involverende samtale (myndiggørelses-rationalet), end en koncertsal kan præstere.

Succeskriterierne kan sammenfattes i nedenstående tabel 5 som dog ikke angiver, hvorledes de forskellige aktørroller har prioriteret mellem kriterierne.

TABEL 5 SUCCESKRITERIERNE FOR SKOLEKONCERTER

	Udbyder	Formidler	Aftager
Oplysnings-rationalet	<ul style="list-style-type: none"> Læring om instrumenter og genrer 	<ul style="list-style-type: none"> Genremangfoldighed Undervisningsmateriale Læring om instrumenter og genrer 	<ul style="list-style-type: none"> Undervisningsmateriale Kobling til anden undervisning Kommunal udvikling Læring om instrumenter og genrer
Myndiggørelses-rationalet	<ul style="list-style-type: none"> Kommunikation med børnene 	<ul style="list-style-type: none"> Folkelige genrer Kulturel mangfoldighed 	<ul style="list-style-type: none"> Få lokale kræfter med
Det økonomisk rationale	<ul style="list-style-type: none"> Ordentlig løn Mange jobs 	<ul style="list-style-type: none"> God praksis for koncertarrangement 	<ul style="list-style-type: none"> God administration/-information En rimelig pris Kommunal udvikling
Underholdnings-rationale	<ul style="list-style-type: none"> Succes hos børnene 	<ul style="list-style-type: none"> En fængende form 	<ul style="list-style-type: none"> Forudsigelig succes Få børnene med
Det æstetisk oplevelses-rationale	<ul style="list-style-type: none"> En velegnet sal Velfungerende teknik Kunstnerisk udfoldelse 	<ul style="list-style-type: none"> Kunstnerisk kvalitet 	<ul style="list-style-type: none"> Oplevelsen af musikken i centrum Eleverne inddrages og deltager

Det ser ud, som om man med en grov forenkling, kan sige, at

- Musikerne vægter det økonomisk rationale og det æstetisk oplevelsesrationale
- Formidlerne vægter oplysningsrationalet og underholdningsrationalet
- Aftagerne vægter oplysningsrationalet, underholdningsrationalet og det æstetiske oplevelsesrationale

Det betyder ikke, at f.eks. formidlerne ikke er påvirket af det æstetiske oplevelsesrationale. Men i praksis vil oplysningsrationalet komme til at veje tungt. De skal f.eks. lægge vægt på et godt og relevant undervisningsmateriale, selvom lærere og musikere undertiden kan være enige om, at det netop ikke er det afgørende for en succesfuld skolekoncert.

5.8 ALDERSGRUPPER

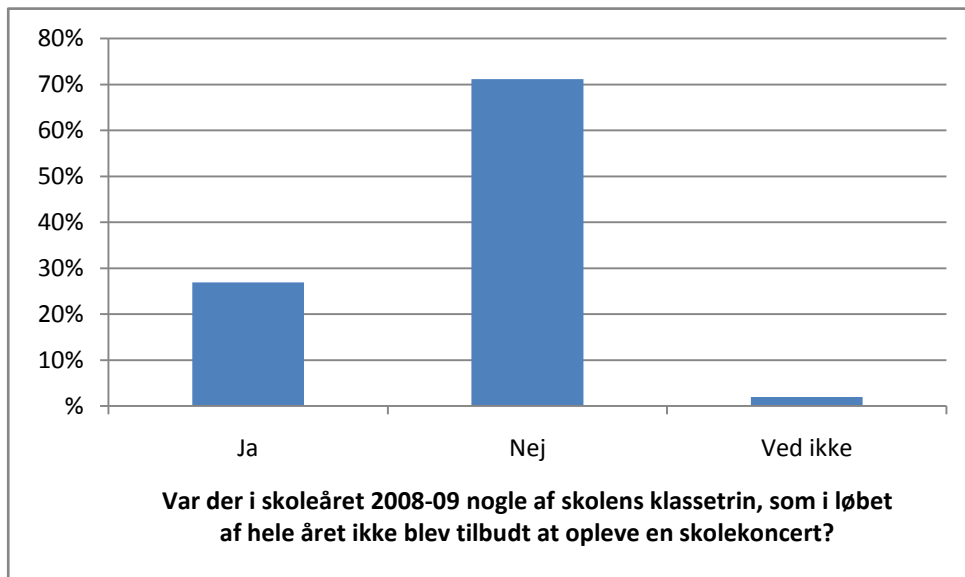
”Hvorledes fordeler koncerterne sig i forhold til aldersgrupper? Kan disse aldersgrupper udvides?”
(Kommissorium, punkt 8)

5.8.1 KONCERTER FORHOLDT TIL KLASSETRIN

Ifølge skolerne er der overordnet en tendens til, at alle klassetrin i skolerne oplever skolekoncerter. 2.-5. klassetrin er dog mest repræsenteret.

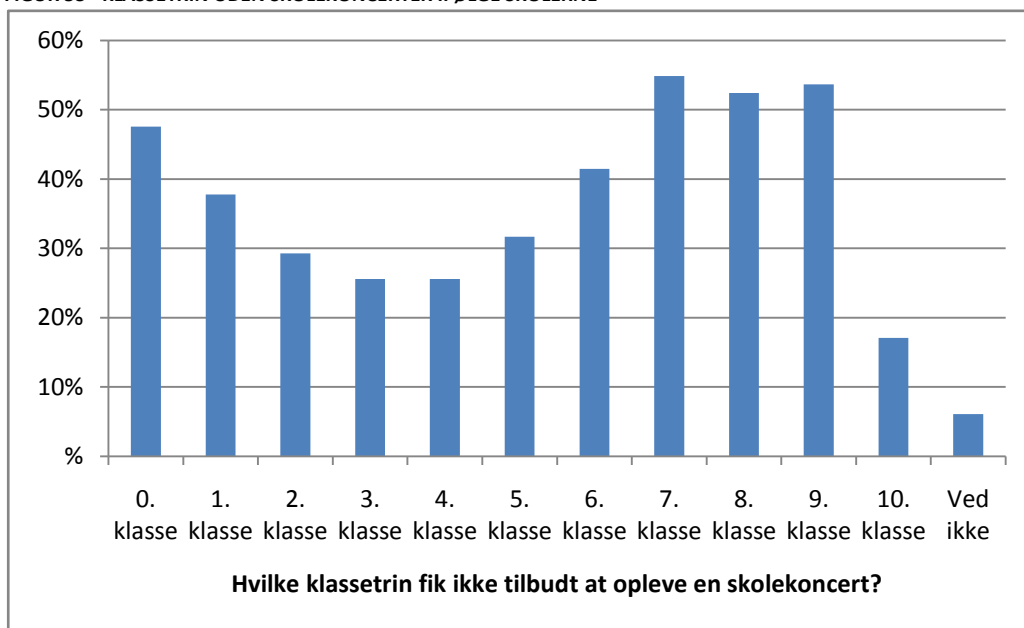
71 % af skolerne arrangerede skolekoncerter for samtlige af skolens klassetrin, mens 27 % af skolerne ikke afholdt for alle skolens klassetrin. (Se Figur 52.)

FIGUR 52 - HAR SKOLEN UDELAGT KONCERTER TIL NOGLE KLASSETRIN?

Ifølge skolerne er 2.-5. klasse dog de trin, der er mest repræsenteret, efterfulgt af 1. og 6. klasse, mens 0., og 7.-9. klassetrin i mindst grad oplever skolekoncerter. (Se Figur 53.)

FIGUR 53 - KLASSETRIN UDEN SKOLEKONCERTER IFØLGE SKOLERNE

Bemærkning: Resultatet for 10. klasse kan af spørgetekniske årsager ikke anses som pålideligt.

Også blandt orkestrene og ensembleerne kan der ses en tendens til prioritering mellem indskoling, mellemtrin og udskoling.

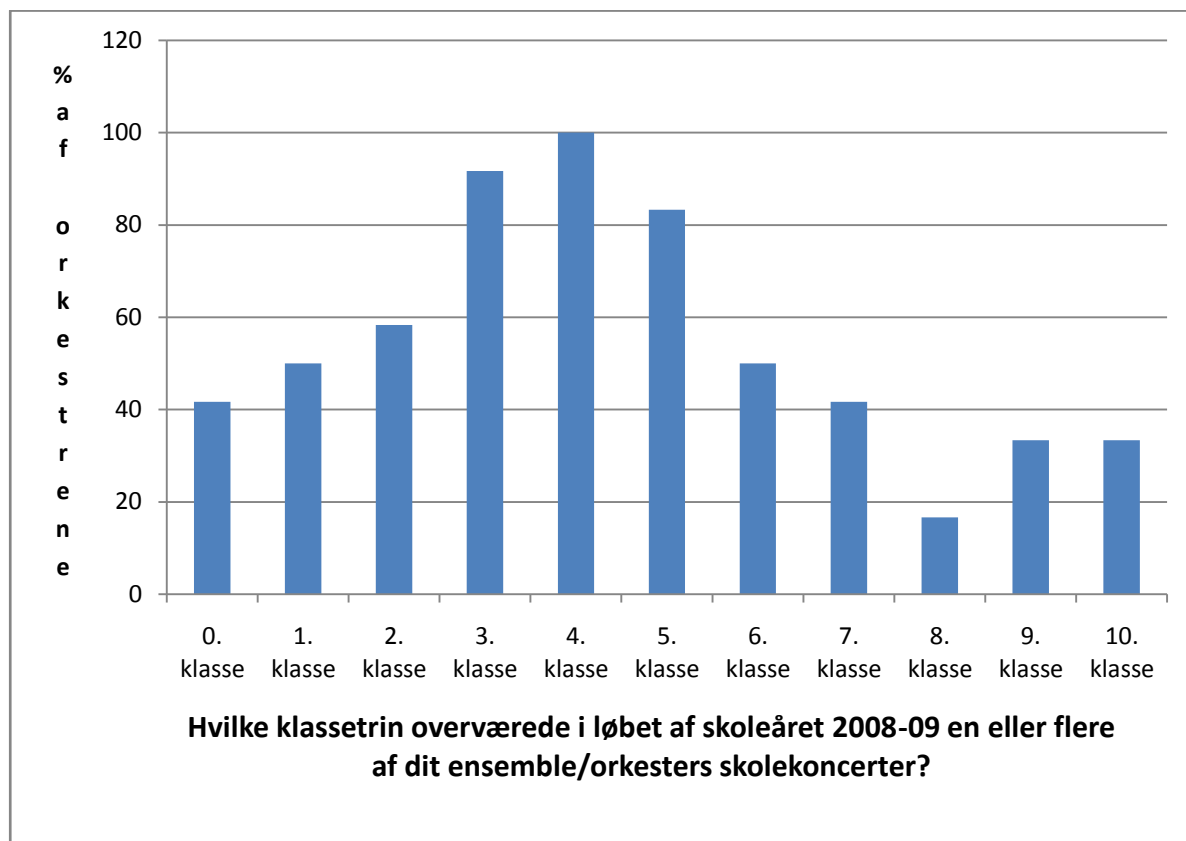
Adspurg om, hvilke klassetrin der i løbet af skoleåret 2008-09 overværede en eller flere af dit ensemble/orkesters skolekoncerter har de fleste orkestre/ensembler svaret mellemtrinene, dvs. 3. klasse (92 % af orkestrene), 4. klasse (100 % af orkestrene), 5. klasse (83 % af orkestrene), og 6. klasse (50 % af orkestrene). Et mindre antal inkluderer indskoling, 0. klasse (42 %), 1. klasse (50 %) og 2. klasse (58 %). I forhold til mellemtrinene inkluderer færre orkestre også udskolingens klassetrin 7. (42 %), 8. (17 %), 9. (33 %) og 10. (33 %). (Se Figur 54.)

Tallene siger dog intet om, hvordan det enkelte orkester/ensembles koncerter fordeler sig med antal af koncerter på de respektive klassetrin.

Af kvalitative betragtninger om at spille skolekoncerter for de respektive klassetrin nævner Jesper Mikkelsen fra Skolekoncerter.dk, at mellemtrins-eleverne i udgangspunktet er de mest taknemmelige publikummer at spille for. Hvis en gruppe har et skolekoncertkoncept, der endnu ikke er afprøvet i praksis, så vil han derfor altid anbefale gruppen at teste den på mellemtrinene, 3.-6. klasse. På det tidspunkt har eleverne nemlig tilstrækkelig ro på til at kunne koncentrere sig i modsætning til indskolings eleverne, og stiller sig i modsætning til udskolingens 7.-10. klasse ikke op med 'korslagte arme' med en skepsis over for, hvad koncerten vil bringe.

Spiller man for indskolingstrinene, hæfter både Karen Skriver Zarganis fra Odense Symfoniorkester og Lisbet Frostholt sig ved, at koncerten skal opbygges af korte værker af max. 5 minutters varighed af hensyn til børnenes begrænsede tid til at koncentrere sig i. I orkestersammenhæng er et værk som *Udstillingsbilleder* (1874) af Modest Petrovitj Mussorgskijs (1839-1881) derfor populært.

FIGUR 54 ORKESTRENE'S INKLUDERING AF DE RESPEKTIVE KLASSETRIN SOM PUBLIKUM

5.8.2 UDVIDELSE AF ALDERSGRUPPERNE?

Kunstrådets Musikudvalg har over for os nævnt, at den konkrete målgruppe, man udvidelse her dækker over gymnasieeleverne. Dette kan dels freelancemusikerne, dels gymnasierne, dels koncertarrangørerne bidrage med svar på.

Ifølge Peter Drenck fra Gymnasieskolens Musiklærerforening har gymnasieskolen et klart behov for skolekoncerttilbud, der er offentligt støttede og kan købes direkte af gymnasiet. Under amternes skolekoncertordning var gymnasierne inkluderet som købere, og manglende tilbud i dag er mærkbart. Derfor må gymnasierne i dag ty til alternative muligheder for at give som minimum sine elever på A, B, og C-niveau i musik oplevelsen af den levende musik. Dette sker for Peter Drencks eget gymnasiums vedkommende ved at deltage i prøver hos landsdelsorkestrene og ved at deltage i det øvrige offentlige koncertliv. Når Peter Drenck også mener, at det er vigtigt, at der spilles skolekoncerter på gymnasiet for alle elever, bunder det i ønsket om at udvide elevernes kultur-horisont ved at præsentere dem for musik, der for de flestes vedkommende er dem ukendt. Oplysningsrationalet udtrykker sig således.

Blandt de øvrige aktører, vi har interviewet er der enighed om, at gymnasierne i høj grad ville kunne bruge skolekoncerter. Det er dog ikke alle, der mener, at det er forsvarligt at sende musikgrupper og orkestre ud at spille på gymnasierne uden at foretage ændringer i koncertform og eventuelt undervisningsmateriale med henblik på at møde denne målgruppe i øjenhøjde.

LMS producerer ikke gymnasiekoncerter⁷⁰, fordi de vil satse 100 % på at få den nationale skolekoncertordning til folkeskolerne til at fungere fuldt ud. Hvis det lykkedes, vil de overveje, om de vil udvide til gymnasierne. Før LMS overtog amternes rolle, har foreningen produceret koncerter for den ældre målgruppe, og beskriver kort udfordringen her:

”Det er væsentlig anderledes. På en måde er det meget nemmere. Eleverne er ved at være så modne, at de er interesserede, uden at man skal vinde dem. De har interessen i det, og dem der ikke har, dukker bare ikke op til koncerten. Forankringen ind i deres undervisning skal dog tænkes meget anderledes.” (Ebbe Høyrup)

Der er imidlertid orkestre og ensembler, der allerede spiller skolekoncerter på gymnasier:

”Vi spiller allerede skolekoncerter på gymnasier og andre ungdomsuddannelser.” (Randers Kammerorkester)

Der er dog udfordringer, hvis koncerterne skal have synergi med musikfagets elever:

”For at spare penge og effektivisere planlægger ensemblet 2 år ud i tiden, hvorimod gymnasierne kun planlægger 1 år frem i tiden. Dertil kommer, at musikfagets læseplan er så stram, at ensemblet ikke kan vide, om deres koncerter er relevante for læseplanen på de tidspunkter, hvor koncerterne skal afholdes. Vi forsøger hvert år at se, om vi kan mødes, men det kan ikke lykkedes hvert år. For at søge penge til ekstraordinære skolekoncert- eller gymnasieprojekter er det svært, at ensemblet, som praksis pt. er, får meget sent besked fra stat eller kommune om bevillingstilsagn. Hvis ensemblet vil søge støtte til et projektet i 2011, får vi først svar i slutningen af 2010, og det er meget sent i forhold til muligheden for at planlægge.” (Esbjerg Ensemble, Frode Andersen)

⁷⁰ LMS formidler dog i en vis forstand skolekoncerter til gymnasierne via tiltaget *arrangørservice*. Via den funktion orienteres alle gymnasier om de musikgrupper, der via Musik i Tide er på turné i deres respektive lokalområde. Derved får gymnasierne mulighed for at hyre musikere til en koncert, som ellers ville have været dyrere, fordi gymnasiet sparer transportudgifterne. Gymnasierne skal dog selv tage kontakt til gruppen.

6 SKOLEKONCERTERNES ØKONOMI

Der ønskes et bud på den økonomiske værdi, som det samlede udbud af koncerter udgør, og hvorledes denne økonomi er skruet sammen.

(Kommissorium, punkt 9)

Skolekoncerterne i Danmark udgjorde en samlet omkostning på anslået 31,5 mio. kr. i skoleåret 2008/2009. Det svarer til ca. 2,5 % af de 1,25 milliarder kroner, der blev afsat til musik på statens og kommunernes budgetter i 2008⁷¹.

TABEL 6 - FINANSIERING AF SKOLEKONCERTER 2008/2009

Finansiering af skolekoncertaktiviteter	Beløb, millioner kr.
Statsstøttede aktiviteter⁷²	
Kunstrådet/Musikudvalgets støtte til LMS	8,650
Musikudvalgets støtte til Karavane	0,325
Musikudvalgets støtte til Mariager Fjord og Rebild Kommuner	0,050
Statsstøttede aktiviteter i alt	9,025
Ensemblernes skolekoncertvirksomhed⁷³	
Ensemble Midtvest	0,148
Storstrøms Kammerensemble	0,179
Klüvers Big Band	0,331
Esbjerg Ensemble	0,509
Randers Kammerorkester	0,798
Sjællands Symfoniorkester	0,830
Det Jyske Ensemble	0,942
Sønderjyllands Symfoniorkester	1,972
Aalborg Symfoniorkester	2,100
Aarhus Symfoniorkester	3,068
Odense Symfoniorkester	3,993
Ensemblerne i alt	14,870

⁷¹ Kulturpengene 2008, Kulturministeriet. Beløbet er inkl. de højere læreanstalter.

⁷² Tallene er et gennemsnit for 2008 og 2009

⁷³ Tallene er et gennemsnit for 2008 og 2009

Finansiering af skolekoncertaktiviteter	Beløb, millioner kr.
Kommunalt støttede aktiviteter	
Kommunernes støtte til skolernes koncerter med LMS	4,400
Skolernes egenbetaling	2,900
Kommunalt støttede aktiviteter i alt	7,305
Fonde og regionstilskud	
Regioner	0,055
Sponsorer	0,015
Fonde	0,250
Fonde og regionstilskud i alt	0,320
I alt	31,515

Den største enkeltfaktor var statens støtte til Levende Musik i Skolen med 8,65 mio. kr. Levende Musik i Skolen havde dog også en egenbetaling fra kommuner og skoler som løb op i 4,65 mio. kr. I alt var omsætningen derfor 13,3 mio. kr.

Den samlede finansiering fordelt på enkeltposterne fremgår ovenfor af Tabel 6.

To andre aktører er skolekoncerter.dk med en omsætning på 1,23 mio. kr. i sæsonen, Karavane med en anslået omsætning på ca. 1 mio. kr. og landsdelsorkestrene og basisensemlerne under et med en skolekoncertomsætning på 14,87 mio. kr.

Landsdelsorkestrenes og basisensemlernes ressourceforbrug til skolekoncerter fremgår af Figur 55.

6.1.1 METODISK FORBEHOLD

Der må tages et vist forbehold for præcisionen i totalen på 31,5 mio. kr. Den samlede opgørelse over økonomien består af eksakte tal for den statslige støtte⁷⁴ og for Levende Musik i Skolen⁷⁵, Skolekoncerter.dk og nogenlunde robuste tal for Karavane⁷⁶. Kommunal støtte til Musik i Tide abonnementet og landsdelsorkestrene er ligeledes velbeskrevne⁷⁷.

⁷⁴ Finansloven, oplysninger fra Musikudvalgets hjemmeside og oplysninger fra Kunststyrelsens Musikcenter www.kunst.dk/kunststyrelsen/organisation/musikcentret

⁷⁵ Oplysninger fra Kunststyrelsens Musikcenter og fra Levende Musik i Skolen

⁷⁶ Oplysninger fra hhv. Skolekoncerter.dk og Karavane.

⁷⁷ Oplysninger fra hhv. LMS og Finanslovens anmærkninger

Det samlede kommunale tilskud til skolekoncerter, som det fremstilles ovenfor, er til gengæld et løsere skøn. På grund af en høj bortfaldsprocent i skolernes deltagelse i undersøgelsen er der ikke en statistisk solid basis at bygge på. De 511 besvarelser ud af 2441 mulige på skoleområdet er særligt et problem, fordi vi har en hypotese om, at der er tale om et systematisk skævt bortfald. Et kendt konfidensinterval omkring et beregnet estimat er ikke muligt, fordi der ikke er tale om en tilfældig stikprøve. Det er nærliggende at antage, at særligt de skolekoncertaktive skoler, har svaret – skoler, der har interesserede medarbejdere på området. Dette har tydeligt vist sig i kommunernes deltagelse i undersøgelsen, at en stor andel af kommuner med Musik i Tide-bonnement har svaret, selvom de kun udgør en mindre del af kommunerne. Hvis noget tilsvarende gør sig gældende, vil der ikke kunne generaliseres fra surveypopulationen til samtlige skoler.

De 511 skoler har et samlet forbrug til skolekoncerter på 1,03 mio. kr. En direkte multiplikation ville tilsige, at skolerne havde et skolekoncertforbrug på 4,9 mio. kr. Vi har valgt et skøn på 2,9 mio. kr. Og det *er* et skøn. Dermed har vi antaget, at de svarende skoler i gennemsnit har brugt mere end dobbelt så meget, som de bortfaldne skoler. Målet er at afgive et forsigtigt skøn over den afgivne støtte.

6.1.2 SKOLEKONCERTERNES ANTAL

Der gælder også et forbehold for optællingen af koncerter for så vidt angår koncerter arrangeret af skolerne selv i samarbejde med kulturforeninger, musikskoler, konservatorier eller direkte med forskellige bands. Spørgeskemaundersøgelsen har afdækket en ikke uvæsentlig aktivitet af denne art. Som nævnt i afsnit 5.1 har undersøgelsen vist, at skolerne formentlig har arrangeret mere end 300 koncerter af denne art. En undersøgelse som den foreliggende er dog ikke i stand til at afgøre, om disse koncerter delvis er dækket af de store formidlers aktiviteter, om de ligger inden for afgrænsningen af skolekoncerterne, som er anvendes i undersøgelsen, hvor mange der totalt er, endsige hvor mange elever, der har overværet koncerterne i alt. Det ville kræve dybere spadestik. Vi har været nødsaget til at se bort fra disse koncerter i den totale opgørelse og i sammenligningen med Norge og Sverige⁷⁸. Men det er et interessant fænomen, som selvom det næppe fylder så meget i den samlede økonomi, viser, at der findes et lokalt initiativ på nogle af skolerne. Ligesom i Norge og Sverige vil koncertantallet i undersøgelsen derfor ligge lidt lavere end den virkelige aktivitet.

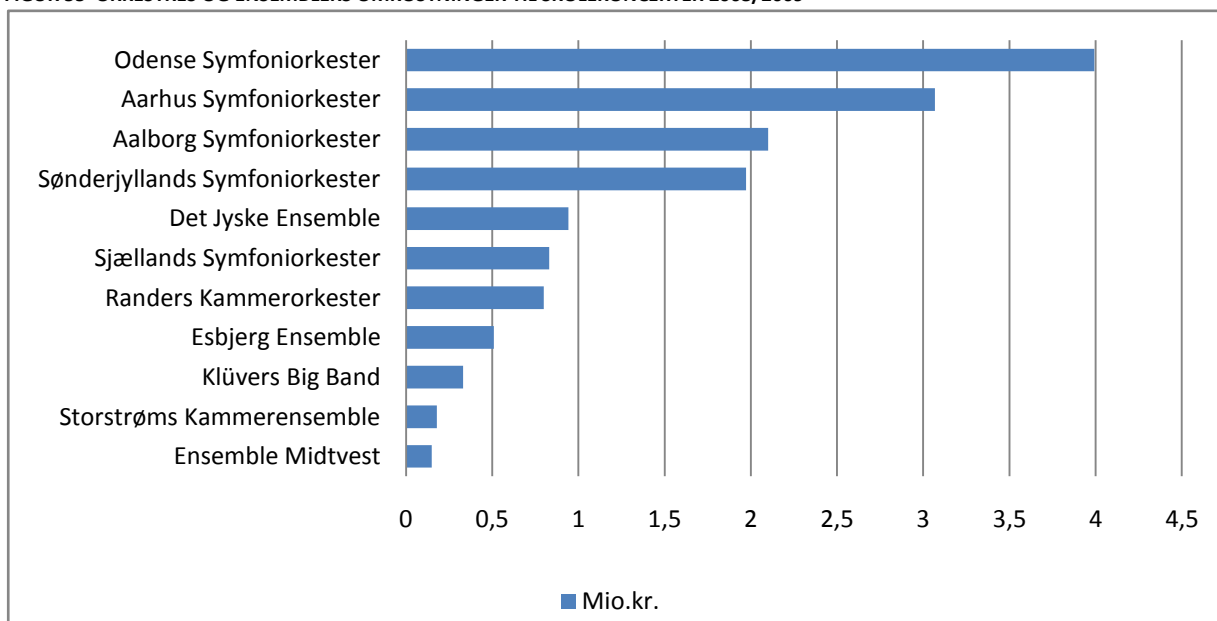
Basisensemlernes og landsdelsorkestrenes omkostninger til skolekoncerter er beregnet på baggrund af en enkel betragtning om, at skolekoncerter kan opgøres som tjenestedage for den samlede institution. Ved at finde antallet af skolekoncert-tjenestedage for ensemblet i sin helhed og sammenholde med den årlige tjenestetid har det været muligt at foretage en kapitalisering af skolekoncerterne ud fra det samlede tilskud til institutionen. Det er en enkel og robust beregningsmetode.

Finansieringen af skolekoncerter siden amternes nedlæggelse har primært været statslig. Levende Musik i Skolen er primært statsligt finansieret, det samme gælder basisensemlerne og to af fem landsdelsorkestre⁷⁹. Kommunerne havde dog en medfinansiering på anslået 7,3 mio. kr. i 2008/2009. Procentfordelingen imellem de tre fremgår af Figur 56.

⁷⁸ Heller ikke Norge eller Sverige kan dokumentere denne type af aktiviteter.

⁷⁹ Sønderjyllands og Sjællands symfoniorkestre er statsligt finansierede og modtager ingen eller meget begrænset kommunal støtte.

FIGUR 55 ORKESTRES OG ENSEMBLERS OMKOSTNINGER TIL SKOLEKONCERTER 2008/2009

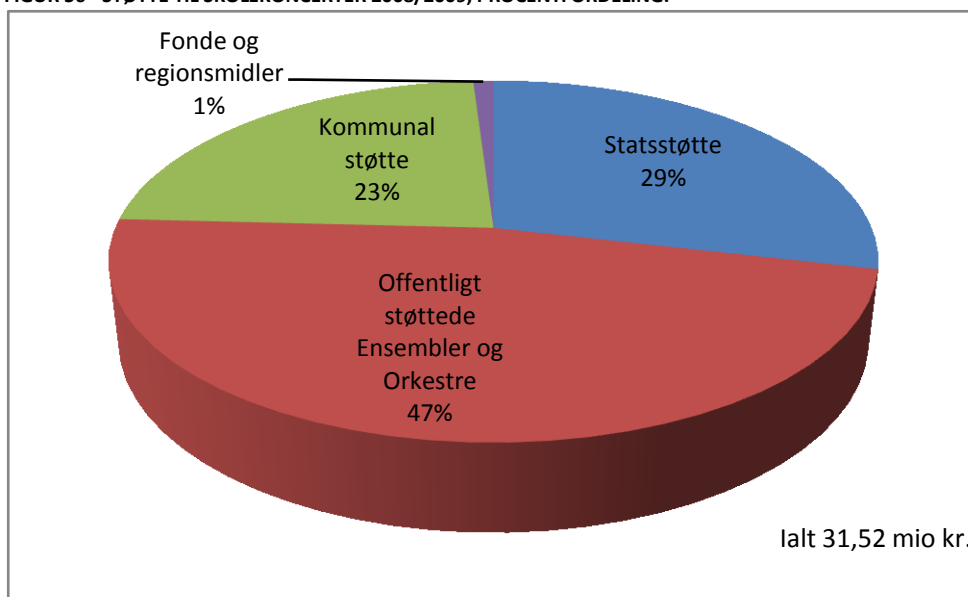

Bemærkning: Den kongelige Livgardes Musikkorps er ikke nævnt af datamæssige årsager.

En mere præcis specifikation kan foretages, hvis ensemble- og orkesterfinansieringen fordeles mellem det, staten betaler, og det kommunerne betaler. Den samlede fordeling mellem stat og kommune til skolekoncertaktiviteter vil da blive 19,08 mio. kr. i statsstøtte svarende til 61 % og 12,18 mio. kr. i kommunestøtte svarende til 39 %

Der er stor forskel på omkostninger pr. elev mellem basisensemlernes/landsdelsorkestrenes på den ene side og LMS og Skolekoncerter.dk på den anden. Det hænger utvivlsomt sammen med, at disse ensembler afholder skolekoncerter, hvor nogle er med små grupper af musikere, og andre er med hele det samlede ensemble/orkester. Disse store koncerter vil ofte have en højere elevpris end koncerter med små grupper på skolerne. Elevprisen fremgår af Tabel 7.

FIGUR 56 - STØTTE TIL SKOLEKONCERTER 2008/2009, PROCENTFORDELING.

TABEL 7 - FORMIDLERE/UDBYDERES OMKOSTNINGER PR. ELEV, 08/09

Formidler	Koncerter	Tilhørere	Omkostninger	Pr. elev
Levende Musik i Skolen	1391	166.920	13,3 mio. kr.	80 kr.
Skolekoncerter.dk	300	51.000	1,23 mio. kr.	24 kr.
Ensembler/orkestre	410	51.484	14,87 mio. kr.	289 kr.

Den gennemsnitlige elevpris i Danmark i 2008/2009 var 115 kr., når også mindre formidlere tælles med. Dette tal bygger på det antal elever, der rent faktisk overværede en skolekoncert. Hvis samtlige skoleelever i landet lægges til grund, blev der brugt 44 kr. pr. elev i Danmark til skolekoncerter i skoleåret 2008/2009.

6.1.3 SPONSORER, REGIONER, EU

Supplerende finansiering af skolekoncerter fra sponsorer og andre offentlige tilskudsydere er særdeles begrænset. Omkring 1 %, 0,32 mio. kr., kunne det blive til i 2008/2009. EU-fondene blev ikke anvendt.

7 SAMMENLIGNING MED NORGE OG SVERIGE

I dette kapitel vil vi først kort skitsere modellerne, som skolekoncertvirksomheden fungerer efter i henholdsvis Norge og Sverige. Til slut følger den økonomiske sammenligning.

7.1 NORGES ORGANISATORISKE MODEL

I Norge udbydes der skolekoncerter fra forskellige instanser. De væsentligste arrangører, vi har identificeret, er de statsstøttede orkestre og ensembler, musikkonservatorierne, musikere, der tager direkte kontakt til skoler og fylkeskommuner, den *kulturelle skolesekken* samt den af Kultur- og kirkeministeriet direkte nedsatte institution, Rikskonsertene. Det har inden for rammerne af denne undersøgelse ikke været muligt at indhente statistisk data på antal af skolekoncerter fra de fire første arrangører, og derfor vil det norske sammenligningsgrundlag hvile på de indhentede oplysninger fra Rikskonsertene.⁸⁰

Mellem Danmark og Norge er der den afgørende forskel, at fylkeskommunerne, dvs. hvad der svarer til de nu nedlagte amter i Danmark, er den basale lokale arrangør. De norske kommuner har ikke noget direkte med skolekoncerter at gøre i modsætning til Danmark, hvor kommunerne er de væsentligste aftagere udover skolerne.

Rikskonsertene blev etableret som ordinært forvaltningsorgan under Kultur- og kirkeministeriet i 1968 med tre hovedmål:

1. Gjøre musikk av høy af kunstnerisk kvalitet tilgjengelig for flest mulig.
2. Fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse.
3. Målrette virksomheten og utnytte ressursene bedst muligt'.⁸¹

Rikskonsertenes operative virksomhed består derfor i at producere udenrigskoncerter, offentlige koncerter og børnehave- og skolekoncerter.

Rikskonsertenes skolekoncertvirke består derfor i både at være ressource- og udviklingscenter (siden 2006) og samtidigt være operativt virkende. Organisationen anvender ressource- og udviklingskompetencen til at tilbyde styrkelse af samarbejdsrelationer med fylkeskommunerne, den *kulturelle skolesekken* samt bidrage til, at "andre fagmiljøer inspireres til at udvikle kompetanse på musikkformidling til barn og unge".⁸²

Den operative virksomhed udmønter Rikskonsertene ved at tilbyde alle fylkeskommuner i landet en skolekoncert-abonnementsordning, der giver hver elev to skolekoncerter årligt. Siden 2004 har alle fylkeskommuner været tilmeldte. En fylkeskommune køber abonnement af Rikskonsertene på flere år ad gangen, men kan sige op med et års

⁸⁰ Skolekoncerter fra symfoniorkestre og ensembler optælles ifølge specialrådgiver Trond Okkelmo fra Norsk Teater- og orkesterforening fra centralt hold kun som del af 'konserter rettet mot barn og unge', og altså ikke som specifikke skolekoncerter. (Statistikken kan findes på Norsk Teater- og Orkesterforenings hjemmeside www.nto.no under fanen 'statistik'). Ifølge Kjeld Thoreby er der vist ingen, der har et billede af, hvor mange 'frie musikgrupper', der giver koncerter – gratis eller mod honorar. Han mener dog, at der er faldende især siden 2007, hvor skolekoncertproduktionen i Rikskonsertene har stabiliseret sig ved at alle kommuner er tilmeldt ordningen, hvorfor andre skolekoncertudbydere i faldende grad har mulighed for at sælge til skolerne. Men han har erfaret, at musikgrupper, der ikke opnår engagement hos Rikskonsertene forsøger at udbyde deres skolekoncertkoncept til skolerne, bearbejdet over mod et tværfagligt koncept, som f.eks.. musik-dans/litteratur/billedkunst. De konservatoriestuderende spiller ifølge Kjeld Thoreby skolekoncerter gratis. Hvor mange koncerter det beløber sig til på et år, er der imidlertid ingen central registrering af.

⁸¹ Kap. 323 i tildelingsbrevet fra Kultur- og kirkeministeriet

⁸² S. 7 i "Nye tider- nye takter" (2009) , gennemgang af Rikskonsertene af Direktoratet for forvaltning og IKT

varsel. Ifølge Kjeld Thoreby fordeler udgifterne for skolekoncerterne sig teknisk set mellem fylkeskommune og stat (Rikskonsertene), således, at Rikskonsertene finansierer 80 % af de reelle udgifter for produktionen og afviklingen af skolekoncerter, mens fylkeskommunen betaler de sidste 20 %. Ser man på regnskabet for 2008, forskyder udgiftsfordelingen sig dog noget herfra med 13,6 % (fylkeskommune) 86,4 % (Rikskonsertene). Ser man fra den enkelte elevs optik betaler fylkeskommunerne ifølge 9 kr. pr. elev pr. skolekoncert, dvs. 18 kr pr. elev om året, jf. det faktum, at hver elev oplever to koncerter om året. Fylkeskommunen forpligter sig på at købe til private såvel som til offentlige skoler, og ingen af skolerne er med til at finansiere skolekoncerterne.

Fylkeskommunerne og skolerne har ikke mulighed for at vælge, hvilke skolekoncertproduktioner, de vil købe gennem abonnementet. En sådan valgfrihed eller prioritering vil ifølge skolekoncertkonsulent Kjeld Thoreby betyde udgifter til ansættelse af yderlige administrative medarbejdere. Samtidig betoner Kjeld Thoreby muligheden for, at man herved tager byrden fra skolens koncertansvarlige i forhold til at skulle stå til ansvar for valg af musikgrupper, der i kollegernes og elevernes øjne ikke er populære. Rikskonsertenes ordning gør det nemlig muligt at sende 'smalle' musikgrupper ud, som lærerne ikke selv ville have valgt pga. pres fra lærerkollegiet om at tage populære valg, dvs. valg, der giver en umiddelbar succesoplevelse blandt elever og lærere. Fylkeskommunerne får dog tildelt stigende grad af 'gennemføringsansvar'⁸³. Fordelingen af gennemførelsesansvar mellem Rikskonsertene og den enkelte fylkeskommune fastsættes i de respektive aftaler, alt efter fylkekommunens ønske, kapacitet og kompetence og kan revurderes med 18 måneders varsel. Overordnet set er situationen i dag sådan, at fylkeskommunerne har ansvar for planlægning og gennemførelse af 61 % af koncertprogrammerne, mens Rikskonsertene har ansvar for de 39 %.

Rikskonsertene udvælger musikgrupper efter vurderingerne *ikke anbefalet, anbefalet med forbehold, anbefalet* ud fra de tre kriterier villen, skullen og kunnen fra Ønskevistmodellen⁸⁴. Musikgrupperne skal herefter gennem et produktionssparringsforløb med en af Rikskonsertenes producenter, og vil blive fulgt og coachet gennem de første 2-3 koncerter. Der er dog også alternative måder, gennem hvilke en musikgruppe kan engageres af Rikskonsertene. Koncerter, der udelukkende er produceret af fylker (og altså ikke Rikskonsertene) kan optages på video, og herefter bedømmes af Rikskonsertenes bedømmelsesudvalg af lærere, musikere mfl., som i fald at den vurderes anbefalet kan tages ind i Rikskonsertenes skolekoncertproduktion. Det sikrer mulighed for, at også lokalt udsprungne produktioner kan komme hele Norge til gode. Denne tendens vil måske blomstre fremover, for som følge af beslutning i det norske parlament fra 2007-2008 'skal en størst mulig del af konsertproduksjonen skje regionalt.'⁸⁵

Renskabschef Brita Bye forklarer :

'Fra 2010 og frem ændrer ordningen med at fylkeskommunene skal produsere koncerter på regionalt nivå sig. I den nye 4-årige avtalen [fra 2009-2012, men først implementeret fra 2010, red.] med de respektive fylkene legges det opp til økt produksjon regionalt. Dette vil innebære at en økt andel av bevilgningen vil gå som tilskudd, mens det blir reduserte midler til produksjon og turnering i direkte regi av Rikskonsertene.'⁸⁶ (Brita Bye, regnskabschef, sept. 2009)

Det betyder, at Rikskonsertene pt. er i en overgangsfase fra en operativ til en rådgivende rolle, hvis tempo og grad dog ikke er helt afklaret. Det har fra eksternt hold været argumenteret for, at nu hvor andre formidlere inden for børn og musik er øgende, er det nærliggende, at Rikskonsertene neddrogler deres operative rolle, for til gengæld at varetage

⁸³ S. 7 i "Nye tider- nye takter" (2009) , gennemgang af Rikskonsertene af Direktoratet for forvaltning og IKT

⁸⁴ Langsted (2005)

⁸⁵ S. 7 i "Nye tider- nye takter" (2009) , gennemgang af Rikskonsertene af Direktoratet for forvaltning og IKT

⁸⁶ Fra mail den 7.9.2009

rollen som nationale resursecenter for disse formidlere. Det vil sige, at institutionen vil være rådgiver og kompetenceudvikler og muligvis en aktiv tilrettelægger. Ifølge Direktoratet for forvaltning og IKT har Rikskonsertene tidligere modsat sig denne ændring, men denne holdning skulle være ændret med direktoratets henvisning til et internt dokument for strategien for 2010-2013, hvor der står, at Rikskonsertene 'er sterke tilhengere av regionalisering'. Det forudsætter dog, at mindst 25 % af produktionen kan beholdes.⁸⁷

Som del af Rikskonsertenes kvalitetssikrende funktion har institutionen bl.a. samarbejde med et par af symfoniorkestrene og musikkonservatorierne om produktion af skolekoncerter.

7.1.1 ØKONOMI

Udgifter direkte relateret til skolekoncerter beløber sig til 79,3 mio. Nkr.

Finansieringen fremgår af Tabel 8. Heraf ses også, at statens rolle i finansieringen udgør 86,4 procent inkl. tipsmidlerne. Fylkeskommunerne betaler 13,6 procent.

TABEL 8 - FINANSIERING AF SKOLEKONCERTER I NORGE 2008

Total udgift for fylkeskommuner	10,8 mio. Nkr	13,6 %	13,6
Rikskonsertene (direkte fra statens budget)	48,5 mio. Nkr	61,2 %	86,4 %
Tipsmidler (fra staten)	20,0 mio. Nkr.	25,2 %	

Samlet udgift for skolekoncerter pr. elev baseret på denne fordelingsprocent er derfor **66,18 Nkr** . (9 kr. fra kommunen (13,6 %) og 57,18 Nkr. fra Rikskonsertene(86,4 %).) Udgift pr. skolekoncert: **9.152,64 kr** (baseret på totale udgifter til skolekoncerter **79.362.573** Nkr divideret med antal af skolekoncerter 8.671).

7.2 SVERIGES ORGANISATORISKE MODEL

Ligesom i Norge gælder det for Sverige, at skolekoncertvirksomheden udgøres af mange forskellige koncertarrangører og formidlere. Orkestre/ensembler, länsmusikorganisationerne, musikkonservatorierne, 'frie musikgrupper', udstøttede musikere, der selv tager direkte kontakt til skolerne er blandt de aktører, vi har fået kendskab til. Det er imidlertid sparsomt, hvad der findes af statistiske data på afholdte skolekoncerter i landet, og det er derfor kun muligt i denne sammenhæng at redegøre for det antal af koncerter, som har været støttet af staten, og som af Kulturrådet derfor rubriceres under henholdsvis 'regional musikvirksomhed', 'orkesterinstitutioner' og 'frie musikgrupper'. Først følger dog en kort skitsering af nogle af årsagerne til denne opdeling:

Generelt er den svenske kulturpolitik arrangeret efter, at det er op til hver region eller län at beslutte, hvilke kulturtilbud man vil give sine borgere, og er sammenlignet med skolekoncertordningen fra Rikskonsertene i Norge derfor snarere decentralt organiseret. Rikskonsertene i Sverige er en institution under Kulturministeriet, der frem til 1976 havde mandat til på nationalt plan at være den centrale musikproducerende aktør på linje med Rikskonsertene i Norge. Men siden kom decentraliserings-reformen. Deres nuværende funktion er således ifølge producent Tommi Rasmussen primært af rådgivende art, sekundært af producerende karakter. Rikskonsertene rådgiver länsmusikorganisationerne i valg og produktion af musikkoncerter og formidler kontakten mellem den producerende

⁸⁷ S. 57 i "Nye tider- nye takter" (2009) , gennemgang af Rikskonsertene af Direktoratet for forvaltning og IKT

organisation og den købende (f.eks. region eller län).⁸⁸ Institutionen producerer selv ca. 700 koncerter i alt årligt for alle typer af målgrupper. For 1-2 år siden mistede de 10 mio. kr. i deres bevilling og måtte fyre 25 medarbejdere, så antallet af deres egenproducerede skolekoncerter, der normalt har været på 150 om året, er ikke helt så stort for det sidste år. (Men deres koncerter står i Kulturrådets statistik under regional virksomhed, fordi det er koncerter der købes til brug i den regionale musikvirksomhed.) I Sverige ophører Rikskonserter som selvstændig institution i 2011. Hvorvidt og i så fald hvorledes institutionens hidtidige arbejde som producent og sparringspartner på skolekoncertområdet vil fortsætte skal en endnu ikke udarbejdet redegørelse give svaret på. Muligvis vil der derfor alene være en decentral, länsbaseret⁸⁹ model.

Deres formidlende virksomhed består i at mødes med børne- og unge-medarbejdere i musikorganisationer i hele Sverige 2-3 gange om året for at udveksle ideer og kendskab til skolekoncertproduktioner. Der foregår dog ikke noget systematiseret udvekslingssystem af kendskab til skolekoncertproduktioner mellem de forskellige län, som der gør i mellem Norges fylker via Rikskonserterne.

Skolekoncerter er ikke lovpligtige elementer i den svenske grundskole. Der er en formulering om, at det er vigtigt at tilbyde dem kulturtilbud, og at det at arbejde med musik kan være stimulerende for udviklingen af andre intelligenser som f.eks. den matematiske.

7.2.1 KULTURRAADETS DATAINDSAMLING

Kulturrådet i Sverige fører statistik over, hvor mange skolekoncerter, der er støttede blandt henholdsvis 'frie musikgrupper', 'orkesterinstitutioner' og 'regional musikverksamhet', og er i denne sammenhæng den eneste kilde, der kan anvendes til sammenligning.⁹⁰

7.2.2 SKOLEKONCERTER UD OVER DE OFFENTLIGT STØTTEDE

Musikkonservatorierne producerer formentligt skolekoncerter, men der føres ingen central statistik over, hvor mange.

Ifølge producent i Rikskonserter, Per Ekedahl, er antallet af helt uøstøttede grupper 'marginalt', uden at han dog kan sætte et antal på. Heller ingen af de andre personer⁹¹ fra skolekoncertmiljøet i Sverige, vi har snakket med, tør sætte et antal på, men mener, at det er lavt, for som Tommi Rasmussen pointerer, så har skolerne ikke meget økonomi, og vil derfor i reglen foretrække de subventionerede koncerter.

7.2.3 ØKONOMI OG KVANTITET

De senest tilgængelige tal er for skolekoncertvirksomheden i 2006 og stammer fra Kulturrådet. Der har ifølge producent i Rikskonserter Tommi Rasmussen ikke været nogle kulturpolitiske ændringer inden for de sidste par år, der kunne indikere at tallene for 2007 og 2008 hvad angår skolekoncerter afviger væsentligt fra den kurve frem til 2006, der illustreres i Kulturen i Siffror (s. 27).

⁸⁸ Hertil kommer institutionens netværk med udlandet, der ifølge Tommi Rasmussen bl.a. har medført engagement af den danske skolekoncertsolist Thomas Sandberg og skolekoncertgruppe Fønix.

⁸⁹ Fylke og län er det norske hhv. svenske ord for amt.

⁹⁰ Kan findes på kulturrådets hjemmeside www.kulturradet.se/sv/publikationer

⁹¹ Vi har bl.a. talt med Rikskonserterens producenter Ulla Wiklund og Tommi Rasmussen samt Kulturrådets fuldmægtig på området, Cajsa Anufrijeff Röhr.

Af 'Kulturen i Siffror' fremgår udgifterne til skolekoncerter, der er statsstøttede og regionalt eller kommunalt støttede i 2006 heller ikke direkte. Adspurgt om det ville give et brugbart resultat at beregne skolekoncertudgifter relationelt, har Kulturrådet imidlertid afvist.

Med til at udfordre sammenligneligheden med danske forhold hører, at der ifølge fuldmægtig Nashanin Hashemi ikke er stringens i, hvorledes de forskellige län definerer målgruppen for skolekoncerter. De 7122 skolekoncerter kan derfor godt inkludere målgruppen 0-3 år og 16-18 år. Vi kan derfor ikke sammenligne med en kendt præcision, som det ofte er tilfældet i internationale statistiske sammenligninger på kulturområdet.

TABEL 9 - STATSSTØTTET KONCERTVIRKSOMHED I SVERIGE 2006

	Regional Musikverksamhet	Orkester-institutioner	Frie Musikgrupper	I alt
Konserter i alt 2006	13.747	3.408	3.026	20.181
Skolekonserter i 2006	5.476	1.227	419	7.122

Bemærkning: Tabellens tal er fra s. 27 i 'Kulturen i Siffror'

Hvordan skolekonserterne er geografisk spredt internt i Sverige, foreligger der desværre heller ingen oplysninger om fra Kulturrådet.

7.3 ORGANISATORISK SAMMENLIGNING

LMS har værdisat skolekoncertudgifter i DK pr. år til 17 mio kr.⁹² udelukkende til LMS' omkostninger.

Skolekoncerter i Norge, Sverige og Danmark organiseres som beskrevet ovenfor på meget forskellig vis

Man kan meget forenklet konstatere, at Danmarks skolekoncertvirksomhed stiller sig et sted mellem på den ene side Norges og på den anden side Sveriges skolekoncertvirksomhed. Hvor Norge fra statsligt hold finansierer størstedelen af Rikskonsertenes skolekoncerter til samtlige fylkeskommuner uden omkostninger for skolerne, så lader Sverige det være op til det enkelt län eller region at beslutte, om man vil medfinansiere skolekoncerter enten ved at subventionere formidlere og udbydere eller ved at støtte aftagerne/skolernes i koncertkøbet.

Fælles for alle tre lande er, at der udbydes skolekoncerter af mange forskellige aktører. I Danmark virker der forskellige koncertarrangører som Levende Musik i Skolen, Skolekonserter.dk, orkestre/ensembler, musikskoler, musikkonservatorier, kulturforeninger og lokale tiltag som kommunale ensembler og musikere, der selv tager kontakt til skolerne. I Norge er det orkestre/ensembler, musikkonservatorierne, musikere, der tager direkte kontakt til skoler og fylkeskommuner, den *kulturelle skolesekken* samt Rikskonsertene. I Sverige er det orkesterinstitutioner, länsmusikorganisationer, musikkonservatorierne, 'frie musikgrupper' og udstøttede musikere, der selv tager direkte kontakt til skolerne.

Ifølge Sveriges model lades det således op til det lokale styre helt at afgøre, om og i så fald hvilke skolekoncerter, der skal ud til de lokale skoler. Sikring af genremangfoldighed og kvalitet vil derfor afhænge af, hvilke koncerter der købes, og derved afhænge af køberens, regionen, länet eller den enkelt skole. Tommi Rasmussens holdning er, at det svenske system fungerer bedst, såfremt regionen udbyder mange forskellige typer af orkesterkonstellationer, der tilsammen omfatter de forskellige genrer. Til gengæld giver den svenske model mulighed for at købe koncerter af lokale musikere og derved understøtte en lokaløkonomi, som oftest fremhæves som væsentligt afsæt i lokal kulturpolitik. De

⁹² Oplyst på høring arrangeret af LMS i Landstingssalen i Folketinget den 1.4.2009. For sæson 2008/2009 kan beløbet dog fastsættes lavere til 13,3 mio kr, idet den særlige bevilling på 4 mio. kr. i 2009 ikke havde fået virkning i sæson 08/09.

lokale koncerter kan købes usubventionerede eller subventionerede (såfremt koncerterne har fået støtte fra både län/region og stat).

I modsætning hertil har skolekoncertabonnementet fra Rikskonsertene i Norge indtil nu ikke givet det samme rum for, at skolerne/fylkeskommunerne har kunnet købe stats-subventionerede skolekoncerter af lokale musikere. Med overgangen til at lade en størst mulig del af koncertproduktionen finde sted regionalt åbnes der dog mulighed herfor. Skal Rikskonsertene overlade en del af produktionen til de nuværende øvrige koncertaktører, betyder det, at også fylkeskommunernes egne produktioner med f.eks. lokale musikere kan kvalitetssikres af Rikskonsertene og således indgå i Rikskonsertenes skolekoncertpakke til fylkeskommunen.

Skulle en fylkeskommune imidlertid ikke have de producerende kompetencer til selv at producere koncerter, kan pakken fra Rikskonsertene udelukkende bestå af koncerter produceret af Rikskonsertene selv, også garantere mangfoldighed og kvalitet.

Sammenlignet med mulighederne i Norge og Sverige stiller Danmark sig som nævnt et sted imellem. Det kan være interessant at betragte fra kommunens perspektiv. En kommune i Danmark kan købe eller støtte køb af skolekoncerter til sine skoler uanset, hvilken formidler – kvalitetssikrende eller ej - der udbyder dem. Det giver derfor mulighed for at købe skolekoncerter fra lokale musikere. Det er imidlertid de færreste kommuner i dag, der modsat Norges fylkeskommuner har producentkompetence til selv at kunne skabe kvalitetssikrede skolekoncerter, og pt. har vi i modsætning til Norge ingen instans at kunne få konsulentbistand til at sikre kvalitet og evt. mangfoldighed. Levende Musik i Skolen vidensdeler pt. med andre koncertarrangører som bl.a. orkestrene, ensembleerne og andre kunstorganisationer for børn som bl.a. Teatercentrum, men de har ikke fra statsligt hold fået til opgave at kvalitetssikre kommunernes egne musikproduktioner.

Eftersom Danmark har valgt ikke at give regionerne driftsansvar på kulturområdet kan man næppe samle ressourcer regionalt, som kan kvalitetssikre produktionen i kommunerne

Et nationalt udviklings- og resursecenter i Danmark ville i en dansk kontekst kunne imødegå de udfordringer, som ligger i produktion for børn hos de forskellige operatører som f.eks. kulturforeninger, lokale ensembler, musikonservatorier, landsdelsorkestre og ensembler om nødvendigt kunne få kvalitetssikret deres produktion, inden de udbydes som del af det nationale statsstøttede skolekoncerttilbud.

I modsætning til Norge har Danmark og Sverige således ingen central, statsstøttet operativ aktør, der dækker hele landet, og derved sikrer den lige adgang til kultur, i denne sammenhæng skolekoncerter, for alle børn, sådan som både børnekonventionen plæderer for og som er helt centralt i oplysningsrationalet. Levende Musik i Skolen har i sin struktur og organisation mange lighedstræk med Rikskonsertene, men dækker på nuværende tidspunkt ikke alle landets elever, og det er uvist, om der fra politisk hold vil følge en øgning i den økonomiske støtte, så der kan finansieres de i alt 6.000 koncerter svarende til en skolekoncert pr. 120. elev af landets skoleelever.

7.4 KVANTITATIV SAMMENLIGNING

Da der som nævnt ikke findes nogen data over skolekoncerternes genrefordeling i Sverige, kan sammenligningen på genrefordeling udelukkende foretages med Norge, nærmere bestemt Rikskonsertenes skolekoncerter.⁹³

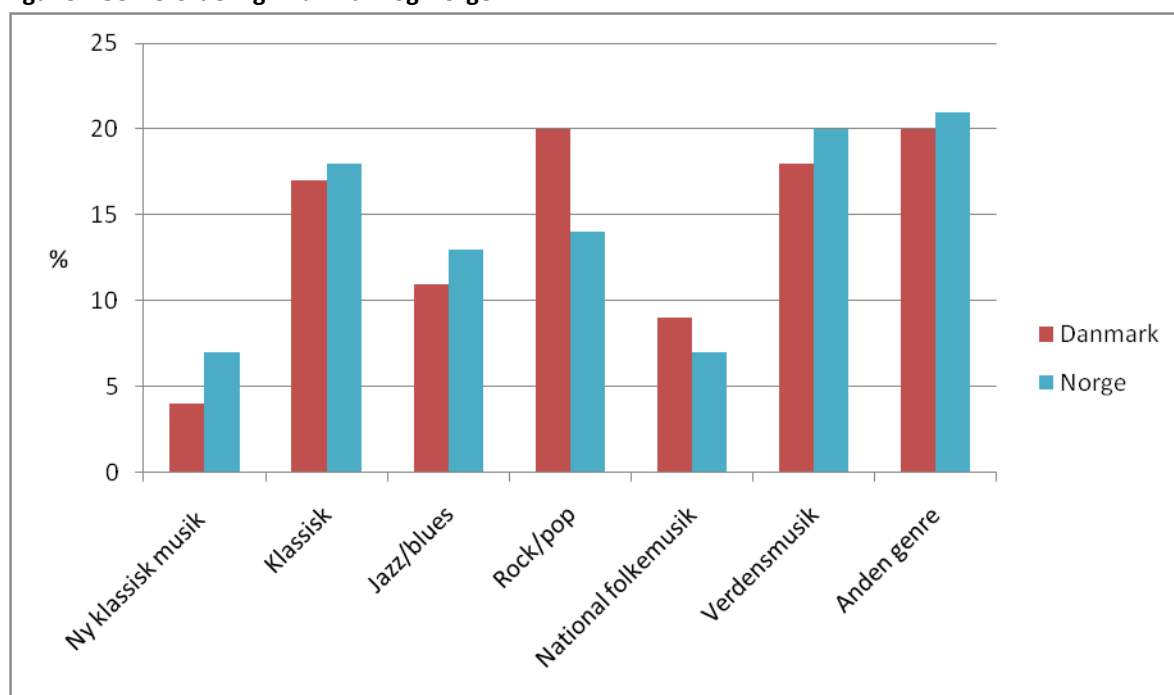
⁹³ Her sammenligner vi altså på den ene side Danmark ud fra skolernes besvarelse, der dækker alle koncertarrangører og besætningstyper med Norges skolekoncerter fra Rikskonsertene, som altså ikke inkluderer landsdelsorkestre, frie grupper, musikonservatorier m.m.

For at kunne sammenligne genrefordelingen mellem Norge og Danmark har vi i spørgeskemaerne spurgt til genrefordelingen med udgangspunkt i den genreinddeling, Rikskonsertene kategoriserer efter.⁹⁴ At spørge til genrefordeling kan i forhold til at opnå et korrekt sammenligningsgrundlag være problematisk. På grund af respondenternes forskellige forforståelser af, hvordan musik kategoriseres som genre, er der nemlig sandsynlighed for, at den samme koncert af den ene respondent forstås som rock/pop, mens den af en anden forstås som jazz/blues. Med forbehold for den usikkerhed, som dette vil medføre, kan vi dog forvente, at sammenligningen vil pege på tendenser (eftersom den overvejende del af respondenterne blandt skoler og kommuner formodes at besidde en almen viden om musik).

Generelt er de mindre kendte genrer, såsom ny klassisk musik, jazz/blues og klassisk mere spillet i Norge end i Danmark, hvor til gengæld rock/pop og national folkemusik ligger højere end i Norge.

Figur 57 viser, at genrefordelingen i de to lande har ligheder: I begge lande gælder, at verdensmusik, anden genre og klassisk scorer højt, og at den nationale folkemusik, den nye klassiske musik og jazz/blues er de tre musikgenrer, der er mindst repræsenterede. Rock/pop-genren afviger dog fra ligheden ved i Norge at være repræsenteret ved hver syvende koncert (med 14 %), mens genren er repræsenteret ved hver femte koncert i Danmark (20 %).

Figur 57 Genrefordeling i Danmark og Norge⁹⁵

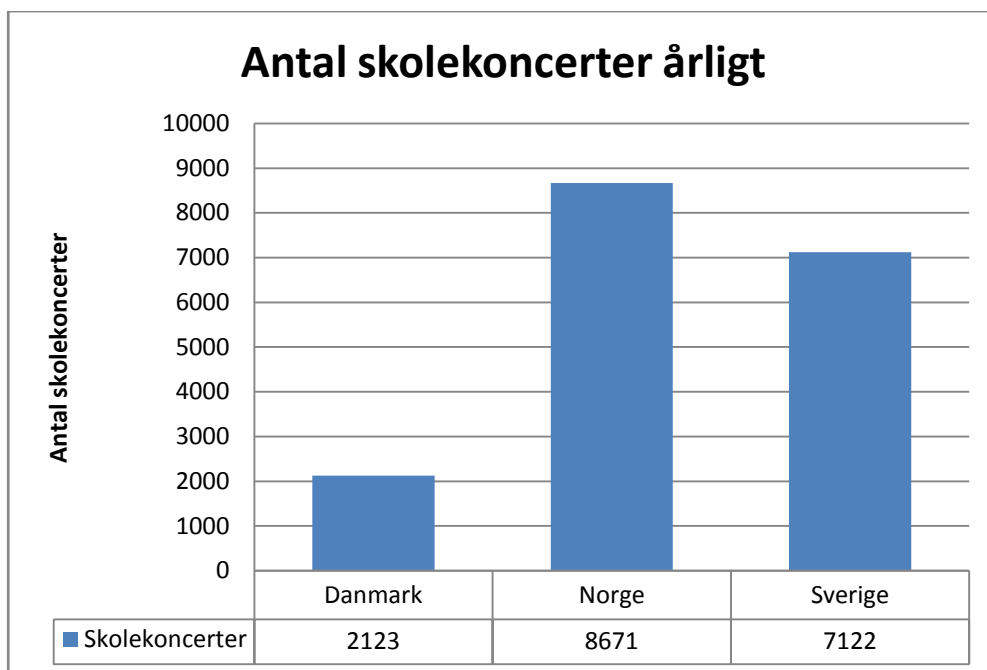

⁹⁴ Årsrapport 2008 fra Rikskonsertene, bilag 1, Resultatmål 1.2., s.3

⁹⁵ Antal af koncerter inden for 'viser' i Norge figurerer under kategorien 'anden genre'. Tallene fra DK dækker over alle udbyderaktører (fra LMS til basisensembler/orkestre og foreningsdrevet virksomhed), mens Norge kun dækker de skolekoncerter, Rikskonsertene afholder, hvorfor fx orkestre og basisensembler ikke er indeholdt.

Antallet af skolekoncerter er markant højere i Norge og Sverige end i Danmark. Proportionerne fremgår af Figur 58. Det skal dog bemærkes at de danske tal ligger lavt på grund af udeladelsen af skolernes egenarrangerede koncerter, som har vist sig vanskelige at estimere (se afsnit 6.1.2). På samme måde ligger Norges koncertantal i underkanten, idet hverken symfoniorkestrenes aktiviteter eller skolernes egenarrangerede aktiviteter er medregnet, idet de ikke er opgjort statistisk.

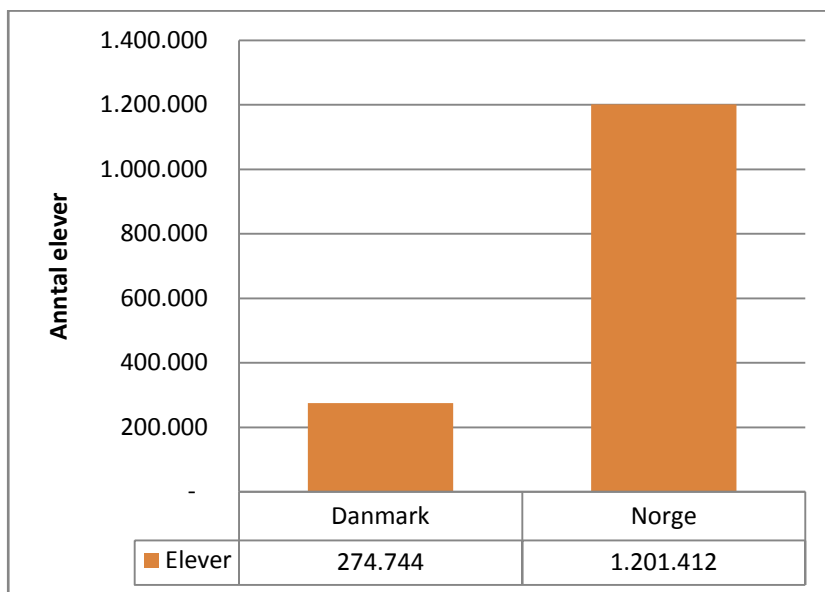
FIGUR 58 - ANTAL KONCERTER, DANMARK, NORGE OG SVERIGE⁹⁶

Antallet af elever til skolekoncerter er opgjort for Danmark og Norge, mens Sverige ikke har en sådan statistik. Tallene fremgår af Figur 59.

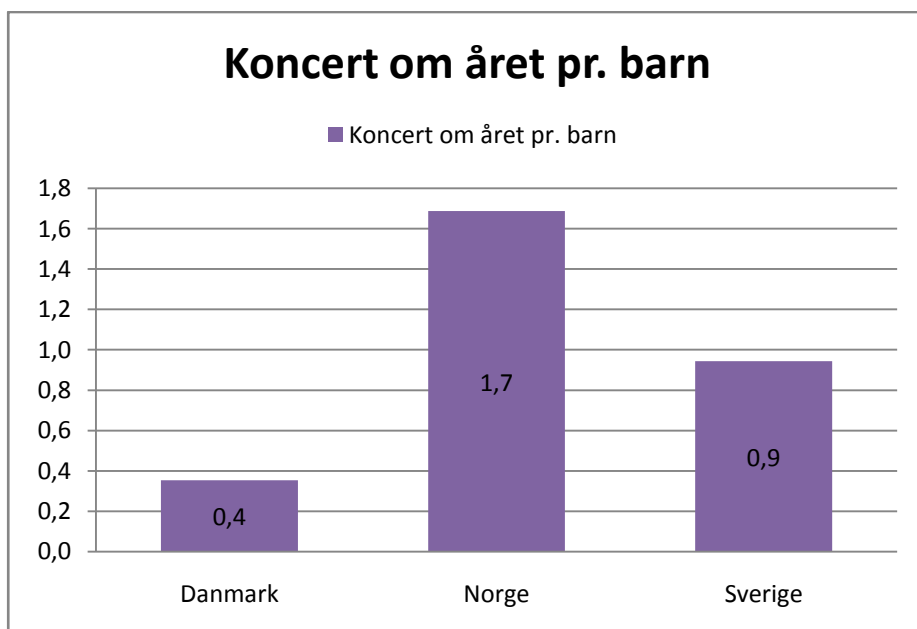
⁹⁶ Antallet af skolekoncerter i Sverige, der er afholdt for grundskolens elever er formentligt lavere, da de 7122 skolekoncerter også dækker over skolekoncerter der er afholdt for de 3-6- og de 16-17-årige.

FIGUR 59 - ANTAL ELEVER TIL SKOLEKONCERT ÅRLIGT DK OG NO

Hvis man anlægger en fælles kvalitetsstandard, og antager, at der er 120 børn til alle skolekoncerter, vil Danmark dække 4 ud af 10 børn, Sverige 9 ud af 10 børn og Norge vil næsten kunne spille to gange for hvert barn. Denne opgørelse viser at alle børn i Norge vil høre en koncert og 7 ud 10 vil høre to koncerter. Det skal bemærkes, at landene dog godt kan have andre gennemsnit end 120. Norge vil f.eks. kunne spille to gange for hvert barn, hvis der er 140 børn i salen. Se figur Figur 60

FIGUR 60 - KONCERTER PR. BARN ÅRLIGT VED 120 ELEVER I SALEN

7.5 ØKONOMISK SAMMENLIGNING

Da der ikke findes samlede opgørelser over den svenske skolekoncertøkonomi, kan der kun sammenlignes mellem Danmark og Norge.

Her springer særligt den store forskel i bevilling og antal elever, der årligt overværer en koncert, i øjnene. Norge anvendte, hvad der svarer til 72,2 mio. danske kroner på skolekoncerter, ekskl. symfoniorkestrenes koncerter. Norge spiller for 1,2 mio. børn i alderen 6-16 år om året. Norge har et befolkningstal på 4,8 mio. indbyggere.⁹⁷

Danmark anvendte i sæson 2008/2009 16,65 mio. kr. ekskl. basisensembler og symfoniorkestre. Der blev spillet for 223.260 6-16-årige børn. Danmark har 5,5 mio. indbyggere. Danmark anvender altså 23 % af det beløb, som Norge anvender. Med det beløb når danskerne ud til 19 % af det antal børn, som Norge formår.

De danske basisensembler og landsdelsorkestre har en tradition for at dele sig op og spille skolekoncerter i mindre grupper på skolerne og i egne sale. Denne tradition er formentligt stærkere i Danmark end i Norge. Hvis disse koncerter tælles med i Danmark, ser billedet anderledes ud. Så har Danmark en omkostning på 31,5 mio. kr. og når ud til 274.744 børn. Og så udgør den danske omkostning 44 procent af den norske, og vi når ud til 23 procent af det antal børn, nordmændene når med koncerterne.

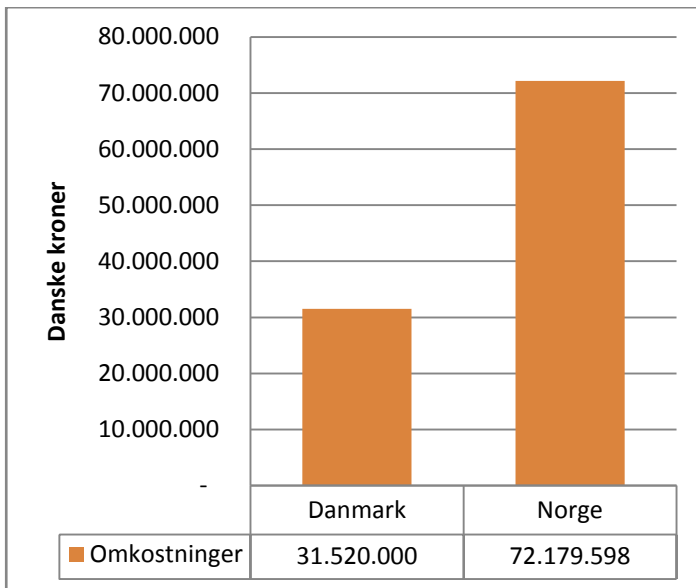
Et særligt sammenligningspunkt er kommunernes og statens fordeling af finansieringsbyrden. Det viser sig her, at til trods for en markant højere aktivitet, så betaler de norske fylkeskommuner mindre end de danske kommuner for skolekoncerterne. Det er staten, der bærer den store byrde hos vort norske broderfolk.⁹⁸

Informationerne fremgår af Figur 61 og 62 nedenfor. Sammenligningen er foretaget mellem sæson 2008/2009 i Danmark og kalenderåret 2008 i Norge.

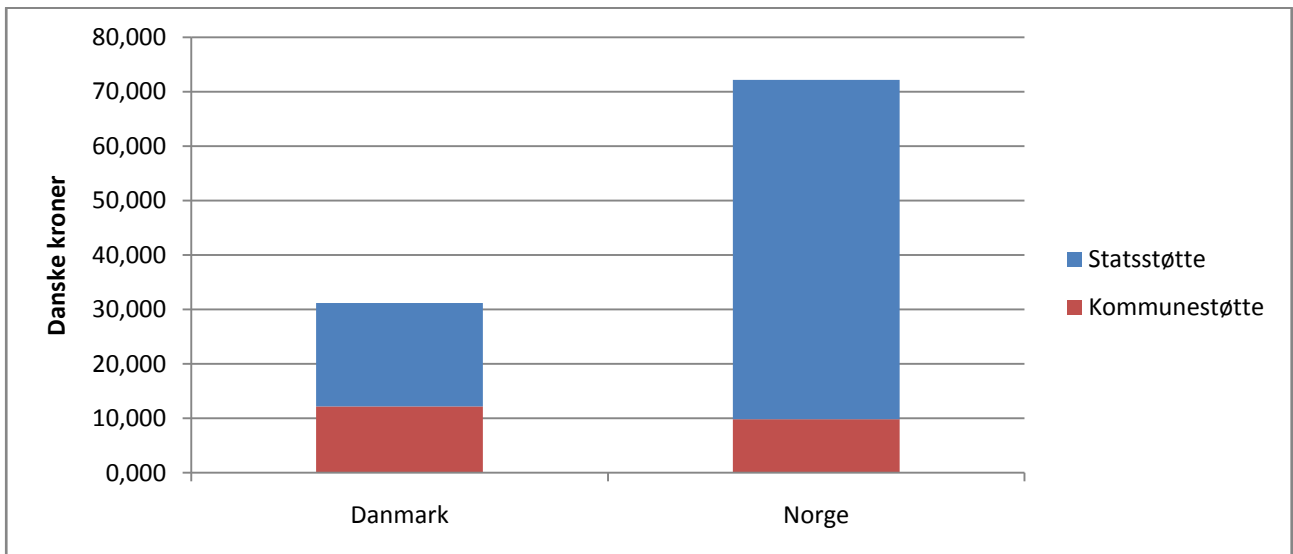
⁹⁷ Elevtal i NO (2007/2008): 616.388 (kilde: www.skoleporten.no) - Elevtal i SE (2008) : 906.189 (kilde: www.skolverket.se) ,Elevtal i DK 2008/2009: 720.000 (kilde UNI-C)

⁹⁸ Statens dybe engagement i at bringe kultur ud til hele det store land er godt beskrevet i Marit Bakkes bog "Kultur som Kollektivt gode" Velferdspolitik og distriktshensyn i kulturpolitikken fra 1920 årene til i dag" (Bakke 2005)

FIGUR 61 - OMKOSTNINGER DANMARK NORGE

FIGUR 62 - OMKOSTNINGER FORDELT MELLEM STAT OG (FYLKES-) KOMMUNE I DANMARK OG NORGE

Bemærkning: Kommunestøtte i figur 62 er fylkeskommunestøtte for Norges vedkommende.

8 FORSLAG TIL ALTERNATIVE MODELLER FOR SKOLEKONCERTVIRKSOMHEDEN

I dette kapitel vil vi fremlægge tre alternative modeller til den nuværende skolekoncertvirksomhed.

I virkelighedens verden vil én kulturpolitisk model ikke kunne sejre uforbeholdent over alle andre.

Som nævnt tidligere finder vi det vigtigt, at diskussionen og således modelforslagene omkring skolekoncertvirksomheden i Danmark forholder sig til de kulturpolitiske optikker og diskurser, som har været indflydelsesrige i den konkrete udformning af skolekoncerterne i Danmark, som vi har mødt dem i denne undersøgelse. Til dette tjener de fem rationaler, vi har drøftet undervejs og Beth Junckers nye børnekultur-paradigme.

Modelforslagene er udarbejdet ud fra dels nogle konstruerede præmisser i form af en arketypisk organisationsform, dels en redegørelse for, på hvilken måde disse præmisser vil påvirke otte forskellige aspekter af skolekoncertvirksomheden. De otte temaer er udledt af interview-arbejdet. De er alle udtryk for holdninger og hensyn, som respondenterne og opdragsgiverne, Musikudvalget, har refereret til mange gange.

Neden for hvert modelforslag følger en grafisk afbildning i form af et 'cultural scorecard' (Have 2005). Forinden modelforslagenes præsentation følger en definition af hvert af de otte temaer:

- Frit valg for skolerne
- Undervisningsmateriale
- Lokal økologi (fødekæde/økologi)
- Koncertomfang
- Effektiv logistik
- Kunstnerisk kvalitet
- Mangfoldighed
- Geografisk spredning

Hver af disse temaer "gives karakter" ud fra en samlet vurdering af modellernes evne til at opfylde de otte temaers krav. Vi har valgt en femtrins skala til denne karaktergivning.

8.1.1 FRIT VALG FOR SKOLERNE

Princippet om, at skolerne skal have helt frit valg for at kunne vælge skolekoncerter, har sit afsæt i det økonomiske rationale, der fungerer på markedets principper. Kunden skal kunne købe efter lyst og behov, som vedkommende selv definerer det. Det har også sit udspring i myndiggørelses-ratioalet om frigørelse fra faste skoler og autoriteter. Læreren skal kunne vælge sit undervisningsmateriale frit.

Som det er beskrevet i afsnit 5.4.3 tidligere i rapporten, organiserer LMS sit skolekoncerttilbud i dag ud fra et krav om kollektiv forpligtelse til alle kommunens folkeskoler om køb af en koncert pr. 120. elev. Udover at der i dag ikke er tilstrækkelig statslig støtte til, at alle kommuner vil kunne tilmelde sig ordningen, er der er altså flere forhold, der i dag kan forhindre en skole i at blive tilmeldt Musik i Tide-ordningen: Skolen kan ikke købe færre end en skolekoncert pr. 120. elev⁹⁹, og skolen kan ikke deltage i ordningen, medmindre alle kommunens øvrige folkeskoler ønsker at deltage. Ifølge pædagogisk konsulent i Assens Kommune Merete Storgaard giver det særligt problemer for decentralt styrede kommuner, der således får svært ved at deltage i ordningen:

"Når man er en decentralt styret kommune, så er det den enkelte skole selv, der har sin egen økonomi og selv vælger og deltage i en skolekoncertordning. Og efter at amternes tilbud omkring skolekoncerter blev

⁹⁹ Dog med undtagelse af evt. elever fra 10. klasse

nedlagt, så har de tilbud, vi har fået tilsendt fra LMS, henvendt sig til kommuner, der gerne vil lave en fælles løsning for alle skoler. Det krævede, at der var en person, der koordinerede det internt i kommunen, og det kan simpelt hen ikke lade sig gøre, fordi hvis man ikke kan få alle sine skoler med, så kan man ikke sige "ja tak" til sådan en løsning for det første. For det andet, så blev det meget besværliggjort administrativt tungt, både hvis man skulle koordinere - hvem skulle have hvilke koncerter, skulle børn lige pludselig til at køre fra den ene skole til den anden for at få skolekoncerter - og det var også administrativt tungt i forhold til betalingen af det. For når man har atten decentrale økonomiske enheder, hvordan skal man så ligesom vurdere, hvem skal betale mest og mindst og så videre. Det var ikke sådan, at man kunne sige, at man har 18 decentrale skoler, der køber en ydelse hver for sig, og det er jo faktisk det, det strandede på. Så strandede det også på, at der ikke var plads, fordi der kun blev givet tilskud til et antal. Der blev kun givet tilskud fra Kulturministeriet. Og så kom man på venteliste." (Pædagogisk konsulent, Merete Storgaard, Assens Kommune)

Ønsket om fleksibilitet kommer også fra andre respondenter:

"Jeg tror at det er en god ide at der ikke er krav om at så mange klasser skal med før man støtter" (kommune fra spørgeskema)

Til kritikken af manglen på fleksibilitet i Musik i Tide-ordningen hører også ønsket om, at skolerne har mere indflydelse på, hvilke musikgrupper skolen hyrer, modsat det tilbud, de får via Musik i Tide-ordningen, hvor skolerne kan vælge orkestre til henholdsvis indskoling, mellemtrin og overbygning ud fra 5-10 musikgrupper for hver af de tre aldersgrupper. Ønsket om øget fleksibilitet fra LMS side kommer til udtryk i de besvarelser af spørgsmålet om *ideer til fremme af skolekoncertens virke*:

"Decentral udvælgelse af medvirkende musikere, så skolerne har en reel indflydelse i forhold til målsætningerne for undervisningen i faget Musik" (skole)

"Der er for langt fra LMS til den enkelte skole og deres ønsker. Fungerede bedre under amterne." (skole)

"At jeg ene mand mangler et kvalificeret forum at drøfte valget af koncerter til 740 elever med. At jeg ikke skal fornemme, at det er LMS, der vælger for mig og skolen - og det er ikke kun et spørgsmål om at være ude i god tid..." (skole)

"Der er nogen steder i kommunerne, kan man jo høre, de er lidt frustrerede over, at de får præsenteret et LMS-katalog, og så går det jo op for dem nogle måneder senere efter at de har tilmeldt sig, at de kan vælge mellem de fem eller ti eller hvor meget. Og så er det jo ikke det samme udvalg. Det er sådan lidt tilfældigt." (Jesper Mikkelsen, skolekoncerter.dk)

Levende Musik i Skolen forsøger trods sit princip om samme model til alle skoler dog som beskrevet i afsnit 5.4.3 at være fleksible over for skoler og kommuner, der kan have vanskeligt ved at gå ind i modellen. Det forudsætter dog, at LMS er vidende om kommunens/skolens problematik, og det kræver derfor, at kommunen/skolen selv tager kontakt til LMS for at finde en løsning:

"Hvis vi nu havde få henvendelse fra en skole i Assens, så havde de kunnet købe nogle løssalgskoncerter. Men jeg vil sige, det er en balancegang. Det skulle jo nødtigt gå ud over skolerne, men ordningen skal heller ikke være så fleksibel, at ordningen bliver uforståelig. Vores udgangspunkt er, at vi gerne vil have hele kommuner med, fordi det indebærer så fordele, bl.a. for den enkelte entusiast ude på den enkelte skole, der ikke skal stå og argumentere for dette her som person hvert år. Når det så er sagt, så forsøger vi altid at være fleksible over for kommuner, hvor det bare er fuldstændigt umuligt at få det til at fungere." (Ebbe Høyrup, leder af LMS)

Hvis skolerne f.eks. fik mulighed for at købe støttede skolekoncerter uanset antallet af koncerter og uanset, hvor mange skoler i kommunen der køber, vil det give skolerne en fleksibilitet i forhold til de trængte budgetter. Og i stedet for slet ingen koncerter at have, kan skolen således købe f.eks. en koncert til indskolings-børnene eller ud fra et andet koncept, der nu måtte passe den enkelte skole. Fra et musikfagligt synspunkt er det selvfølgelig ikke optimalt, at man som barn ikke får en skolekoncert i løbet af hvert skoleår, men hvis valget står imellem ingen skolekoncerter eller en skolekoncert til en gruppe af børnene, så er det sidste ud fra et musikpædagogisk synspunkt at foretrække.

LMS' organisering betyder som nævnt også, at skolerne ikke har garanti for, at de får de skolekoncerter, som de faktisk ønsker. Ingen af skolerne med abonnement på Musik i Tide-ordningen har dog kritiseret dette, snarere tværtimod:

”Med ’Musik i Tide’ får både vi en koncert mere end vi ellers får for vores budget, og selvom vi ikke får det vi ønsker, har dem vi har fået så til gengæld, jo også været gode oplevelser.” (skole)

”Selvfølgelig vil man gerne have en eller anden form for valgfrihed. Men vi lever jo også i en verden, hvor der er så mange valg, at man nogle gange ikke kan holde det ud. Så derfor er det også dejligt at vide, at her har der siddet nogle faglige kompetente personer, som har valgt noget ud for os, og så stole på, at det er godt, og så blive bekræftet i, at det er det.” (Ida Wettendorff, kommunkontakt for Musik i Tide i Helsingør kommune, og områdekonsulent i LMS)

8.1.2 UNDERVISNINGSMATERIALE

Vi har tidligere set, at ønsket om et godt undervisningsmateriale bliver formuleret fra både udbydere, formidlere og aftagere. Der er forskellige holdninger til, hvordan det skal bruges, af hvem det skal bruges, og hvilken betydning det har. Men det fremhæves af mange, at dette materiale legitimerer hele projektet med skolekoncerter, idet det binder dem sammen med folkeskolens formål, og højner den undervisningsmæssige relevans. Det udspringer i høj grad af oplysningsrationalet.

Der er ikke tvivl om, at et godt undervisningsmateriale kræver professionelle kompetencer inden for musik, pædagogik og kommunikation. Det stiller store krav, og understøttes ikke lige godt af de tre modeller. Diskussionen om undervisningsmateriale har været grundigt behandlet i afsnit 5.7.1.

8.1.3 LOKAL ØKOLOGI

Princippet om ’lokal økologi’ kan ses som et udspring af fællesskabsrationalet om *social forandring*, der som sociologisk, antropologisk strategi også går under benævnelsen ’kulturelt demokrati’ med nøgleord som ’det lokale’, ’frigørelse’ og ’civilsamfund’. Tanken om en kulturøkologi er bærende i Colin Mercers banebrydende bog om kulturel kortlægning og planlægning *Towards Cultural Citizenship: Tools for Cultural Policy and Development*¹⁰⁰. Han siger bl.a:

”The idea of a territory as a living ecosystem, made up of diverse resources which need to be surveyed and acknowledged by the local community at large before policy can intervene, is very much at heart of cultural planning.” (Mercer 2002)

Når de lokale enheder organiserer og producerer den lokale skolekoncertvirksomhed, kan det give en række lokale effekter: Styrkelse af den kulturelle profil i lokalområdet, fastholdelse af musik-kompetent arbejdskraft i lokalområdet,

¹⁰⁰ Mercer (2002)

motivation for børnenes øgede interesse i den levende musiks genrer (dvs. de mere sjældent eksponerede genrer for børnene) og evt. lyst til selv at spille.

Erling Bevensee, musikskoleleder i Gribskov Kommune udtrykker vigtigheden af mødet mellem barnet og kunstneren – og derefter en følgen op, der giver barnet muligheden for at komme i gang. Dette møde får optimale betingelser i et skole-, skolekoncert- og musikskolesamarbejde.

”Oplevelsen ved mødet med et menneske som kan, med en gruppe som kan og så det at møde mennesket efter koncerten. Det er afgørende. Skolekoncerten kunne være det sted, hvor gnisten springer første gang. Det interessante er, hvordan får man fulgt op på det. Hvis et af 30 børn har fået lys i øjnene på grund af en violin, hvordan fanger musiklæreren så den op i folkeskolen? Det bliver måske ikke til andet end, at pigen går hjem og fortæller det. Men hvis man vidste, at i forbindelse med denne koncert, var der gratis prøvetime på musikskolen en måned efter. Det er fødekædetanken. Hvis man kunne lave noget kampagneagtigt, så ville det give mening. Hvilke tiltag skal vi lave i 2011, når vi mangler musiklærere, der kan, og musikere der om 20 år kan sidde i orkestrene? Det er musikskolernes opgave at tage fat på.”
 ”(Erling Bevensee musikskoleleder i Gribskov Kommune)

Også tanken om det integrerede netværk i samarbejde mellem musikere, musiklærere og musikskolelærere forfægtes af Erling Bevensee.

”Trenden går i retning af, at man gerne vil have nogle musiklærere, som bruger sig, også i samarbejde i den daglige undervisning med kolleger, så der opstår mere musikmiljø på den enkelte skole. Vi forsøger at lave teamgrupperinger i vores musikskole. Det betyder, at vi har fem lærere, som arbejder på samme folkeskole om eftermiddagen på en bestemt dag.” (Erling Bevensee)

Musikskolerne kunne danne skolekoncertensembler på tværs, siger Erling Bevensee. Og de kunne aktivt koordinere og byde ind på koncertopgaverne. Ensembleerne kunne komme fra fem forskellige musikskoler, og det ville skabe ejerskab på alle musikskolerne, der rekrutterer medlemmer til dem. Musikskolerne kunne ligeledes være koordinerende og sidde med i de udvalg regionalt, der skulle rekruttere de ensembler, der spiller skolekoncerter, siger Erling Bevensee.

En anden iagttager af dette fænomen er Karavanes leder, Bjørn Hernes. Han siger bl.a.:

”Børn modtager tre mulige tilbud på skolerne, musikundervisningen, skolekoncerterne, og musikskolen. Jeg synes, det vil være en oplagt ting at sammentænke det her. I en model som sammentænker det, at der kommer en uddannet musiker eller uddannet kommunikator inden for musik og klæder børnene pædagogisk på til en kommende skolekoncert. Den største del er at klæde dem på i samarbejde med skolen og den, som arbejder med musikundervisning. Og musikskolen kan også have en rolle i den del.”
 ”(Bjørn Hernes)

8.1.4 KONCERTOMFANG

Med koncertomfang menes flest mulige koncerter for de givne ressourcer. Det er spørgsmålet om effektiv logistik, som nedenfor nævnt, stordriftsfordele, kompetence producenter, der sikrer hurtige indstillinger, gode rettidige kontrakter, der sikrer tilstedeværelse af alle kreative kræfter på givne tidspunkter. God kommunikation og synlighed er også væsentlige faktorer.

Med det store koncertomfang opnås også en bedre synlighed. Nogle aktører peger på, at skolekoncerter som fænomen slet ikke er synlig nok:

”En målrettet og offensiv web strategi fundereret på et informativt website, hvor der blandt andet vil være portrætter samt lyd-og videoklip med de aktuelle kunstnere er sandsynligt vigtigt. Og her er der

stadig lang vej hjem for skolekoncertmiljøet. Vi arbejder under cover mange af os, fordi der simpelt hen ikke er nogen, der aner, at vi er ude at spille. Jeg fik nogle aviser til at komme og skrive, da jeg var ude og spille i Kalundborg, så var der pludselig en artikel." (Thomas Sandberg, musiker)

Dette kan måske også forklare nogle skolers manglende kendskab til skolekoncerter, som det kommer til udtryk i besvarelsen af undersøgelsens spørgsmål om ideer til fremme af skolekoncerten:

"Bedre information om skolekoncertarrangører. Da amterne eksisterede, var der en medarbejder i amtet, som tog sig af at formidle skolekoncerterne. Der kom automatisk information ud til skolerne, så man kunne tilmelde sig. Nu skal man selv finde overblikket og være opsøgende." (skole)

"Vigtigt med lavt udgiftsniveau i forbindelse med koncerter,- herunder transportudgifter. En samlet database eller lign. hvor man let kan danne sig overblik over hvilke muligheder, der er og hvad de koster."(skole)

"Øget kendskab til koncerterne" (skole)

"Jeg ved ikke, om der reklameres nok for de muligheder, der er?" (skole)

"Ønsker mig mere info om mulighed for skolekoncerter - til en billig penge" (skole)

"Tidligere var der i Viborg amt samlet et bredt udbud af skolekoncerter i et udbudskatalog, som man som skole kunne søge. Det er mere uoverskueligt nu, hvor man selv skal ud og lede." (skole)

8.1.5 EFFEKTIV LOGISTIK

Det økonomiske rationale stikker hovedet frem i dette perspektiv. Effektiv logistik er styringen af flowet af musikere, teknikere, pedeller, lærere, undervisningsmateriale, elever, materiel, catering og penge. Det hele skal spille sammen i en nøje afstemt produktionsplan, hvor ingen spilder tid, lokalerne udnyttes optimalt, eleverne oplever et godt styret koncertforløb og frokoster, transporter og betalinger forløber gnidningsfrit.

Effektiv logistik er forudsætningen for at sætte den æstetiske oplevelse i centrum, men er ikke i sig selv andet end administrativ kompetence. Det interesserer både udbydere, formidlere og aftagere. Men mest de to første.

8.1.6 KUNSTNERISK KVALITET

Princippet om høj kunstnerisk kvalitet har sit udspring i Oplysningsrationalet, men får først for alvor spillerum i det moderne æstetiske oplevelsesrationale, hvor finkulturen ikke er det eneste kulturelle udtryk, der kan få en kvalitetsdom. Ønsket om prioritering af skolekoncerter for kunstens skyld finder man især blandt musikere og formidlere:

"Vi skal ikke være gode ved børnene. Vi skal give dem noget, og det må være målet. Vi skal ikke bare tænke i mængder. Vi skal give dem den højeste kvalitet, også selvom det betyder færre koncerter. Det er kvaliteten, som er det vigtigste i dette her." (Bjørn Hernes, Karavane)

"Skismaet med, om vi er ude i et pædagogisk eller et kunstnerisk projekt. Det ville være rigtigt fedt, hvis der er begge dele. Men jeg synes jo primært, at børnene skal have en kunstnerisk oplevelse, som er af høj kvalitet. Og hvis man får den oplevelse, så er jeg også overbevist om, at man bliver inspireret til at gå videre med det selv. Samtænkning med det øvrige musikliv er vigtigt, så det ikke bliver en lukket forsamling af dedikerede skolekoncertmusikere, der turnerer. Musikforeninger, spillesteder, teatre og orkestre bør inddrages som samarbejdspartnere, så gensidig inspiration og dynamik kan være med til at udvikle koncertform og dennes æstetik" (Thomas Sandberg, skolekoncertmusiker)

"Det skal være kunst med stort K ellers er det lige meget. Jeg synes man hele tiden skal insistere på, at man har tanke for kunsten og at kunsten og formidlingen af kunsten er i højsædet" (Anders Laursen, formand DMF)" (Anders Laursen, formand DMF)

"Det er vigtigere for mig, at børnene opdager, hvad musikken kan gøre ved deres hjerter, end hvad instrumenterne hedder - det må komme sekundært." (Karen Skriver Zarganis, Odense Symfoniorkester)

"Daværende undervisningsminister Bertel Haarder sagde, at vi skal have mere musik i folkeskolen, for så bliver man bedre til matematik. Musik og kultur skal ikke have et alibi. Det er et problem, at det politiske niveau sender signaler om musikkens manglende værdi i sig selv." (Morten Leth, Sønderjyllands Symfoniorkester)

8.1.7 MANGFOLDIGHED

Mangfoldighed bygger både på oplysningsrationalet og på myndiggørelses-rationalet. Der ligger en dannelses- og oplysningspligt for mennesket i at kende til den anden kultur, den anden verden, det andet perspektiv. Der kan være såvel en vanskelig fortolkning og en nydelse at lade nye klange og nye værdier udfordre de vant. Samtidigt ligger der et myndiggørelses-aspekt i at lade immigranter og andre med interesse for at dyrke en specifik kultur og vokse ved den, gå myndigt ud der fra til det bredere samfundsliv.

Rammerne for at prioritere mangfoldighed højt i kulturpolitikken er også styrket med Danmarks ratificering af 'Unescos konvention om beskyttelse og fremme af de kulturelle udtryksformers mangfoldighed' (2005)¹⁰¹, hvoraf nogle målsætninger er nævnt på s. 35.

Ud fra et skolekoncertperspektiv kan de tidligere citerede målsætninger udlægges således, at Danmark bør sikre, at skolekoncerttilbuddene indebærer så mangfoldigt en samling af udtryksformer som muligt. Det vil sige, at der skal være et mangfoldigt tilbud i form af koncertformer, genrer og besætningstyper.

Navnlig koncertarrangørerne påpeger, at mangfoldighed i udgangspunktet ikke er en barriere for børnenes koncertoplevelse, da de oftest i højere grad end voksne er meget åbne over for musik, de ikke er vant til at høre.

Den musikfaglige viden, som forudsætter valg af skolekonserter ud fra en mangfoldighedsoptik, er ikke til stede på alle folkeskoler¹⁰² i landet, da det¹⁰³ ifølge Finn Holsts undersøgelse kun er 48 % af skolerne, der helt eller i væsentlig grad benytter musiklærere med linjefag i musik fra seminarierne eller, hvad de forstås som kvalificerede musiklærere. Denne mangel på kvalificerede musiklærere bliver formentlig ikke mindre de kommende år. Den nye seminariestruktur har nemlig betydet, at man i forbindelse med at styrke PISA-prøvefagene og idrætsfaget¹⁰⁴ bl.a. har sat begrænsninger for, hvilket andet linjefag man som studerende kan læse sammen med musik. Den tidligere ofte valgte kombination af f.eks. idræt og musik, eller engelsk og musik kan de lærerstuderende ikke længere vælge. Og selv for de musiklærere, der uddannes fra seminarierne i dag, er mulighederne for at kunne orientere sig mod mere smalle genrer for også at

¹⁰¹ Kan findes på www.uvm.dk

¹⁰² Vi har ikke kendskab til, i hvor stort omfang dette gør sig gældende på privatskolerne.

¹⁰³ Ifølge Finn Holst (2008), s. 11-12, er dækningen af musikfaglige lærere således, at 48 % af skolerne har fra 100 % til og med 90 % dækning; 28 % af skolerne har fra 90 % til og med 40 % dækning og 24 % af skolerne har fra 40 % til 0 % dækning.

¹⁰⁴ "Man har villet styrke idræt gennem en forbedring af lærernes uddannelse" (Jesper Juellund)

vælge skolekoncerter herfra, i langt de fleste tilfælde ikke tilstede. Dette skyldes, at fagets omfang kun er på 0,6 årsværk, hvilket ikke giver de studerende mulighed for at blive kompetente inden for en bred vifte af genrer.

De seneste forslag fra november 2009 til opkvalificering af musiklæreruddannelsen¹⁰⁵, vil kun i mindre, og ikke i tilstrækkelig grad kompensere for manglen på de kvalificerede musiklærere.

Lektor Jesper Juellund Jensen mener, at det er vigtigt, at musiklæreren bakkes op, så han/hun tør vælge mangfoldigt, og altså også fra mindre populære og endte genrer:

”Det er ikke sikkert, at de succeskriterier, som resten af lærerkollegiet har, eller ledelsen, eller kommunen er de samme, som de faglige succeskriterier, som musiklæreren har. Det kan også være rigtigt svært at få formidlet videre. Specielt i sådan en travl hverdag, hvor mange vil måske komme til at lægge stor vægt på, om de synes, det var sjovt. Og det er ikke fordi, at det ikke skal være sjovt, eller at det ikke er vigtigt, at det fænger. Men der må være andre mål, end at det er sjovt, og den risiko ligger der jo. Det skal ikke være nogle forkerte kriterier for, om det er en succes eller ej, der kommer til at bestemme, hvad man vælger, eller hvad man tør vælge. Nogen gange skal man vælge noget, der kan gå galt.” (Jesper Juellund Jensen)

Også ifølge Ebbe Høyrup vil mangfoldigheden i de afholdte skolekoncerter risikere at svinde ind, hvis ansvaret for at vælge skolekoncerter alene lægges ud til musiklærerne:

”Musiklærerne har ikke den ekspertise. Og selv om der sidder en rigtig god musiklærer, så er det jo en eller to ud af op til hundrede kolleger, som man er nødt til at tage i ed. Den skolekoncertansvarlige vil være ekstremt sårbar over for, hvis der kommer en koncert ud, som kollegerne synes er lidt underlig. Så kan det jo opfattes som den skolekoncertansvarliges skyld. (Ebbe Høyrup)

Denne hjælp understreger Jesper Juellund Jensen i endnu højere grad er vigtig for det store antal skoler, hvor koncerterne skal vælges af musiklærere. Frit valgs-modellen har paralleller til skolekoncertordningen, som amterne administrerede, og derfor har vi spurgt til, hvilke konsekvenser ordningen havde for mangfoldigheden i skolekoncerter, skolerne bestilte:

”Under amternes skolekoncertordning var der en rimelig grad af absolut selvvalgt for skolerne i købet af skolekoncerter. De fik et katalog, hvor der nogen steder var prisdifferentiering, så udgiften til en koncert steg med antallet af musikere. Når en skole skulle købe en enkelt koncert, kunne man se, at det primære succeskriterium bestod i, at det skulle være en umiddelbar succes. Og herved afgrænser skolerne faktisk rigtig mange genrer og musikgruppekonstellationer. F.eks. var det næsten umuligt at sælge klassisk musik for amterne f.eks. Selv om der sad musiklærere, der egentlig godt vil have klassisk musik, så ville musiklæreren sandsynligvis tænke, at kollegerne kan sige ”at det er da noget kedeligt noget, skal vi ikke have noget med noget gang i?” (Ebbe Høyrup)

8.1.8 GEOGRAFISK SPREDNING

Ideen om, at kulturtilbud skal nå ud til grundskoleelever i hele landet hænger sammen med et af oplysningsrationalets formål, demokratisering af kulturen, der betyder, at alle borgere i landet skal have adgang til kunst- og kulturoplevelser, hvilket i skolekoncertsammenhæng betyder, at alle skoleelever skal have adgang til at opleve skolekoncerter.

¹⁰⁵ Undervisningsministeriet offentliggjorde forslagene ’Modeller til en styrket musiklæreruddannelse med henblik på folkeskolen’ i november 2009. Den findes på www.uvm.dk

Men den er egentlig også forankret i Børnekonventionens¹⁰⁶ artikel 31, stk. 1-2, som er nævnt i afsnit 4.2.1.

¹⁰⁶ Konventionen kan findes på www.boerneraadet.dk

8.2 CENTRAL AKTØR-MODEL

Præmisserne for denne model er, at en central aktør i familie med Norges Rikskonsertene eller Danmarks Levende Musik i Skolen årligt modtager den statslige faste støtte på 8 mio. kr. årligt, og at Kunstrådets øvrige midler på 1. mio. kr. til skolekoncerter også tilføres den centrale aktør. I 2009 blev Levende Musik i Skolen tildelt yderligere 4 mio. kr. i statsstøtte. Beløbet har dog først fået virkning fra skoleåret 2009/2010, og vi medtager dem ikke i nedenstående.

Rationalet	Rationalet er oplysning, økonomi og æstetisk oplevelse
Udbyderne	Udbyderne er musikere, der perfektionerer deres skolekoncertformåen, samtidigt med at de udvikler sig i det generelle musikliv som interessante nutidskunstnere.
Formidlerne	<p>Formidleren er en central national aktør, der har et tæt samarbejde med landets førende kunstinstitutioner på musikområdet, og som har kontakter i upcoming og undergrundsmiljøer i alle regioner. Fokus er på kunstnerisk kvalitet og formidling. Formidleren foretager</p> <ul style="list-style-type: none"> • opsøgning og rekruttering af de bedste talenter inden for en mangfoldighed af genre • instruktion og konceptudvikling med kunstnerne • effektiv håndtering af tourné og koncertlogistik <p>I forhold til den eksisterende LMS-model tænkes Central Aktør Modellen at fordre et højere gennemsnit for kunstnerisk niveau blandt sine skolekoncerter, end LMS har i dag, og en højere grad af kontinuerlig opsøgende rekruttering blandt en større mangfoldighed af musikalske miljøer med henblik på i endnu højere grad at sikre mangfoldighed i genrer og koncertformer i sit koncertudbud. Dette kan bl.a. sikres ved, at organisationen også ansætter en kunstnerisk leder.</p>
Aftagerne	Aftagerne er den enkelte skole, eller en samlet kommuneaftale. Begge aftagertyper tilgodeses trods et større administrativt arbejde hermed.
Økonomi	<p>Alle 9 mio. kr. gives til den centrale aktør, der opkræver skolernes del af betalingen. Finansieringen kunne indgå som en del af kulturaftalerne med kommunerne. Det betyder, at andre koncertarrangører som f.eks. Karavane eller det senest støttede skolekoncertprojekt fra Rebild Kommune i samarbejde med Mariager Fjord Kommunen skal samproducere med den centrale aktør, ellers kan de ikke fortsætte pga. manglende støtte fra Kunstrådets Musikudvalg.</p> <p>Denne model udbygger således den nuværende situation, hvor Levende Musik i Skolen er det tætteste, vi kommer på en national skolekoncertarrangør.</p> <p>Ordningen skal ved at tilbyde skolerne mulighed for at ønske emner og genrer i perioden august-oktober til det kommende skoleårs koncerter. Det vil være vigtigt at undersøge, hvad der skal til for, at også privatskolerne kan købe de statsstøttede skolekoncerter.</p>

Modellen giver følgende muligheder og begrænsninger for de nedenstående temaer:

8.2.1 FRIT VALG FOR SKOLERNE

Skolernes frie valg er begrænset af, at de skal vælge koncerter efter den nuværende model, som LMS administrerer, som er beskrevet tidligere. En skole skal i samarbejde med kommunens øvrige skoler vælge musikgrupper til indskoling, mellemtrin og overbygning ud fra et udvalg på henholdsvis 10-15 grupper til hver trin-inddeling. Muligheden for at formulere ønsker til det kommende års skolekoncerter vil fortsætte som hidtil.

Point: 3

8.2.2 UNDERVISNINGSMATERIALE:

Den centrale aktør vil have de bedste chancer for at ansætte kompetent arbejdskraft til at lave state of the art-materiale.

Der er indikationer på, at LMS' undervisningsmateriale ikke anvendes på mange skoler bl.a. pga. mangel på tid til at inkludere det i undervisningen. Ikke desto mindre er der ingen indikationer på, at undervisningsmaterialet ifølge skolerne er af dårlig kvalitet. For de skoler, for hvem materialet er vigtigt, har det en betydning, at en kompetent aktør producerer undervisningsmaterialet. En central aktør vil bedst kunne opfylde kravene til arbejdsdeling og ekspertise i forhold til de øvrige to modeller.

Point: 5

8.2.3 LOKAL ØKOLOGI

Modellen lægger ikke op til, at skolerne kan vælge skolekoncerter fra deres lokalmiljø med statslig støtte. Men de kan selvfølgelig selv købe skolekoncerter af lokale musikere i en indgået aftale uafhængig af den centrale aktør.

Point: 1

8.2.4 KONCERTOMFANG

Den centrale aktør har gennem netværk og stor knowhow mulighed for at planlægge særdeles effektivt. Det giver en maksimal udnyttelse af ressourcerne og dermed muligheden for at få flest koncerter og mest kvalitet for pengene.

Modellen har ingen udslagsgivende virkning på antallet af koncerter fra basisensemlerne og landsdelsorkestrene.

Point 5

8.2.5 EFFEKTIV LOGISTIK

Den centrale aktør vil have gode chancer for en effektiv logistik helt ud i krogene. Lidt lokalkendskab kan dog tænkes at mangle.

Point: 4

8.2.6 KUNSTNERISK KVALITET

Ved at betinge denne model af et højt kunstnerisk niveau gennem en opsøgende og vidende kunstnerisk ledelse, er der alle forudsætninger for, at den kunstneriske kvalitet i skolekoncerterne vil være høj.

Point: 5

8.2.7 MANGFOLDIGHED

Ved at betinge denne model af et endnu højere niveau af mangfoldighed i dag, hvad angår koncertformer og musikgenrer, så sættes rammerne for, at børnene får mangfoldige skolekoncertoplevelser. En skole har f.eks. udtrykt dette ønske:

”Det ville også være rigtig fint, hvis der i ordningen eksisterede kvalificerede musikgrupper, hvor medlemmerne selv havde en anden etnisk baggrund end dansk. Vi er suuuuper glade for ordningen”
(skole, der abonnerer på Musik i Tide)

Muligheden for at 'importere' udenlandske skolekoncerter er til stede, da en central aktør vil kunne have kapaciteten og netværket til at iværksætte disse tiltag og også holde sig ajour med nye koncertformer og andre udviklingstiltag, som udlandet kunne inspirere det danske skolekoncertfelt med.

Point 5**8.2.8 GEOGRAFISK SPREDNING**

Omfanget af den geografiske spredning vil afhænge af, efter hvilket princip den centrale aktør distribuerer sine skolekoncert-midler, og hvor mange midler, den rent faktisk får mulighed for at producere skolekoncerter for:

Hvis det er de nuværende abonnerende kommuner, der fortsætter med at være i samarbejdet, og midlerne ikke overstiger de 9 mio. kr., så vil den geografiske spredning sandsynligvis være som i 2009-10. Hvis den centrale aktør nedsætter antallet af klasstrin pr. hvilke, hvert barn skal opleve en skolekoncert til bare at være f.eks.. 1.-6. klasse, så øges samtidig muligheden for en øget geografisk spredning.

Denne model lægger dog hindringer for, at kommunerne senere kan udvide til 0.-9. klasse, såfremt den centrale aktør sidenhen får øgede midler, fordi det kan være en kamp at få de sidste midler sat på budgettet. Det er nemmere at sælge en fast model, som kommunen kan købe eller lade være, end at lægge op til, at kommunen også kan vælge en mindre pakke, for så vil de i dag oftest økonomisk trængte kommuner vælge den mindste pakke.

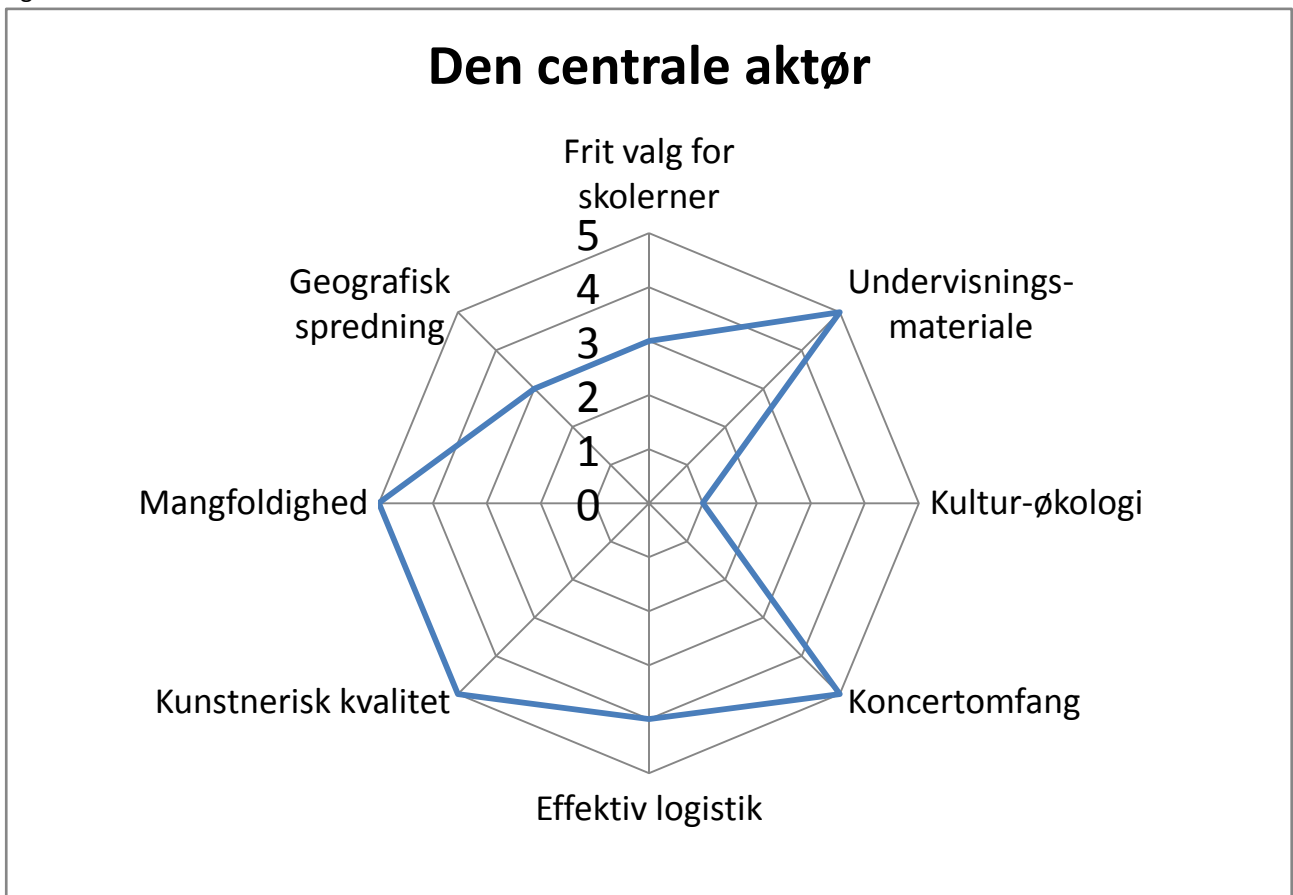
Det kan også være svært at være en god sælger på ikke så varme skoler, når man sidder i en storby langt fra skolen. Det vil kræve meget af den decentrale repræsentation.

Point 3

Den central aktør-model sammenfattes i

Figur 63.

Figur 63 - Den centrale aktør model

8.3 DEN KULTUR-ØKOLOGISKE MODEL

Denne model er bygget op omkring den lokale musikskole, det regionale musikalske grundkursus og netværk imellem dem på regionalt niveau. Den har til formål at skabe en sammenhæng mellem kompetente ildsjæle i kommunen og regionen på musikområdet. Skolekoncerterne kommer herved til at få en sammenhæng med huskunstnere i skoler og børnehaver, musiklærere, musikpædagoger i musikskoler, SFO'er, fritids- og ungdomsklubber, det regionale basisensemble, spillesteder, foreninger for musik etc. Modellen er blandt andet inspireret af kulturministerens plan "Kultur for alle" fra 2009, kulturaftalerne mellem ministerium og kommuner og Anne Bamfords "The Ildsjæl in the Class Room" (2006).

Rationalet	Rationalet er oplysning, myndiggørelse og økonomisk
Udbyderne	<p>Udbyderne er musikere, der underviser på musikskoler (musikpædagoger), musikere fra basisensemblet/landsdelsorkestret, huskunstnere og lokale musikere.</p> <p>Det vil tiltrække dygtige musikere til at bo alle steder i landet (også i udkantsområderne), og vil derfor bidrage til den kulturelle udvikling i alle lokale miljøer rundt om i landet.</p>
Formidlerne	<p>Formidleren er en kommunal musikskole (evt. musikalsk grundkursus), der udpeges som regional skolekoncertformidler. Denne musikskole udfører koncertinstruktion, konceptudvikling og administrativ håndtering af skolekoncerterne i regionen.</p> <p>Gennem samarbejde mellem institutioner, der har med musik at gøre, vil netværk og fritidsmuligheder for det musikinteresserede barn blive mere tilgængeligt, og det lokale musikliv åbent og mere bæredygtigt – særligt uden for storbyerne. Modellen vurderes at kunne skabe bedre kår for professionelle musikere i alle egne af landet, med særlig effekt uden for storbyerne. Den giver mulighed for at holde nogle musiklærere i kommunernes musikskoler med et højt kunstnerisk niveau, og børnene får lejlighed til at møde musikeren fra gårdagens skolekoncert i Brugsen.</p>
Aftagerne	<p>Aftagerne er den enkelte skole.</p> <p>Har barnet selv en af musikerne som musiklærer, kan det motivere han/hun til at dyrke sit spil i endnu højere grad. For dem, der ikke går til spil kan mødet i Brugsen inspirere og motivere eleven til selv at begynde til spil hos denne lærer. Det er barnets møde med den kompetente voksne, ildsjælen i nabolaget, som her styrkes.</p>
Økonomi	<p>Alle 9 mio. kr. gives til de regionale musikskoler, der selv opkræver skolernes del af betalingen. Finansieringen kunne indgå som en del af kulturaftalerne mellem Kulturministeriet og de regionale kultursamarbejder mellem kommunerne.</p>

8.3.1 FRIT VALG FOR SKOLERNE

Skolerne vil kunne vælge mellem de regionale tilbud af koncerter med et fleksibelt udbud af professionelle ensembler. Tilbuddene kunne strække sig fra musikskolerne, basisensemblet/symfoniorkestret, huskunstnere og pædagoger til en bred vifte af workshopaktiviteter. Skolerne vil ikke med statslig medvirken få viden om og tilbudt koncerter med professionelle ensembler fra andre regioner, specialensembler inden for smalle genrer. Og det vil være vanskeligt at dække hele spektret af den kulturelle mangfoldighed på musikområdet.

Point: 3

8.3.2 UNDERVISNINGSMATERIALE

Undervisningsmateriale vil kunne udarbejdes af den regionale musikskole, og lokale skolers ønsker vil i et vist omfang kunne imødekommes. Der vil ikke kunne opnås den samme kompetence på dette område, som ved en større central organisation, med fagkompetencer på området.

Point: 3

8.3.3 LOKAL KULTURØKOLOGI (FØDEKÆDE/ØKOLOGI)

Ved at tiltrække kunstnerisk dygtige musiklærere og skolekoncertudøvere til alle områder af landet, er der sat rammer for, at børnene vil blive inspireret til at selv at starte med at spille musik – f.eks. hos selve den lærer, de har hørt til koncerten.

Point: 5

8.3.4 KONCERTOMFANG

Antallet af koncerter vil være højt, idet udbydernes arbejdstid fordeles mellem flere aktiviteter (skolekoncerter, musikundervisning, materialefremstilling og konceptudvikling). Derved vil spildtid og ineffektivitet kunne undgås.

Point: 5

8.3.5 EFFEKTIV LOGISTIK

Den regionale model er med sine helt små administrationer og store netværksambitioner en skrøbelig model – sårbar for kompetencemangel og personaleudskiftning og med fare for flaskehalse i driftsarbejdet.

Som koncertarrangør vil den udpegede musikskole kunne besidde nogen viden og ikke mindst konkret kendskab til aftagernes forhold.

Point: 4

8.3.6 KUNSTNERISK KVALITET

I en region med basisensemble/symfoniorkester og en række musiklærere vil kvaliteten sandsynligvis være svingende fra det kunstnerisk mesterlige til det mindre koncertvante.

Høj kvalitet i smalle genrer vil være umulig at opnå. Overordnet betragtet gives der i nogen grad afkald på kunstnerisk kvalitet.

Point: 2

8.3.7 MANGFOLDIGHED

De regionale udbydere vil næppe kunne spænde over en bred vifte af genrer og etniske musikalske udtryk.

Hvis der ikke afsættes yderligere midler til skolekoncertarbejdet (ud over de 9 mio. kr), så er der næppe økonomiske rammer for, at eksterne udbydere kan honoreres for at udfylde den manglende mangfoldighed.

Point: 1

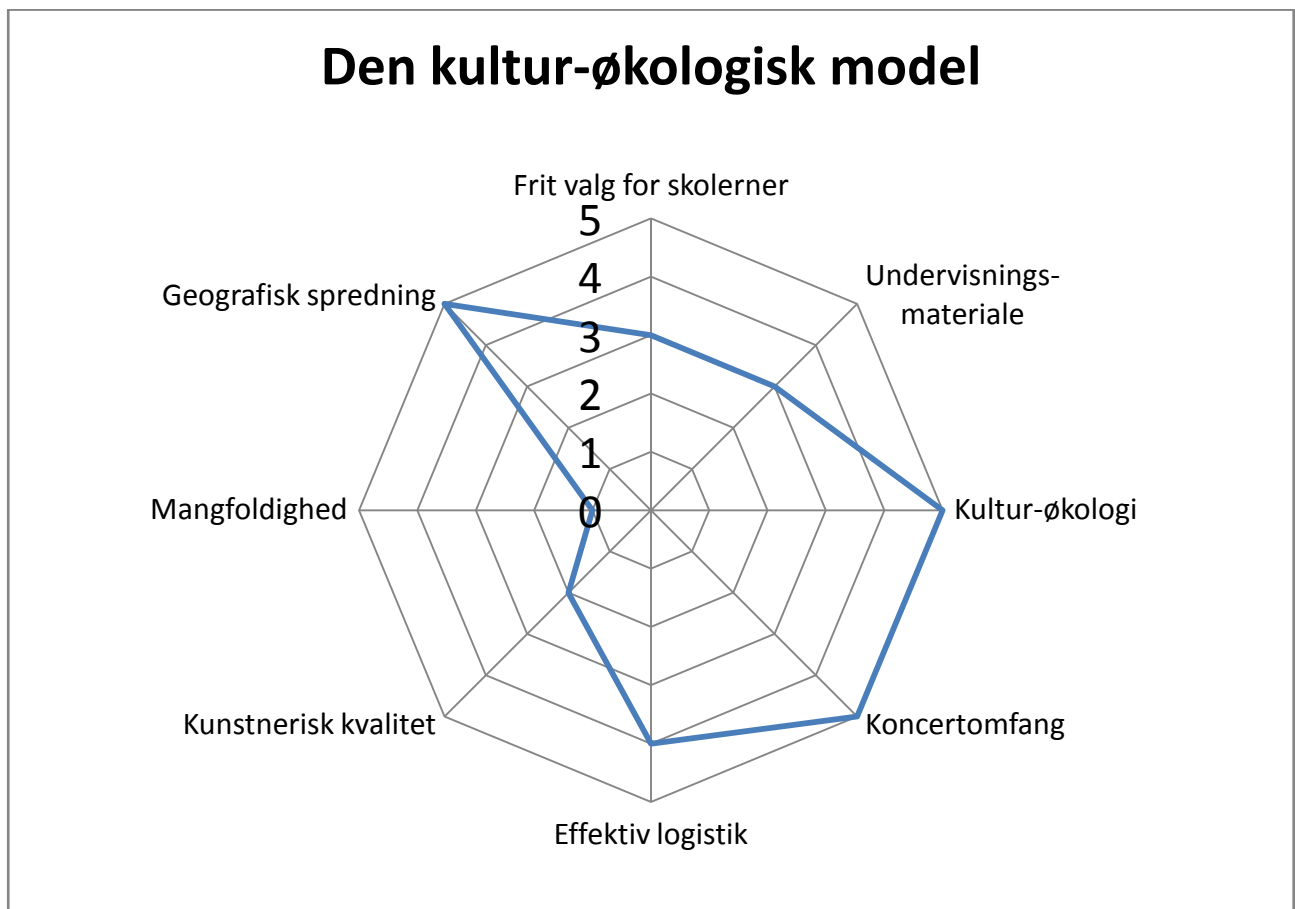
8.3.8 GEOGRAFISK SPREDNING

Dette giver mulighed for, at alle kommuner vil ønske skolekoncerter, idet musik produceres og opføres regionalt over hele landet med statsstøtte.

Point: 5

Den kultur-økologiske model sammenfattes i Figur 64.

FIGUR 64 - DEN KULTURØKOLOGISKE MODEL

8.4 DEN STATSSTØTTEDE MARKEDSMODEL

Denne model bygger på en fuld decentralisering af kompetencen til valg af skolekoncerter på den enkelte skole. Det er en fritvalgs-ordning. Udbuddet består af:

- Statsstøttede tilbud om musikgrupper, der er kvalitets-blåstemplet af Kunstrådets Musikudvalg, eller et organ, rådet betror denne opgave,
- Frie grupper, der kan købes til en ustøttet pris og
- De regionale basisensembler og landsdelsorkestre, der fortsat fungerer som decentrale udbydere.

Skolerne informeres om koncert-tilbuddene i det kommende skoleår via et katalog, der sendes til dem direkte 1. november.

Har skolerne emnemæssige eller genremæssige ønsker til kommende skoleårs skolekoncerter, kan de indsende dem til Musikudvalget senest den 1. oktober, og disse ønsker vil så også blive taget i betragtning, når Musikudvalget udvælger musikgrupper til det kommende skoleårs katalog. Kommunen kan, men er ikke forpligtet på at støtte skolens udgifter til koncerterne, hvilket er en parallel til, hvordan det fungerer nu. Ifølge kommunernes selvbestemmelsesret står det dem naturligvis frit for også eller udelukkende at støtte lokalt forankrede skolekoncertinitiativer, som udgår fra f.eks. musikskolen.

Modellen vil ikke berøre basisensemblerne og landsdelsorkestrenes skolekoncertvirke.

Rationalet	Rationalet er underholdning, myndiggørelse og økonomisk. Der ligger dog også et oplysningsrationale i den centrale udpegning af støttede musikgrupper.
Udbydere	De musikgrupper, der modtager støtte, skal blåstemples af Statens Kunstråds Musikudvalg ¹⁰⁷ på baggrund af dels koncertform og undervisningsmateriale, som musikgruppen derfor selv skal udvikle. I samarbejde mellem Musikudvalget og musikgruppen vurderes det, hvilke af skolens klassetrin, som musikgruppens program og undervisningsmateriale henvender sig til. Selv om en musikgruppe udvælges af Musikudvalget garanterer det ikke gruppen nogen skolekoncert-jobs, da det helt vil bero på skolernes efterspørgsel. Det er således også musikgrupperne selv, der lægger turneplanerne.
Formidlerne	Formidlerne ophører med at eksistere. De enkelte grupper ansøger om godkendelse og markedsfører dernæst sig selv.
Aftagerne	Aftagerne er den enkelte skole, som nu har statsmidler til indkøb af interessante skolekoncerter.
Økonomi	Alle 9 mio. kr. gives til kommunerne/skolerne ligeligt efter elevtal. Der er et årligt loft på støtten, der sættes af Musikudvalget fra år til år. Musikudvalget fastsætter en fast støtte pr. gruppe svarende til 50 % af udgifterne til en duo, og differencen mellem støtten og gruppens faktiske pris udgør den pris, skolen skal betale. Det vil sige, at prisen for skolen vil stige proportionelt med antallet af musikere i gruppen. På grund af loftet på støtten vil der være et begrænset antal koncerter. De vil blive distribueret ud fra det princip, at hver kommune i efteråret tilbydes en lige stor andel af skolekoncerter fordelt på deres respektive andel af grundskoleelever. Det kan eventuelt være et klippekort med et antal koncerter, der købes med skolens medfinansiering. Er der en kommune, der inden årets udgang ikke har anvendt sin kvote af de støttede skolekoncerter, frigives disse koncerter til køb af andre kommuners skoler pr. 1. januar inden det skoleår, hvor koncerterne skal afvikles.

¹⁰⁷ Dette er nødvendigt jf. dansk kunststøttepolitik, der fordrer en statslig godkendelse af kulturindsatser, der modtager offentlig støtte

8.4.1 FRIT VALG FOR SKOLERNE

Modellen vil i udgangspunktet give skolerne rammerne for frit valg blandt de musikgrupper, der vil være billigere at købe end markedsprisen, fordi de er subventionerede. Skolerne tager direkte kontakt til de musikgrupper, de ønsker at engagere. Og de kan derfor købe ud fra deres specifikke ønsker baseret på budget, temauger, aldersgrupper m.m.

En hindring for, at skolen ikke kan få sit skolekoncert-ønske opfyldt, kan dels være, at musikgruppen kan være så populær, at den kan være booket af en anden skole (og måske oven i købet i den anden ene af landet) på lige netop det tidspunkt, skolen ønsker.

Point: 4

8.4.2 UNDERVISNINGSMATERIALE

De støttede koncerter vil have undervisningsmateriale med sig, der er godkendt af Musikudvalget. Men da Musikudvalget ikke bruger ressourcer på at udvikle undervisningsmateriale, kan det ikke garanteres, at der vil være et standardkoncept, som undervisningsmaterialet udarbejdes efter. Og det kan således heller ikke garanteres, at undervisningsmaterialet har så høj en kvalitet og fleksibilitet, som skolen faktisk ønsker, da det ikke via Musikudvalget udsættes for supervision af en undervisningskonsulent med indsigt i skolernes behov.

Point: 2

8.4.3 LOKAL ØKOLOGI (FØDEKÆDE/ØKOLOGI)

Uanset hvilken model, der iværksættes, vil kommunen jvf. sin selvbestemmelsesret altid have ret til at medfinansiere lokalt forankrede skolekoncertinitiativer. Og de kommuner, der allerede vægter skolekoncertinitiativer ud fra det kriterium, vil sandsynligvis forsætte med dette.

Men generelt støtter modellen ikke op om inddragelse af lokale kræfter.

Point: 2

8.4.4 KONCERTOMFANG

For udbyderne kan det være vanskeligt at sammensætte nogle sammenhængende arbejdsperioder, når koncerterne afhænger af skolernes egne valg af musikgrupper og tidspunkt for koncerterne. Det kan medføre ineffektivitet og spildtid med et lavere samlet koncertomfang som konsekvens.

Når skolerne ikke er garanteret at kunne købe skolekoncerter fra år til år, så er der indikationer på, at det kan være svært for skolekoncerterne at få plads på det trængte budget, når det ikke på forhånd ligger som en fast forpligtet del af det årlige budget:

”Jeg arbejdede som lærer under amtsmodellen i en anden kommune end Assens. Der havde vi altid to skolekoncerter om året, for vi havde sat penge af i budgettet til, at det skulle vi have. Men da amterne blev nedlagt, og der ikke umiddelbart var en anden løsning, skete der det, at de penge, der var budgettet til skolekoncerter blev lagt over til nogle andre poster. Skolen synes ligesom, at når der ikke er det der tilbud mere, hvordan skal man lige få fat i skolekoncerterne? Og så blev pengene brugt på noget andet. Det var faktisk enormt ærgerligt, for det er et sejt træk at få koncerterne gjort så vigtige, at de bliver budgetlagt igen.” (Merete Storgaard, Assens Kommune)

Antallet af skolekoncerter i landet vil være afhængigt af, om skolerne kan finde midlerne til at købe skolekoncerter, når det ifølge deres kommune er ’deres tur’.

Point: 2

8.4.5 EFFEKTIV LOGISTIK

Effektiv logistik vil ikke kunne påregnes for udbyderne, når aftagerne kan købe ydelserne på tidspunkter, de selv fastægger. Det vil være vanskeligt at tilrettelægge samlede turnéer på den måde.

Der vil også være risiko for, at skolen i mindre grad vil være 'i form' til at modtage koncerterne rent logistisk, og flere musikgrupper vil derfor opleve uoptimal modtagelse, når de kommer for at spille skolekoncerter.

Point 2

8.4.6 KUNSTNERISK KVALITET

Pga. blåstemplingen fra Musikudvalget er der nogen garanti for, at der er et vist niveau i den kunstneriske kvalitet. Hvis Musikudvalget imidlertid ikke har en opsøgende funktion der sikrer, at 'upcoming' stjernenavne fra alle musikmiljøer får mulighed for at komme på skolekoncertturné, så vil der ikke være garantier for, at den kunstneriske kvalitet vil være i top.

Om det er det samme kunstneriske niveau, der når den enkelte elev i koncertsituationen, vil således afhænge af, om musikgrupperne har et fælles standard-niveau. Hvis ikke, vil de kunstneriske niveauer, der når ud til skolerne helt afhænge af, hvad skolerne vælger. Og sandsynligheden for, at skolerne selv har ressourcer til at skelne mellem de kunstneriske niveauer for derved at vælge det højeste blandt de blåstemplede grupper er ikke høj, da det kræver en indsigt i musikbranchen, som man måske burde forvente var til stede, men som ikke nødvendigvis er til stede alle steder i virkelighedens skole-verden.

Point: 3

8.4.7 MANGFOLDIGHED

Der er forhold, der taler for, at skolerne under en frit valgs-model i praksis i mindre grad vil vælge skolekoncerter med henblik på, at eleverne får oplevet mange forskellige musikgenrer og koncertformer. Dette skyldes dels, at skolens herskende succeskriterier for skolekoncerter ikke er identiske med de musikfaglige succeskriterier, dels at en del skoler ikke har de fornødne musikfaglige kompetencer til at kunne vælge ud fra et hensyn til mangfoldighed.

Da denne model ikke garanterer, at den enkelte skole får skolekoncerter hvert år, eller at der er et minimumsantal af koncerter pr. år, så vil der være risiko for, at ønsket om den umiddelbare succes ved de sjældne skolekoncerter i endnu højere grad determinerer valget af skolekoncerter hen imod det kropsligt aktiverende og de af skolen i forvejen kendte musikgenrer. Derved forringes mangfoldigheden.

Men at behovet vil være der for, at skolerne får viden om de tilbud, der er, er helt sikkert, hvis man følger skolernes besvarelse af spørgsmålet om ideer til fremme af skolekoncerten:

"bedre information om skolekoncertarrangører. Da amterne eksisterede, var der en medarbejder i amtet, som tog sig af at formidle skolekoncerterne. Der kom automatisk information ud til skolerne, så man kunne tilmelde sig. Nu skal man selv finde overblikket og være opsøgende." (skole)

"Jeg ved ikke, om der reklameres nok for de muligheder, der er?" (skole)

"Ønsker mig mere info om mulighed for skolekoncerter – til en billig penge" (skole)

Point: 2

8.4.8 GEOGRAFISK SPREDNING

Denne model, der bygger på et *pull* fra skolerne takket være økonomiske incitamenter til at drive skolekoncert, vil være meget velegnet til at sikre, at alle skoler får øjnene op for attraktiviteten ved denne kulturgenre. Alle kommuner vil få et beløb tildelt øremærket skolekoncerter, og skal så fordele dem til skolerne efter egne principper. I en periode, hvor statstilskuddet ikke dækker skolekoncerter til alle børn, kan der opstå et prioriteringsproblem.

Det er helt centralt, at skolernes udgift for skolekoncerter holdes på et niveau, der er økonomisk overkommelige for skolen, som det også fremgår af skolernes besvarelse af spørgsmålet om ideer til fremme af skolekoncerten:

”Der er et flot udbud af koncerter i forskellige genrer. Begrænsningen for at afholde koncerter er økonomi samt central styring (skolechefen).” (skole)

”Mange musikgrupper tilbyder koncerter som er interessante - det er økonomien der sætter begrænsningerne” (skole)

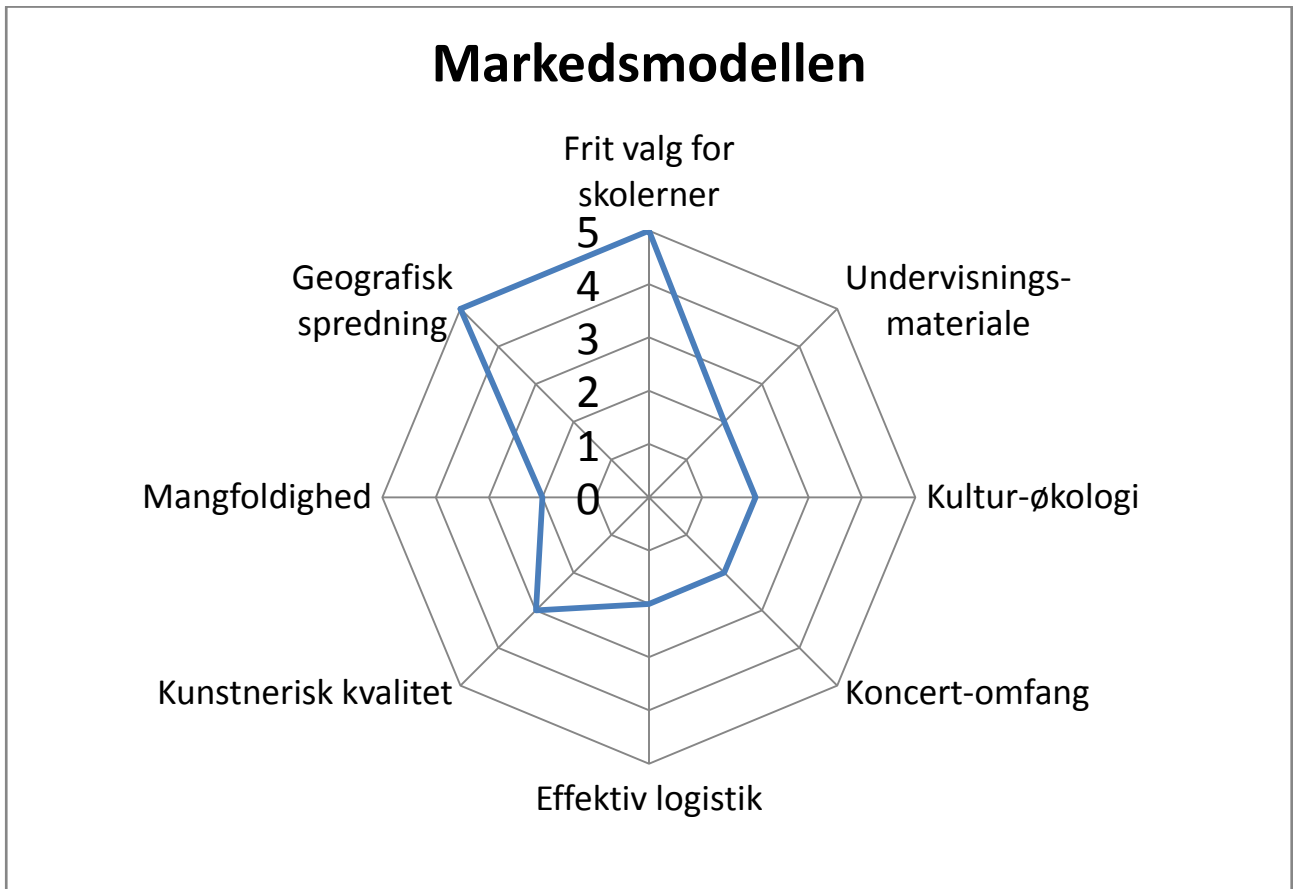
”Det skal være uden udgifter for skolen eller i hvert fald nede på en meget lille sum” (skole)

Sammenfattende er det dog en væsentlig sikkerhed for geografisk spredning, at alle kommuner får disse øremærkede midler til skolekoncerter.

Point: 5

Den statsstøttede markedsmodel sammenfattes i Figur 65.

FIGUR 65 DEN STATSSTØTTEDE MARKEDSMODEL

8.5 SKOLEKONCERTMODELLERNE I KONKURRENCE

De tre modeller for en skolekoncertordning vil have hver deres fortalere. F.eks. vil mange af LMS' kritikere blandt kompetente musiklærere på skolerne se deres holdninger imødekommet af markedsmodellen. Og mange, der er bekymrede over den kunstneriske kvalitet, vil ønske at se en central model styrket med bedre kunstnerisk ledelse og akkreditering fra Musikudvalget af grupperne. Endelig vil mange aktive udøvende og musikpædagogiske ildsjæle i lokalsamfundene finde den kultur-økologiske model særdeles interessant. Der kan næppe findes en ren model, der tilgodeser alle ønsker og hensyn – endsige rationaler og de otte temaer, vi har brugt i vores "cultural scorecard".

Men virkeligheden vil altid bestå af store, offentlige systemer og et antal selvstændige aktører.

Det vil fortsat gælde, at basisensembler og landsdelsorkestre er oprettet som decentrale aktører med regionalt virkeområde. Det vil de fortsat gøre på skolekoncertområdet. Man kan tænke sig et større samarbejde med den centrale formidler, men rationalet er decentralt. Det giver kommuner og skoler nogle lokale/regionale alternativer.

Vi har herudover Skolekoncerter.dk i dag, og Karavane har også klaret sig selvstændigt på trods af beslutningen om, at prioritere LMS som den statslige aktør efter amternes nedlæggelse. Lignende aktører kan opstå efter en eventuel skolekoncertreform.

Når vi sammenligner vores skøn over styrkerne i de 8 temaer (Tabel 10) ser skemaet ud som følger:

TABEL 10 SKOLEKONCERTMODELLERNE, DET SAMLEDE SCORE CARD

Temaer	Den centrale aktør-model	Den kultur-økologiske model	Statsstøttet markeds-model
Frit valg for skolerne	3	3	4
Undervisningsmateriale	5	3	2
Lokal økologi	1	5	2
Koncertomfang	5	5	2
Effektiv logistik	4	4	2
Kunstnerisk kvalitet	5	2	3
Mangfoldighed	5	1	2
Geografisk spredning	3	5	5
Sum	31	28	22

Disse resultater er vores skøn. I regnskabet antages det, at alle temaerne vægtes lige meget. Det behøver jo ikke være tilfældet. Og det er givet, at man vil kunne ændre på resultaterne ved at justere på modellernes præmisser.

Vi har ønsket at anskueliggøre dilemmaerne i en eventuel skolekoncertreform ved at sammenligne tre arketyper, der repræsenterer hver deres primære hensyn, som det fremgår af deres titler. En virkelig udrulning efter en reform, vil måske forsøge at kombinere modellerne, og den mulighed forligger naturligvis.

Alligevel mener vi, at den centrale aktør-model er at foretrække som basis for en fremtidig udvikling af skolekoncerterne i Danmark. Den har vist sig i stand til hurtigt at mangedoble sin produktion efter amternes nedlæggelse, og den vil være robust nok til at forøge sit omfang, så det dækker hele landet og alle skoler. Hvis de fornødne midler tilvejebringes.

Den er svag eller moderat svag på frit valg for skolerne, lokal økologi og geografisk spredning. Men disse elementer kan der arbejdes med, om end den ikke vil kunne konkurrere med den kulturøkologiske på lokal økologi og markedsmodellen på frit valg. Geografisk spredning kan forbedres ved at forøge statsandelen af omkostningerne, så kommunerne får flere incitament til at deltage, og dimensionere bevillingen, så der ikke opstår ventelister.

Den centrale aktør i dag, Levende Musik i Skolen, møder sine steder kritik for det kunstneriske niveau, koncertomfanget og den geografiske spredning. Det er kritikpunkter, som kan imødekommes gennem en forøgelse af bevillingens størrelse og en organisatorisk styrkelse.¹⁰⁸

Der er dog ingen, der siger, at Levende Musik i Skolen også i fremtiden er den centrale aktør. LMS "vandt licitationen" ved amternes nedlæggelse. En reform af skolekoncerterne, der koncentrerer sig om den central aktør model, vil jo godt kunne indeholde et fornyet udbud, så andre foreninger, virksomheder eller institutioner har mulighed for at byde LMS konkurrence i valget af den centrale formidler på området.

8.5.1 HYBRIDER

Arketyper, som de omtalte, kan også tegne et felt af muligheder, der består af hybrider mellem dem. En central aktør-model vil kunne kombineres med et vist element af decentral skolekoncertproduktion, hvor f.eks. konservatorier, store MGK'er eller musikskoler kan blive decentrale centre for skolekoncertproduktion, producerstøtte og decentral distribution. Det er den vej, de norske Rikskonsertene er på vej til at betræde. Og selv i et geografisk meget mindre land som Danmark kan der være inspiration heri.

¹⁰⁸ Vi skal gentage, at denne vurdering ikke må forveksles med en egentlig evaluering af institutionen Levende Musik i Skolen. En sådan kræver langt mere fokusering på institutionens og dens interne og eksterne forhold samt særlige procedure-standarder.

9 AFSLUTNING

Vi nærmer os afslutningen. Vi har af hensyn til indsamlingen og analyser af kvantitative data beskåret definitionen af skolekoncerter forholdsvis tæt. Men i det rigtige liv uden for rapporterne trives mangfoldige spændende hybrider og cross-over fænomener, som rækker langt ud i det øvrige kulturliv og samfundsliv. Næste rapport om skolekoncerter kunne med fordel se på dette frugtbare land af overlapninger. Her udvikles også megen kreativitet.

Vi er færdige med en rejse gennem skolekoncertlandskabet, og det har været en god tur for forfatterne. Det er et landskab med mange ildsjæle og overordnet betragtet et reflekteret og kvalitetsbevidst aktivitetsmønster. Den geografiske dækning har huller, men den er ikke systematisk skæv. Land og by, hovedstad og provins, der er skolekoncerter overalt i landet. Vi har store kompetencer på skolekoncertområdet.

Det altoverskyggende problem er den manglende dækning af alle landets skoler og dermed opfyldelsen af det strategiske mål om barnets mulighed for at opleve minimum én skolekoncert om året.

Rationalerne brydes, og aktørerne ser ikke ens på tingene, men sådan er menneskeligt samspil altid. Det er ikke et sygdomstegn, og uanset, hvordan fremtiden planlægges, så vil skolekoncerter altid være genstand for stridende diskurser. Det er godt sådan.

Så uanset udfaldet af en eventuel kommende skolekoncertreform, så vil stemmerne på feltet alligevel fortsat lyde:

- Mere kunstnerisk kvalitet
- Mere nærhed til børnenes daglige liv i skoler og musikskoler
- Mere valgfrihed for skolerne i valg af koncerter

Og på det kulturpolitiske felt vil en række rationaler stadig være i spil omkring skolekoncerterne.

- Oplysning
- Myndiggørelse
- Økonomisk rationale
- Underholdning
- Æstetisk oplevelsesrationale

Undersøgelsen har afdækket forhold, der kalder på særligt fokuserede undersøgelser til opsamling af viden f.eks. om kommunernes egenarrangerede skolekoncertaktiviteter, og hvad der skal til for at gøre alle skoler interesserede i at give børnene de unikke oplevelser i skolekoncerternes levende musikfremførelser.

Vi håber at have kunnet bidrage til en perspektivering af debatten, samt til en forøgelse af det samlede overblik over feltet og en forståelse af de mange stemmer sat i en overordnet sammenhæng.

10 LITTERATURLISTE:

- Bakke, Marit (2005) *Kultur som Kollektivt gode" Velferdspolitik og distriktshensyn i kulturpolitikken fra 1920 årene til i dag"* Oslo: Unipub
- Bamford, Anna og Matt Qvortup (2006) *The Ildsjæl in the Class Room, A Review of Danish Arts Education in the Folkeskole*. København: Kunstrådet.
- Bille, Trine mfl. (2005): *Danskernes kultur- og fritidsaktiviteter 2004*. akf forlaget, København
- Bille, Trine mfl (1996): *Danskernes værdisætning af det Kgl. Teater*. akf forlaget, København
- Bille, Trine og Mark Lorenzen (2008): *Den danske oplevelsesøkonomi*. Imagine.. og Samfundslitteratur, København
- Bille, Trine og Erik Wulf (2006): *Tal om Børnekultur. En statistik om børn, kultur og fritid*. København: akf
- Direktoratet for forvaltning og IKT (2009) *Nye tide – nye takter? – En gennemgang av Rikskonsertene*
- Duelund, Peter (1995): *Den danske kulturmodel*. Klim, Århus
- Duelund, Peter (red.) (2003): *The Nordic Cultural Model*. Nordic Cultural Institute, København
- Fock, Eva (2006): *Øjeblikket i Nu'et*. København: Center for Kulturpolitiske Studier
- Holst, Finn (2008) 'Musik i folkeskolen – status og perspektiver – foreløbig rapport' i: *Musikfaget i undervisning og uddannelse: Status og perspektiver 2008* (der er ingen redaktør) Unesco: FN's Børnekonvention, <http://www.unicef.dk>
- Juncker, Beth (2006): *Om processen – Det æstetiskes betydning i børns kultur*. Tiderne Skifter, København
- Kant, Immanuel (1783): *Besvarelse af spørgsmålet: Hvad er oplysning?* Findes på tysk på http://de.wikisource.org/wiki/Beantwortung_der_Frage:_Was_ist_Aufkl%C3%A4rung
- Kulturministeriet (2008) *Kulturpengene* www.kum.dk/sw89377.asp
- Kulturministeriet og Undervisningsministeriet (2009): *Modeller til en styrket musikhæruddannelse med henblik på folkeskolen*
- Kulturraadet i Sverige (2008) *Kulturen i Siffror*
- Langsted, Jørgen mfl: (2005). *Ønskevisten*. Århus, Klim
- Mercer, Colin (2002) *Towards Cultural Citizenship: Tools for Cultural Policy and Development*. Stockholm
- Rikskonsertene (2009) *Årsrapport 2008*
- Skot-Hansen, Dorte (2006): Biblioteket i kulturpolitikken – mellem instrumentel og ekspressiv logik. I: *Folkebiblioteket som forandringsrum: Perspektiver på folkebiblioteket i kultur- og medielandskabet* (Leif Emerek, Casper Hvenegaard Rasmussen og Dorte Skot-Hansen (red.)). Danmarks Biblioteksforening og Danmarks Biblioteksskole, København.
- Statens Kunstråd (2007) *Fire år som Kunstrådets Musikudvalg – overvejelser, erfaringer og resultater*
- Stempel, Paul (2002) *Länsmusikens skolkonsertvirksomhet* .

Unesco (2005) *Konvention om beskyttelse og fremme af de kulturelle udtryksformers mangfoldighed*

www.uvm.dk/Uddannelse/Tvaergaende%20omraader/Internationalt/UNESCO/Nationalkommissionen/Kultur/Kulturel%20mangfoldighed.aspx

11 BILAG

11.1 BILAG 1 – SPØRGESKEMA TIL FREELANCEMUSIKERE

Velkommen

Velkommen til denne undersøgelse, der handler om skolekoncertvirksomheden i Danmark. Din besvarelse er meget vigtig for undersøgelsen, så vi håber, at du vil tage dig tid til at besvare spørgeskemaet. Det tager ca. 15 minutter. Det vil være en fordel, hvis du på forhånd har oplysninger parat omkring indtægter fra skolekoncerter samt antallet af skolekoncerter. Vær opmærksom på, at der igennem skemaet kun spørges til skolekoncerter, der er blevet spillet af voksne musikere, og at eksempelvis, musikworkshops og musikdramatik fra f.eks. Den Jyske Opera, Den Ny Opera eller Musikteatret Undergrunden ikke er relevant for denne undersøgelse. Ligeledes skal du ikke svare for koncerter, du måtte have spillet med symfoniorkestre, DR Big Band, Klüvers Big Band, Den Kgl. Livgardes Musikkorps eller et eller flere af de regionale basisensembler. Har du lyst til at deltage i undersøgelsen?

Ja

Nej

Q1 - Q1

Hvor mange skolekoncerter spillede du i alt i skoleåret 2008-09?

0 (1)

1-25 (2)

25-50 (3)

51-100 (4)

101-150 (5)

151 eller flere (6)

Ved ikke (7)

Q 2

Hvor mange forskellige musikgrupper spillede du skolekoncerter med i alt i skoleåret 2008-09?

Hvis du er solist, marker da værdien 1

0 (1)

1 (2)

2 (3)

3 (4)

4 eller flere (5)

Ved ikke (6)

Q5 - Q5

Hvad hedder den musikgruppe, som du spillede flest skolekoncerter med i skoleåret 2008-09?

Hvis du er solist, angiv da dit solist-navn

I1 - I1

I resten af spørgeskemaet skal du kun svare ud fra denne musikgruppe (^(?Q5?)), med mindre andet er angivet.

Q6 - Q6

Inden for hvilken genre spillede din gruppe ved jeres skolekoncerter i skoleåret 2008-09?

Hvis I spillede inden for flere genrer, skal du kun markere i den genre, I primært spillede

Ny klassisk musik (1)

Klassisk (2)

Jazz/blues (3)

Rock/pop (4)

Dansk folkemusik (5)

Verdensmusik (6)

Anden genre (7)

Q 7

Hvilken genre inden for verdensmusik spillede din musikgruppe overvejende?

Klezmer/balkan (1)

Arabisk/mellemøstligt (2)

Afro/latin (3)

Andet (4)

Q 8

Hvor mange musikere bestod jeres musikgruppe af ved den overvejende del af jeres koncerter i skoleåret 2008-09?

1 (1)

2 (2)

3 (3)

4 (4)

5 (5)

6 eller derover (6)

Q9 - Q9

I hvilken region bor størstedelen af gruppens medlemmer?

Region Hovedstaden (1)

Region Sjælland (2)

Region Midtjylland (3)

Region Syddanmark (4)

Region Nordjylland (5)

Ved ikke (6)

Q10 - Q10

Hvilken koncertarrangør eller booker stod for at indgå aftalen mellem din gruppe og skolerne om de afholdte skolekoncerter?

Sæt gerne flere markeringer

Levende Musik i Skolen (1)

Skolekoncerter.dk (2)

Karavane (3)

Lokal kultur- eller musikforening (4)

Min gruppe indgik selv aftalen direkte med skolerne (5)

En eller flere musikskoler (6)

Et musikkonservatorium (7)

En eller flere kommuner (8)

En eller flere regioner (9)

Anden koncertarrangør eller booker (10)

Ved ikke (11)

Q 11

Hvilken koncertarrangør eller booker aftalte den største del af din gruppes afholdte skolekoncerter?

Levende Musik i Skolen (1)

Skolekoncerter.dk (2)

Karavane (3)

Lokal musikforening (4)

Min gruppe indgik selv aftalen direkte med skolerne (5)

Musikskole (6)

Et musikkonservatorium (7)

En eller flere kommuner (8)

En eller flere regioner (9)

Anden koncertarrangør eller booker (10)

Ved ikke (11)

Q 13

Hvor mange skolekoncerter har du i alt spillet med din gruppe i skoleåret 2008-09?

1-25 (1)

26-50 (2)

51-100 (3)

101-150 (4)

151-200 (5)

201 eller flere (6)

Ved ikke (7)

Q14 - Q14

Hvilke klassetrin overværede i løbet af skoleåret 2008-09 en eller flere af din gruppes skolekoncerter?

Sæt markeringer ved alle relevante klassetrin

0. klasse (1)

1. klasse (2)

2. klasse (3)

3. klasse (4)

4. klasse (5)

5. klasse (6)

6. klasse (7)

7. klasse (8)

8. klasse (9)

9. klasse (10)

10. klasse (11)

Q15 - Q15

Hvor mange elever deltog gennemsnitligt ved en typisk skolekoncert med din gruppe i skoleåret 2008-09?

1-50 (1)

51-100 (2)

101-150 (3)

151-200 (4)

201-250 (5)

251-300 (6)

301 eller flere (7)

Ved ikke (8)

Q16 - Q16

Hvor mange skolekoncerter om dagen spillede din gruppe typisk på de dage, hvor I spillede skolekoncert?

1 skolekoncert pr. dag (1)

2 skolekoncerter pr. dag (2)

3 eller flere skolekoncerter pr. dag (3)

Ved ikke (4)

Q17 - Q17

Blev din gruppe aflønnet for skolekoncerterne?

Ja, for samtlige koncerter (1)

Ja, for den overvejende del af koncerterne (2)

Ja, for en mindre del af koncerterne (3)

Nej, ikke for nogen af koncerterne (4)

Q 18

Hvorledes blev du aflønnet personligt pr. koncert ved den overvejende del af dine skolekoncerter, hvor du fik løn?

1-1000 kr. per koncert (1)

1001-1500 kr. per koncert (2)

1501-2000 kr. per koncert (3)

2001-2500 kr. per koncert (4)

2501-3000 kr. per koncert (5)

3001-3500 kr. per koncert (6)

3501 kr. per koncert eller derover (7)

Ved ikke (8)

Q19 - Q19

Svarede din personlige aflønning for den overvejende del af dine skolekoncerter til Dansk Musikerforbunds minimumstariffer for skolekoncerter for skoleåret 2008-09?

Ja (1)

Nej, aflønningen var lavere (2)

Nej, aflønningen var højere (3)

Ved ikke (4)

Q20 - Q20

Hvor meget fyldte dit skolekoncertarbejde i din samlede indtægt i skoleåret 2008-09?

Hele min indtægt kom fra skolekoncerter (1)

En betydelig del af min indtægt kom fra skolekoncerter (2)

En mindre del af min indtægt kom fra skolekoncerter (3)

Ved ikke (4)

Q 21

Hvor kommer din øvrige indtægt fra?

Fra arbejde som musiker (1)

Fra arbejde som underviser (2)

Fra overførselsindkomst som f.eks. dagpenge, kontanthjælp (3)

Andet erhverv (4)

Ved ikke (5)

Q 22

Hvilken stillingsbetegnelse er dækkende for det 'andet erhverv', som en del af din indtægt i skoleåret 2008-09 kom fra?

Q22a - Q22a

Ved ikke (1)

Q 23

Modtog du en eller flere af følgende typer af godtgørelse for din skolekoncertoptræden?

Sæt gerne flere markeringer

Beløb til gruppens gear, teknik og instrumenter (1)

Mulighed for at afprøve gruppens skolekoncert med publikum (2)

Transportgodtgørelse (3)

Mad/drikke (4)

Logi (5)

Nej, modtog ingen af disse (6)

Q 24

I hvilke regioner har din gruppe i skoleåret 2008-09 spillet skolekoncerter?

Sæt gerne flere markeringer

Region Hovedstaden (1)

Region Sjælland (2)

Region Midtjylland (3)

Region Syddanmark (4)

Region Nordjylland (5)

Ved ikke (6)

Q 25

Hvor mange skolekoncerter har din gruppe spillet i hver af regionerne i skoleåret 2008-09?

	1-5 (1)	6-15 (2)	16-30 (3)	31-50 (4)	51-80 (5)	81 eller derover (6)	Ved ikke (7)
Region Hovedstaden (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Region Sjælland (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Region Midtjylland (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Region Syddanmark (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Region Nordjylland (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q 26

Hvor mange skolekoncerter har din gruppe spillet uden for DK's grænser i skoleåret 2008-09?

Ingen (1)

1-3 (2)

4-6 (3)

7-10 (4)

11 eller derover (5)

Ved ikke (6)

Q27 - Q27

Hvor mange år har du samlet set spillet skolekoncerter?

Her skal du svare ud fra dig selv som musiker uafhængig af hvilken gruppe, du har spillet med.

1 år (1)

2 år (2)

3 år (3)

4-9 år (4)

10-15 år (5)

16 år eller derover (6)

Ved ikke (7)

Q28 - Q28

I hvor mange år har du sammen med din primære gruppe fra skoleåret 2008-09 spillet skolekoncerter?

1 år (1)

2 år (2)

3 år (3)

4-9 år (4)

10-15 år (5)

16 år eller derover (6)

Ved ikke (7)

Q 29

Hvor ofte lægger din musikgruppe nyt program for jeres skolekoncerter?

Hvert år (1)

Hvert andet år (2)

Hvert tredje år (3)

Hvert fjerde år (4)

Hvert femte år eller mere (5)

Ved ikke (6)

Q 30

Spiller din musikgruppe også offentlige koncerter udover skolekoncerterne? (her inkluderes koncerter både med eller uden entré)

Ja (1)

Nej (2)

Ved ikke (3)

Q31 - Q31

Hvilke steder spillede din gruppe overvejende skolekoncerter?

Sæt gerne flere markeringer

I skolernes gymnastiksal (1)

I skolernes festsal, kantine, koncertsal eller aula (2)

På et spillested eller en koncertsal uden for skolerne (3)

Andre steder (4)

Ved ikke (5)

Q32 - Q32

Hvilket sted er mest ideelt for din gruppe at spille skolekoncerter?

I skolens gymnastiksal (1)

I skolens festsal, kantine, koncertsal eller aula (2)

På et spillested eller en koncertsal uden for skolen (3)

Andet (4)

Ved ikke (5)

Q33 - Q33

I hvor høj grad havde skolerne i forbindelse med skolekoncerten en forventning om at få undervisningsmateriale, der kunne anvendes i undervisningen?

I høj grad (1)

I nogen grad (2)

I mindre grad (3)

Slet ikke (4)

Ved ikke (5)

Q34 - Q34

I hvor høj grad tilbød din gruppe i skoleåret 2008-09 undervisningsmateriale med henblik på brug i undervisningen?

I høj grad (1)

I nogen grad (2)

I mindre grad (3)

Slet ikke (4)

Ved ikke (5)

Q35 - Q35

Udviklede din gruppe sit skolekoncertprogram i samarbejde med en koncertproducent, koncertdramaturg eller lign?

Ja (1)

Nej (2)

Ved ikke (3)

Q36 - Q36

Hvilke forventninger har din gruppe mødt fra skolerne til selve skolekoncerterne?

Sæt max. to markeringer

At koncerterne har en fortællende form som f.eks. et eventyr (1)

At oplevelsen af selve musikken er i centrum (2)

At eleverne inddrages i dele af koncerterne med klap, dans eller sang (3)

At koncerterne indeholder læring om musikgruppens instrumenter, musikgenren eller anden musikhistorie (4)

Andet (5)

Ved ikke (6)

Q 37

Hvilke forventninger stillede skolekoncertarrangøren til din gruppes koncertform?

Sæt max. to markeringer

At koncerterne har en fortællende form som f.eks. et eventyr (1)

At oplevelsen af selve musikken er i centrum (2)

At eleverne inddrages i dele af koncerterne med klap, dans eller sang (3)

At koncerterne indeholder læring om musikgruppens instrumenter, musikgenren eller anden musikhistorie (4)

Andet (5)

Ved ikke (6)

Q38 - Q38

Foretrækker du at din gruppes skolekoncert baserer sig på en anden form end den, som koncertarrangøren ønsker?

Ja (1)

Nej (2)

Ved ikke (3)

Q 39

I hvor høj grad vurderer du, at din gruppe kan spille skolekoncerter til gavn for elever i gymnasiet og andre ungdomsuddannelser?

I høj grad (1)

I nogen grad (2)

I mindre grad (3)

Slet ikke (4)

Ved ikke (5)

Q40 - Q40

Er der tiltag eller værktøjer du har konstateret et behov for mhp. at kunne optimere børnenes oplevelse af skolekoncerterne?

I feltet nedenfor kan du anføre dit forslag samt begrundelse for, hvilket behov det løser

Q42 - Q42

Har du yderligere kommentarer og idéer til at fremme og udvikle skolekoncerter?

Q42a - Q42a

Nej (1)

11.2 BILAG 2 - SPØRGESKEMA TIL SKOLERNE

Velkommen

Velkommen til denne undersøgelse, der handler om skolekoncertvirksomheden i Danmark. Din besvarelse er meget vigtig for undersøgelsen, så vi håber, at du vil tage dig tid til at besvare spørgeskemaet. Det tager ca. 15 minutter. Det vil være en fordel, hvis du på forhånd har oplysninger parat omkring skolens engagement i skolekoncerter, så som økonomi, antal koncerter, fakta om koncerterne mv. Undersøgelsen drejer sig kun om skolekoncerter, der er blevet afholdt i skoleåret 2008-09. Vær opmærksom på, at der igennem skemaet kun spørges til skolekoncerter, der er blevet spillet af voksne musikere, og at eksempelvis musikworkshops og musikdramatik fra f.eks. Den Jyske Opera, Den Ny Opera eller Musikteatret Undergrunden ikke er relevant for denne undersøgelse. Til gengæld betragtes skolekoncerter uden for skolen med eksempelvis symfoniorkestre, regionale basisensembler, musikkorps og big bands mv. som skolekoncerter. Har du lyst til at deltage i undersøgelsen?

Ja

Nej

Q1 - Q1

Hvilke klassetrin var der på skolen i 2008-09?

Sæt en markering ud fra de spor, som var på skolen

0. klasse (1)

1. klasse (2)

2. klasse (3)

3. klasse (4)

4. klasse (5)

5. klasse (6)

6. klasse (7)

7. klasse (8)

8. klasse (9)

9. klasse (10)

10. klasse (11)

Q2 - Q2

Hvor mange elever var der i alt indskrevet på skolen i skoleåret 2008-09?

Q3 - Q3

Har skolen i skoleåret 2008-09 afholdt skolekoncerter arrangeret under ordningen Musik i Tide fra koncertarrangøren Levende Musik i Skolen?

Ja (1)

Nej (2)

Ved ikke (3)

Q4 - Q4

Hvor stort et antal skolekoncerter har der været på skolen i skoleåret 2008-09?

0 (1)

1-2 (2)

3-4 (3)

5-6 (4)

7-8 (5)

9 eller derover (6)

Ved ikke (7)

Q5 - Q5

Hvad er årsagen til, at skolen ikke har afholdt skolekoncerter i skoleåret 2008-09?

Sæt gerne flere markeringer

Manglende budget (1)

Manglende medarbejderressourcer (2)

Skolen valgte at fokusere på andre kulturarrangementer (3)

Manglende fysiske faciliteter (4)

Andre årsager (5)

Ved ikke (6)

Q6 - Q6

Har skolen allerede afholdt eller er der planer om at afholde skolekoncerter i skoleåret 2009-10?

Ja (1)

Nej (2)

Ved ikke (3)

Q 7

Angiv navnet på de musikgrupper, der gav skolekoncerter i skoleåret 2008-09?

Ved angivelse af flere musikgruppenavne, har det ingen betydning, i hvilken rækkefølge de opstilles

1. (1) _____

2. (2) _____

3. (3) _____

4. (4) _____

5. (5) _____

6. (6) _____

7. (7) _____

8. (8) _____

9. (9) _____

10. (10) _____

Q7a - Q7a

Ved ikke (1)

Q 8

Dækkede skolen selv en del af betalingen for skolekoncerter fra Levende Musik i Skolen?

Ja (1)

Nej (2)

Ved ikke (3)

Q9 - Q9

Hvor meget betalte skolen selv for det samlede antal skolekoncerter i skoleåret 2008-09 fra skolekoncertordningen Musik i Tide ved Levende Musik i Skolen?

1 - 2.499 kr. (1)

2.500 - 4.999 kr. (2)

5.000 - 9.999 kr. (3)

10.000 – 14.999 kr. (4)

15.000 - 20.999 kr. (5)

21.000 kr. eller derover (6)

Ved ikke (7)

Q10 - Q10

Har skolen i skoleåret 2008-09 afholdt skolekoncerter, der kom i stand på baggrund af aftaler ud over abonnement på Musik i Tide fra Levende Musik i Skolen?

Ja (1)

Nej (2)

Ved ikke (3)

Q11 - Q11

Hvor stor var skolens betaling for de skolekoncerter, skolen afholdt foruden skolekoncerter fra Musik i Tide-ordningen?

0 kr. (1)

1-2499 kr. (2)

2500- 4999kr. (3)

5000-9999 kr. (4)

10.000 – 14.999 kr. (5)

15-20.999 kr. (6)

21.000 kr. eller derover (7)

Ved ikke (8)

Q12 - Q12

Var der i skoleåret 2008-09 nogle af skolens klassetrin, som i løbet af hele året ikke blev tilbudt at opleve en skolekoncert?

Ja (1)

Nej (2)

Ved ikke (3)

Q13 - Q13

Hvilke klassetrin fik ikke tilbudt at opleve en skolekoncert?

0. klasse (1)

1. klasse (2)

2. klasse (3)

3. klasse (4)

4. klasse (5)

5. klasse (6)

6. klasse (7)

7. klasse (8)

8. klasse (9)

9. klasse (10)

10. klasse (11)

Ved ikke (12)

Q132 - Q132

Hvor mange elever deltog gennemsnitligt i en typisk skolekoncert på skolen i skoleåret 2008-09?

1-50 elever (1)

51-100 (2)

101-150 (3)

151-200 (4)

201-250 (5)

250-300 (6)

	0 (1)	1-2 (2)	3-4 (3)	5-6 (4)	7-8 (5)	9 eller flere (6)	Ved ikke (7)
Lokal kultur- eller musikforening (4)	?	?	?	?	?	?	?
Symfoniorkestre (5)	?	?	?	?	?	?	?
Symfoniorkestergrupper (en mindre gruppe af musikere fra symfoniork.) (6)	?	?	?	?	?	?	?
De Regionale Basisensembler, (f.eks. Det Jyske Ensemble, Ensemble MidtVest, Esbjerg Ensemble, Randers Kammerorkester og Storstrøms Kammerensemble) (7)	?	?	?	?	?	?	?
Big bands (8)	?	?	?	?	?	?	?
Musikkorps, f.eks. fra Den Kongelige Livgarde (9)	?	?	?	?	?	?	?
Musikkonservatorierne (10)	?	?	?	?	?	?	?
Musikskolen (11)	?	?	?	?	?	?	?
Musikere, der har indgået direkte aftale med skolerne (12)	?	?	?	?	?	?	?
Karavane (13)	?	?	?	?	?	?	?
Anden koncertarrangør (14)	?	?	?	?	?	?	?

Q16B - Q16B

Angiv venligst navnet på anden koncertarrangør:

Q17 - Q17

Hvor mange af skolekoncerterne inden for skoleåret 2008-09 blev spillet inden for følgende genrer?

	0 (1)	1-2 (2)	3-4 (3)	5-6 (4)	7-8 (5)	9 eller flere (6)	Ved ikke (7)
Ny klassisk musik (1)	?	?	?	?	?	?	?
Klassisk (2)	?	?	?	?	?	?	?

	0 (1)	1-2 (2)	3-4 (3)	5-6 (4)	7-8 (5)	9 eller flere (6)	Ved ikke (7)
Jazz/blues (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rock/pop (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dansk folkemusik (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Verdensmusik (6)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Anden genre (7)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q18 - Q18

Hvor mange af skolekoncerterne inden for skoleåret 2008-09 fandt sted på de følgende steder?

	0 (1)	1-2 (2)	3-4 (3)	5-6 (4)	7-8 (5)	9 eller flere (6)	Ved ikke (7)
Gymnastiksalen (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Koncertsal, aula, festsal eller kantine (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I koncertsal eller spillested uden for skolen (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
På en anden skole (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andet (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q19 - Q19

Skulle skolen finansiere transport af eleverne til og fra skolen?

Hvis flere af situationerne har været til stede, så marker ud fra den mulighed, der var den mest brugte.

Nej, transportudgifterne var inkluderet i betaling for skolekoncerterne (1)

Nej, transportudgifterne blev dækket af kommunen. (2)

Ja, skolen betalte selv transportudgifterne (3)

Ved ikke (4)

Q 20

Hvor stort et beløb betalte skolen for transport i alt i skoleåret 2008-09?

1-500 kr. (1)

501-1000 kr. (2)

1001-2000 kr. (3)

2001-3000 kr. (4)

3001-4000 kr. (5)

4001 kr. eller mere (6)

Ved ikke (7)

Q21 - Q21

Hvem udvalgte i praksis musikgrupperne?

Sæt max. to markeringer

Den skolekoncertansvarlige (1)

En gruppe af musiklærere (2)

En gruppe af lærere fra forskellige fag (3)

Skoleledelsen (4)

Elever (5)

Kommunen (6)

Andre (7)

Ved ikke (8)

Q22 - Q22

Hvilke af følgende kriterier vejer for skolen mest i udvælgelsen af musikgrupper?

Sæt max. to markeringer

Anbefalinger fra andre skoler (1)

At skolekoncerten kan kobles sammen med øvrig undervisning i skolen (2)

At der er overkommelige udgifter forbundet med skolekoncerten (3)

At den overvejende del af musikerne i en musikgruppe har bopæl i kommunen eller i regionen (4)

Ved ikke (5)

Q23 - Q23

Har det en betydning, at der i sammenhæng med skolekoncerter følger undervisningsmateriale til brug i musik- eller tværfaglig henseende?

Ja, det har stor betydning (1)

Ja, det har nogen betydning (2)

Ja, det har en mindre betydning (3)

Nej, det har ingen betydning (4)

Ved ikke (5)

Q24 - Q24

Har skolen i skoleåret 2008-09 modtaget undervisningsmateriale fra musikgrupper eller koncertarrangører i sammenhæng med afholdte skolekoncerter?

Ja (1)

Nej (2)

Ved ikke (3)

Q25 - Q25

I hvor høj grad var skolen tilfreds med det undervisningsmateriale, der fulgte med fra musikgrupper eller koncertarrangører i forbindelse med afholdte skolekoncerter?

I høj grad (1)

I nogen grad (2)

I mindre grad (3)

Slet ikke (4)

Ved ikke (5)

Q26 - Q26

Hvilke forventninger har skolen generelt til skolekoncerterne?

Sæt max. to markeringer

At koncerterne har en fortællende form som f.eks. et eventyr (1)

At oplevelsen af selve musikken er i centrum (2)

At eleverne inddrages i dele af koncerterne med klap, dans eller sang (3)

At koncerterne indeholder læring om musikgruppens instrumenter, musikgenren eller anden musikhistorie (4)

Andet (5)

Ved ikke (6)

Q27 - Q27

Har du generelt en oplevelse af, at musikgrupperne har formået at målrette deres optræden, så koncerterne passer til eleverne på de klassetrin, der deltog?

Ja, i høj grad (1)

Ja, i nogen grad (2)

Ja, i mindre grad (3)

Nej, slet ikke (4)

Ved ikke (5)

Q28 - Q28

Er der musikgrupper, som skolen på trods af sin særlige interesse har måttet opgive at opleve en skolekoncert med i skoleåret 2008-09?

Ja (1)

Nej (2)

Ved ikke (3)

Q29 - Q29

Hvad kunne musikgruppen tilbyde, som I var interesserede i?

Q30 - Q30

Har du nogle kommentarer eller idéer til udvikling og fremme af skolekoncerter?

Q30a - Q30a

Nej (1)

11.3 BILAG 3: SPØRGESKEMA TIL KOMMUNER

Velkommen

Velkommen til denne undersøgelse, der handler om skolekoncertvirksomheden i Danmark. Din besvarelse er meget vigtig for undersøgelsen, så vi håber, at du vil tage dig tid til at besvare spørgeskemaet. Det tager ca. 15 minutter. Det vil være en fordel, hvis du på forhånd har oplysninger parat omkring kommunens engagement i skolekoncerter, så som økonomi, antal koncerter, fakta om koncerterne mv. Undersøgelsen handler kun om skolekoncerter, som er blevet afholdt i skoleåret 2008-09. Vær opmærksom på, at der igennem skemaet kun spørges til skolekoncerter, der er blevet spillet af voksne musikere, og at eksempelvis, musikworkshops og musikdramatik fra f.eks. Den Jyske Opera, Den Ny Opera eller Musikteatret Undergrunden ikke er relevant for denne undersøgelse. Har du lyst til at deltage i undersøgelsen?

Ja

Nej

Qa - Qa

Havde kommunen i 2008-09 abonnement på Levende Musik i Skolen's tilbud Musik i Tide?

Ja (1)

Nej (2)

Ved ikke (3)

Q1 - Q1

Hvor mange skoler hører under kommunen?

Angiv antal skoler pr. skoletype, hvis en skoletype ikke eksisterer i kommunen skriv da 0.

Antal folkeskoler (1) _____

Antal 10. klassecentre (2) _____

Antal privatskoler (dog ikke efterskoler) (3) _____

Antal efterskoler (4) _____

Antal børnespecialskoler (5) _____

Q2 - Q2

Hvor mange skolekoncerter blev der i skoleåret 2008-09 afholdt i kommunen i alt?

0 (1)

1-9 (2)

10-29 (3)

30-59 (4)

60-99 (5)

100-199 (6)

200 eller derover (7)

Ved ikke (8)

Q3 - Q3

Har kommunen i skoleåret 2008-09 informeret skolerne om tilbud om skolekoncerter uden at give økonomisk støtte?

Ja (1)

Nej (2)

Ved ikke (3)

Q3_1 - Q3_1

Blev der i skoleåret 2008-09 afholdt skolekoncerter på følgende kategorier af skoler?

	Ja (1)	Nej (2)	Ved ikke (3)
Folkeskoler (1)	☐	☐	☐
Privatskoler (2)	☐	☐	☐
Efterskoler (3)	☐	☐	☐
Specialskoler for børn (4)	☐	☐	☐
10. klasse-center (5)	☐	☐	☐

Q4 - Q4

Har kommunen i 2008-2009 støttet skolekoncertvirksomheden på skolerne økonomisk?

Ja (1)

Nej (2)

Ved ikke (3)

Q5 - Q5

Hvad er årsagen til, at kommunen ikke har givet økonomisk støtte til koncerter i skoleåret 2008-2009?

Kommunen har ikke haft økonomiske midler til skolekoncerter (1)

Ingen skoler har skolekoncerter (2)

Skolerne har selv et budget til skolekoncerter (3)

Andet (4)

Ved ikke (5)

Q6 - Q6

Har kommunen planer om at påbegynde en ordning med tilbud om økonomisk støtte til skolekoncerter?

Ja, vi har afholdt skolekoncerter i starten af skoleåret 2009-10, eller har planlagt at afholde skolekoncerter senere i løbet af skoleåret 2009-10 (1)

Ja, det har vi planer om at starte på om nogle år (2)

Ja, det har vi planer om, men det er ikke nærmere bestemt hvornår (3)

Nej, det har vi indtil videre ingen planer om (4)

Ved ikke (5)

Q6_1 - Q6_1

Hvordan foregik den økonomiske støtte til skolerne?

Kommunen betalte en mindre del end skolerne (1)

Kommunen og skolerne dækkede ca. halvdelen af betalingen hver (2)

Kommunen betalte en større del end skolerne (3)

Kommunen dækkede hele betalingen (4)

Ved ikke (5)

Q6_2 - Q6_2

Hvor stort et antal skolekoncerter blev realiseret på skolerne på baggrund af denne økonomiske støtte?

0 (1)

1-9 (2)

10-29 (3)

30-59 (4)

60-99 (5)

100-199 (6)

200 eller derover (7)

Ved ikke (8)

Q7 - Q7

Fik følgende kategorier af skoler i skoleåret 2008-09 skolekoncerter fra ordningen Musik i Tide?

	Ja (1)	Nej (2)	Ved ikke (3)
Folkeskoler (1)	☐	☐	☐
Privatskoler (2)	☐	☐	☐
Specialskoler for børn (3)	☐	☐	☐
Efterskoler (4)	☐	☐	☐
10. klasse-centre (5)	☐	☐	☐

Q8 - Q8

Hvor mange elever betalte kommunen samlet set for at have inkluderet i abonnementet på ordningen Musik i Tide?

Under 500 (1)

500-2000 (2)

2001-5000 (3)

5001-7500 (4)

7501-10.000 (5)

10.001-13.000 (6)

13.001 og flere (7)

Ved ikke (8)

Q9 - Q9

Hvor mange koncerter købte kommunen i alt via ordningen Musik i Tide?

1-5 (1)

6-25 (2)

26-50 (3)

51-75 (4)

76-99 (5)

100 eller flere (6)

Ved ikke (7)

Q10 - Q10

Hvordan fordelte kommunen betalingen for Musik i Tide-koncerterne til Levende Musik i Skolen mellem kommunen og skolerne?

Skolerne dækkede selv hele betalingen (1)

Kommunen betalte en mindre del end skolerne (2)

Kommunen og skolerne dækkede ca. halvdelen af betalingen hver (3)

Kommunen betalte en større del end skolerne (4)

Kommunen dækkede hele betalingen (5)

Ved ikke (6)

Q11 - Q11

Hvor store var kommunens udgifter (ekskl. moms) til abonnementet på ordningen Musik i Tide?

0 kr. (1)

1 – 25.000 kr. (2)

25.001 – 50.000 kr. (3)

50.001 – 75.000 kr. (4)

75.001 – 100.000 kr. (5)

100.001 – 150.000 kr. (6)

150.001 – 175.000 kr. (7)

Over 175.000 kr. (8)

Ved ikke (9)

Q 12

Har kommunen i skoleåret 2008-09 modtaget direkte ekstern støtte af national, erhvervmæssig, regional, statslig eller international art til at realisere skolekoncerter i kommunen for?

Ja (1)

Nej (2)

Ved ikke (3)

Q 13

Hvor stor var den eksterne støtte fra de forskellige instanser?

	0 kr. (1)	1-10.000 kr. (2)	10.001- 20.000 kr. (3)	20.001- 30.000 kr. (4)	30.001- 40.000 kr. (5)	40.001 kr. og derover (6)	Ved ikke (7)
Regionen (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kunststyrelsen (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Erhvervsponsor (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
EU (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andre (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q14 - Q14

Har kommunen i skoleåret 2008-09 støttet skolekoncertvirksomheden på skolerne økonomisk ud over støtte via ordningen Musik i Tide fra Levende Musik i Skolen?

Ja (1)

Nej (2)

Ved ikke (3)

Q15 - Q15

Hvordan foregik denne støtte til skolerne?

Her skal eventuel ekstern støtte til kommunen regnes for kommunal.

Kommunen betalte en mindre del end skolerne (1)

Kommunen og skolerne dækkede ca. halvdelen af betalingen hver (2)

Kommunen betalte en større del end skolerne (3)

Kommunen dækkede hele betalingen (4)

Ved ikke (5)

Q16 - Q16

Hvor stort et antal skolekoncerter blev realiseret på skolerne på baggrund af denne økonomiske støtte ud over Musik i Tide-abonnementet?

0 (1)

1-5 (2)

6-10 (3)

11-20 (4)

21-50 (5)

50 eller flere (6)

Ved ikke (7)

Q17 - Q17

Hvor stor var kommunens betaling (ekskl. moms) for samtlige skolekoncerter, der blev afholdt på baggrund af aftaler uden om Musik i Tide-abonnementet?

1 – 25.000 kr. (1)

25.001 – 50.000 kr. (2)

50.001 – 75.000 kr. (3)

75.001 – 100.000 kr. (4)

100.001 – 150.000 kr. (5)

150.001 – 175.000 kr. (6)

Over 175.000 kr (7)

Ved ikke (8)

Q18 - Q18

Hvor stor var kommunens betaling (ekskl. moms) for samtlige skolekoncerter, der blev afholdt i skoleåret 2008-09?

1 – 25.000 kr. (1)

25.001 – 50.000 kr. (2)

50.001 – 75.000 kr. (3)

75.001 – 100.000 kr. (4)

100.001 – 150.000 kr. (5)

150.001 – 175.000 kr. (6)

175.001 - 200.000 kr. (7)

Over 200.000 kr (8)

Ved ikke (9)

Q19 - Q19

Hvor mange af skolekoncerterne inden for skoleåret 2008-09 blev fremført inden for følgende primærgenrer i kommunen?

	0 (1)	1-10 (2)	11-20 (3)	21-30 (4)	31-40 (5)	41 eller flere (6)	Ved ikke (7)
Ny klassisk musik (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Klassisk (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jazz/blues (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rock/pop (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dansk folkemusik (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Verdensmusik (6)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Anden genre (7)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q20 - Q20

Hvor mange skolekoncerter blev spillet i skoleåret 2008-09 af musikgrupper på følgende størrelser?

	0 (1)	1-5 (2)	6-25 (3)	26-50 (4)	51-75 (5)	76-99 (6)	100 eller flere (7)	Ved ikke (8)
Musikskolen (11)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Musikere, der har indgået direkte aftale med skolerne (12)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Karavane (13)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Anden koncertarrangør (14)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q22 - Q22

Hvem udvalgte musikgrupperne, der spillede skolekoncerterne?

Her skal der ikke svares for udvælgelsen af Musik i Tide-skolekoncerterne. Sæt gerne flere markeringer, hvis forskellige situationer har fundet sted

Det foregik i samarbejde mellem kommune, region og skole (1)

Det foregik i samarbejde mellem kommune og skole (2)

Kommunen besluttede det alene (3)

Skolen besluttede det alene (4)

På anden måde (5)

Ved ikke (6)

Q23 - Q23

Hvilke af følgende kriterier vejer for kommunen mest i udvælgelsen af musikgrupper?

Sæt max. 2 markeringer

Anbefalinger fra andre kommuner eller skoler (1)

At skolekoncerten kan kobles sammen med øvrig undervisning i skolen (2)

At der er overkommelige udgifter forbundet med skolekoncerten (3)

At den overvejende del af musikere i en musikgruppe har bopæl i kommunen eller i regionen (4)

At skolekoncerterne bidrager til den generelle kulturelle udvikling i kommunen (5)

Ved ikke (6)

Q24 - Q24

Indgår skolekoncerter som et mål ifølge en eller flere af kommunens politikker?

Sæt gerne flere krydser

Kommunens kulturpolitik (1)

Kommunens børne- og ungepolitik (2)

Kommunens skolepolitik (3)

Ved ikke (4)

Q25 - Q25

Har kommunen forventninger om at der i sammenhæng med skolekoncerten følger undervisningsmateriale til brug for skolerne i musik- eller tværfaglig henseende?

Ja, i høj grad (1)

Ja, i nogen grad (2)

Nej, slet ikke (3)

Ved ikke (4)

Q26 - Q26

Hvilke forventninger har kommunen til musikgrupperne, der spiller skolekoncerter i kommunen, hvad angår form, struktur og formidling under selve skolekoncerten?

Sæt max. 2 markeringer

At koncerterne har en fortællende form som f.eks. et eventyr (1)

At oplevelsen af selve musikken er i centrum (2)

At eleverne inddrages i dele af koncerterne med klap, dans eller sang (3)

At koncerterne indeholder læring om musikgruppens instrumenter, musikgenren eller anden musikhistorie (4)

Andet (5)

Ved ikke (6)

Q27 - Q27

I hvor høj grad mener du, at musikgrupperne, der har opført skolekoncerter i kommunen har formået at målrette deres optræden og formidling under koncerterne, så koncerterne passede til eleverne på de klassetrin, der deltog?

I høj grad (1)

I nogen grad (2)

I mindre grad (3)

Slet ikke (4)

Ved ikke (5)

Q28 - Q28

Har du nogle idéer eller kommentarer til udvikling og fremme af skolekoncerter?

Q28a - Q28a

Nej (1)

11.4 BILAG 4 - SPØRGESKEMA TIL LANDSDELSORKESTRE, BASISENSEMBLER OG DET KGL. LIVGARDES MUSIKKORPS

Velkommen

Velkommen til denne undersøgelse, der handler om skolekoncertvirksomheden i Danmark. Din besvarelse er meget vigtig for undersøgelsen, så vi håber, at du vil tage dig tid til at besvare spørgeskemaet. Det tager ca. 10 minutter at besvare skemaet. For en god ordens skyld skal det pointeres, at vi med skoleåret 2008-09 mener perioden august 2008 til juni 2009.

God fornøjelse ;-)

Anfør navn på ensemblet/orkestret:

--

Q1:

Inden for hvilken genre spillede ensemblet/orkestret ved jeres skolekoncerter i skoleåret 2008-09? (sæt kun ét X)

Hvis I spillede inden for flere genrer, skal du kun sætte kryds ved den genre, I primært spillede

Ny klassisk musik	
Klassisk	
Jazz/blues	
Rock/pop	
Dansk folkemusik	
Verdensmusik	
Anden genre	

Q2:

Hvor mange skolekoncerter har dit ensemble/orkester i alt spillet i skoleåret 2008-09? (sæt kun ét X)

1-5	
6-10	
11-15	
16-20	
21-25	
26 eller flere	

Ved ikke	
----------	--

Q3:

Hvilke klassetrin overværede i løbet af skoleåret 2008-09 en eller flere af dit ensemble/orkesters skolekoncerter?

Sæt kryds ved alle relevante klassetrin

0. klasse	
1. klasse	
2. klasse	
3. klasse	
4. klasse	
5. klasse	
6. klasse	
7. klasse	
8. klasse	
9. klasse	
10. klasse	

Q4:

I hvilke regioner har dit ensemble/orkester i skoleåret 2008-09 spillet skolekoncerter?

Sæt gerne flere krydser

Region Hovedstaden	
Region Sjælland	

Region Midtjylland	
Region Syddanmark	
Region Nordjylland	
Ved ikke	

Q5:

Hvor mange skolekoncerter har dit ensemble/orkester spillet i hver af regionerne i skoleåret 2008-09? (sæt kun et X ud for hver region)

	1-5	6-15	16-30	31-50	51-80	81 +	Ved ikke
Region Hovedstaden							
Region Sjælland							
Region Midtjylland							
Region Syddanmark							
Region Nordjylland							

Q6:

Hvilke steder spillede dit ensemble/orkester overvejende skolekoncerter? (sæt X)

Sæt gerne flere krydser

I skolernes gymnastiksal	
I skolernes festsal, kantine, koncertsal eller aula	
På et spillested eller en koncertsal uden for skolerne (ikke orkestrets koncertsal)	
Egen (orkestrets) koncertsal	

Andre steder	
Ved ikke	

Q7:

I hvor høj grad havde skolerne i forbindelse med skolekoncerten en forventning om at få undervisningsmateriale, der kunne anvendes i undervisningen? (sæt kun ét X)

I høj grad	
I nogen grad	
I mindre grad	
Slet ikke	
Ved ikke	

Q8:

I hvor høj grad tilbød dit ensemble/orkester i skoleåret 2008-09 undervisningsmateriale med henblik på brug i undervisningen? (sæt kun ét X)

I høj grad	
I nogen grad	
I mindre grad	
Slet ikke	
Ved ikke	

Q9:

Hvilke forventninger har dit ensemble/orkester mødt fra skolerne til selve skolekoncerterne?

Sæt max. to krydser

At koncerterne har en fortællende form som f.eks. et eventyr	
At oplevelsen af selve musikken er i centrum	
At eleverne inddrages i dele af koncerterne med klap, dans eller sang	
At koncerterne indeholder læring om musikgruppens instrumenter, musikgenren eller anden musikhistorie	
Andet	
Ved ikke	

Q10:

I hvor høj grad vurderer du, at dit ensemble/orkester kan spille skolekoncerter til gavn for elever i gymnasiet og andre ungdomsuddannelser? (sæt kun ét X)

I høj grad	
I nogen grad	
I mindre grad	
Slet ikke	
Ved ikke	

Q11:

Har du yderligere kommentarer og idéer til at fremme og udvikle skolekoncerter?

11.5 BILAG 5 - OVERSIGT OVER INTERVIEWPERSONER:

Koncertarrangører:

Levende Musik i Skolen (Ebbe Høyrup, leder)

Skolekoncerter.dk (Jesper Mikkelsen, leder)

Karavane (Bjørn Hernes, leder)

Orkestre:

Odense Symfoniorkester (Karen Skriver Zarganis, B&U-medarbejder)

Freelance-musikere:

Thomas Sandberg

Kommuner:

Assens Kommune (Merete Storgaard, pædagogisk konsulent)

Helsingør Kommune (Ida Wettendorff, børnekulturkonsulent og områdekonsulent for Levende Musik i Skolen)

Gribskov Kommune (Erling Bevensee, kulturkoordinator)

Andre i DK:

Folkeskolens Musiklærerforening (Lisbeth Frostholt, formand)

Seminarernes Musiklærerforening (Jesper Juellund Jensen, formand)

Gymnasieskolernes Musiklærerforening (Peter Drenck , formand)

Dansk Musikerforbund (Anders Laursen, formand)

Skoletjenesten, (Region Sjælland), (Ulla Hahn Ranmar, undervisnings- og udviklingsansvarlig for musikområdet)

Sverige og Norge:

Freelance-producent i og –musiker i Norge (Jon Halvor Bjørnseth)

Rikskonsertene, Norge (Kjeld Thoreby, skolekoncertkonsulent)

Rikskonserter, Sverige (Tommi Rasmussen, producent)

11.6 BILAG 6 – DMF'S TARIFFER FOR SKOLEKONCERTER 1.4.2008-31.3.2009

K	Skolekonserter pr. koncert ved	1 koncert pr. dag	2 koncerter pr. dag	3 koncerter pr. dag	Ved 3 koncerter skal mindst 2 være samme sted. Spillestedsskift: 322,00 kr. (excl. feriegodtg.) Ang. måneds engagement & transport -kontakt DMF.
	Solister (excl. feriegodtg.)	3.309	2.017	1.724	
	Duoer (excl. feriegodtg.)	2.758	1.677	1.437	
	Trioer og derover (excl. feriegodtg.)	2.206	1.344	1.208	

12 APPENDIKS: METODEPROBLEMER

I tillæg til rapportens indledende drøftelse af metoden, suppleres her med belysning af en række problemer, vi har stået over for i undersøgelsens forløb.

12.1 DATA-INDSAMLING I

I forhold til dataindsamlingen har de to væsentligste udfordringer været at sikre en høj besvarelsesprocent i spørgeskemaundersøgelsen, at sikre gyldige svar. For informanterne fra freelancemusikerne, kommunernes og skolernes vedkommende har det kun været muligt at deltage i undersøgelsen ved at svare på spørgeskemaet over internettet ved at trykke på det link, som de modtog per mail fra TNS Gallup. I forhold til den fysiske version er fordelene ved det web-baserede spørgeskema, at respondenterne ikke kan fuldende og derved returnere spørgeskemaet, med mindre alle spørgsmål er besvaret.

Indledningsvist har vi identificeret informanterne til spørgeskema-undersøgelsen for henholdsvis freelancemusikere, skoler og kommuner. En redegørelse følger nedenfor.

12.1.1 IDENTIFICERING AF FREELANCEMUSIKERE

For at udpege, hvilke musikere der var relevante at bede om at deltage i spørgeskema-undersøgelsen, har vi været nødt til at gå ad flere veje. Der er ingen, der har et samlet billede over, hvor mange musikere der spiller skolekoncerter. Og en søgning i CPR-registret i Danmarks Statistik på erhverv *skolekoncertmusikere* kan ikke lade sig gøre, da dette ikke er en erhvervskategori. Udvalgte vi blot personer under erhvervet 'musiker', ville vi få en informantgruppe på minimum et par tusinde personer, hvoraf kun maks. 20 % ville være musikere, der spillede skolekoncerter som freelancemusikere, og denne del ville måske ikke engang være dækkende for gruppen af skolekoncertmusikere. For hvordan identificere de skolekoncertmusikere, der i registret har anført andet erhverv end musiker, f.eks. lærer? Alt i alt problematiserede det anvendelsen af CPR-registret til dette formål.

Derfor gik vi en anden vej: Identificeringen af freelancemusikerne er først og fremmest sket via samarbejde med koncertarrangørerne Levende Musik i Skolen, Skolekoncerter.dk, Karavane, Svendborg Musikråd og Mariagerfjord Kommune, da vi på forhånd vidste, at de havde afholdt skolekoncerter. I de fleste tilfælde¹⁰⁹ kunne arrangørerne oplyse navn og e-mail-adresse på minimum en musiker per musikgruppe, de hver især havde engageret i løbet af skoleåret 2008-09.

For også at sikre besvarelse fra konservatoriestuderende, der måtte have spillet skolekoncerter som del af deres undervisning, kontaktede vi samtlige musikkonservatorier for at bede om navne og e-mail-adresser på relevante studerende. Et konservatorium kunne oplyse navne på studerende fra en af deres grupper¹¹⁰. Da skolekoncerterne foregår i et begrænset omfang (jf. en regel om max. Seks skolekoncerter per år konservatoriestuderende), betyder den manglende besvarelse fra de resterende skolekoncertvirksomme konservatoriemusikere ikke en signifikant forandring for freelancemusikernes samlede databidrag.

¹⁰⁹ Levende Musik i Skolen havde engageret en gruppe af musikere bosiddende i Indien, hvis kontaktdata således ikke forelå, og som heller ikke ville have kunnet deltage i undersøgelsen pga. de sproglige hindringer i form af et spørgeskema på dansk. Derudover var der yderligere en gruppe, LMS ikke havde opdaterede kontaktdata på, og som derfor heller ikke kunne inkluderes i spørgeskema-undersøgelsen.

¹¹⁰ Dvs. Det Fynske Musikkonservatorium, Det Jyske Musikkonservatorium, Det Kgl. Danske Musikkonservatorium, Nordjysk Musikkonservatorium, Rytmaskonservatorium, Vestjysk Musikkonservatorium. Heraf har DJM, DKDM og NM bekræftet positivt, at de har koncerter. Navne og e-mailadresse og har vi dog kun modtaget på et orkester fra et af konservatorierne.

For at få kontakt med de konservatoriestuderende, der evt. spillede skolekoncerter på baggrund af egen aftaler direkte med skolerne, var de fleste musikkonservatorier behjælpelige med at sætte opslag på deres respektive intranet, der annoncerede efter denne kategori musikere. Ingen har dog henvendt sig på den baggrund.

For også at sikre mulighed for besvarelse fra musikgrupper, der ikke havde spillet skolekoncerter via samarbejde med ovennævnte koncertaktører, men derimod på baggrund af direkte kontakt mellem musikgruppen og skolen, har vi researchet på forskellig vis: For det første foretog vi en google-søgning på internettet med 'skolekoncert' i søgefeltet for at finde musikgrupper, der udbød skolekoncerter. Det bød på ca. 5-10 navne, men ingen relevante informanter. Ved efterfølgende kontakt over telefon eller mail viste det sig nemlig, at grupperne enten havde været engageret i Levende Musik i Skolen sidste år, eller ikke havde spillet skolekoncerter i skoleåret 2008-09.

Derudover var både Dansk Artistforbund og Dansk Musikerforbund behjælpelige ved at sætte annoncer henholdsvis i nyhedsbrev og på facebook, som efterlyste de pågældende skolemusikere. Det gav dog mildest talt ingen mailstorm, kun en musiker henvendte sig på baggrund heraf.

Derudover spurgte vi i forbindelse med vores indledende researchfase og dialog med skolekoncert-ansvarlige rundt omkring i landets kommuner nogle af personerne¹¹¹, om de havde evt. kendskab til denne gruppe af skolekoncertmusikere. Det har givet resultat i et tilfælde.

Det var vigtigt, at så stor del af musikere fra de respektive musikgrupper kunne deltage i undersøgelsen. De fleste af punkterne i kommissoriet spørger godt nok kun til musikgruppens frem for den individuelle musikers forhold. Derfor vil en besvarelse fra en musiker per gruppe i stor udstrækning være tilstrækkelig, da man må gå ud fra, at alle medlemmer vil svare identisk på spørgsmål om gruppens forhold som antal af koncerter, genre, forventninger til koncertform m.m. Ikke desto mindre forudsætter besvarelsen af spørgsmål 5 omkring musikernes primære 'indtægtskilde' og 'øvrige virke' (se punkt 5), at så mange musikere per gruppe som muligt besvarer spørgsmålet, da det vil være forkert at antage, at et gruppemedlems indtægtskilde og øvrige virke gør sig gældende for alle vedkommendes gruppekolleger.

For derfor at skabe forudsætninger for så stor en deltagelse fra freelancemusikerne som muligt, opfordrede vi musikere, vi havde fået via ovennævnte skolekoncertarrangører, til at sende os navne og e-mail-adresser på de øvrige musikere i deres respektive musikgruppe. Det valgte kun en mindre del af musikere at gøre, og heraf ses nok den væsentligste årsag til, at kun 7 ud af de i alt 58 grupper i undersøgelsen er repræsenteret med besvarelser fra mere end en musiker.

12.1.2 SKOLER

Det var væsentligt for CBS, at den viden, spørgeskemabesvarelsen kunne indhente, ville gøre sig gældende for så mange elever i Danmark som muligt, uanset om de gik i almindelig folkeskole, børnespecialskole, privat- eller friskole. Derfor skulle samtlige skoler, der eksisterede i skoleåret 2008-09, inden for alle kategorier¹¹², have tilbudt muligheden for at deltage. Det har imidlertid været et ideal, som vi har forsøgt at efterstræbe, men som ikke har vist sig helt muligt at opnå:

Fra Undervisningsministeriets Institutionsregister kunne vi indhente institutionsnavne og e-mail-adresser på skoler, der eksisterede i skoleåret 2007-08. Institutionsregistret offentliggør først opdaterede kontaktdata for skolerne efter

¹¹¹ Vi spurgte kun de kommune-kontakter, som gav udtryk for at have en god kontakt med skolekoncertvirksomheden i deres respektive kommune.

¹¹² Kostskoler som f.eks. Herlufsholm Kostskole er dog ikke blevet inkluderet.

den 1. oktober i det efterfølgende skoleår. Det har imidlertid ikke været muligt inden for rammerne af denne undersøgelse at afvente de opdaterede kontaktdata for skoleåret 2008-09, der ville have været mest oplagte i forhold til undersøgelsen.

Det betyder, at der i den samlede gruppe af skoleinstitutioner meget vel kan have været skoler, der ikke har eksisteret i skoleåret 2008-09, og at der på den anden side også kan have været et antal skoler, der først åbnede i skoleåret 2008-09, og som dermed ikke er blevet omfattet af undersøgelsen, selv om det ville have været relevant. I de tilfælde, hvor vi på ad hoc-agtig¹¹³ vis er blevet opmærksomme på en skoles eksistensophør i skoleåret 2008-09, er skolen naturligvis blevet slettet fra informantgruppen.

Undervejs blev vi gjort opmærksomme på, at institutionsregistrets inddeling i skoler per institutionsnummer ikke for alle skolers vedkommende tilsvarende skolernes organisering og selvforståelse i praksis. Af registreringstekniske grunde står nogle skoler anført i grupper som en 'afdeling' eller et 'distrikt' under et og samme institutionsnummer og med en og samme e-mail-adresse, selv om skolerne i praksis har hver deres leder, sekretær, skolebygning m.m. For at sikre en besvarelse fra hver skole ville det være mest ideelt at kontakte hver af de afdelinger for at høre, hvordan de bedst ville kunne besvare spørgeskemaet dækkende – ved at få et sendt til hver skole eller kun til afdelingen som sådan. Det har dog ikke været inden for undersøgelsens rammer at tage kontakt til alle de 'afdelinger', der måtte dække over flere skoler¹¹⁴. Hermed er der dels risiko for at afdelingen har opgivet at svare pga. det logistiske og kommunikative arbejde med at indsamle viden for alle afdelingens skoler, dels sandsynlighed for at de besvarelser der er indsendt evt. udelukkende er dækkende for den skole, som huser afdelingens sekretariat og modtager spørgeskemaet. I sidstnævnte tilfælde vil besvarelsen være problematisk at inddrage i undersøgelsen, der jo konkluderer på baggrund af den præmis, at informanten repræsenterer én samlet skole.

Taget alle uhensigtsmæssighederne for konstruktionen af informant-gruppen for skoler i betragtning vil vi dog vurdere, at differencen mellem antal af skoler i skoleåret 2007-08 og skoleåret 2008-09 er så lille, at det ingen signifikant betydning har for det samlede billede af skolernes skolekoncertaktiviteter, som er indhentet på baggrund af besvarelser fra de skoler der er udsendt til.

For skabe forudsætninger for så stor en besvarelsesprocent som muligt opfordrede vi over e-mail skolerne til at sende en mail-adresse på den medarbejder, der bedst ville kunne svare på spørgsmål om skolernes skolekoncerter, dvs. skolens *skolekoncertansvarlige*.

Indsamlingsperioden varede i alt ca. 3 uger, hvor der blev rykket en enkelt gang¹¹⁵. Dette medførte svar med de direkte kontaktoplysninger for skolens *skolekoncertansvarlige* fra ca. 600 skoler.

Det betød, at vi samlet set havde ca. 1000 e-mailadresser på skolekoncertansvarlige

I denne indsamlingsproces har Levende Musik i Skolen været behjælpelige med at udlåne os kontaktdata, herunder e-mail-adresser på de koncertansvarlige, de har samarbejdet i forbindelse med salg af skolekoncerter. Vi lod derfor i så vidt muligt omfang det kunne undgås, ikke disse skoler være omfattet af den generelle henvendelse, vi sendte ud til kontaktdata via institutionsregistret.

¹¹³ Dette er f.eks. sket ved, at vi har undersøgt årsagen til, hvorfor vi fik returneret en mail til en skole.

¹¹⁴ Det er dog blevet gjort i et par tilfælde, f.eks. i forbindelse med tre skoler på Bornholm, der til trods for deres placering i samme distrikt gerne ville have et skema sendt til hver skole.

¹¹⁵ Da vi fik kontaktdata på efterskolerne sendt i hænde fra Undervisningsministeriet fik denne skolekategori ingen rykker.

12.1.3 KOMMUNER

For at skabe forudsætninger for, at så mange kommuner som muligt deltog i undersøgelsen, blev vi af TNS Gallup rådet til at identificere den direkte e-mail-adresse på den medarbejder i kommunen, der bedst ville kunne svare for kommunens skolekoncertvirksomhed. Derfor tog vi i så stor udstrækning, det kunne lade sig gøre¹¹⁶, telefonisk kontakt til kommunerne, hvis skolekoncert-informanter viste sig at bestride forskellige hverv fra kommune til kommune: fra musikskoleleder over pædagogisk konsulent til kulturkonsulent og børnekulturkonsulent. Udover at indhente informantens direkte e-mail-adresse, kunne vi også mundtligt orientere om formålet med undersøgelsen for hermed at motivere vedkommende til deltagelse.

12.1.4 ORKESTRE OG ENSEMBLER

TNS Gallup stod ikke for udsendelse af spørgeskema til orkestre og ensembler. Det gjorde arbejdsgruppen selv og det foregik ved i første omgang at orientere om undersøgelsen telefonisk, hvorefter der fulgte en orienterende mail med dels spørgeskema, dels specificeringer af, hvilke tal vi ville bede dem om at finde frem med henblik på et efterfølgende interview om udgiftsvurdering af deres skolekoncertaktiviteter. Herefter blev alle orkestre og ensembler interviewet over telefon med henblik på at vurdere omkostninger for skolekoncertaktiviteter. Ca. 50 % af orkestrene svarede på spørgeskemaet manuelt, mens de øvrige 50 % svarede på spørgeskemaet ved at blive interviewet.

12.2 DATAINDSAMLING II

Data-indsamlingen for spørgeskemaerne til freelancemusiker-gruppen, skole-gruppen og kommune-gruppen fandt sted i perioden den 29.9. - 25.10.2009. Perioden har været relativ lang, da skolernes efterårsferie var inkluderet i perioden, hvor både kommune- og skoleinformanter måske ville have vanskeligt ved at deltage pga. ferie. Der blev sendt en rykker ud to gange.

Data-indsamlingen for orkestre og ensembler fandt sted i perioden den 28.10.-1.12.2009 Der blev sendt en rykker med henblik på at indgå aftale for interview op til en gang.

Derudover har vi gennemført kvalitative interviews med 15 personer, som nævnt ovenfor.

TABEL 11 - SVARPROCENTER

	Antal	Antal af svar	Svarprocent
Freelancemusikere	143	71	50 %
Skoler	2441	511	21 %
Kommuner	98	62	63 %
Orkestre og ensembler	12	12	100 %

Svarprocenterne fremgår af Tabel 11. Normalt vil en svarprocent på over 50 % anses som tilfredsstillende. Når svarprocenten er lavere for skolerne end for de tre andre målgrupper, hænger det sammen med, at det er utrolig

¹¹⁶For ca. 10-20 kommuner lykkedes det ikke at få kontakt til en ansat, der mente at kunne svare på spørgeskemaet, selv efter at have snakket med op til fem centrale medarbejdere i henholdsvis kultur- og skoleforvaltningen. Her blev enten en info-e-mail-adresse til skoleafdelingen eller en info-e-mail-adresse til kommunen anvendt med henblik på, at linket til skemaet kunne sendes videre til rette vedkommende.

svært at få skoler til at besvare spørgeskemaer, fordi de ofte bliver spurgt om at deltage i undersøgelser. Derudover kan den lave svarprocent også hænge sammen med, at det som tidligere beskrevet var umuligt at indhente direkte personlige kontaktoplysninger på den rette respondent for ca. 50 % af skolernes vedkommende.

En besvarelsesprocent på 100 for orkestre og ensembler var derimod forventelig, da man må forvente, at de fem landsdelsorkestre og de seks basisensembler ville være interesserede i at deltage i en undersøgelse bestilt af den selv samme institution, de modtager bevilling fra, nemlig Kulturministeriet. Den kongelige Livgardes Musikkorps svarede ligeledes.

12.2.1 BORTFALDSANALYSE

Med de relativt store bortfald, vi har set, må data tages op til kritisk vurdering, inden de anvendes som grundlag for generaliserende konklusioner. Det nemmeste havde været at tale om surveypopulationen og undlade generaliseringer, men derved ville vi svingte opdraget fra Kunstrådets Musikudvalg, der netop ønskede en fuldt gennemført totalundersøgelse.

De mest sårbare data er de økonomiske og andre kvantitative data, der skulle summe sammen til områdets samlede aktivitet. Med en besvarelsesprocent på 21 på skoleområdet kan det ikke lade sig gøre. Der er ikke tale om et tilfældigt udvalgt stikprøvemateriale, men et frafald, der netop godt kan være bestemt af, hvorvidt man interesserer sig for skolekoncerter og aktivt fremmer dem. F.eks. viste det sig for kommunernes vedkommende, at kommuner, der havde abonnement på Musik i Tide hos Levende Musik i Skolen, udgjorde ca. en tredjedel af besvarelsen. De udgør kun en fjerdedel af samtlige kommuner, så her må udvalget siges at være systematisk skævt.

Totalerne på økonomi, skolekoncertomfang, antal elever til koncert osv. er derfor beregnet på anden måde, idet sekundærdata i form af virksomhedsstatistikker, regnskaber, rapporter og interviews med aktørerne har givet godt, eksakt og perspektivrigt analysegrundlag. Den triangulerede metode har herved vist sin berettigelse.

Spørgeskemaerne på skoleområdet har stadig bidraget med en række mere kvalitative data og oplysninger, som gerne må være afgivet af et skævt respondentpanel, idet det netop er erfaringen og engagementet, som udgør tyngden og værdien i besvarelsene. En lang række af spørgsmålene ville alligevel ikke kunne være besvaret af skoler uden kendskab til skolekoncerter.

Med denne tilgang til data, mener vi stadig at kunne anvende alle tre surveys trods det særligt for skolerne store frafald.

12.2.2 BETYDNING AF SKÆVHED FOR REPRÆSENTATION

For kommunernes vedkommende har 22 ud af de i alt 26 kommuner, der har tegnet abonnement på Levende Musik i Skolens pakke-ordning 'Musik i Tide', deltaget i spørgeskemaundersøgelsen.

På baggrund af de indkomne svar har 35 % af kommunerne haft LMS-abonnement-ordning. Denne fordeling er dog ikke gyldig for samtlige 98 kommuner, ud af hvilke kun 27 % af kommunerne har haft LMS-ordning. Det vil sige, at der blandt de 36 kommuner, der ikke har svaret er, er 4 kommuner (altså 5 % af det samlede antal kommuner), der har haft abonnementsordning på 'Musik i Tide'.

12.2.3 SPØRGETEKNISKE UDFORDRINGER/ KVALITET I SVAR

Fordi vi har kunnet sammenholde, hvilke navngivne kommuner der har deltaget i undersøgelsen med det navngivne kommuner der har tegnet abonnement på Musik i Tide hos Levende Musik i Skolen, kan vi se, at fire af de kommuner,

der har svaret, at de havde abonnement hos LMS ikke har haft det. Altså er spørgsmål QA ' *havde kommunen i 2008-09 abonnement på Levende Musik i Skolens tilbud Musik i Tide?*¹¹⁷, i disse fire tilfælde ikke blevet forstået efter intentionen fra afsender. (De fire kommuner kan evt. have købt en del koncerter i løssalg fra LMS, og har derfor eventuelt forvekslet dette med en abonnementsordning.)

117 Bilag 3 'Spørgeskema til kommunerne', QA

12.3 OVERSIGT OVER KOMMUNEBSVARELSER OG -FRAFALD

	Har deltaget i undersøgelsen	Musik I Tide	Kommune	Deltaget i undersøgelsen	Musik i Tide
Ballerup	ja	nej	Svendborg	ja	nej
Billund	ja	nej	Syddjurs	ja	nej
Bornholm	ja	ja	Sønderborg	ja	ja
Brønderslev	ja	nej	Thisted	ja	nej
Esbjerg	ja	nej	Tønder	ja	ja
Fanø	ja	nej	Tårnby	ja	ja
Faxe	ja	nej	Varde	ja	nej
Frederiksberg	ja	nej	Vejen	ja	ja
Frederikshavn	ja	nej	Vesthimmerland	ja	ja
Frederikssund	ja	nej	Viborg	ja	nej
Furesø	ja	nej	Vordingborg	ja	nej
Faaborg-Midtfyn	ja	nej	Ærø	ja	nej
Gentofte	ja	nej	Århus	ja	ja
Gladsaxe	ja	nej	Allerød	nej	ja
Guldborgsund	ja	ja	Silkeborg	nej	ja
Haderslev	ja	ja	Vejle	nej	ja
Halsnæs	ja	ja	Albertslund	nej	nej
Hedensted	ja	nej	Assens	nej	nej
Helsingør	ja	ja	Glostrup	nej	nej
Hillerød	ja	ja	Greve	nej	nej
Hjørring	ja	ja	Gribskov	nej	nej
Holstebro	ja	nej	Holbæk	nej	nej
Horsens	ja	ja	Ikast-Brande	nej	nej
Hvidovre	ja	?	Lyngby-Taarbæk	nej	nej
Ishøj	ja	nej	Vallensbæk	nej	nej
Kalundborg	ja	ja	Brøndby	nej	nej
Kerteminde	ja	nej	Dragør	nej	nej
Kolding	ja	nej	Egedal	nej	nej

	Har deltaget i undersøgelsen	Musik I Tide	Kommune	Deltaget i undersøgelsen	Musik i Tide
Køge	ja	nej	Favrskov	nej	nej
Langeland	ja	ja	Fredensborg	nej	nej
Lejre	ja	nej	Fredericia	nej	nej
Lemvig	ja	nej	Herlev	nej	nej
Læsø	ja	nej	Herning	nej	nej
Mariagerfjord	ja	nej	Høje-Taastrup	nej	nej
Middelfart	ja	ja	Hørsholm	nej	nej
Morsø	ja	ja	Jammerbugt	nej	nej
Norddjurs	ja	ja	København	nej	nej
Nordfyns	ja	nej	Lolland	nej	nej
Næstved	ja	ja	Nyborg	nej	nej
Odder	ja	nej	Odense	nej	nej
Odsherred	ja	ja	Randers	nej	nej
Rebild	ja	nej	Ringkøbing-Skjern	nej	nej
Ringsted	ja	nej	Skanderborg	nej	nej
Roskilde	ja	ja	Slagelse	nej	nej
Rudersdal	ja	nej	Solrød	nej	nej
Rødovre	ja	nej	Stevns	nej	nej
Samsø	ja	ja	Struer	nej	nej
Skive	ja	ja	Aabenraa	nej	nej
Sorø	ja	nej	Aalborg	nej	nej